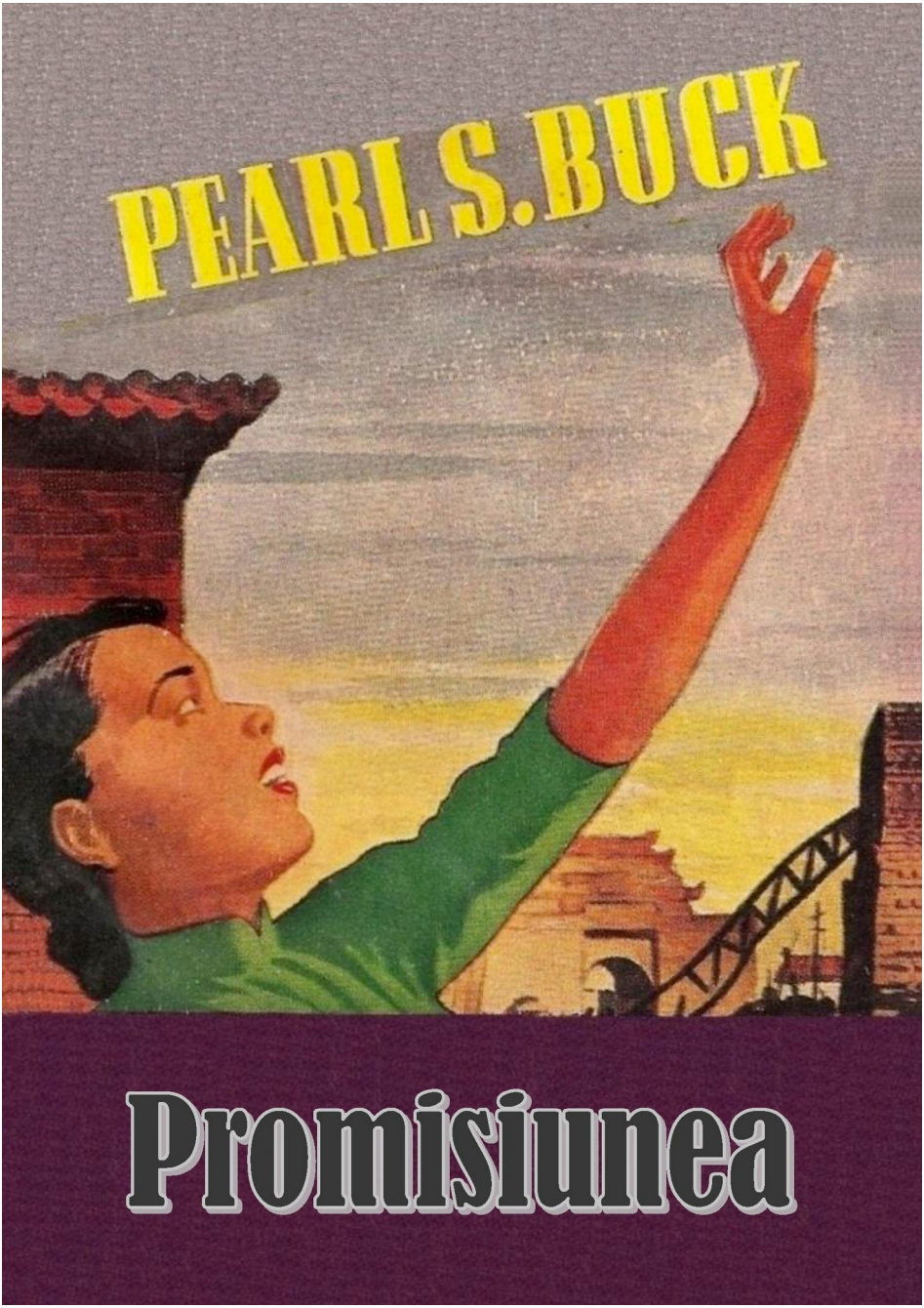
PEARL S. BUCK
Promisiunea

Pearl S. Buck

PROMISIUNEA

Traducere de EDUARD ELLENBERG

Editura FORUM

An apariţie necunoscut; cca. 1940

———————————————————

Titlul original:

Pearl S. Buck
The Promise
a novel of China and Burma

———————————————————

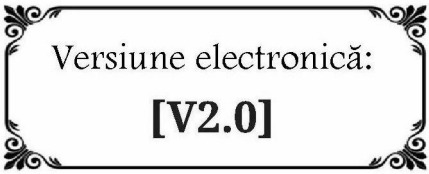

———————————————————

Corectură [V1.0]: martie 2016
Corectură [V2.0]: martie 2016

———————————————————

——————————————————

Nota ediţiei electronice:

Pentru realizarea prezentei ediţii electronice, textul în limbaj interbelic al ediţiei tipărite a fost adaptat la limbajul contemporan, prin corecturi ortografice şi gramaticale, în conformitate cu prevederile din Hotărârea Academiei Române din 17.02.1993, Dictionarul explicativ al limbii romane, ediţia 2012 şi Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române, Ediţia 2010.

În plus, deoarece în ediţia tipărită numele ţării Birmania (actuala Republica Uniunea Myanmar) era scris în forma englezească „Burma”, iar numele locuitorilor era obţinut printr-o derivare „românizată” din numele englezesc, respectiv burmez, burmeză, burmeji etc., în ediţia electronică s-au folosit formele consacrate în limba română: Birmania, respectiv birmanez, birmaneză, birmanezi etc.

——————————————————

CUPRINSUL

Capitolul I.....6
Capitolul II.....15
Capitolul III.....27
Capitolul IV.....41
Capitolul V.....47
Capitolul VI.....54
Capitolul VII.....65
Capitolul VIII.....74
Capitolul IX.....83
Capitolul X.....92
Capitolul XI.....100
Capitolul XII.....109
Capitolul XIII.....118
Capitolul XIV.....124
Capitolul XV.....133
Capitolul XVI.....146
Capitolul XVII.....154
Capitolul XVIII.....161
Capitolul XIX.....166
Capitolul XX.....174
Capitolul XXI.....182
Capitolul XXII.....188

Capitolul I

În disperarea lor oamenii trebuie să spere, atunci când li se fac promisiuni, chiar dacă e vorba numai de promisiuni.

Deşi al doilea fecior al său clătina din cap, de câte ori Ling Tan pomenea de promisiune, bătrânul tot credea în ea. Adevărul era că Ling Tan, ca şi toţi ceilalţi, socoteau că oamenii lui Ying şi ai lui Mei erau cei mai puternici şi de temut oameni din lume şi toţi locuitorii acestei ţări cotropite nutreau speranţa că într-o zi, întrecând măsura, inamicii vor provoca şi înfuria pe străinii de dincolo de mare şi, silindu-i astfel să intre în război, îi vor grăbi şi sfârşitul. Căci, oricât de rău şi puternic ar fi fost inamicul, nimeni nu putea crede că el ar fi putut să-i învingă pe străini, pe oamenii păroşi ai lui Ying şi ai lui Mei.

Ling Tan n-ar fi stat să-i asculte pe feciorii săi, spunând că aceşti străini nu mai sunt atât de puternici cum fuseseră altă dată. Chiar Lao Er, ducându-se la oraş să vândă nişte ouă de raţă, văzu un jandarm inamic în momentul când scuipa în obrazul unui străin, iar străinul n-ar fi făcut altceva decât să se şteargă cu batista din buzunar.

— Anume îşi ţine batista în buzunar, îi povestea Lao Er, la întoarcere, tatălui său, ca să se poată şterge de scuipatul duşmanului. Toţi cei care am asistat la scena asta, am rămas uimiţi şi unul care vindea gogoşi, lângă mine, spunea că nu şi-ar fi putut închipui aşa ceva. El povestea că până acum dacă se întâmpla ca vreun bărbat sau o femeie, străini, să fie insultaţi, sau să li se pară că au fost insultaţi, îndată debarcau oameni înarmaţi de pe vasele de război, care erau întotdeauna pe aproape.

— Unde sunt acum acele vase? întrebă Lao Ta. Acum sunt numai vase inamice în apele noastre. Într-o zi, pe când treceam poarta oraşului dinspre râu, am văzut mai mulţi străini care erau opriţi aşa cum ne opreşte pe noi, dezbrăcaţi până la piele şi percheziţionaţi de jandarmii inamici şi erau tot aşa de ascultători şi supuşi, cum suntem noi, cei lipsiţi de arme. Să nu speri prea mult acum, tată.

Astfel încercau cei doi băieţi să-l deprindă pe Ling Tan cu ideea de a nu fi prea mâhnit, văzând că străinii nu-şi ţin promisiunea făcută. Dar, el spera încă, fiindcă în ce altceva ar fi putut spera?

Cu toate că cerul era atât de calm şi limpede în toamna aceea, timpul se înrăutăţea. Satul lui Ling trăia parcă în mijlocul unei lumi

încremenite. Nicio ştire nu venea din afară, doar şoaptele celor grăbiţi care puteau să le ajungă. Aşa află Ling Tan şi feciorii săi că războiul continua în ţară. De asemenea se spunea că deşi capitala ţării fusese mutată mult în interior, chiar şi acolo duşmanul arunca bombe grele din acelea care răscoliseră pământul din apropierea satului, o singură bombă fiind în stare să facă o groapă imensă. Groapa era acum plină de apă şi, în ziua când Ling Tan aflase cum a fost bombardată capitala, se duse să se uite la groapă şi se gândi ce-o fi însemnând asemenea gropi într-un oraş şi ce se întâmpla cu oamenii? Chiar dacă se ascund printre stâncile prăpăstioase, cum se spunea, cât timp putea oare dura asta? Ceea ce îl silea mai mult să creadă că din afară va veni ajutorul împotriva acestui crud duşman.

Şi iarăşi, în cea de-a opta lună a anului, Ling Tan şi feciorii săi, auziră că războiul se pornise împotriva duşmanului în cinci provincii deodată şi astfel aflară pentru prima dată de Lao San. Ştirea o aduse un pelerin care spunea că întreg tineretul se ridicase, ca un singur om, pentru războiul cel nou. Apoi, scoţând o hârtie din buzunar, în care păstra o buclă de păr negru, spuse: „Am primit-o de la cel mai voinic tânăr pe care l-am cunoscut vreodată şi mi-a spus să mă abat pe aici, căci arătându-vă această buclă, pe care el şi-o tăiase cu sabia, voi căpăta de mâncare”.

La auzul acestor vorbe, Ling Sao, strigă deodată, că, fără îndoială, e părul fiului ei, al treilea, care plecase de câtva timp, însoţit de mai mulţi munteni pe care îi conducea.

— A cui să fie, dacă nu a fiului meu? striga ea. Nici n-am mai văzut asemenea păr şi când eram însărcinată jinduiam după ţipari. Nu ţii minte, bătrâne, cu ce poftă mâncam ţipari pe vremea când îţi purtam feciorul?

— Da, îmi amintesc, răspunse Ling Tan, iar noi eram chiar necăjiţi din cauza părului său. I se încârlionţa pe cap, ca ţiparii, aşa cum spui tu, bătrâno. Dar era prea târziu. Şi de atunci îi creştea mereu aşa. Unde l-ai văzut, părinte?

— În apropiere de oraşul Long Sands.

— Şi era zdrenţuros? întrebă, îngrijorată, Ling Sao.

— Nu, era bine îmbrăcat, bine hrănit şi chiar mulţumit. Se pregătea de luptă ca şi toţi tinerii de pe acolo, fiindcă se aşteptau la un atac apropiat al duşmanului.

Ling Sao înveli cu grijă bucla de păr într-o bucată de hârtie roşie pe care o scosese din sertarul mesei, iar Ling Tan o rugă pe

nevasta fiului său cel mare să aducă de mâncare călugărului, ca să se sature şi să aibă şi la drum, ceea ce femeia făcu întocmai, căci, în casa lor, ea răspundea întotdeauna oricărei chemări şi niciodată nu s-ar fi plâns. Ea considera ca o datorie a ei să facă şi munca pe care, altădată, o făcea Jade şi dacă Jade îi pomenea de asta, ea râdea: „Dacă tu îţi alăptezi cei doi flăcăi, ce ţi se mai poate cere?” Într-adevăr, gemenii lui Jade erau mereu flămânzi şi oricât de mult s-ar fi hrănit dânsa cu fiertură de orez îndulcită, supe sau ouă fierte în ceai, toate acestea nu se puteau transforma atât de repede în lapte, aşa cum o cerea setea sugarilor ei.

În ziua aceea, după plecarea călugărului – sătul de mâncarea primită, şi cu traista plină de alimente pentru a doua zi – toţi ai casei erau preocupaţi de soarta celui de-al treilea fecior, şi se întrebau: oare va fi ucis în bătălie sau nu, şi ce va fi cu el?

Nu mult după aceasta, Jade primi o scrisoare; deschizând-o, află că era scrisă de Mayli, şi că venea din provincia numită Yünnan, sau Sudul Norilor, şi că era din oraşul Kunming. Mayli se afla acolo, după cum promisese lui Jade. Scrisoarea era scurtă, aparent plină doar de glume, şi totuşi se termina cu această întrebare: „Cum se poate că fratele mai tânăr al soţului tău, nu mi-a adus înapoi steguleţul meu de mătase?”

Dar nimeni, afară de Jade şi Lao Er, nu ştia ceva despre micul steag de mătase, nici de faptul că Mayli îl dăduse lui Jade spre a-l dărui lui Lao San, cu înţelesul că ea pleca spre ţara liberă şi că-l aştepta şi pe el. Astfel că Jade, citind scrisoarea cu voce tare, ca s-o audă toţi ai casei, adunaţi în curtea scăldată de soarele de toamnă, nu pomeni de această chestiune, de frică să nu i se pună întrebări la care n-ar fi putut răspunde. Mai târziu însă aflându-se în dormitorul ei, o citi lui Lao Er, şi acesta surâse:

— Va fi acolo în scurt timp.

Şi astfel, după mai mult de o lună, Jade primi o nouă scrisoare; de data aceasta Mayli scria:

„Spune părinţilor tăi că cel de-al treilea fecior al lor a sosit aici, că s-a luptat în bătălia de la Long Sands şi că e mândru de victoria pe care am câştigat-o contra duşmanului”.

Mayli nu spunea mai mult de-atât, dar toţi auziră şi se bucurară la gândul că undeva duşmanul e bătut şi că Lao San era în viaţă. Numai Ling Sao nu era liniştită căci nu afla din scrisoare, dacă feciorul ei şi Mayli aveau de gând să se însoare. Nu, niciun cuvânt

despre însurătoare nu găsi ea nici în scrisorile care urmară; Ling Sao se supără:

— Aş dori să-l am aici, pe cel de-al treilea fecior al meu, şi să-i rup urechile. De când umblă un fecior de-al meu în preajma unei femei, dacă nu e soţia lui? Dacă o doreşte, de ce nu se însoară cu ea? Iar dânsa e mai rea decât el, dacă-l lasă să se apropie de ea, această fiică îndrăzneaţă a unei mame stricate.

— Renunţă la înjurături, zise Ling Tan. De ce oare se insultă femeile atât de uşor?

— Poate că nu vrea să-l ia de bărbat pe fratele meu, se amestecă Lao Ta. Nu trebuie să uiţi, mamă, că ea e plină de învăţătură, pe când fratele meu nu-şi recunoaşte nici măcar numele pe hârtie.

Dar Ling Sao sări ca arsă:

— Dacă burta ei e plină de cerneală, ea nu e o femeie pentru el, şi cu atât mai mult nu trebuie Lao San să se apropie de ea.

Ceilalţi începură a râde; ea se sculă şi luând unul din gemenii din braţele lui Jade, plecă la bucătărie, să se liniştească. Căci această femeie găsea întotdeauna mulţumire alături de nepoţi. Feciorii ei puteau avea defecte, dar nepoţii erau desăvârşiţi în ochii ei.

Acestea erau întâmplările din casa lui Ling Tan. Prea rău n-o duceau, cu toate că regiunea trăia sub cizma grea a duşmanului. Într-un fel sau altul, scoteau destulă hrană din pământ, pentru nevoile lor, iar Lao Ta şi Lao Er deveneau din ce în ce mai deştepţi, găsind noi mijloace spre a înşela pe duşman. De când s-a însurat cu femeia pe care o găsise într-o zi, în capcana sa, Lao Ta a renunţat de a mai aşeza curse, căci ea îl iubea neasemuit de mult şi nu admitea ca el să-şi rişte viaţa. Atâta plânse femeia, încât îl convinse să se întoarcă la casa părintelui său, să lucreze ogoarele, şi să fie în rând cu ceilalţi ţărani. Cu toate că această familie nu se deosebea cu nimic de celelalte care lucrau pământul, niciun membru al ei nu renunţa un moment la ura contra duşmanului, şi nu o vor face decât atunci, când cu ajutorul cerului, întregul popor va reuşi să alunge pe inamic.

Ling Tan îşi spunea că această zi va veni atunci când oamenii lui Mei vor fi atât de întărâtaţi, încât vor intra şi ei în război.

— În acea zi, zise el, într-o noapte, feciorilor săi, când vom auzi că oamenii lui Mei au intrat în război, alături de noi, toţi vom căpăta puterea de a cădea asupra inamicului, spre a-l alunga. Fiecare om

se va ridica şi se va repezi asupra duşmanului din preajma sa, chiar dacă va avea doar mâinile goale spre a-l strânge de gât; atunci toţi vom fi iar liberi.

Era într-o noapte rece, pe la sfârşitul lunii, când vorbi astfel, – atât de rece, încât Ling Sao rugă pe cei doi fii ai săi să mute masa din curte, şi s-o aducă în camera mare, spre a putea lua cina, la căldură. Îngheţul nu sosise încă, dar se simţea aerul rece înainte de a închide uşa.

— Miroase a iarnă, în noaptea asta, zise ea.

— A cincea iarnă a războiului, răspunse Ling Tan cu gravitate. Dar iarna viitoare vom fi din nou liberi.

Nimeni nu vorbi, de teamă să nu-i spulbere speranţa. Ajunsese să creadă prea mult în acea zi providenţială, culegând credinţa din aer doar, căci de nicăieri, din lumea din afară, nu venea vreo veste, că oamenii lui Mei şi ai lui Ying aveau de gând să-şi ţină făgăduiala. Chiar şi veştile întâmplătoare cu care îi obişnuise bătrânul lor văr care trăia la oraş, nu mai puteau sosi. Căci bătrânul savant luase într-o noapte prea mult opium şi nu se mai trezise. Proprietarul camerei sărăcăcioase în care-şi dormise viaţa, îl găsi mort în dimineaţa următoare şi se pregăti să-i arunce trupul peste zidul oraşului, căci în aceste timpuri, morţii nu mai erau atât de preţuiţi ca altădată. Erau prea multe cadavre pe străzi, în zori de zi, morţi de foame sau de pe urma bolilor, iar alţii înjunghiaţi pe la spate de necunoscuţi. Dar omul descoperi că mortul purta sub zdrenţe o vestă bună de bumbac, se gândi că nu i-ar strica lui; astfel dădu peste o hârtie cu ultima dorinţă a defunctului:

„În caz că voi fi găsit mort, scrisese bătrânul, *du corpul meu soţiei mele, care trăieşte în satul Ling, în partea de sud a zidului oraşului”*.

Omul se conformă întocmai, căci se aştepta la o răsplată, pe care a căpătat-o, desigur, de la Ling Tan. Dar ce zi a fost aceea, în care soţia vărului şi-a recăpătat în fine pe bătrânul ei! O zi plină de furii şi supărare, căci era atât de indignată, încât nici să plângă nu mai putea; inutil să-l mai dojenească: bătrânul nu mai putea s-o audă, întins cum era în sicriul dăruit de Ling Tan. Sicriul aparţinea lui Ling Sao, căci atât ea cât şi soţul ei îşi pregătiseră raclele, din vara când Ling Tan împlinise şaizeci de ani. Era o consolare pentru amândoi, ştiind că-i aştepta locul de odihnă, dacă moartea ar veni pe neaşteptate.

Ling Sao îl dărui soţiei vărului ei: „Eu pot căpăta unul nou, pe care mi-l vor cumpăra feciorii de la oraş – oasele bătrânului merită în fine să se odihnească”.

Soţia bătrânului văr, era când furioasă, când tristă. Mai întâi plânse şi se tângui, apoi amintindu-şi de faptul că mortul se ascunsese atâta timp în oraş, departe de ea, şi că cheltuise toţi banii pe opium, deveni furioasă; îşi şterse ochii, îşi spală faţa, se pieptănă, şi repeta tuturor că era mulţumită că i-a murit bărbatul, căci tot nu trăsese niciun folos de pe urma lui, în viaţă. Dar nu putea uita, totuşi, că era văduvă şi iar începu să plângă. Tot satul respiră uşurat, după îngroparea bătrânului.

Privind sicriul înainte de înmormântare, Ling Tan surâse. Bătrânul învăţat, cu toate că foarte slab, părea atât de liniştit, încât Ling Tan era sigur că vărului său nu-i părea deloc rău că a scăpat de toate. El spuse în noaptea aceea lui Ling Sao:

— Aş putea jura că bătrânul şmecher, e mulţumit, că ştie că n-o va mai putea auzi pe nevastă-sa niciodată.

După înmormântarea învăţatului, nicio veste nu mai ajungea până la el, astfel că lui Ling Tan nu-i rămăsese decât speranţa în făgăduiala aliaţilor.

Cum putea el, prin urmare, să fie pregătit pentru ziua cea rea, pe care le-o hărăzise cerul? În ziua aceea inamicul îi surprinse pe oamenii lui Mei. Atacaseră vasele străine, pe când se aflau în port, unul lângă altul, şi le incendiaseră avioanele, aşezate pe sol, aripă lângă aripă. Şi acei care aveau în seama lor aceste vapoare dormeau sau se distrau prin alte părţi. Fiţi siguri, că duşmanul îşi trâmbiţa peste tot victoria. O strigau pe străzi, o scriau cu litere mari pe pereţi, iar oamenii o repetau şi o duceau mai departe, mai repede ca vântul. Astfel pătrunse vestea şi în satul lui Ling. Era o zi senină şi friguroasă, o zi în care Ling Tan, în vremuri bune, ar fi rugat-o pe Ling Sao să-i facă macaroane din făină albă. Îngheţul nu era departe, îl simţea chiar cum deschide uşa.

— Dacă ar fi timpuri normale, spuse el soţiei sale, aş mânca azi nişte macaroane!

— Nu avem decât mei, răspunse ea, dar e cald.

Astfel mâncă Ling Tan porţia sa de mei; ziua îşi urma cursul firesc: feciorii săi ocupaţi cu treaba, iar el fumând din pipă, la soare. Deodată se apropie cineva în goană. Era un tânăr, feciorul unui vecin din satul apropiat. Tânărul plângea. Ling Tan, strigă după el:

— Ce este? Există oare vreo întâmplare pe care noi să n-o fi trăit

încă?

— Ceea ce s-a întâmplat, e o nenorocire, spuse el printre lacrimi. În zorii zilei, inamicul a tăbărât asupra vaselor şi aeroplanelor poporului lui Mei, pe o distanţă de mai multe mii de mile şi le-a distrus. Oamenii lui Mei sunt furioşi, dar în neputinţă de a face ceva.

Ling Tan ascultă calm aceste veşti negre.

— Nu pot crede, zise el.

Dar gura i se usca. Căci tânărul aducea atâtea amănunte, încât Ling Tan începu să creadă în posibilitatea unei distrugeri. Dacă oamenii lui Mei sunt atât de neatenţi, întâmplarea putea fi adevărată. Cunoştea doar îndeajuns îndrăzneala duşmanului. Îl rugă pe tânăr să intre în casă, şi acesta repetă în faţa fiilor săi povestea. Ling Tan trimise apoi pe feciorii săi după oamenii din sat. Când sosiră în curtea cea mare, tânărul reluă din nou, ceea ce repetase de două ori. De fiecare dată, povestea părea mai verosimilă.

După ce auzi a treia oară cele spuse de tânăr, Ling Tan scuturâ scrumul din pipa stinsă, pe care uitase să o fumeze. Apoi se întoarse către Ling Sao:

— Pregăteşte-mi patul, zise el. Trebuie să mă culc, şi nu ştiu dacă vreodată mă voi mai scula.

Toţi se speriară la auzul acestor cuvinte, şi-l rugară să nu piardă orice speranţă. Ei îi spuseră, că nu trebuie să uite că mai sunt doar oamenii lui Ying, care n-au fost învinşi, dar bătrânul nu-i asculta.

— Pregăteşte patul, mamă a feciorilor mei, pregăteşte-mi patul, repeta el.

Astfel zăcu el în pat, cu ochii închişi, timp de unsprezece zile, şi în tot acest timp, nu mâncă aproape nimic şi nici de spălat, nu se spălă. În ziua a douăsprezecea, Ling Sao intrând la el, cu cenuşă pe mâini şi pe faţă, cu un voal mare alb de doliu în mână, izbucni în plâns.

— Dacă tu mori, am să înghit cerceii de aur pe care mi i-ai dăruit. Nu pot trăi fără tine, bătrâne.

Apoi veniră fiii cu soţiile şi copiii lor, plânseră şi-l rugară să se scoale, spre binele tuturor, să se spele şi să mănânce.

Dar vorba cea mai potrivită care-l mişcă, o spuse Jade:

— Vrei să laşi pe duşman să te ucidă, acum la urmă, dumneata, acela care ne dădeai întotdeauna curaj?

Ling Tan se gândi un moment, iar Jade îi aruncă o privire

pătrunzătoare. În sfârşit dădu un semn de viaţă:

— Ai găsit cuvântul potrivit care mă face să trăiesc, într-un moment când doream mai mult moartea, răspunse el foarte slăbit.

Încercă să se ridice, şi fiii săi se grăbiră să-i ajute; femeile ieşiră. Cu ajutorul băieţilor se spălă şi se îmbrăcă. Apoi mâncă o supă şi două ouă, şi începu iar să trăiască.

Dar nu mai era acelaşi om. Părea mai gârbovit, mersul nu-i era sigur, se sprijinea de perete sau de masă, de umărul vreunui fiu, sau se rezema de Ling Sao. Şi nici nu mai pomenea vreun cuvânt despre război, nici despre duşman sau de speranţa pierdută. De-acum încolo, Ling Tan era un om bătrân, foarte bătrân, toţi observaseră acest lucru, îi purtau de grijă, şi nu-l lăsau niciodată singur.

După această întâmplare Ling Tan pierduse memoria, uita repede ce i se spunea, şi se supăra căci nu-şi putea aminti unde era cel de-al treilea fiu al său. Uită că Jade îi citise scrisoarea primită de la Mayli şi îi cerea mereu să i-o citească, căci nu auzise nimic. Jade îi repeta cu multă răbdare cele scrise. Într-o zi, după ce-i citi pentru a şasea oară, o scrisoare venită de o săptămână, el întinse mâna spre ea:

— Dă-mi mie scrisoarea, o rugă el.

Jade îi dădu scrisoarea, şi bătrânul o luă cu mâna sa dreaptă, care începu să-i tremure, cu toate că încerca din răsputeri s-o oprească. Era un semn de slăbiciune şi bătrânul se înfuria ades din această cauză.

— Priveşte această mână! zise el cu necaz, ca şi cum mâna nu ar fi fost a lui. Uite cum tremură, seamănă cu o frunză veştedă, gata să cadă din copac.

Jade îşi luă copilul în braţe. Ţinea întotdeauna în braţe pe unul din cei doi gemeni, iar pe celălalt îl purta Ling Sao. Chiar şi la treabă nu lăsa copilul jos.

— Dar numai o singură mână tremură, încerca ea să-l mângâie pe bătrân.

— Dar e mâna cu care altădată semănam pământul, spuse el printre dinţi.

— De aceea e atât de obosită, răspunse Jade cu blândeţe.

Ling Tan oftă din greu, luă scrisoarea cu ambele mâini, şi o învârti când pe o parte, când pe cealaltă. Din mândrie, n-ar fi întrebat-o pe Jade, pentru nimic în lume, care-i începutul şi care-i sfârşitul scrisorii, iar nora sa nu-i spuse nimic, când o ţinea pe dos;

de ce să dea de ruşine un om bătrân? Astfel se uită el mult timp la scrisoare, cu grijă, încercând să citească din semnele pe care le vedea, cele povestite de Jade.

— E curios că această femeie scrie despre fiul meu, şi nu sunt încă căsătoriţi. De ce nu s-au însurat?

— Cum aş putea spune eu, de ce o altă femeie nu vrea să-ţi ia feciorul de bărbat, zise Jade râzând.

Dar Ling Tan nici nu surâse.

— Nu voi mai vedea niciodată pe cel de-al treilea fecior al meu, spuse el cu tristeţe. Ape şi vânturi străine – lucruri rele ne despart.

— Astfel de gânduri nu sunt permise, replică Jade.

Copilul din braţe adormise, şi femeia gândi că ar fi bine să-l aşeze pe pat, ca să-şi odihnească puţin mâinile. Se sculă, cu grijă să nu-l scoale, şi plecă. Bătrânul rămase singur.

Un timp, Ling Tan, nu lăsă scrisoarea din mâini, cu toate că nu putea citi; apoi o împături şi o ascunse în brâu. Aci păstra el toate scrisorile trimise de Mayli, femeia pe care o iubea feciorul său. Dar nu putea înţelege pe această femeie, care, cu toate că nu voia de bărbat pe feciorul său avea grijă să trimită regulat scrisori, de câte ori găsea vreun mesager. Dar nimic nu era obişnuit în aceste zile de război, iar bărbaţii şi femeile păreau din ce în ce mai curioşi. Oftă din nou, rezemându-şi capul de masă. Soarele era la apus, şi în jurul lui domnea liniştea. Auzi din nou zgomotul gherghefului, pe care nu-l mai auzise de la plecarea fiicei sale Pansiao, la şcoală, peste munţi. N-aveau nicio veste de la ea, de câteva luni. Aproape că a şi uitat, cum arată Pansiao. Se gândi însă la ea, acum, auzind zgomotul războiului de ţesut.

Ştia prea bine că nu fiica sa şedea la gherghef, ci văduva pe care o luase de soţie fiul său mai mare. Era o bună ţesătoare, bună gospodină, cu toate că Ling Sao ades se înfuria din cauza ei. Sărmana, nu avea decât o singură vină, aceea că voia veşnic să-i fie pe plac soacrei, dar exagerând prea mult cu atenţiile, rezultatul era contrariu: o nemulţumea pe bătrână şi apoi începea să plângă.

Ling Sao, supărată, nu se putea reţine să-i spună:

— Încetează cu plânsul, sărmane suflet! E adevărat că faci tot ca să-mi fii pe plac, dar jur că ar fi mai uşor dacă n-ai fi veşnic în preajma mea, ca o pisică care se împleticeşte printre picioare. Nu te sili atâta, noră, şi te voi iubi mai mult.

Dar acest lucru nu-l putea înţelege femeia. Îşi ridica doar ochii înlăcrimaţi spre soacră:

— Nimic nu mi se pare prea greu ca să te pot mulţumi, murmura ea.

Deseori se iveau certuri între aceste două femei, până când, într-o zi Ling Tan se adresă soţiei sale:

— Deoarece feciorul nostru cel mai mare şi-a ales această soţie pentru el, las-o în pace. Trebuie oare să am o bătrâneţe nenorocită, din cauza voastră? Dacă nu e pace în lume, nu pot oare avea pace în propria mea casă?

Ling Sao renunţă de atunci de a mai găsi motiv de harţă cu nora ei.

Bătaia regulată a gherghefului şi soarele cald al acelei zile de iarnă, îl făcu să uite de toate, şi bătrânul adormi.

Capitolul II

La o depărtare de mai bine de o mie de mile de curtea unde adormise, în soare, bătrânul Ling Tan, se afla al treilea fecior al său, Lao San.

Acest Lao San avea azi alt nume. Bătrânul San, sau Lao al treilea, era un nume care se potrivea unui fiu de fermier, dar după victoria de la Long Sands, devenind comandantul unui batalion, generalul îi dădu, odată cu noul rang, şi un nume nou, Sheng. Din acea zi, rămase cu numele de Sheng.

Sheng stătea de vorbă acum cu femeia pe care o iubea, dar care refuza să se mărite cu el. Mai bine-zis ea îl forţa să vorbească, căci prin întrebările ei viclene căuta să afle tot ce a făcut el în răstimpul de două luni de când nu se văzuseră. Tăcu şi ea rămânând cu capul aplecat, gânditoare, ca şi cum şi-ar fi recapitulat toate răspunsurile lui. La ce se gândea Mayli, el n-ar fi putut ghici. O iubea foarte mult, dar n-ar fi putut pretinde că-i cunoştea gândurile. Nu era o femeie obişnuită. El putea să-i vorbească ca unui soldat şi ea la fel. Dar când tăcea, simţea că îl întrece. Deodată ea îşi ridică capul, ca şi cum i-ar fi simţit privirea, şi surâse.

— Ce frumos eşti în uniforma asta! zise ea, zâmbind cu înţeles. Dar de ce îţi mai spun acest lucru? Îl ştii prea bine.

El nu răspunse nimic, căci niciodată nu putea spune ceva, când gura ei surâdea.

— Câte litere ştii să scrii? îl întrebă ea.

— Destule pentru mine, fu răspunsul.

— Atunci, de ce nu mi-ai trimis o scrisoare?

— De ce să-ţi fi scris, dacă ştiam că voi fi aici într-o lună, sau cel mult două?

— Dacă crezi că n-a trebuit să-mi scrii, atunci ai făcut bine.

Ea luă în mână o ceaşcă de ceai, şi privirile lui se îndreptară spre mâna aceea lungă, cu unghiile vopsite în roşu. Cunoştea parfumul acestei palme. Dar nu făcu nicio mişcare spre ea. Sheng scoase dintr-un buzunar al uniformei o bucată de mătase. Ea sorbea din ceai, buzele îi surâdeau, şi ochii ei mari, negri, de asemenea.

— Iată steagul, zise el.

— Mai ai încă steagul? întrebă ea.

— Mi l-ai dat, fu răspunsul. Acest lucru era un ordin pentru mine, ca să vin aici.

Era adevărat că atunci când Mayli îi dăduse steagul lui Jade, acum şase luni, ea îi spusese: „Să-i spui că mă duc în regiuni libere – la Kunming”. Şi la Kunming veni Sheng, după victorie. Dar cu toate că se ţinuse de cuvânt, Mayli nu voia să consimtă la căsătorie. Nici acum nu voia, deşi el era lângă ea, de atâtea zile.

— De ce păstrezi steagul acesta în sân? îl întrebă ea.

— Ca să-ţi aminteşti, că m-ai chemat să vin aici, zise el.

Sheng se aplecă asupra mesei şi privi faţa fetei. Pe deasupra capului său, peste zidul curţii, ea îşi îndreptă privirea spre culmile înalte ale munţilor din jurul oraşului, care păreau roşii în soarele clar de iarnă. Ziua nu era friguroasă. Rar era rece prin aceste locuri, şi în alt climat ai fi zis că e primăvară. Lumina soarelui cădea pe feţele lor, şi fiecare putea admira frumuseţea celuilalt; ce ten fin aveau, ce culoare aurie, proprie poporului lor, şi ochii erau negri, în contrast cu albul lor.

— Te întreb din nou, dacă vrei să te măriţi cu mine. Te-am întrebat ieri, şi te întreb şi astăzi.

Pleoapele ei se lăsară grele peste ochii frumoşi.

— Ai devenit prea îndrăzneţ în ultimele zile, zise ea. Când ai venit prima oară, nici prin gând nu ţi-ar fi trecut să-mi pui singur o astfel de întrebare. Îţi aminteşti cum ai căutat pe cineva care să cunoască vreun prieten al meu, şi prin el mi-ai cerut mâna?

— Acum avem prea puţin timp. Un soldat trebuie să-şi aleagă drumul cel mai drept spre ţinta sa. Te întreb din nou, vrei să te măriţi cu mine, înainte de a pleca într-o nouă bătălie?

Ea îşi ridică ochii din nou şi el văzu în ei cel mai de temut lucru pe care-l avea fata asta – râsul ei.

— E ultima oară că-mi pui această întrebare? glumi ea cu aerul

unui pisoi care se joacă cu mingea.

— Nu, fu răspunsul. Voi stărui până vei ceda.

— Aşteaptă măcar până te întorci, înainte de a mi-o cere din nou.

Fiecare din ei gândea acelaşi lucru – s-ar putea întâmpla ca el să nu se mai întoarcă – dar niciunul nu-l spunea.

— Ştii, oare, de ce nu vrei să te măriţi cu mine? o întrebă el, în fine.

— Dacă aş şti, ţi-aş spune.

Urmă un moment de tăcere şi privirile lor se întâlniră. El ridică apoi steagul de mătase, îl mototoli şi-l ascunse din nou la piept.

Ea se ridică.

— Pleci?

— Da, zise el.

— Pleci pentru că trebuie sau pentru că vrei? întrebă ea.

Văzând că pleacă, inima ei parcă-i cerea să rămână.

— Ce importanţă are? răspunse el. Am spus ce-am avut de spus. Nu am pentru ce rămâne mai departe.

Ea nu răspunse nimic. Deşi era destul de înaltă pentru o femeie, de-abia îi ajungea lui la umăr.

— Am impresia, crede-mă, că mai creşti încă, zise ea învinsă. Şi ai putea oare să mă condamni, dacă nu-mi doresc un soţ care mai este în perioada de creştere?

— Da, eşti vinovată, fiindcă nu mă vrei, cu toate că ştii că suntem sortiţi pentru căsătorie. Nu ne arată aceasta şi horoscopul nostru? Nu eşti tu aurul şi eu focul?

— Dar nu vreau să mă ard.

— Eu sunt bărbatul, iar tu, femeia.

Aerul dimprejur era atât de pur şi liniştit, soarele atât de limpede, încât umbrele lor culcate pe pietrele albe se contopeau într-una singură. Privindu-l, ea citi în ochii lui atâta hotărâre, încât se depărtă şi umbrele lor se despărţiră.

— Pleacă, zise ea. Când vei deveni om, poţi să te întorci.

Sheng îi aruncă o privire pătrunzătoare şi fioroasă. Ea bătu din picior.

— Să nu crezi că mi-e frică de ochii tăi, ţipă ea.

— Nici mie nu mi-e frică de tine, răspunse el aspru.

Se întoarse şi fără altă vorbă, plecă. Iar dânsa, rămasă singură în curte, se plimba încoace şi încolo, în toate direcţiile; se opri în faţa unui bambus, rupse o frunză şi o muşcă cu dinţii. Când va fi ea sigură de omul acesta pe care-l dorea atât? N-ar vrea să se mărite

cu un ţărănoi şi doar ce era el altceva? Cine putea şti? Cu o lună înainte, superiorii săi l-au ales ca să conducă pe alţii, dar i-au trebuit luni de zile pentru a dovedi că era în stare să conducă şi altfel de oameni, decât zdrenţăroşii care, odată cu el, părăsiseră dealurile din vecinătatea casei părinteşti. Fiindcă în acest timp a făcut mereu instrucţie cu soldaţii, iar noaptea, asemenea unui şcolar, a buchisit toate semnele care te învaţă să scrii şi să citeşti. El putea citi azi o carte, numai dacă era uşoară. Şi ea încă nu-şi putea da seama, dacă era măcar deştept. De măritat, s-ar fi putut mărita cu el, cum fac şi celelalte femei, iar apoi să-l părăsească. Dar nimic n-o putea determina s-o facă, căci nu se lăsa condusă numai de temperament. Dorea să se mărite cu un bărbat pe care să-l iubească până la moarte, şi care să aibă şi alte calităţi, în afara frumuseţii – să fie un om într-adevăr mare. Era el oare în stare? De unde putea şti acest lucru?

O bătrână îmbrăcată în negru, ieşi de după o uşă care dădea în curte.

— Mâncarea e gata, zise ea. Privi spre curte: A plecat? Eu credeam că va rămâne pentru masă; am cumpărat pentru el nişte carne de porc şi câteva castane.

— Voi mânca eu, răspunse Mayli.

— Nu, n-ai să mănânci, se răsti bătrâna. Eşti copilul mamei tale, care a fost o mahomedană, şi atâta timp cât te hrăneşti cu mâncarea gătită de mine, mâinile mele nu-ţi vor da niciodată carne de porc. Eu, care te-am crescut de mică!

— De ce oare a trebuit să te întâlnesc? se plânse Mayli. Ea o găsise pe bătrână în oraşul natal, ocupat azi de duşman. Sărmana femeie, aflând de întoarcerea lui Mayli de peste mări, se duse la ea şi-i povesti atâtea amănunte despre mama ei, încât până la urmă află că bătrâna nu e alta decât propria ei doică.

Copilul a putut fi alăptat de ea fiindcă era mahomedană. Dar acum, acest fapt prezenta multe inconveniente căci bătrâna mai observa multe ritualuri şi prepara mâncăruri aparte, lucruri cu care Mayli, crescută printre străini, demult se dezobişnuise.

— Mama ta a fost aceea care m-a îndreptat către tine, spunea ades bătrâna Liu Ma. Umbra ei a mişcat două nopţi de-a rândul cearceafurile patului meu, şi am recunoscut-o, căci mirosea a flori de cassia, flori pe care le purta întotdeauna în păr.

— Dar şi tatălui meu îi plăceau florile de cassia, răspunse Mayli.

Unul din motivele care făcuseră pe tânăra fată să se apropie de

Liu Ma, a fost faptul, că bătrâna cunoştea multe amănunte despre mama ei, care murise la naşterea ei.

— Crezi că poţi să-mi spui lucruri pe care eu nu le ştiu încă? zise bătrâna. Cunosc toată viaţa mamei tale; n-am uitat nimic. Acum vino şi mănâncă.

Ea luă mâna lui Mayli într-a ei, o conduse spre uşa care dădea în camera principală, şi unde îşi ducea viaţa tânăra fată alături de credincioasa bătrână.

— Stai jos! ordonă ea.

Se întoarse apoi cu un vas de aramă plin cu apă caldă şi un şervet alb pentru spălatul mâinilor. Ceva însă, o supărase.

— Voi zvârli carnea de porc câinilor, zise Liu Ma. E doar o mâncare pentru câini. Şi, mă rog, ce-i cu lunganul ăsta de soldat, pe care-l numeşti frate de lapte – numai în timpuri anormale, ca acestea, când mintea a zburat din capul oamenilor, poate avea o fată un frate de lapte! Un frate, da, dar ce-i un frate de lapte altceva decât un bărbat, şi ce treabă ai tu cu un bărbat care nu-ţi este frate? E o ruşine pentru casa noastră, să vie lunganul acesta la noi. Mint pentru tine, dar ce rost are minciuna, căci fiecare îl vede intrând pe poarta noastră? Ştii ce mi-a spus femeia care ţine prăvălia de alături? „Văd că stăpânul tău e din nou acasă”. Ce pot eu să-i răspund?

Bătrâna pălăvrăgea astfel ziulica toată, dar Mayli tăcea mai totdeauna. Ea îşi pieptănă părul negru şi lung, surâse, apoi se aşeză la masă. Mâncă cu poftă din mâncarea de miel preparată cu varză şi orez, iar Liu Ma îşi vedea de treabă. Dar nu tăcea niciun moment.

Deodată, Mayli îi aruncă o privire plină de răutate. Cu toate că mâncase îndeajuns, părea nesatisfăcută.

— Unde este carnea de porc, Liu Ma?

— E în bucătărie, aşteaptă să fie aruncată la câini, fu răspunsul bătrânei.

— Dă-mi-o, îmi este foame.

Liu Ma făcu ochii mari, şi gura i se strâmbă.

— Nu am de gând să ţi-o dau, răutăcioaso, o ştii prea bine, ţipă ea. Mai bine te las să mori de foame, decât să-ţi dau cu propriile mele mâini o astfel de mâncare.

— Dar dacă Sheng ar fi rămas la masă, aş fi mâncat şi eu din carnea de porc, zise Mayli.

— Ştiam ce am de făcut. Aş fi aşteptat plecarea lui, apoi m-aş fi

răfuit eu cu tine.

— Oh, bătrână descreierată, râse Mayli cu poftă. Se ridică de la masă şi o şterse repede în bucătărie.

Mâncarea de porc părea foarte gustoasă, fiind gătită cu castane, iar rula o păstrase caldă.

— Nu prea arată a mâncare pentru aruncat la câini, zise Mayli, şi ochii îi râdeau cu înţeles. Mai degrabă pare o mâncărică pusă la o parte de o femeie bătrână pentru sufleţelul ei.

— Oh, cât aş fi dorit ca mama ta să fie în viaţă! Te-ar fi bătut bine, cu o nuia de bambus, şi te-ar fi învăţat minte! Tatăl tău a fost întotdeauna un om prea bun. Mama ta însă, te-ar fi bătut.

Mayli aduse mâncarea de porc, o puse pe masă, şi ajutată de beţişoare, scoase bucăţile cele mai bune, şi le mâncă cu poftă.

— Ce bună este mâncarea asta, şi când te gândeşti că nici nu-i cunoşti gustul!

O privi lung pe Liu Ma; aceasta se încruntă.

— Bată-te norocul să te bată, diavol mic. Dacă n-ai fi cu mult mai înaltă ca mine, te-aş fi mângâiat eu puţin cu palma. Sunt încântată că feciorul de balaur, pe care-l numeşti frate de lapte e mai lung ca tine. Când o să se înfurie, după nuntă, n-o să-l rog să-şi reţină mâna. Din contra, îi voi spune: „Mai bate-o, mai dă-i una şi pentru mine!”

— Bătrânico, zise Mayli râzând, de unde ştii că mă voi mărita cu el? Eu însămi nu ştiu încă, dacă-l voi lua de bărbat.

*

* *

În acest moment Sheng stătea drept înaintea generalului său. Generalul originar din sud, era un bărbat încă tânăr şi inimos, şi avea sub comanda sa armatele acestei regiuni. Se povestea multe despre el – c-ar fi fost altădată un rebel – dar azi nu era decât un soldat loial în luptă contra duşmanului comun. Căci în timp de pace, oamenii pot lupta uneori pentru o cauză sau alta, de mică importanţă; dar când un duşman din afară cotropeşte ţara, atunci toţi uită propriile lor interese; astfel acest general şi-a adus toţi soldaţii săi şi s-a pus împreună cu ei la dispoziţia Şefului Suprem.

Zărindu-l pe Sheng, îi făcu semn să se aşeze.

— Stai jos! Am să-ţi comunic ceva, dar nu în calitate de superior, ci ca de la om la om. Am primit ordin de la Şeful Suprem să trimit

două din diviziile noastre cele mai bune, în marş spre Birmania[1]. E contra voinţei mele, şi nu pot să mă conformez ordinului primit fără a te înştiinţa că sunt obligat să te numesc comandantul acestor divizii. Stai jos – stai jos!

Sheng se aşeză, dar pe marginea scaunului, în semn de respect pentru superiorul lui. Păstră liniştea, aşteptând ordine. În cameră mai erau două santinele, care stăteau nemişcate, lângă perete. Generalul le făcu un semn şi ieşiră. Sheng rămase singur cu generalul. Acesta era rezemat într-un fotoliu de piele şi se juca distrat cu un coupe-papier.

— Tatăl tău e fermier, nu-i aşa? se adresă el lui Sheng.

— Sunt fiul unui fiu de ţăran, şi toţi ai mei au fost fermieri, de o mie de ani, răspunse Sheng.

— Eşti singurul fiu la părinţi? întrebă generalul.

— Sunt cel mai tânăr din trei, şi toţi sunt în viaţă.

Generalul oftă:

— Atunci te pot trimite într-un război nenorocit, fără a tăia firul vieţii tatălui tău.

— Viaţa tatălui meu nu e în mine. El îi are pe cei doi fraţi ai mei, şi aceştia au feciori.

— Dar tu, eşti însurat? întrebă generalul.

— Nu, şi nici nu am de gând, zise Sheng cu amărăciune.

Generalul surâse:

— Eşti prea tânăr pentru a spune aşa ceva.

Sheng tăcu o clipă, apoi zise:

— E mai bine pentru cineva care trebuie să plece în război, să nu aibă soţie. Plec singur şi liber.

— Ai dreptate, răspunse generalul. Unde e casa tatălui tău, şi cum îl cheamă? Îi voi scrie personal, în caz că nu te întorci din această bătălie.

— Numele său e Ling Tan, din satul Ling, la sud de oraşul Nanking, provincia Kiangsu, fu răspunsul.

— Dar e o regiune ocupată de duşman, zise el.

— Crezi că nu ştiu acest lucru? Au venit acolo, au ars casele, şi au omorât pe cine au putut. M-am luptat şi eu alături de muntenii din jur şi am ucis vreo câţiva din ei; am fugit însă de acolo căci nu mă mulţumeam cu câţiva duşmani ucişi, şi setea mea de a-i

[1] În cartea tipărită numele ţării a fost scris Burma – versiunea în engleză. În 1989, ţara şi-a schimbat oficial versiunea engleză a numelui din Burma în Myanmar.

distruge e atât de mare, încât aş vrea să omor sute şi mii. Am plecat de acasă, şi mi-am trecut timpul învăţând; am luat parte însă la victoria de la Long Sands.

Generalul, după ce-şi însemnă numele de Ling Tan şi regiunea în care trăia tatăl lui Sheng, rămase un moment gânditor. Apoi îşi aţinti privirea asupra tânărului.

— E contra voinţei mele, că trimit aceste două divizii spre Birmania. Am discutat cu Şeful. I-am spus că, din două motive, nu trebuie să luptăm pe un pământ care nu este al nostru. Mai întâi poporul din Birmania nu e de partea noastră. Nu ne va primi bine când va afla că venim în ajutorul celor care-l guvernează. Birmanezii[2] nu-i iubesc pe oamenii lui Ying care au fost stăpânitorii lor, şi când vom veni să-i ajutăm pe oamenii lui Ying, ei ne vor urî şi pe noi. În al doilea rând, oamenii lui Ying dispreţuiesc pe cei de altă culoare decât a lor, şi cu toate că le venim în ajutor, nu ne vor trata ca adevăraţi aliaţi. Ei ne vor privi de sus, ca pe nişte sclavi, şi va trebui oare să îndurăm un astfel de tratament?

— Şi ce a răspuns el acestor juste argumente? întrebă Sheng.

Generalul se aplecă:

— El a spus că oamenii lui Ying trebuie să ştie ce puţine şanse au ei spre a-şi menţine stăpânirea în Birmania şi ne vor fi recunoscători. El a mai spus, că deoarece au nevoie de ajutorul nostru, se vor purta frumos cu noi şi luptând alături de ei, vom câştiga o mare victorie asupra duşmanului nostru.

— Atât de sigur este el că vom putea învinge?

— Nu trimite el oare diviziile noastre cele mai bune? Sunteţi doar toţi tineri şi voinici.

Generalul scoase un oftat adânc:

— Astfel mi-a vorbit Şeful, cu toate că Hong Kong a căzut în mâna duşmanului, şi toţi ştiu că oamenii lui Ying au cedat prea uşor oraşul. I-am spus că albii sunt condamnaţi, şi că dacă mergem cu ei, vom fi şi noi condamnaţi. Noi trebuie să rămânem în ţara noastră. Avem oare motive să credem, că oamenii lui Ying şi-au schimbat deodată sentimentele faţă de noi? Nu ne-au dispreţuit ei întotdeauna?

Urmă un moment de tăcere; faţa generalului părea ca de piatră. Sheng văzu vinele care se umflau în dosul urechilor şi la tâmple, pumnii strânşi – două ciocane, – încheieturile păreau că trosnesc,

[2] În cartea tipărită, pentru numele populaţiei s-au folosit termenii: burmez, burmeză, burmez, burmeze.

atât de albe erau. Nu-şi ridică ochii spre Sheng, aşa că acesta nu-i putea vedea. Dar după un timp, acesta începu să vorbească, cu voce stinsă:

— Oamenii lui Ying ne-au considerat, pe propriul nostru pământ, ca pe nişte câini! Au pus stăpânire pe noi, de pe vremea când au câştigat acel război, numit de ei, lupta contra opiului, dar care era în realitate, un război de cucerire. Vapoarele lor au navigat pe apele noastre, soldaţii lor au defilat pe străzile noastre. Au luat pământul nostru şi şi l-au însuşit. Au refuzat să asculte de legile noastre, şi aici, în ţara noastră, au elaborat legi noi, pentru ei; aveau curţile lor de judecată şi judecători proprii, iar când unul din ei ne jefuia sau chiar ne ucidea, nu exista dreptate. Preoţii lor nu plăteau taxe. Liberi de orice obligaţii, preoţii lor mergeau prin orice regiune şi predicau religia lor, care nu este la fel cu a noastră. Au câştigat astfel inimile lor. Tot ei erau aceia care percepeau taxe pentru orice produs al nostru care trebuia să fie vândut.

Deodată se ridică în picioare, ochii îi scânteiau de mânie. Se plimbă de colo până colo prin odaie.

— Şi eu am primit ordinul să trimit cei mai buni oameni ai mei, să lupte pentru aceşti oameni care ne dispreţuiesc atât!

Sheng, care trăise mai mult prin preajma casei părinteşti, putea număra pe degetele mâinii sale drepte, albii pe care-i văzuse în viaţa sa. O dată sau de două ori i-a zărit pe stradă, şi altădată, toamna, când plecau la vânătoare de animale sălbatice. Îi privise curios, şi ascultase limba lor atât de neînţeleasă pentru el. Dar nu avea nicio cunoştinţă de faptele lor, nici să fi făcut vreun rău poporului său. Asculta deci în tăcere şi nu întreba nimic. Era doar un soldat. În ultimele luni învăţase să asculte de superiorul său, după cum toţi oamenii de sub comanda sa trebuiau să asculte de el. Aştepta ordinele pe care generalul avea să i le dea.

Acesta continua să umble prin cameră, scrâşnea din dinţi şi nu-şi găsea astâmpăr. În fine, se linişti, şi se aşeză din nou la birou.

— Trebuie să facem ceea ce ni se cere! se răsti el deodată. Am rezistat mult timp Şefului, şi nu am trimis oameni. Astăzi însă, ordinele sale sunt pentru mine ordine venite din cer, şi trebuie să le execut sau să-mi iau viaţa. Ce rost ar avea să mă sinucid dacă altul ar veni şi ar executa aceleaşi ordine!

Sheng, care şezuse tot timpul, se ridică, pentru a primi instrucţiuni pentru noua bătălie.

— Îţi vei pregăti oamenii, ca să plece spre Birmania, împreună cu

ceilalţi. Eu personal vă voi conduce. Odată ajunşi la graniţa Birmaniei, vom cantona pe propriul nostru pământ, până vom primi ordinul de înaintare.

Sheng luă poziţia drepţi, salută şi aşteptă.

— Unde vom porni de acolo, nimeni nu poate şti. Se spune că o parte din oamenii noştri vor fi trimişi în Indochina, se poate chiar ca această ţară să fie invadată. Duşmanul a făgăduit că nu va intra în Thailanda, dar nu s-a ţinut de cuvânt. Thailandezii s-au predat în cinci ore. Peste tot duşmanul câştigă teren. El nu are nevoie de arme ca să învingă – peste tot oamenii vin la el. Numai noi rezistăm, cu toate că ne sacrificăm viaţa.

Generalul, oftând, îşi cuprinse capul cu amândouă mâinile:

— Plecăm într-o bătălie pierdută dinainte, suspină el. O ştiu, dar ce putem face ca s-o afle şi Şeful?

— Linişteşte-te, zise Sheng cu hotărâre. Dacă bătălia nu s-a dat încă, cum se poate s-o fi pierdut?

Generalul privi cu atenţie faţa atât de deschisă şi credincioasă a lui Sheng. Îşi aminti de momentul când îl văzuse prima oară, acum şase luni. Cât de mult se transformase acest tânăr, într-un timp atât de scurt! Ce aspect avea atunci, ca un sălbatic, părul lung care-i cădea pe ochi, îmbrăcat în zdrenţe. Dacă ar fi fost mai scund, nimeni nu l-ar fi băgat în seamă şi ar fi rămas în rândurile soldaţilor. Dar Sheng era cu un cap mai înalt decât ceilalţi oameni, şi ceea ce părea mai curios, el mai creştea încă, cu toate că era în vârstă de douăzeci şi doi de ani. Mâinile sale aveau o mărime neobişnuită, iar picioarele erau prea mari pentru sandalele gata, şi nu putea purta decât făcute după comandă. Chiar şi ochii săi păreau enormi, iar căutătura îi era directă şi clară. Peste tot, oamenii se întorceau după el, şi se mirau de înălţimea sa. Acest fapt îi ajută mult la situaţia sa de comandant.

Dar dacă ar fi fost prost sau timid, la ce i-ar fi ajutat statura sa? Băiatul acesta avea mult temperament, era sensibil, învăţa uşor, şi asculta orbeşte ceea ce i se spunea. Când, în schimb, ajunse să înveţe pe alţii, căută şi el la rândul lui să se facă ascultat; oamenii săi ţineau la el, dar era în acelaşi timp temut, aşa trebuie să fie acel care are misiunea de conducător.

În afară de aceste calităţi, mai exista un motiv care-l ridicase atât de repede pe Sheng la rangul de comandant. S-a purtat excepţional de bine în război. În a opta lună a anului, războiul se întinsese peste multe regiuni, şi Sheng s-a distins în toate

campaniile. A scăpat cu viaţă, doar cu răni neînsemnate. În luna a noua, în marea bătălie de la Long Sands, el a fost acela care şi-a condus oamenii săi şi pe cei ai ofiţerilor ucişi, reuşind să alunge pe duşman din cetate. În jurul acestui uriaş, se strângeau soldaţii, plini de curaj, şi era atât de înalt, încât putea fi văzut întotdeauna în prima linie. După sfârşitul bătăliei, oamenii rămaşi în viaţă s-au rugat de general, să-l numească pe Sheng, comandantul lor. Dorinţa le-a fost îndeplinită, şi aceşti bravi soldaţi, cu Sheng în frunte, alcătuiră o divizie, vestită pentru bravura ei. Iar generalul era atât de mândru de ei, încât avea grijă ca să aibă parte de cea mai bună mâncare, şi de cele mai bune arme.

Sheng, care se tunsese scurt, la fel cu generalul, se purta întotdeauna curat, uniforma sa era la fel cu acea a soldaţilor săi, căci toţi aveau aceeaşi îmbrăcăminte.

Pe lângă toate astea mai exista şi Mayli. Ea făcuse cunoştinţă cu generalul. Arunca vorbe bune, când în glumă, când în serios, şi laude la adresa lui Sheng. Nu uita să pomenească, în auzul generalului, de actele de curaj ale tânărului, pe vremea când acesta mai era acasă, la părinţi.

— Eu vin din oraşul în apropierea căruia locuieşte el – povesti ea generalului – şi acolo e renumit pentru forţa şi curajul său. Se povesteşte, că ori de câte ori se întâlnea cu vreo patrulă inamică, singur, doar cu cele două mâini ale sale, şi cu o armă veche, reuşea s-o prindă. Iar îndemânarea lui în descoperirea inamicului, era cunoscută în întreaga regiune, până şi copiii cântau despre el. Acesta era adevărul.

Mayli îi cântă unul din aceste cântece, auzit pe străzile oraşului Nanking:

Un dragon stă pe colină,
Ziua doarme, noaptea vânează,
De duşmani, burta-i e plină,
În lupte el mereu învinge.

Generalul râse cu poftă, dar îşi aminti de cântec, şi de atunci îl privi cu alţi ochi pe Sheng, gândind despre el numai bine.

Dar şi Mayli îşi avea partea ei, în schimbarea lui Sheng. Era în stare, prin râsul ei, să-l alunge de lângă ea; dar tânărul pleca, hotărât să se îndrepte. La început însă refuză să facă ceea ce-l rugase ea. Veşnic se jura, că ar vrea să rămână aşa cum e, şi dacă Mayli, nu-l putea iubi astfel, atunci nu era nimic de făcut. Totuşi,

pentru că ţinea la dragostea ei, de câte ori pleca de lângă ea, îşi amintea de sfatul ei şi se îndrepta. Mayli era destul de deşteaptă, şi se făcea că nu observă schimbarea cerută de ea, încât el avea impresia că ea uitase. Dar de fiecare dată, fata se purta mai frumos cu el, cu atât mai mult, cu cât Sheng se schimbase mult.

Şi cu toate acestea, Mayli ştia că niciodată nu-l va putea conduce sau stăpâni. El o iubea şi-i declara dragostea sa, dar fata avea conştiinţa că dragostea lui pentru ea avea graniţe. Mayli, în schimb trebuia să-l iubească mai presus de orice, altfel dragostea ei nu i-ar ajunge.

Acestea erau relaţiile dintre cei doi, în acea zi în care generalul îl pregătise pe Sheng pentru bătălia la care avea să ia parte.

— Aş vrea să întreb un singur lucru, zise Sheng generalului său. Cum vom ajunge în Birmania?

— Cum altfel, decât cu picioarele, fu răspunsul generalului. Nu există linie de cale ferată. Vom lua direcţia Big Road.

Sheng rămase gânditor:

— Şi mâncarea?

— O vom căpăta pe măsură ce vom merge s-o căutăm, replică generalul.

Sheng insistă:

— Şi când pornim?

— Peste patru zile, fu răspunsul.

Îndată după ce primi aceste ordine, Sheng salută, făcu stânga-mprejur, şi ieşi. Două zile, nu mai mult, îi trebuiau pentru ca oamenii săi să fie gata de drum, ei fiind destul de rezistenţi şi pregătiţi. Totuşi le trebuiau câteva ore ca să-şi poată lua rămas bun de la neveste, să mănânce o masă bună, cu care n-aveau să se mai întâlnească în bătălie şi încă vreo câteva ore ca să-şi mai poată face câte o pereche de sandale şi să mai pună la punct şi alte lucruri, aşa cum se obişnuieşte când e vorba de o călătorie pe care o făceau pentru prima oară şi din care puteau nici să nu se mai întoarcă.

Când ieşise de la general şi trecând pe lângă santinela care-l salută, Sheng se gândi, deodată, că el însuşi ar fi unul din aceia care nu se vor mai întoarce. Fiindcă ştia destul de bine că aceasta avea să fie cea mai grea bătălie la care luase parte vreodată. Să-ţi duci oamenii pe jos, cale de peste o mie de mile, peste munţi şi peste ape, târând după ei tunurile de câmp, ducând în spinare armele, mâncând numai dacă găseau ceva şi, la sfârşit să lupte pe

pământ străin, având drept camarazi oameni de alt sânge şi de fire străină, asta era cel mai mare hazard.

Rămase puţin locului dincolo de poartă. Lumea trecea pe lângă el. Strada strălucea de lumina limpede a soarelui de iarnă, dar înaintea lui se întuneca. Va trece multă vreme până ce va putea el să revadă pe femeia iubită. Şi dacă s-ar putea să n-o mai vadă niciodată? Se întoarse spre stânga, în loc s-o apuce spre dreapta şi străbătând prin mulţime, cu capul şi umerii ridicaţi, se îndreptă spre sudul oraşului, unde locuia Mayli.

Capitolul III

Casa în care locuia Mayli, la capătul străzii înguste, părea foarte liniştită. Era târziu după-amiază. Într-un colţ al curţii, la umbra unui bambus, Liu Ma adormise. Somnul o surprinsese pe când cosea, căci în mâna stângă avea un ciorap de mătase de-al lui Mayli, iar degetul mijlociu al mânii drepte păstra încă degetarul; acul atârna în jos, ţinut de un fir de aţă. Un căţeluş, găsit nu demult de Mayli pe stradă, moţăia alături de bătrână. Animalul, simţind un străin, deschise ochii, dar zărindu-l pe Sheng, îi închise din nou.

Sheng, văzându-i, surâse şi se îndepărtă pe vârful picioarelor, îndreptându-se spre camera principală a casei. Poate că şi Mayli dormea, căci casa părea tot atât de liniştită ca şi curtea. El intră. Mayli nu era în odaia principală şi Sheng voi să ia loc ca s-o aştepte; zări însă prin uşa deschisă, camera de culcare a lui Mayli, cameră în care nu intrase niciodată.

O văzu pe Mayli în faţa ferestrei; îşi spălase părul, şi-l scutura în soare ca să se usuce. Era întoarsă cu spatele la el. Sheng îi urmărea mişcările, şi inima îi bătea cu putere. Ce femeie frumoasă, şi ce păr negru frumos avea! Era încântat că ea nu şi-l tăiase scurt, după cum îl purtau studentele şi fetele din armată. Mayli îl strângea într-un coc pe ceafă, dar părul nefiind uns cu nimic, multe fire îi cădeau în ochi.

Sheng nu mai putu rezista:

— Mayli! strigă el deodată.

Mayli îşi strânse părul, îl zări, se repezi imediat la uşă şi o închise. O auzi punând zăvorul.

— Caraghiosule! răzbi prin uşa închisă.

O chemă apoi pe Liu Ma. Sheng râse cu poftă. Peste puţin bătrâna trecu pragul, frecându-şi ochii.

— Cum ai intrat, lunganule? întrebă ea. Jur că nu te-am văzut venind.

— Ce-ai spune, dacă ţi-aş povesti că am o sabie fermecată? încercă el să glumească. O port la cingătoare, şi când spun: „Mic!” mă fac atât de mărunt, încât pot zbura împreună cu praful, deasupra zidului; iar când spun: „Mare!” pot sări peste zidul cel mai înalt.

Desigur că bătrâna trebuie să fi auzit multe poveşti de felul acesta.

Dar Liu Ma strâmbă din gură, fără a surâde.

— Avem nevoie de un câine mai bun, care să ne păzească. Acesta, nici de lătrat nu ştie, e mai rău ca o pisică.

— Nu vorbi de rău câinele, bătrânico, ţipă Sheng în urma ei.

Liu Ma se îndreptă spre bucătărie pentru a pregăti apa de ceai; căţelul intră înăuntru, şi Sheng îl luă în braţe. Era atât de mic, încât părea mai degrabă o jucărie, acest căţel părăsit de o stăpână care fugise poate, de frica bombelor aruncate acum un an, deasupra oraşului. Sheng nu era obişnuit cu astfel de căţei de oraş. Câinii pe care îi cunoştea el, erau animale având ca strămoşi lupii, şi erau fioroşi ca lupii, faţă de străini. Un astfel de câine au avut şi ei acasă; adeseori ca copil, încercase să scape pe vreun musafir de furia lui. Dar n-au rămas decât prea puţini dintre ei, căci soldaţii şi funcţionarii duşmanului, când aveau de gând să prade vreun sat, în primul rând ucideau câinii.

— Ce folos aduci tu? întrebă Sheng pe căţel.

Ochii mari ai acestuia păreau două globuri de sticlă; tremura tot. La auzul vocii lui Sheng, întinse o lăbuţă, şi-i mângâie piciorul; se frecă apoi pe bot şi se aşeză jos cuminte. Soldatul izbucni în râs, şi tocmai atunci intră şi Mayli pe uşă. Purta o rochie verde. Părul strâns pe ceafă. Pe deget avea un inel cu o piatră verde de jad.

— De ce râzi de căţel? întrebă ea.

— Sunt prea puternic pentru el. M-a mirosit, apoi s-a dat înapoi speriat.

— E un câine mic, dar deştept, zise Mayli.

Ea luă căţelul de jos şi-l aşeză pe genunchi; Sheng îi urmărea mişcările.

— De ce ţii în braţe un căţel, ca şi cum ar fi un copil? Nu se cade!

— De ce nu? întrebă ea. E curat – de-abia ieri l-am spălat.

— Nu mai spune! Să speli un câine ca şi cum ar fi un copil! La gândul acesta, mi se ridică părul măciucă. Crezi că e decent, să

consideri un animal pe aceeaşi treaptă cu o fiinţă umană?

— E un căţeluş drag, zise Mayli alintându-l. Noaptea doarme în patul meu.

— Asta le întrece pe toate, se înfurie Sheng.

Mayli continua să mângâie părul mătăsos al căţelului, culcat pe genunchii ei.

— Dacă ai vedea femeile străine, zise ea surâzând, cât de mult îşi iubesc câinii! Îi poartă de lanţ, şi îi acoperă cu mantale mici când e frig.

— Ştiu că ai învăţat prea multe de la străini, zise Sheng, scrâşnind din dinţi. Dar dintre toate, dragostea aceasta de câini, mă supără cel mai mult.

Deodată, se ridică de pe scaun, şi înainte ca Mayli să-şi fi dat seama de intenţia lui, se repezi la căţel şi-l aruncă prin uşa deschisă, drept în iazul din mijlocul curţii.

— Eşti o fiară! ţipă Mayli.

Se repezi în curte şi scoase din apă căţelul care schelălăia într-una. Dar, aşa ud cum era nu-l mai putea ţine în braţe. Ea o chemă pe Liu Ma, care veni în goană.

— Adu un prosop! ordonă ea bătrânei. Uite ce a făcut Sheng – mi-a aruncat căţelul în apa rece.

Dar pentru prima dată, bătrâna nu ţinu partea stăpânei sale.

— Lasă-l să se usuce la soare, răspunse ea indiferentă. Sunt ocupată şi n-am timp să usuc un câine.

— Bătrâna are dreptate, zise Sheng.

Mayli fugi după un prosop, – în acest timp căţelul tremura de frig – se întoarse şi frecă bine căţelul până ce-l uscă şi apoi îl aşeză pe o piatră la soare.

Sheng o urmărea cu privirea, şi-i admira mişcările pline de graţie. Ce străină îi apărea, parcă în vinele ei n-ar curge sângele poporului lor. Pentru prima oară gândi, că poate nu-i bine că o iubeşte atât, şi că s-ar putea ca căsnicia lor să fie şi ea un veşnic război.

— Am venit să-ţi spun, că sunt trimis cu armatele care pleacă spre Birmania, zise Sheng.

La auzul acestor vorbe, Mayli uită de căţel şi rămase pironită. Soarele îi lumina părul. Sheng n-o pierdea din ochi.

— Când pleci? întrebă ea.

— Peste câteva zile, – două, trei, cel mult patru.

Mayli luă loc pe un taburet de porţelan, cu ochii la Sheng.

Soarele îi cădea pe faţă, şi el privi cu drag fiecare geană a ochilor săi, şi fiecare fir de păr a sprâncenelor frumos arcuite. Se uită în ochii ei, albul lor cât de alb era, şi pupila ce neagră!

— Ai aur în ochi, îi zise el. De unde vine oare?

— Nu vorbi de ochii mei. Spune-mi, de ce s-a decis plecarea voastră, atât de repede?

— Ni se pare doar că e prea devreme, zise Sheng şi luă şi el un taburet, pe care şezuse Liu Ma.

Căţeluşul se târî spre stăpâna sa, dar nici ea, nici Sheng, nu-l luau în seamă.

— Se vorbeşte demult despre asta. Generalul meu e contra acţiunii. Dar Şeful e pentru. Şi când acesta proclamă un „da”, nu există niciun „nu”. Trebuie să plecăm.

Sheng articulă aceste vorbe: „Trebuie să plecăm”, cu atâta hotărâre, încât Mayli nu răspunse nimic.

Ea îl privi cu atenţie şi se gândi ce va deveni viaţa sa fără acest bărbat, cu care se certa de fiecare dată. Dar dorise ea vreodată o viaţă liniştită?

— De astă dată plecăm ca aliaţi ai albilor, adăugă Sheng.

— De ce este generalul vostru contra acestei acţiuni? întrebă Mayli.

Sheng rupse din copacul din apropierea sa o frunză pe care o fărâmiţă în bucăţele, în timp ce vorbea. Mayli îi privea mâinile, cum se mişcau, cu câtă putere! Mâinile sale erau lungi, şi totuşi delicate, asemenea mâinilor celorlalţi chinezi, chiar şi atunci când erau mâini de ţăran.

El n-o vedea. Privea şi el bucăţelele verzi care-i căzeau din mâini.

— Generalul meu spune, că e scris că albii nu vor învinge, zise el deodată.

— Dar de ce?

Gândul ei zbură peste mări, spre ţara unde-şi petrecuse cea mai mare parte a vieţii sale. Mama ei murise la naştere, şi la un an plecă cu tatăl ei în America. Primele vorbe pe care le bolborosise au fost în limba acestei ţări, iar dădaca ei fusese o negresă. Guvernanta chineză pe care o luase tatăl ei ca s-o crească, fu retrimisă imediat căci i se făcuse dor de ţară. Mayli îşi aminti de marile oraşe cu fabrici, de bogăţia oamenilor şi de mândria lor.

— Dar cum pot fi învinşi albii? întrebă ea.

— E scris astfel, răspunse Sheng.

Mayli îşi muşcă buzele.

— Eu nu sunt superstiţioasă. Îmi trebuie un motiv mai bun decât profeţia vreunui bătrân ghicitor care stă într-un colţ de stradă, murdar şi zdrenţuros. A vorbit vreodată generalul vostru cu un alb – a fost el vreodată pe acolo?

— Nu ştiu, fu răspunsul. Doar nu stau să-l întreb prea multe.

— Atunci de unde ştie?

— I-a văzut aici, pe pământul nostru, adăugă Sheng.

Ochii săi o priveau pe Mayli dar ea ştia că n-o vedea. Gândul său zbura în altă parte.

— Generalul meu a cunoscut mândria albilor la Shanghai şi Hong Kong; i-a mai văzut şi pe teritoriile luate de la strămoşii noştri, pe care şi-au clădit oraşele lor. El spune că ne-au considerat întotdeauna ca pe nişte câini la porţile lor, iar popoarele care au trăit sub stăpânirea lor vor prefera să se unească chiar cu duşmanul pe care-l urăsc, căci ura lor e mai mare când se îndreaptă împotriva mândriei albilor, care i-au dispreţuit pe ei şi pe strămoşii lor.

Mayli asculta toate acestea fără a putea înţelege. Căci cum putea ea înţelege, când îşi petrecuse anii într-o ţară în care fiecare se purtase atât de frumos cu ea. Tatăl ei ocupa un post important în capitală iar ea era fiica lui; chiar dacă cetăţenii dispreţuiau pe servitorii lor negri, însemna oare că o dispreţuia şi pe dânsa?

— Poporul lui Mei nu ne dispreţuieşte, zise ea. Ei sunt mândri numai faţă de negri.

— Bine, dar noi în Birmania, nu vom lupta alături de oamenii lui Mei. Acolo stăpâneşte poporul lui Ying, şi pe aceştia îi urăsc birmanezii.

— Nu e mare diferenţă între aceste două popoare.

— Dacă e aşa, zise Sheng, atunci îmi aduci o veste foarte proastă.

Mayli tăcu; îşi muşcă buzele gândindu-se la ce-ar mai fi putut spune.

— Poate că nu are importanţă dacă albii ne iubesc sau nu; poate că singurul lucru pe care trebuie să-l cunoaştem este forţa celor care luptă contra duşmanului nostru. Dacă poporul lui Ying e contra japonezilor, atunci trebuie să fim alături de el.

— Da, dar numai dacă putem învinge împreună.

— Cine poate învinge popoarele lui Ying şi Mei unite? zise ea.

Din nou îi reveniră în minte marile fabrici, roţile de fier ale

uzinelor, marea lor precizie în lucrarea oţelului şi a fierului.

— Piticii de japonezi i-au învins totuşi, zise Sheng cu voce slabă. Nu uita – piticii i-au luat prin surprindere. Bine, vei spune, fiecare poate fi luat o dată prin surprindere. Dar în aceeaşi zi, câteva ore mai târziu, au fost din nou surprinşi în insulele sudului. Aeroplanele lor, cu aripile în repaus, pe sol, au fost din nou distruse. Nu e de ajuns să fii tare! Trebuie să ai şi minte!

Se sculă brusc şi-şi întinse mâinile.

— Priveşte-mă! îi ordonă el. Uite-te la aceste oase şi la carnea care formează corpul meu. Te poate mulţumi numai faptul că sunt atât de uriaş? E oare îndeajuns că pot îndoi cu mâinile mele, o bucată de fier? Dacă aş fi un prost, la ce mi-ar ajuta înălţimea şi puterea mea? Nu trebuie să existe şi fiinţe, aici? zise el, lovindu-se cu mâna pe frunte.

Ea nu răspunse. Îl privea întruna, şi era pătrunsă de puterea lui. De câte ori nu se întrebase ea, dacă acest om avea vreo forţă în el! Şi ce multă avea. Mayli tremura, şi tot sângele îi venise în faţă. Sheng se uita lung la ea. Ea sări ca arsă şi se dădu mai la o parte. Căuta parcă să scape de el, nu trebuia să simtă puterea lui asupra ei – nu avea voie nici s-o atingă.

Mayli porni să se plimbe prin curte, iar căţelul, tremurând, se ţinea după ea. Se opri la marginea iazului, şezu jos şi-şi cuprinse genunchii cu mâinile. Privea jos, apa îi reflecta obrazul. Fiind iarnă, nicio frunză de lotus nu tulbura apa clară ca o oglindă.

Peste puţin, veni şi Liu Ma. Ea puse în tăcere o tavă pe masa din mijlocul grădinii. Turnă ceai în ceşti din ceainicul de porţelan alb cu motive albastre. Nu-i servi, însă, spre a-şi arăta nemulţumirea ei că stau singuri împreună. Se întoarse în bucătărie. Nu mult după aceea, un fum greu ieşea pe coş, şi se ridica ca un nour. Bătrâna dăduse foc gunoiului.

— Liu Ma speră că fumul te va face să pleci, se adresă ea către Sheng.

— Mă port prea bine cu vrăjitoarea asta, răspunse Sheng cu căldură. Îi dau de ajuns de des câte o monedă de argint spre a-i fi pe plac.

— E bătrână, zise Mayli. A iubit-o pe mama mea, şi spune că nu sunt o demnă urmaşă. Mă găseşte prea străină.

— Se poate să aibă dreptate.

Sheng văzu reflectându-se în apă chipul ei drag care pentru un moment se încruntă.

— Ce importanţă are astăzi, dacă cineva e străin sau nu? Nu e momentul să-ţi îndrepţi ura asupra cuiva, pentru că e străin. Mai bine să ne preocupe faptul de a găsi un aliat tare, şi acesta nu poate fi decât poporul lui Ying şi al lui Mei.

— Sunt ei oare atât de puternici? întrebă el. Atunci de ce i-au bătut piticii, atât de uşor, pe când pe noi, pe care ne băteau de atâţia ani, nu au reuşit să ne învingă!

— Nu socoti o şiretenie, drept victorie. Îi cunosc atât de bine pe oamenii lui Mei! Trebuie să recunoaştem că duşmanul le-a jucat o festă. Sunt atât de bogaţi, atât de obişnuiţi cu puterea şi îndemânarea lor, încât n-ar recunoaşte niciodată c-au fost înşelaţi. Dar acum, în furia lor vor fi de două ori mai fioroşi şi de zece ori mai prudenţi. Ei au învăţat într-o zi mai mult decât într-un an de război obişnuit.

— E păcat atunci că această învăţătură ne-a costat atât de mult, zise Sheng supărat. Doar cu câteva din aeroplanele lor, distruse într-o oră, noi am fi putut alunga pe duşman din ţară. Nu numai ei au fost aceia care au pierdut.

Mayli se juca cu mâna prin apă.

— Tot ce spui e adevărat, dar când îmi aduc aminte de ei, sunt sigură că nu pot fi învinşi – nu, orice s-ar mai întâmpla, ei vor fi victorioşi până la urmă, de aceea noi trebuie să rămânem alături de ei.

— La ce te mai gândeşti? întrebă Sheng.

Ceaiul se răcise demult, dar niciunul nu se gândea să bea. Căţeluşul se juca în apropierea stăpânei sale, dar aceasta nici nu-l lua în seamă. Mâna lui Mayli continua să facă cercuri în apa iazului, iar ochii ei nu vedeau decât imaginile evocate.

— E ţara cea mai frumoasă, zise ea. N-o iubesc ca pe propria mea ţară, totuşi mi-e dragă. Marile şosele trec peste coline şi munţi, se întind în deşerturi şi peste şesuri. Satele sunt atât de curate, şi oamenii atât de bine îmbrăcaţi şi hrăniţi. Casele sunt şi ele curate şi nu vezi nicăieri cerşetori chinuiţi de foame şi de boli. Pădurile sunt dese, izvoarele limpezi.

— Cu acestea nu se câştigă un război.

— Nu, dar să nu uităm fabricile, adăugă ea repede; fabrici de automobile şi vapoare – fiecare are maşină – toţi au conştiinţa puterii care rezidă în maşini. Ei sunt în stare să construiască atâtea aeroplane, încât să acopere pământul.

— Ce curios e, că n-au fost în stare să ne trimită şi nouă câteva,

răspunse Sheng cu amărăciune.

— Bine, dar n-au început încă, ţipă ea. Tu nu poţi înţelege. Un popor atât de fericit şi bine hrănit, nu se poate trezi, aşa, din senin. Trebuie să simtă războiul pe propria lui piele, să sufere mai întâi.

— Noi l-am simţit timp de cinci ani. Oare noi nu suntem oameni, ca şi ei?

— Trebuie să înţelegi, că suntem foarte departe de ei. Ei nici nu ne cunosc.

— Dacă sunt atât de departe, ne vor putea oare ajuta? întrebă Sheng.

— Îţi spun că ne vor ajuta, insistă ea. Tu nu-i cunoşti cum îi cunosc eu. Va fi în interesul lor să ne ajute. Oare n-au ei interes să întrebuinţeze pământul nostru ca aerodrom pentru atacurile contra duşmanului? Dar trebuie să le dai timp, să se trezească – trebuie să aibă timp ca să înţeleagă.

— Au avut timp de-ajuns, zise Sheng cu supărare. Putem noi oare aştepta când peste câteva zile trebuie să plecăm la luptă, pe un pământ străin? Nu, câteva aeroplane trimise acum, ne-ar putea salva, pe când o mie, care ar sosi prea târziu, nu ne-ar fi de niciun folos.

Mayli nu răspunse nimic.

— Vorbesc ca un soldat, spuse el.

— Şi totuşi, zise ea după un moment, soldaţii nu vorbesc întotdeauna, cu prea multă înţelepciune. Ei nu gândesc decât în funcţie de bătălii, dar un război nu e format numai din bătălii.

— Dar din ce altceva? întrebă el.

Deodată căţelul, care stătea alături de Mayli, ridică capul, închise ochii, şi începu să urle. Amândoi se opriră din vorbă şi priviră spre animal.

— Ce aude oare acest căţel şi noi nu auzim? întrebă Sheng. El scrută cerul.

— Ascultă, murmură Mayli.

Deodată le parveni sunetul prelung al unei sirene.

Sheng sări ca ars.

— E duşmanul, ţipă el.

De când sosise Mayli la Kunming, niciun avion inamic nu zburase deasupra oraşului. Auzise vorbindu-se despre atacurile lor şi văzuse multe ruine de pe urma bombardamentelor, dar nu putea avea decât o cunoştinţă vagă. De câte ori intra într-o prăvălie, şi zărea vreun acoperiş stricat sau un zid dărâmat, negustorul se grăbea să-

i povestească, în amănunte, cum reuşise să scape el şi familia sa, dar vecinul, împreună cu copiii, căzuseră victime ale bombardamentului.

Zgomotul devenea din ce în ce mai mare, iar sărmanul căţel urla disperat.

Liu Ma veni în fugă, ştergându-şi mâinile de şorţ.

— Unde, unde mergem acum? ţipă ea. Lunganule, gândeşte-te la noi – ajută-ne, nu suntem decât două biete femei!

Sheng fugi spre uşă şi o deschise. În stradă, oamenii fugeau care încotro. Negustorii trăgeau obloanele prăvăliilor. Peste tot se auzeau uşi trântite şi porţi care se deschideau.

— Dacă am fi fost în afara oraşului, măcar. Dar aşa în oraş, suntem prinşi ca într-o capcană, ţipă Sheng.

Îşi aminti acum, de primele bombardamente pe care le trăise în oraşul apropiat de satul unde locuia tatăl lui. Ce bolnav era la vederea răniţilor, oameni reduşi la bucăţi de carne însângerată. Peste tot sânge!

Dar Mayli rămase ca ţintuită locului. Nu-i putea fi frică de un pericol prin care nu trecuse niciodată.

Sheng făcu repede o socoteală. Până la poarta sudică a oraşului nu era decât o milă. Dacă găseau toate porţile deschise, puteau ajunge în afara oraşului înainte de sosirea inamicului. Departe de oraş puteau găsi adăpost în boschetele de bambus, cel puţin ar fi feriţi de bombele care ar cădea de pe acoperişuri sau de dărâmăturile zidurilor grele. Puteau risca doar dacă o bombă ar fi căzut chiar deasupra lor.

— Veniţi repede, ordonă el.

Ambele femei începură a fugi ca să-l ajungă. Dar Mayli amintindu-şi de căţel se repezi înapoi să-l prindă – şi din această cauză aveau să se certe. Căci Sheng văzând-o cu căţelul în braţe, ţipă la ea atât de tare, încât fata fu nevoită să dea drumul animalului. Apoi o împinse în stradă, şi o strânse aproape de el, atât de aproape, încât orice încercare a ei de a se libera, fu de prisos.

— Fiică blestemată! se răsti el. Când picioarele tale trebuie să alerge mai repede decât ale unei căprioare, te opreşti pentru un câine, un câine fără valoare care nu merită nici hrana pe care i-o dai!

Mayli se zbătea în braţele lui, dar oricât încerca ea să se elibereze, el o strângea şi mai tare, în graba lui de a ajunge la

poarta de sud a oraşului. În urma lor, Liu Ma, gâfâia din greu şi striga întruna, dar Sheng n-avea timp să se oprească.

— Picioarele ei nu sunt legate, mormăi el, nu-i strică puţină mişcare.

Un bătrân ţipă în urma lui Sheng:

— Într-un astfel de moment, vrei să iei o femeie cu forţa, soldatule? Dă-i drumul, altfel o să fii ucis şi o să nimereşti direct în iad.

El crezuse, sărmanul, că Sheng ridicase fata cu forţa, iar bătrâna care ţipa după ea, ar fi mama ei. Dar Sheng nu-l luă în seamă, şi se mulţumi doar să înjure, grăbind din ce în ce pasul. Mayli renunţă la împotrivire, astfel că mergeau tăcuţi alături, tânărul îi ţinea doar strâns mâna.

Începuse să se audă huruitul aeroplanelor din ce în ce mai aproape. Dar tinerii puteau doar să zărească din depărtare marea poartă de sud a oraşului. O luară din nou la fugă, prin străzile pustii. Oamenii se ascunseseră prin case şi îşi aşteptau în linişte soarta. Peste puţin, cei doi însoţiţi de bătrână, intrară în bolta din zidul oraşului, care avea o grosime de 8 metri, la capătul căruia se găsea poarta de sud. Din păcate Sheng văzu că e închisă. Adeseori trecuse pe sub acest zid pentru a ieşi la câmp, fiindcă tinereţea lui şi-o petrecuse la ţară, în libertate, şi nu încercuit de ziduri. De câte ori nu păşise el prin acest tunel cu pavajul umed tot timpul anului, căci soarele nu pătrundea niciodată înăuntru, şi cu ce plăcere zărea prin poarta deschisă, pajiştea verde a câmpului. Dar acum înăuntru era întuneric, şi pătrunseră şi ei în această întunecime. Alţii, înaintea lor, îşi căutaseră şi ei adăpost aici, oameni fără locuinţă, călători în trecere prin oraş şi cerşetori.

Sheng şi Mayli zăriră de la intrare, mulţimea înghesuită; cerşetorii în zdrenţe, alături de ceilalţi. În astfel de momente, nimeni nu simţea nevoia să stea departe de celălalt, din contra, cât mai aproape. Un singur cerşetor, cu faţa mâncată de lepră, se feri cât putu de oameni. Dar nu putea sta prea departe, şi fiind ultimul sosit, era aproape de intrare, astfel că Sheng şi Mayli îl zăriră imediat. Fata scoase un ţipăt de spaimă.

— Ah, Sheng, priveşte pe acest nenorocit, are lepră! şi se pregăti să fugă afară.

Dar aeroplanele se găseau deasupra părţii de nord-vest a oraşului, şi tunetul bombelor în cădere începuse. Sheng o strânse pe Mayli cât mai aproape, dar şi el se zbătea între groaza de lepră

şi frica de bombe.

— Aşteaptă, zise el, şi se aşează între Mayli şi lepros, dar cu grijă să nu-l atingă.

Se auzeau voci care ţipau cu groază; fiecare în felul lui spunea că leprosul n-ar fi trebuit lăsat înăuntru, în mijlocul atâtor oameni.

— Oare merită viaţa ta să fie salvată, nenorocitule?

— Vom scăpa poate de diavolii de afară, şi ne vom nenoroci din cauza ta?

Asemenea cuvinte se puteau auzi; mamele mai ales erau mai îngrozite, şi deasupra tuturora trona vocea lui Liu Ma.

— Stai departe de noi, pui de broască, ţipă ea către lepros, şi-l blestemă pe el, împreună cu mama şi strămoşii lui.

Dar sărmanul nenorocit nu scotea o vorbă. Ochii săi, lipsiţi de gene, privea de la unul la altul. Afară bombele cădeau în jurul lor. În mijlocul gălăgiei, dintr-un capăt al tunelului, se arătă un preot budist. Era îmbrăcat cu sutana cenuşie a preoţilor, iar în mână avea un vas pentru pomeni. Era tânăr şi de-abia hirotonosit, căci mai purta pe cap semnele proaspete ale tunsorii rituale.

Leprosul, cu toate că se ştia condamnat, nu făcea nicio mişcare spre ieşire, căci afară ploua cu bombe; ţinea, totuşi, la viaţa sa păcătoasă. Zgomotul era atât de mare, încât te asurzea. Tânărul preot în tăcere, se apropie de lepros, îl împinse spre perete, iar el se aşează între nenorocit şi ceilalţi. Afară, bombardamentul continua cu furie.

Aerul din tunel deveni de nerespirat; la un moment dat, zidurile se cutremurară. Acest zid fusese clădit acum o mie de ani, şi cum s-ar fi putut gândi constructorii lui la un astfel de duşman? Totuşi pentru că temelia era atât de adâncă şi solidă, vechiul zid rezistă, şi din fericire, nu căzu nicio bombă deasupra lui. Cei care-şi găsiră adăpost în acest tunel scăpară, dar toţi rămăseseră muţi de spaimă.

Pericolul trecu. Duşmanul se îndepărtă şi Sheng ieşi din adăpost, spre a-i urmări plecarea. Văzuse aeroplanele la sosire, aliniate frumos, într-o dâră distinctă pe albastrul cerului. Ca să le vadă mai bine, se căţără pe zid. Sheng simţi în el atâta amărăciune. Nimeni, niciun avion de vânătoare, nu le ieşise în cale. Au venit, şi-au făcut opera lor de distrugere şi au plecat nestingheriţi. Tânărul soldat îşi aminti vorbele lui Mayli: oamenii lui Mei puteau fabrica zilnic, în fabricile lor, atâtea şi atâtea avioane, şi nu trimiteau vreo câteva sute şi pentru ei. Poate că ar fi ajuns produsul unei singure zile! Şi

Sheng urmărindu-i gândea ce legat de pământ e el şi oamenii săi, şi cât ar fi dorit să poată zbura şi el pentru a urmări pe duşman. Dar nu, el era legat de pământ. Pe propriile sale picioare, în fruntea oamenilor săi, va avea de umblat mai multe mii de mile spre a putea lua parte la noua bătălie, în timp ce aici, unde se afla draga lui, duşmanul cu aripi putea veni oricând şi face ravagii.

Sheng o strigă pe Mayli, să iasă afară. De altfel toţi din adăpost se îndreptau spre casele lor din oraş, iar călătorii îşi urmară drumul lor, căci poarta era iar deschisă. Numai leprosul nu plecase, căci el n-avea casă. Preotul budist ieşi pe poartă, luând drumul templului situat între coline; venise în acea zi în oraş doar pentru pomeni. Dar înainte de a pleca, el scoase din haină câteva monede şi le dădu drumul în palma întinsă a leprosului. Banii sunară, ca şi cum ar fi atins un metal, atât de mâncată de lepră şi uscată era mâna.

Mayli ieşi, în fine, la lumină.

— Trebuie să mă duc acasă să mă spăl toată, zise ea, altfel nu m-aş simţi liniştită.

Sheng se miră că fata se preocupă într-atât de lepros.

— Doar nu te-ai atins de el, şi nu-ţi poate face niciun rău, atâta timp cât nu te atinge, zise el. Şi eu am băgat de seamă, ca să nu-mi atingă corpul, doar preotul acela a stat lângă el, dar el este sfânt şi niciun rău nu-l poate atinge.

— Un lepros n-ar trebui să vină printre oameni sănătoşi, ţipă ea. Crezi că în ţara lui Ying sau Mei s-ar permite unui lepros să se plimbe liber?

— Zău, şi ce ar face cu el? întrebă Sheng curios. Desigur că n-ar omorî un om, care nu are nicio vină că e bolnav.

— Nu, desigur că nu, fu răspunsul. Dar ar fi închis într-un loc, împreună cu alţi leproşi şi unde cei sănătoşi n-ar putea intra.

— Bine dar aceasta este de asemeni nedrept, spuse Sheng cu gravitate. Poate fi ţinut un om la închisoare, numai pentru că are o boală fără leac?

— Doamne, de ce oare nu poţi înţelege şi tu ceva! se înfurie Mayli. E pentru binele celor care nu-s leproşi.

Sheng se uită la obrazul fetei: ce palidă era, ea care de obicei avea un ten atât de roz!

— Să nu ne certăm, când am scăpat amândoi de la moarte. Tu şi cu mine, orice s-ar întâmpla, trebuie să ne ciorovăim. Ar fi mai bine, poate, dacă aş pleca şi te-aş părăsi, căci încep să văd că tu îmi vei găsi întotdeauna motiv de harţă, pentru că nu sunt aşa cum vrei tu.

Buzele fetei tremurau; ea întoarse capul şi zări oraşul. Un moment, ei uitaseră totul. Dar în faţa lor se întindea oraşul lovit de duşman. Patru incendii mari puteau fi văzute, iar fumul se ridica spre cerul întunecat. Deodată Mayli începu să plângă.

— Ce mai e şi asta? întrebă el speriat, căci n-o mai văzuse plângând niciodată.

— Sunt atât de supărată! Atât de supărată, pentru că suntem neputincioşi. Ce putem noi face? Îi aşteptăm să vină să ne ucidă, şi nu putem face nimic, ne ascundem doar!

El îi luă mâna şi amândoi priveau incendiile.

De peste tot se auzeau voci care ţipau după apă, dar ei nu se mişcară pentru a da vreun ajutor. Oraşul avea o populaţie atât de numeroasă.

Deodată se auzi vocea lui Liu Ma; ţipa la ei din stradă:

— Ce staţi în frig? Vă apucă noaptea. Eu mă duc acasă să pun la fiert orezul.

Sheng şi cu Mayli coborâră în stradă şi o urmară. Ce obosiţi erau, inimile lor erau împietrite de groază.

— Trebuie să mă întorc la oamenii mei, zise Sheng.

— Vei mai veni la mine înainte de a pleca spre Birmania? întrebă ea.

El nu răspunse, căci în drumul lor zăriră o casă distrusă de o bombă, şi un tânăr plângând în hohote, săpa cu mâinile printre ruine.

— A fost casa ta? îl întrebă Liu Ma şi faţa ei era încreţită de durere.

— Casa mea, prăvălia mea de mătăsuri şi tot ce am avut e îngropat dedesubt, soţia mea, bătrânul meu tată şi unicul meu băiat.

— Dar tu cum ai scăpat? întrebă bătrâna ajutându-i la săpat.

Sheng privi în jur, căutând şi el vreun instrument pentru a putea săpa.

— Am ieşit pentru un moment ca să văd din ce parte venea duşmanul, şi i-am zărit deasupra capului meu, ţipă omul.

Deodată dădu peste o hăinuţă înflorată.

— E vesta băieţelului meu, ţipă el cu durere.

Lângă cadavrul unui bătrân, Sheng dădu de o cobiliţă, având la ambele capete două panere pline cu orez. Acestea erau intacte. Capul bătrânului însă era retezat în două, desigur de vreo schijă. Sheng o luă şi începu să sape. Mayli căzu în genunchi şi cu mâinile

răscolea pământul.

În curând copilul fu descoperit şi tânărul tată îl ridică în braţe. Dar copilul era mort. Niciunul din ei nu scoase o vorbă, sărmanul părinte strângea în braţe cadavrul copilului şi lacrimi amare îi curgeau din ochi. Nici ceilalţi nu-şi putură stăpâni plânsul. Mayli îşi şterse ochii cu batista iar Liu Ma se servi de şorţ. Sheng lăsă din mână cobiliţa.

— Dacă copilul e mort, fii sigur că nici ceilalţi nu mai sunt în viaţă, zise Sheng, şi doar tu, prin voinţa cerului ai scăpat. Vino cu mine. O să capeţi o armă, ca să te răzbuni.

De-abia acum, îşi dădu seama omul că Sheng era soldat şi chiar comandant.

Tânărul chinez îl urmă pe Sheng, dar cu copilul mort în braţe.

— Lasă aici copilul, ordonă Sheng.

Dar tânărul privea, cu milă, de la unul la altul.

— Pot să-i părăsesc pe cei care sunt îngropaţi sub casă. Dar cum pot să-mi las copilul aici? Îl vor mânca câinii.

— Dă-mi-l mie, zise Mayli. Îi voi cumpăra un sicriu şi mă voi îngriji să fie îngropat.

— Bine, răspunse Sheng şi ochii săi se îndreptară cu căldură spre fată.

Tânărul tată se despărţi cu greu de trupul copilului său şi Mayli luă copilul în braţe. Era pentru prima oară în viaţa sa, – lucru de-ajuns de curios – că tânăra fată simţea un copil, atât de aproape. A crescut singură în casa tatălui său, într-o ţară străină, unde nu avea nici veri, nici verişoare. Inima ei bătea cu putere şi nu putea scoate niciun cuvânt; se uita doar la Sheng.

Ei se uitau unul la altul şi cu toate că copilul le era complet necunoscut, moartea acestuia îi apropiase mult.

— O să vin să te văd cât de curând, zise el.

— Voi aştepta venirea ta, răspunse Mayli.

Era poate o frază obişnuită, dar ochii fetei o completau cu dragoste.

El o înţelese şi plecă urmat de tatăl copilului.

— Lasă-mă pe mine să-l duc, zise Liu Ma.

Dar Mayli dădu din cap.

— Sunt mai tânără decât tine şi mai zdravănă.

Astfel ea duse copilul acasă; aici găsi totul aşa cum lăsase, cu toate că în partea de sud, zece case fuseseră distruse şi un nor de praf se ridica peste tot. În curte găsi căţeluşul tremurând şi

aşteptând-o. Animalul mirosi copilul mort şi începu să schelălăie. Dar ea îşi continuă drumul fără vorbă şi întinse copilul chiar pe patul ei.

Era un băieţel drăguţ, să fi avut 3 ani, cu o faţă rotundă şi netedă. Nu avea nici urmă de rană şi fata îi pipăi mânuţa grasă crezând, poate că mai era încă în viaţă. Din păcate, însă, simţi doar rigiditatea morţii. Mayli nu-şi putea lua ochii de la acest copil pe care nu-l văzuse niciodată trăind. Şi pentru prima oară îşi dădu seama ce înseamnă războiul, dacă un copil putea fi omorât şi nimeni nu era în stare să oprească pe ucigaş.

— Ce n-aş da să-mi pot simţi mâinile în jurul gâtului unui duşman, se răsti ea.

Liu Ma intră în odaie şi zări pe tânăra sa stăpână, stând pe pat şi privind lung copilul.

— Să mă duc să cumpăr sicriul? întrebă ea.

— Da, răspunse Mayli.

— Dar unde îl vom îngropa?

— Vom găsi o bucăţică de pământ în afara oraşului. Un fermier îmi va vinde, de bună seamă, o întindere mică pentru groapa unui copil.

— Va costa poate mult, ripostă bătrâna, şi acest micuţ nu e măcar din sângele tău.

— Orice copil ucis de duşman, e sângele meu! ţipă Mayli cu atâta putere, încât bătrâna se ascunse după perdea.

Liu Ma plecă. Tânăra fată ieşi în curte şi se întinse pe un şezlong. Simţea nevoia de odihnă; îşi acoperi ochii cu mâinile. Căţeluşul se apropie tiptil şi o mângâie. Animalul trăia, dar copilul era mort. Înţelese şi ea acum supărarea lui Sheng, care o dojenise fiindcă preţuia prea mult un câine. Dacă la întoarcere ar fi găsit câinele mort, s-ar fi întristat, dar n-ar fi plâns. Ura puţin şi ea pe acest animal care mai trăia, alături de viaţa stinsă a unui copil.

Nici de plâns nu mai putea. În curând sosi Liu Ma cu sicriul într-o trăsurică. În casă, întinseră copilul în sicriu. Afară aşteptau doi oameni care ajutară să ducă sicriul.

La o depărtare de o milă sau două de oraş ei găsiră un bătrân fermier ai cărui feciori erau în război. Pentru câţiva galbeni el săpă o groapă şi astfel copilul îşi găsi un mormânt.

— Să ai grijă, bătrâne, ca nu cumva câinii răscolind pământul, să dea de sicriu, îi spuse Liu Ma.

— Crezi că în aceste timpuri câinii au nevoie să dezgroape sicrie?

Nu, se hrănesc mai bine decât noi!

Ţăranul oftă şi se îndepărtă în tăcere. Mayli şi Liu Ma se îndreptară spre casă.

Capitolul IV

Noaptea, Mayli se trezi. Ascultă un moment, ca să-şi dea seama de ce se trezise. Dar peste tot domnea linişte. Nimic n-o trezise – nimic – din afară. Întinsă în pat, părea că ascultă cuvinte ce veneau dinăuntru, din sufletul ei. Cât de reale îi apăreau lucrurile, şi totuşi nimic nu era real. Se trezise cu o melancolie necunoscută până atunci, o tristeţe apăsătoare.

— Am avut oare un vis rău? se întrebă ea.

Dar nu, nu-şi amintea nimic, avea doar sentimentul unei pierderi. Dar ce pierduse ea? Copilul nu era al ei. Provocase oare moartea acestui copil, tristeţea şi melancolia? Era cuprinsă de groază. Se găsea cineva în odaie? Pericolul o pândea oare? Coborî din pat, aprinse o candelă pe care o ţinu sus, ca să lumineze întreaga cameră. Nimeni! Deschise uşa; alături dormea Liu Ma. Bătrâna avea un somn greu, gura îi era deschisă, dar faţa ei era ca o imagine a liniştii. Şi totuşi, peste tot, un gol apăsător.

— Ce înseamnă asta? se întrebă Mayli.

Se întoarse în camera ei, închise uşa, şi rămase un timp gânditoare, cu lampa în mână. Lucrurile dimprejur îi apăreau atât de străine. Cât ar fi dorit să aibă un cămin al ei, departe de nenorocirea din jur. Dar unde? Nu avea pe nimeni, afară de tatăl ei, care era atât de departe.

La acest gând, o năvăli un dor grozav. Îşi aminti de camera ei frumoasă, din oraşul american, cu perdele albe şi covoarele albastre. De ce l-a părăsit? De ce a plecat dintr-un loc atât de plăcut?

A plecat, pentru că a vrut să împărtăşească soarta ţării ei, în război.

— O să-ţi pară rău, i-a spus tatăl ei. Nu eşti obişnuită cu necazurile.

— Nu pot să mă reîntorc, gândi ea. Nu mă voi reîntoarce.

Stinse lampa şi se culcă. Încercă să se acopere cu cuvertura roşie de mătase, dar nu reuşi. Bătrâna Liu Ma cumpărase cuvertura de gata, şi avea o măsură obişnuită. Ea însă fiind mult mai înaltă, nu-i ajungea. Dacă-şi acoperea capul, rămâneau picioarele

descoperite; căută să se strângă cât putu dar nu reuşi.

Se sculă din nou. Melancolia şi tristeţea n-o părăsiseră niciun moment. Stătea pe marginea patului, iar pe spate purta cuvertura de mătase. Gândi cu întristare, că nu era loc pentru ea, în ţara ei. Nu, aici nu se simţea nevoia unor femei ca dânsa. Femeile de ţărani lucrau pământul alături de bărbaţii lor, iar cele cu carte, deveneau surori de caritate şi îngrijeau de răniţi. Ce putea face, ea care nu lucrase niciodată în viaţa ei? Îşi părăsise tatăl pentru a se întoarce în ţară, şi acum, ce viaţă o aştepta?

Cunoştea doar pe Sheng, şi el va trebui să plece peste câteva zile. Îi rămânea doar Liu Ma şi căţeluşul. Ce viaţă mai e şi asta! În timpuri atât de grele, era destul să ai spiritul, inteligenţa şi îndemânarea ei? Aprinse din nou lampa şi se plimbă prin odaie, ca să se încălzească. Şi deodată, soluţia. Ştia ce avea de făcut. Va pleca şi ea înspre apus odată cu Sheng, şi va lucra, da, va lucra, în orice chip.

Acest gând o lumină, ca şi cum cineva îi dăduse un sfat bun. Parcă prin farmec îi dispăruse tristeţea şi nu se mai simţea atât de singuratică. Da, va pleca odată cu armatele. Dar cum?

Femeile nu făceau parte din armată, aceasta fiind alcătuită doar din soldaţii cei mai buni şi cu experienţă. Adeseori, auzise pe Sheng, lăudând pe oamenii săi, care erau toţi aleşi după merite, şi acesta era adevărul, căci Şeful însuşi îi inspectase şi-i găsise pe toţi, la înălţime: tineri, sănătoşi şi curajoşi. Fusese singura dată când Sheng îl văzuse pe Şef, şi el nu înceta, zile întregi, să vorbească despre figura gravă şi ochii aceia negri şi pătrunzători.

— I-am fost prezentat, îi povesti Sheng şi când i-am văzut ochii, prin tot corpul a început să mă furnice ca şi cum m-ar fi înţepat o mie de ace. Şi apoi, Şeful a zis: „Dintre toţi oamenii mei, tu eşti cel mai înalt şi cel mai bine făcut. Trebuie, de aceea, să fii şi un soldat mai bun decât ceilalţi.” „Aşa va fi”, i-am răspuns.

Cât ar fi dorit Mayli, să aibă cunoştinţe despre îngrijirea răniţilor. Nu ştia nimic. Va fi necesară, deci, o intervenţie.

Creierul ei inventa mii de posibilităţi. Se opri la una.

„De ce oare, nu m-aş duce la Şef? se întrebă ea. Aş putea merge la el, şi dacă nu mă lasă să plec, atunci soţia lui îmi va permite. Doar îmi seamănă. Am crescut împreună, într-o ţară străină. O să înţeleagă ce doresc şi ceea ce sunt. Şi ea e o femeie nerăbdătoare.”

Mayli îşi făcu astfel un plan, dar pe care avea să-l ascundă faţă

de Sheng, căci ştia că acesta nu-i va permite.

El spunea întotdeauna, că oamenii care trebuie să plece într-o bătălie, nu trebuie să se gândească la femei sau să aibă femei în apropierea lor, nici măcar să-şi amintească că există femei pe lume.

— Dar fetele care se înrolează în armată? îl întrebase ea.

— Nu sunt fete, dacă devin soldaţi, îi răspunsese el cu gravitate. Un soldat nu e feminin sau masculin, e numai soldat – asta e, voinţă şi oţel, putere, luptă şi foc.

Dacă i-ar spune intenţia ei, el ar răspunde:

— Ce poţi tu face cu picioarele tale încălţate în pantofi de satin?

„N-o să-i povestesc nimic, gândi ea. Voi pleca, nu-mi va păsa dacă o să-i placă să fiu acolo sau nu.”

Hotărâtă, ea adormi, repede, ca un copil.

*

* *

— Unde a plecat? întrebă Sheng pe Liu Ma, două zile mai târziu.

— Cum pot să-ţi răspund, dacă nu mi-a spus nimic, zise Liu Ma. Când am întrebat-o unde pleacă, a început a râde, şi mi-a zis că ştie că vei întreba unde e, şi dacă eu cunosc locul, îl vei afla uşor de la mine. Astfel că nu ştiu nimic şi nu pot spune nimic. Tot ce-ţi pot povesti e că şi-a luat un geamantan mic cu care a plecat.

Sheng bătea cu furie pământul.

— Dar ce direcţie a luat? urlă el.

— Deoarece strada noastră se termină repede, răspunse ea, calină şi satisfăcută – văzându-l pe lungan necăjit – ea n-a putut lua decât o singură direcţie; deoarece strada coteşte imediat, am pierdut-o din vedere.

— Ţi-a spus când se întoarce? întrebă Sheng.

— Mi-a pus doar bani în palmă şi mi-a zis să mă hrănesc din ei, iar înainte de a-i termina, va fi înapoi, răspunse Liu Ma.

— Arată-mi câţi bani ţi-a dat, îi ordonă Sheng.

Bătrâna scoase din sân zece dolari, înveliţi într-o hârtie albastră.

— Câte zile îţi ajung aceşti bani?

— Pot să mănânc din ei o singură dată, dacă vreau să mă hrănesc foarte bine, sau dacă vreau, mănânc din ei şi o lună.

Cu ce plăcere i-ar fi strivit obrazul de perete, atât de calm vorbea, dar astfel n-ar fi aflat nimic. Se răzbună doar pe căţel, şi-l lovi. Sărmanul animal fugi, speriat.

— Loveşte căţelul dacă vrei, zise Liu Ma, că eu tot nu-l iubesc.

Bătrâna scoase un ac din păr, şi începu să-şi cureţe urechea. Faţa ei exprima atâta plăcere! După un moment căscă, şi-şi puse înapoi acul în păr.

— A plecat tiptil, eu dormeam, nici n-am auzit-o plecând.

Dar Sheng nu răspunse nimic; ochii săi rătăceau prin curtea goală. Deodată se întoarse şi plecă. La poartă se opri spre a ţipa după Liu Ma.

— Dacă se întoarce, spune-i că am plecat la război.

Liu Ma stătea pe un scăunel, cu ochii închişi. Îi deschise un moment, şi-i închise iar.

*
* *

În acelaşi timp Mayli zbura peste munţii înalţi în aeroplanul generalului.

Ea se dusese direct la Cartierul General şi deoarece garda o cunoştea, fu lăsată să intre. Generalul tocmai lua micul dejun, şi Mayli nu se putu opri să nu râdă, atât de schimonosită era faţa lui. Căci acesta nu mânca orez sau peşte sărat, nici legumele sărate sau dulciurile obişnuite. Dejunul său consta dintr-o mâncare străină: ovăz fiert; îi spusese cineva că dă vigoare corpului.

El se sculă la venirea ei, fiind un om curtenitor şi având oarecare cunoştinţe asupra noilor maniere faţă de femei, apoi zise:

— Ţi-aş oferi şi dumitale din această mâncare, dar n-ar fi o gentileţe din partea mea. Acum ştii, de ce sunt albii atât de acri înainte de prânz, pentru că se hrănesc cu astfel de mâncăruri dimineaţa.

Ea râse şi luând o lingură, gustă din mâncare. Se strâmbă şi ea, la rândul ei.

— Dar e grozav de amar, şi nu are sare; trebuie mâncată cu zahăr şi cremă.

— Ce fel de cremă? întrebă el.

— Cremă din lapte de vacă, frişcă, răspunse ea.

Generalul o privi uimit.

— Ce, sunt un viţel, ca să beau lapte de la o vacă? ţipă el.

Ea râse atât de mult, la auzul acestor vorbe, încât se făcu roşie; generalul o privea mulţumit şi cu plăcere, căci era încă om tânăr.

Deodată însă, deveni serios, bătu din palme; un soldat intră, generalul ţipă la el:

— Să vină bucătarul!

Acesta sosi imediat.

— Ai ars mâncarea, n-ai pus sare înăuntru şi nici zahăr, de ce nu mi-ai zis că trebuie mâncată cu o cremă din lapte de vacă? Mi-ai zis doar că te pricepi la mâncăruri de-astea.

Omul se îngălbeni, şi începu să se bâlbâie.

— Am ştiut doar, că nu vă place mirosul de lapte, căci spuneţi întotdeauna că oamenii albi put.

— Serios, aşa miros ei? ţipă generalul. Bun, atunci nu-i rău, o să-i recunosc pe aliaţii mei, după miros.

Generalul râse singur de vorbele sale, şi arată cu mâna spre mâncare.

— Scoate-o, zise el bucătarului, şi azvârle-o. Adu-mi în schimb orez. Să nu dai nici măcar câinilor din mâncarea asta. Arunc-o la gunoi.

Bucătarul luă mâncarea de ovăz şi aduse orezul, mâncarea obişnuită a soldaţilor. Generalul se ospăta cu plăcere.

Cu toate că toată masa nu durase prea mult, Mayli, care era nerăbdătoare, nu mai avea astâmpăr. Nu lăsă însă nimic să se vadă. Apoi zise:

— Îndrăznesc să spun că, înainte de a pleca spre apus, veţi mai merge o dată să-l vedeţi pe Şef.

— Cine ţi-a zis că mergem spre vest? întrebă el.

— Ştiu, zise ea surâzând uşor. Aş vrea să plec şi eu.

El lăsă din mână farfuria.

— Dumneata! ţipă el. Dar ce ai de gând să faci?

— Luaţi femei cu dumneavoastră? zise ea şi nu-şi lua ochii de pe el.

— Da, dar numai pe acelea care îngrijesc de răniţi, fu răspunsul. Luăm cu noi câţiva medici, şi odată cu ei, surorile de caritate. Nu noi le luăm, le iau doctorii.

— Pot să îngrijesc de răniţi, zise Mayli.

Dar el clătină din cap.

— Nu e treaba mea. Nu voi da o astfel de permisiune. Doamne, dacă oamenii mei ar şti, crezi că i-ar satisface un astfel de argument? Crezi că ei n-ar vedea ce tânără şi frumoasă eşti? Iar soţia mea – ar fi în stare să-mi scoată ochii. Nu, noi plecăm să câştigăm o bătălie.

Mayli nu răspunse, părea că înţelege situaţia. Oftă. Apoi se adresă din nou generalului.

— Poate că aveţi dreptate. Totuşi, am o altă rugăminte la dumneavoastră. Luaţi-mă şi pe mine, când mergeţi să-l vedeţi pe Şef.

— Pe cine ai acolo?

— Trebuie să fac ceva, zise ea, umilă. Am venit aici cu gândul de a mă alătura armatei şi a vă fi de folos. Dar văd că nu e nevoie de mine. Dacă merg cu dumneavoastră în capitală, poate că pot da un ajutor Şefilor. Pot lucra într-un orfelinat, sau să le aduc un serviciu prin aceea că eu cunosc limba engleză. Sunt sigură că tatăl meu m-ar aproba.

Generalul îl cunoştea bine pe tatăl lui Mayli, şi cu cât se gândi mai mult la cele spuse de ea, socoti că alături de Şefi, fata ar găsi un loc demn de ea. Ar fi şi o favoare făcută tatălui, îşi spuse el.

— Voi face aceasta pentru dumneata.

Şi astfel se făcu că Mayli plecă alături de general în aeroplanul acestuia. El plănuise să plece, abia a doua zi, spre seară, dar aflând că Mayli nu mai dorea să se întoarcă acasă, nu ştia singur ce să facă cu ea. Cu atât mai mult, trebuia să ia o decizie, cu cât în timpul dejunului, tinerii ofiţeri care intrau la el, îl priveau curios, iar de fiecare dată el se roşea ca un rac. Ce ar fi, dacă unul ar spune celuilalt, şi acesta ar duce mai departe şoapte care ar ajunge până la urechea soţiei sale? Şi l-ar crede ea oare, dacă i-ar spune că tânăra e fiica unui prieten, şi tot atât de sacră pentru el, ca propria lui fiică? Soţia lui era atât de geloasă, încât niciodată nu credea ce-i spunea el, ci numai ce gândea dânsa.

Generalul renunţă astfel, la planul său, şi în mai puţin de două ore, după ce mâncă o cantitate mare de orez, dădu ordin de plecare.

Mayli luă loc în aeroplanul generalului. Zborul îi producea multă plăcere, cu atât mai mult că gândul ei se îndrepta către Sheng, care niciodată nu şi-ar putea închipui unde se afla ea în acest moment. Când o să-l revadă oare, unde se vor întâlni din nou, şi ce vorbe aveau să-şi spună când se vor întâlni?

Ea surâse; generalul îi observă surâsul.

— Mă simt ca un zmeu, ţipă ea, un zmeu care zboară printre nori.

Mayli râse, şi râsul ei fu luat de vânt şi dus departe, departe...

Capitolul V

Şeful suprem şi soţia sa nu erau străini pentru Mayli. Tatăl ei îi povestise multe despre ei. Doamna fusese, pe timpuri, prietena mamei sale, iar Şeful însuşi era un vechi amic al tatălui său, şi, mai mult decât atât, un amic către care se întorcea el, ori de câte ori cerea vreo directivă sau primea vreun ordin.

De aceea, Mayli se pregăti îndelung pentru această întâlnire, nu numai în aspectul ei exterior dar şi în ceea ce avea să spună. Audienţa o obţinu uşor. Mayli trimise un mesaj şi primi imediat un răspuns. Era scris în englezeşte, de mâna Doamnei: *„Vino să iei cu noi dejunul, mâine”*.

Astfel, în dimineaţa următoare, după o noapte de somn bun – în urma zborului din ajun – Mayli îşi îmbrăcă rochia ei favorită, verde, îşi strânse părul negru într-un coc, aplică puţin ruj pe bluze şi o umbră de negru pe sprâncene, iar în urechi îşi atârnă cercei grei de aur. Apoi, ieşind de la hotelul unde dormise, luă loc într-o ricşă care o aştepta afară.

— Să mă duci la Prezident, zise ea, căci Şefului i se mai zicea şi Prezident, fiind cunoscut de toţi sub acest nume.

Fără să se mire, conducătorul ricşei răspunse:

— Preţul e jumătate de dolar de argint, până la debarcader.

Mayli se învoi, omul îşi strânse cureaua în jurul mijlocului, şi porni cu pasul său alergător, cu care îi erau obişnuite picioarele.

Străzile care duceau spre râu erau în ruine şi rar putea fi văzută o casă întreagă, atât de mari ravagii făcuseră bombardamentele de vară asupra oraşului Ciunking, dar nimeni nu părea să ia în seamă acest lucru. De bună seamă că războiul dura de atâta vreme, încât şi copiii vorbeau despre el; ajutau părinţilor la repararea vreunui acoperiş şi priveau bombardamentele tot atât de natural ca pe o furtună sau un uragan. Pe stradă oamenii îşi vedeau de afacerile lor – cumpărau, vindeau – în unele case care erau în reparaţie viaţa îşi continua cursul. În mijlocul străzii copiii se jucau şi râsul lor răsuna peste tot. Nicăieri vreun semn de tristeţe sau teamă, pretutindeni aceeaşi viaţă intensă. Mayli se trezi mulţumită şi ea că trăieşte şi mai ales că era în drum spre Şeful suprem. Simţi nevoia de a vorbi cu cineva.

— Sunteţi de prin aceste locuri? o întrebă omul care trăgea ricşa.

— Vin de departe, răspunse ea.

Omul avea chef de vorbă şi astfel fata află că el este mulţumit cu

viaţa pe care o duce.

— E mai bine azi să tragi o ricşă decât să fii un învăţat, zise el râzând. Adevărul e, că şi învăţaţii gândesc la fel cu mine. Cunosc un savant, cu diplome din şcoli străine, care şi el trage o ricşă pentru că astfel câştigă mai mult. Astăzi o pereche de picioare bune valorează mai mult decât un creier plin de învăţătură.

Omul continuă să-i povestească despre familia lui, care scăpase cu bine din toate bombardamentele de vară; chiar şi cel mai mic copil al său, se pricepea să fugă repede în beci la auzul sirenei.

— Totuşi asta nu e viaţă, zise Mayli şi va veni odată şi sfârşitul.

— Fiecare lucru are un sfârşit, răspunse omul, şi grija noastră este ca el să ne găsească în viaţă.

Tot vorbind, ajunseră la debarcader. Mayli plăti omului şi se urcă în feribot.

Barca părăsi ţărmul imediat. Mayli privi oraşul care se îndepărta; îi făcea impresia unui luptător brav şi curajos, un dragon care fusese rănit într-o luptă, dar care ţinea capul veşnic sus.

Pe feribot se aflau puţini pasageri, şi toţi o priveau pe Mayli, dar ea nu scotea niciun cuvânt. De partea cealaltă a râului o aştepta o maşină, trimisă de Prezident în întâmpinarea ei, iar conducătorul ei era un tânăr soldat care conduse maşina atât de repede, încât tânăra fată abia îşi ţinea respiraţia. Maşina se opri şi Mayli coborî, spre a lua loc într-un scaun purtător care o aştepta, şi cu ajutorul căruia va ajunge, în fine, la destinaţie. Casa Şefului era o clădire destul de modestă, – nici gând de palat. Două santinele păzeau poarta de intrare, dar acestea aveau cunoştinţă de sosirea ei, astfel că o lăsară să treacă. Printr-o grădiniţă mică ea ajunse până la clădire. O servitoare o primi şi o conduse într-o cameră mare, mobilată, jumătate cu lucruri chinezeşti şi jumătate cu mobilă străină – totul simplu, nimic luxos sau costisitor. Ea luă loc şi aşteptă.

Peste puţin însă, auzi paşi uşori şi repezi, şi Doamna însăşi intră, tânără şi frumoasă. Întinse ambele mâini către Mayli, şi tânăra fată simţi mult timp aceste mâini, mici şi fine, dar puternice.

— Da, eşti fiica mamei tale! strigă Doamna. Lasă-mă să te privesc. Da, semeni cu ea; aceeaşi ochi mari şi acelaşi nas. Îmi amintesc că mama ta a fost foarte frumoasă.

Ea luă loc pe divan; avea mişcările repezi, dar pline de graţie. O chemă pe Mayli lângă ea.

Pentru prima oară în viaţa ei, tânăra fată se simţi timidă şi în

neputinţă de a scoate un cuvânt. Niciodată nu i se întâmplase aşa ceva; ea nu putea face altceva, decât să o privească pe Doamnă. Soţia Şefului era îmbrăcată simplu, dar foarte elegant, într-o rochie de mătase albastră, cu mâneci scurte. Deasupra rochiei, purta o jacheţică de pluş de aceeaşi culoare; această nuanţă închisă scotea în evidenţă tenul ei luminos şi buzele roşii. Era o femeie foarte frumoasă. Avea trăsături fine, dar ceea ce apărea mai remarcabil la această femeie, era inteligenţa ochilor, mobilitatea gurii şi mai ales mândria cu care-şi purta capul sus. Nu era o femeie tânără, dar această Doamnă părea veşnic tânără. Mayli auzise multe despre temperamentul ei, dar acum putea să le şi creadă, căci vedea câtă putere şi pasiune erau în această fiinţă.

— Acum, povesteşte-mi ceva despre tatăl tău, zise Doamna surâzând. Prezidentul are o părere foarte bună despre el. Câteodată ascultă chiar de sfatul lui, şi atunci devin geloasă. Aceste vorbe fură însoţite de un hohot de râs. Nu vrea să asculte întotdeauna de mine, adăugă ea, mai mult în glumă. Ah, ce dezavantaj e azi, să fii femeie! N-ai simţit şi tu acest lucru?

Ea puse întrebarea şi o privi pe Mayli cu nişte ochi atât de frumoşi, încât Mayli izbucni în râs.

— Nu cred să existe pentru dumneata vreun dezavantaj în faptul de a fi femeie.

— Ba da, zise Doamna repede. Nici nu-ţi poţi închipui. Dacă doresc să fac un lucru sau altul – şi găsesc atâtea de făcut – atunci, mai devreme sau mai târziu îl aud pe Prezident, zicând: „Nu uita, te rog, că eşti femeie”.

Doamna râse din nou, cu un râs puternic, plin de farmec şi voioşie, astfel că, pentru prima oară în viaţa sa, Mayli n-avea niciun chef să vorbească, ci numai să asculte cum râsul şi seriozitatea se jucau ca şi lumina cu umbra, pe faţa asta minunată.

Doamna tăcu subit. Auziră paşi lângă uşă. Doamna se ridică:

— El este.

Mayli se ridică şi ea, aşa că amândouă se aflau în picioare, în momentul când uşa se deschise şi Prezidentul intră în odaie, neînsoţit de nicio gardă sau vreun servitor, care să-l anunţe.

Figură zveltă, el părea mai înalt decât era în realitate. Avea mersul unui soldat şi un obraz cum nu văzuse încă Mayli, niciodată. Din primul moment îi văzuse ochii. Aţintite direct asupra ei, simţea parcă, privirile lor limpezi cum o pătrund până la creieri, lucind ca două lame negre ascuţite. Şi totuşi nu-şi dădea seama dacă el o

vedea măcar sau ştia numai ce gândea dânsa.

— Aceasta este fiica domnului Mei, zise Doamna către el. Îţi aminteşti că ţi-am vorbit despre mama ei?

Prezidentul se apropie de Mayli.

— Îmi amintesc, zise el.

Părea binevoitor; luă mâna fetei. Mâna lui era subţire şi puternică, la fel cu faţa şi trupul său. Dar părea o bucată de oţel, nu o mână de om, şi Mayli simţind-o, avu un sentiment de admiraţie. Vocea Şefului nu era nici ea una obişnuită. Era subţire, de oţel şi ea, şi suna parcă ar veni de departe. Se întoarse către doamnă.

— Trebuie să dejunăm. Generalii aşteaptă ordinele. Ei trebuie să se întoarcă imediat la posturile lor.

Doamna o luă pe Mayli de mână, şi amândouă îl urmară. Ce diferite erau mâinile lor, a femeii, atât de moale şi fină; a bărbatului, subţire şi aspră, şi totuşi amândouă la fel de puternice!

Se aşezară în jurul unei mese; mâncarea servită era jumătate străină, jumătate chineză. Doamna mânca pâine cu ouă şi cafea, iar Şeful orez şi bucate sărate. Iată diferenţa dintre ei! Bărbatul era un om al timpului său, al ţării şi al poporului său, iar dânsa, o fiinţă vorbind când o limbă, când alta, la fel de uşor englezeşte ca şi chinezeşte şi gândind când despre o parte a lumii, când despre alta. Gândurile sale zburau de la o ţară la alta, şi părea că are câte puţin din toate. Dar bărbatul era chinez, el vorbea numai chinezeşte, şi uneori, când Doamna vorbea prea mult englezeşte, rămânea tăcut; părea că uitase de tot unde se afla. Atunci femeia, repede, căci era atentă la fiecare atitudine a Şefului – începea iar să vorbească chinezeşte, şi dacă el nu răspundea, ea îl aducea la realitate, printr-o întrebare, şi printr-o uşoară atingere.

El vorbea puţin, pe când ea vorbea întruna. Ea îi punea lui Mayli o sumă de întrebări, şi nu era atentă la răspunsuri. Şi totuşi părea că culege răspunsuri din aer. Înţelegea totul din două sau trei vorbe.

— Cred oare americanii că duşmanul îi va ataca? întrebă Doamna, apoi când Mayli încercă să răspundă ea i-o luă înainte. Desigur că americanii nu se gândesc niciodată la aşa ceva. Ei sunt atât de ocupaţi, continuă ea.

Apoi muşcă, cu dinţii ei albi, dintr-o bucată de pâine.

— Am nevoie de bani, pentru orfanii mei. Şi e absurd că nu avem mai multe aeroplane. I-am spus Prezidentului.

El ridică ochii, cu faţa surâzătoare.

— Aeroplanele ne-au fost promise, zise Şeful.

Ea râse cu poftă.

— Oh, tu, tu crezi orice!

— Cred în aliaţii noştri!

— Celor care cer, li se va da, răspunse ea. Nu scrie oare astfel în Biblie?

— Noi am cerut.

— Sunt mai multe feluri de a cere, zise ea. Noi am cerut doar ca nişte gentlemani, cu vorbe. Alţii nu se poartă atât de elegant, şi primesc, pe când noi, nu.

Părea că acesta era un vechi argument, între ei, căci între sprâncenele bărbatului se citea încăpăţânarea. Gura ei strânsă, exprima acelaşi lucru. În tăcerea care urmă, – cu toată cearta – din liniştea şi încăpăţânarea acestora doi, cel ce era prezent, nu putea să nu vadă că lumea întreagă a acestei femei se găsea în bărbatul ei, dar inima lui nu era întreagă pentru ea. Lui Mayli îi trecu prin gând imaginea lui Sheng. Prezidentul a fost şi el la început un tânăr necunoscut, fiul unei familii de ţărani, ca şi Ling Tan. Nu era învăţat şi s-a ridicat prin propriile sale merite. Când s-a căsătorit cu această femeie a stârnit peste tot uimire; Mayli îl auzise pe tatăl ei povestind, că Doamna era fiica unor oameni bogaţi şi frecventase mai multe şcoli şi niciodată nu s-ar fi plecat Şeful în faţa semeţiei sale. În toată ţara se cunoşteau poveştile despre certurile lor. Această femeie mândră se căsătorise cu el, socotindu-l egalul ei; dar deseori el îi dădea a înţelege că nu e decât o femeie. Se întâmpla, ca uneori, să încerce să pătrundă la conferinţele Consiliului guvernamental la care prezenţa femeilor era interzisă; santinelele o opreau la intrare, cu toate că era soţia Şefului.

Ea îi întreba:

— Din ordinul cui, îmi interziceţi intrarea?

— Din ordinul Prezidentului nostru, suna răspunsul.

Şi doamna, furioasă, trebuia să se supună. Cine putea să afle cu câtă durere se plânsese ea soţului ei? Dar despre aceasta nimeni nu pomenea.

Mai circula o poveste: odată, fiind foarte supărată, şi ca să se răzbune, ea scrisese o scrisoare unui bărbat care o iubise cândva. Şeful intră tocmai pe când ea scria. Speriată, Doamna ascunse scrisoarea. El îi ordonă să i-o arate, ea refuză. Şeful tună deodată:

— Nu-ţi ordon în calitate de soţ, ci ca şeful acestei naţiuni, şi zicând acestea el îşi scoase sabia.

Ea îi întinse scrisoarea pe care el o citi, apoi o aruncă pe masă.

— Nu-mi pasă ce scrii acestui om, vocea lui răsuna ca din altă lume, dar regret că refuzi să mă asculţi când îţi ordon ceva.

Câteodată, când era prea mândră pentru a i se supune, pleca, şi rămânea un timp departe de el. Unii erau mulţumiţi când o vedeau plecând, căci îi cunoşteau totuşi puterea ei asupra lui. Dar cu toate că supărarea ei putea dura câteva zile, totuşi venea momentul – şi ei ştiau acest lucru – când el avea să trimită după ea, sau Doamna se reîntorcea singură acasă. Iar dragostea lor, înlănţuită cu ură, îşi urma cursul.

Căci această femeie îi cucerise trupul, gândul şi inima, şi nimeni nu avea o astfel de putere asupra lui. Doamna era frumoasă, învăţată şi deşteaptă, plină de şiretenie şi inteligenţă şi cunoştea lumea atât de bine; găsea cuvintele potrivite în fiecare situaţie. Ea diviniza în el sufletul acela mare, care şi el trebuia hrănit. Şeful avea nevoie să creadă că toate acţiunile lui erau mari şi drepte căci le ştia bune. Ea era alături de el, când Şeful simţea nevoia să se reculeagă prin rugăciune, şi unde, în toată lumea, putea găsi o femeie care să poată satisface un om care era în acelaşi timp un soldat şi un sfânt!

Mayli privindu-i, simţea atracţia şi puterea lor asupra ei, şi totuşi rămânea în afara lor, căci cei doi erau singuri, oriunde se aflau, iar lumea din afară, îi înconjura doar.

Din tot ce vorbeau, de la râsul uşor şi vorbele uşoare până la cele mai grave chestiuni, sentimentul acesta persista. Doamna povesti o întâmplare din ajun, de la unul din orfelinatele pe care le conducea. Un băieţel o întrebase:

— Trebuie să citesc, Doamnă?

— Da, trebuie să citeşti, căci toţi copiii trebuie să înveţe să citească, răspunse ea.

— Dar n-am timp pentru citit, îi declară el nenorocit, trebuie să lupt contra duşmanului. Vă rog, învăţaţi-mă să trag cu puşca, Doamnă.

Doamna râse mult de această poveste.

— Ar trebui să fie toţi învăţaţi să citească şi să împuşte. În lumea asta, am suferit, pentru că am învăţat numai să citim şi nu să împuşcăm.

Ea adaugă apoi:

— În acest război, unii ar fi putut deschide calea către o lume în care am putea avea încredere, dar acum nu putem avea încredere

în ei. Nu şi-au ţinut niciodată făgăduiala.

Dar Şeful voia să evite o nouă ceartă. El se sculă, luă ceaşca cu ceai şi sorbi o ultimă înghiţitură.

— Nu cred ceea ce spui, şi din cauză că voi crede mereu în aliaţii mei, am să trimit cele mai bune divizii spre Birmania: Dacă vom lupta cot la cot, vom câştiga bătălia şi vom putea elibera Marea Şosea, atunci voi fi sigur că n-ai avut dreptate.

O salută pe Mayli şi ieşi. Cele două femei rămaseră singure. Un moment domni tăcerea, ca şi cum toată energia ei plecase odată cu el. Doamna îşi rezema cotul gol pe masă, privea în jos, gândul ei era aiurea. Când ridică ochii, Mayli citi în ei frica.

— Mi-e frică, zise ea. Sunt foarte speriată.

— De ce, doamnă? întrebă Mayli.

— Mi-e frică de această campanie. El trimite pe front cele mai bune divizii, cei mai buni şi încercaţi luptători ai noştri, oameni pe care ar trebui să-i păstreze pentru ţara noastră. I-am spus doar: „Ce se întâmplă dacă duşmanul ne atacă, în timp ce aceste divizii sunt în Birmania?”. Şi doar ţine atât de mult la soldaţii săi, parcă i-ar fi feciori. Şi totuşi trebuie să-i trimită.

Vorbea englezeşte, ca adesea, când Şeful nu era de faţă.

— Sunt îngrozită de consecinţele pe care le-ar avea, asupra lui, un deznodământ nefericit.

— De ce oare nu s-ar isprăvi totul cu bine? întrebă Mayli.

Doamna clătină din cap. Faţa sa frumoasă, exprima atâta tristeţe.

— Sunt atâtea motive, răspunse ea. Atâtea motive. Cât aş dori să fiu bărbat, să pot conduce eu, aceste divizii. Ea oftă. Aş dori să aflu în fiecare zi ce se întâmplă, astfel că atunci când campania va fi câştigată sau pierdută să ştiu întregul adevăr.

Inima lui Mayli bătu cu putere.

— Trimiteţi-mă pe mine, în locul dumneavoastră. Voi observa totul şi vă voi povesti tot ce văd şi tot ce se întâmplă.

Doamna ridică capul, fixându-şi ochii săi mari şi frumoşi asupra lui Mayli.

— E prea periculos. Trebuie să mă gândesc la tatăl şi la mama ta.

Ochii săi o priveau întruna pe tânăra fată.

— Ştiţi prea bine că taţii şi mamele nu valorează în timp de război atât de mult, zise Mayli. Ştiţi doar că un singur lucru are azi importanţă: fiecare să-şi facă datoria. Dacă femei pot lupta în

armată, alături de bărbaţi, dacă femei pot merge mii de mile în rând cu bărbaţii, atunci şi eu sunt capabilă să fac aceste lucruri.

— Da, zise Doamna, eşti în stare. Căci, dacă aş fi în locul tău, aş face la fel. Dar ce vrei să fii? În aceste divizii nu sunt femei. Cunoşti medicina?

— Nu. Dar i-aş putea ajuta pe cei care se pricep. Lăsaţi-mă să fiu aceea care se îngrijeşte de surorile de caritate. Voi avea grijă de mâncarea lor, de corturile lor, să primească ceea ce au nevoie, şi voi fi alături de ele, pe pământul acela străin.

— Da, ai putea să faci asta.

— Şi, oriunde m-aş găsi, zise Mayli repede, voi observa totul ca să vă pot povesti. Voi fi ochii şi urechile dumneavoastră.

— Da, repetă Doamna, vei fi ochii şi urechile mele.

Ea reflectă un timp asupra acestor chestiuni fără a vorbi. Soarele pătrundea prin fereastră, razele sale se opriră în piatra de jad din dreptul Doamnei. Ce sclipire! Era o piatră foarte preţioasă şi dacă ar fi fost vândută, preţul ei ar fi ajuns pentru hrana tuturor orfanilor pe care-i îngrijea. Şi totuşi această piatră făcea parte din persoana ei şi nu putea fi vândută. Căci puterea ei toată, rezida în frumuseţe. Cine o cunoştea ar fi plâns dacă ar fi lipsită de orice părticică a frumuseţii ei, căci există o frumuseţe care e mai necesară chiar decât viaţa unei alte creaturi. Iar Mayli privind atâta perfecţiune, simţi faţă de ea o devoţiune egală cu cea datorată cerului.

Doamna simţi ochii fetei, odihnindu-se cu dragoste, asupra ei.

— Pot să am încredere în tine şi vei pleca. Acum poţi să te duci, eu îţi voi pregăti calea.

Mayli nu-i mai revăzu apoi. Se întoarse la hotelul său şi după o aşteptare de o zi, primi o notă scrisă de Doamna în care aceasta îi spunea:

„Ceea ce am pus la cale s-a înfăptuit. Te vei reîntoarce la Kunming cu un avion care va fi gata de plecare la noapte. Sper că mama ta se uită de sus la noi şi ne aprobă”.

Capitolul VI

Mayli nu ieşi toată ziua din casă; dormi tot timpul. La miezul nopţii ea se afla la locul indicat, unde găsi aeroplanul gata de plecare.

Înăuntru nu era decât un singur pasager, un ofiţer în uniformă pe care nu-l cunoştea, un tânăr cu o faţă plină. El i se adresă,

chemând-o pe nume şi astfel află ea că i se spusese tânărului cine era dânsa. Nu vorbi însă nimic în tot timpul zborului.

Ajunsă acasă, ea îşi regăsi aceeaşi liniştită şi paşnică locuinţă. Se simţi odihnită după atâtea emoţii. În curte bambuşii păreau nemişcaţi iar micul iaz era tot limpede şi liniştit sub cerul albastru. Mayli se apropie de uşă; căţeluşul ei o simţi şi-i ieşi în cale, lătrând de bucurie. Liu Ma veni şi ea din bucătărie. Tocmai lua masa, şi nu se aştepta să-şi revadă stăpâna, atât de repede.

— Te-ai întors, ţipă ea bucuroasă, şi lăsă din mână farfuria cu orez.

Se grăbi să pregătească mâncare şi să pună de ceai. În curând, impresia de linişte dispăru: Mayli, bucuroasă, începu să cânte şi s-o cheme mereu pe Liu Ma. Căţelul lătra. Ea se informă dacă Sheng venise s-o caute.

— Te-a necăjit Lunganul, în lipsa mea? strigă ea lui Liu Ma, care era în bucătărie.

Liu Ma răspunse strigând:

— Şi încă cum. Îmi pare rău pentru tine, tânăra mea stăpână.

— De ce? întrebă Mayli. Tânăra fată îşi pregăti un vas cu apă fierbinte, şi-şi spălă faţa şi mâinile.

— Răcneşte ca un tigru, zise Liu Ma. Urlă pe toate drumurile pentru că nu ştie unde eşti.

— Şi tu, n-ai putut să-i spui nimic! spuse fata, veselă.

— Nimic, nimic! trăncăni Liu Ma, şi se îneca cu fumul care ieşea din sobă.

Acum, după întoarcerea stăpânei sale, simţea din nou că trăieşte; se grăbea să pregătească mâncarea; scăpă un ou pe podea şi-l strigă pe căţel, ca să-l lingă.

Cât despre Mayli, niciodată nu se simţise atât de mulţumită. Niciodată nu avea să uite pe Cei Doi, şi mai ales pe Doamna, ai cărei ochi şi urechi, avea să fie. Orice altă misiune nu ar fi bucurat-o atât; ştia că-şi va face pe deplin datoria, avea încredere în sine. Mâncă cu poftă din orez, apoi ouă şi peşte; rupea cu voluptate din pâinea de susan, fărâma între dinţii ei solizi seminţele de susan; arunca bucăţi de pâine căţelului şi, în tot acest timp, gândul ei zbura departe, peste munţi şi mări, spre câmpul de luptă.

— Vom învinge, cu siguranţă, visa ea, duşmanul va fi oprit de către oamenii noştri şi toate naţiunile vor vedea ce bravi suntem şi că i-am oprit. Aliaţii noştri vor recunoaşte acest succes, ne vor onora, şi îşi vor ţine făgăduielile faţă de noi.

Gândurile îi zburau departe din stâncă în stâncă, peste munţi; luptele îi apăreau uşoare şi armatele victorioase; iar în mijlocul acestor armate, nu va fi oare Sheng cel mai viteaz şi mai bun, dintre toţi conducătorii? Sheng şi cu ea, nu vor fi ei oare, într-o zi, asemenea Celor Doi Şefi?

Dar Mayli, nefiind o natură prea visătoare, râse în sinea ei şi-l trase pe căţel de urechi.

— O să te îmbolnăveşti, dacă mănânci atâta pâine, zise ea.

Se plimba prin curte, şi se întreba dacă avea să-i spună lui Sheng că pleacă, sau să-l lase pe el să afle mai târziu. Aproape o oră nu se putu decide. I-ar face plăcere să-i povestească, căci cum putea el oare să se opună ordinului dat de Doamna? Dar fiind totodată maliţioasă, gândi cu plăcere la ce mutră va face, când o va vedea pentru prima oară, mergând alături de el. Surorile de caritate aveau să meargă în căruţe, acolo unde drumul permitea acest lucru, şi ea se vedea călărind alături de el; Doamne, ce va zice când va da cu ochii de ea! Acest fapt o decise să nu-i spună nimic. Nu, Sheng nu va afla nici reîntoarcerea ei acasă.

Îşi aminti de general. Ştia că el trebuie să se fi întors înaintea ei, căci Prezidentul îi spusese că-i trimite pe generali în grabă, înapoi, ca să se pregătească pentru bătălie. Acesta nu-i va spune oare lui Sheng că numele ei figurează pe listă? De aceea trebuie să meargă în grabă la general ca să-l roage să păstreze secret acest fapt.

Se pregăti imediat de plecare. Îşi pieptănă părul şi-l unse cu ulei, îmbrăcă o rochie roşie de lână şi o capă lungă neagră; îşi parfumă obrajii şi palmele.

— Unde pleci acum? îi ţipă Liu Ma din bucătărie.

— Am treabă, răspunse Mayli, şi dacă vine Sheng, în lipsa mea, să nu-i spui că sunt iar acasă.

Aceste cuvinte o liniştiră pe Liu Ma, care gândea că tânăra fată putea fi în stare să viziteze un bărbat în propria lui casă. Liu Ma spunea adesea că dacă o femeie trece prima oară prin spărtura unui zid, o va face şi altădată, ceea ce înseamnă, că femeile nu trebuiesc lăsate libere, altfel pierd orice simţ al decenţei.

Mayli se sui într-o ricşă şi fu astfel condusă la Cartierul General. Ea gândi: „Ce ghinion ar fi, dacă l-aş găsi pe Sheng”, dar din fericire, acesta nu era acolo. Ea îşi dădu numele santinelei, care anunţă pe general. După puţin timp, fu introdusă la el. Generalul era singur şi se bucură mult de o astfel de vizită. Cu toate că era un bărbat care n-a privit cu gând ascuns nicio femeie, în afară de soţia

lui, totuşi vorbea cu plăcere cu femei tinere, tocmai pentru că se simţea sigur de el.

El puse la o parte hârtia cu planuri pe care o studia. Îşi aranjă gulerul, se oglindi în geamul ferestrei şi o primi în picioare. Mayli intră ca un fulger, fără să-şi dea seama, că, inconştient, imita mersul şi mişcările Doamnei, iar pe buze avea acelaşi surâs.

El se înclină înaintea ei, dar Mayli îi întinse mâna cu naturaleţe. El ezită şi apoi i-o dădu şi el pe a lui. Ea râse.

— Am uitat că noi nu avem obiceiul de a da mâna. Am fost prea mult timp departe de casă.

— Ia loc, zise el.

Mirosul parfumului ei, intră adânc prin nările sale. Soţia lui era o femeie bună, o iubea şi-i născuse doi feciori, dar nu putea uita, că părinţii lui au fost aceia care i-au ales-o. El o privi cu plăcere pe Mayli, dezbrăcându-şi capa, cu mişcări atât de elegante. Şi ce privire caldă şi sinceră avea această fată! El se simţi puţin intimidat, şi gândul acesta îl amuza. Femeile din ziua de azi, cu toate că te tulbură, au însă mult farmec. Nu s-ar fi însurat cu o astfel de fiinţă. Un bărbat nu doreşte atât de mult farmec pentru soţia sa. Dar totuşi, era plăcut să priveşti femei atât de graţioase!

— Am venit din nou, cu rugămintea să mă ajutaţi, zise ea ademenitoare.

Cu Sheng nu se purta niciodată astfel, lui îi vorbea deschis, fără ocol; dar instinctul îi spunea că nu trebuia să-l lase pe general să creadă, că e prea sigură de ea.

— Sunt întotdeauna fericit să-ţi pot fi de folos, zise acesta surâzând.

— Aţi văzut listele cu surorile de caritate, care trebuie să însoţească cele trei divizii care pleacă spre Birmania? întrebă ea.

— Nu, nu le-am văzut. Am fost prea ocupat cu celelalte pregătiri ale companiei.

— Atunci, sunt în termen. Ştiţi că am fost să văd pe Şeful Suprem, zise ea încet. V-a pomenit ceva de mine?

— Pe Doamnă nu am văzut-o, iar cu Prezidentul am vorbit numai despre chestiuni militare.

— Doamna mi-a dat însărcinarea să plec ca îngrijitoare a surorilor de caritate, zise Mayli.

Generalul surâse.

— Doamna face ce vrea. Dar nu eşti oare prea tânără pentru un astfel de post?

— Sunt tânără, dar foarte rezistentă, zise ea surâzând cu şiretenie. Pot umbla mult, pot îndura căldura şi mânca orice se găseşte.

— Ca un bun soldat, spuse el. Serviciul dumitale nu este sub comanda mea. Trebuie să depinzi de altcineva.

Generalul căută printre hârtii, până găsi un nume.

— Pao Cheu e superiorul dumitale.

Ea reţinu numele „Pao Cheu”.

— Dar ai de gând să-mi spui, pentru ce ai venit? întrebă el. Priveşte hârtiile de pe biroul meu. Fiecare trebuie pusă la punct, şi ce puţine zile mi-au mai rămas. Am amânat îndeajuns plecarea.

— Voi vorbi repede. E ceva scurt şi cu toate acestea îmi vine greu să spun. Vă rog să nu spuneţi nimănui că voi pleca şi eu.

Dar Mayli nu putu pronunţa numele lui Sheng, se roşi şi clipea des din ochii ei frumoşi.

— De ce oare trebuie ţinut numele dumitale atât de secret? întrebă el mirat.

Mayli îşi dădu seama că generalul nu cunoştea adevărata cauză şi prinse curaj.

— Tânărul comandant – din noua promoţie, despre care v-am vorbit.

— Sing Sheng, zise el.

— Da. El e, aş vrea să nu afle că plec şi eu.

— Aha!

— Are o slăbiciune pentru mine – obrajii îi ardeau de emoţie – şi ar fi mai bine să nu ne întâlnim... avem o datorie gravă de îndeplinit şi n-aş vrea să... să...

— Dumneata n-ai nicio slăbiciune pentru el? o întrebă generalul glumind.

— Nu, nu, zise Mayli repede. Trebuie să-mi fac datoria, şi nu vreau ca el să se gândească la prostii. El are munca lui şi eu o am pe a mea, şi nu vreau să-i cunosc gândurile. Dacă află că am de gând să plec, ar încerca să mă împiedice.

— I-ar veni foarte greu s-o facă, deoarece Doamna ţi-a ordonat acest lucru.

— Nu-l cunoaşteţi, atunci. El crede că e singurul care îmi poate spune ce trebuie şi ce nu trebuie să fac.

— Cu alte cuvinte, te iubeşte, adăugă generalul râzând.

— Dar nu vreau să fiu iubită, se răsti fata. Nu e momentul pentru astfel de lucruri.

Generalul râse cu poftă.

— Ai dreptate să gândeşti astfel. Am de pregătit o campanie şi sunt de aceeaşi părere cu dumneata că nu trebuie să afle nimic. Dacă e rănit, va descoperi prezenţa dumitale. Dacă nu e, există puţine şanse să te poată vedea.

— Asta e şi dorinţa mea, zise Mayli, care se grăbi să plece.

Ea ştia că nu trebuie să întârzie prea mult în preajma unui bărbat care i-a fost binevoitor, căci insistând peste măsură, l-ar fi putut indispune.

— Ce bun sunteţi – ce drăguţ. Vă promit că-mi voi face pe deplin datoria, şi dacă aveţi vreodată nevoie de mine, vă stau la dispoziţie.

El o salută; simţi o căldură străbătându-i corpul, de parcă ar fi băut prea mult vin.

Tocmai în acest moment, intră un soldat, anunţând că comandanţii de divizie, care fuseseră convocaţi de general, aşteptau afară.

— A, da, zise generalul. Am uitat, spune-le să intre!

Dar Mayli îi făcu un semn cu mâna.

— Nu, murmură ea, să plec eu mai întâi.

— A, da, ai dreptate, doar şi Sheng e printre ei.

Se adresă soldatului.

— Spune-le să aştepte puţin.

Soldatul ieşi. Mayli îi mulţumi din nou generalului şi plecă şi ea. Se gândi că Sheng ar putea s-o vadă, de aceea îşi ridică gulerul şi grăbi paşii. Ea nu-l zări nicăieri pe Sheng şi se socoti scăpată.

Poate că totul ar fi decurs normal, dacă soldatului nu i-ar fi plăcut să trăncănească poveşti despre femei şi bărbaţi. Astfel, el povesti celor trei comandanţi care aşteptau afară că generalul nu-i putea primi imediat, din cauză că are în vizită o femeie, pe care ei nu trebuie s-o vadă.

Ei se uitară unul la altul, şi nimeni nu scoase un cuvânt, dar după plecarea soldatului, Sheng zise:

— N-aş fi crezut că generalul este un astfel de om.

— Nici nu este, răspunse al doilea comandant; spiritul oamenilor inferiori e totdeauna gata să ponegrească pe cei care-i conduc.

Camera în care se aflau cei trei era mică şi departe de curtea principală. Un vestibul despărţea această încăpere de curte, o uşă dădea în hol şi aceasta era deschisă.

— Văd totuşi o femeie, zise unul dintre comandanţi.

Ceilalţi se apropiară de uşă; ei zăriră într-adevăr, o siluetă de femeie, dar prea puţin pentru a-i vedea trăsăturile. Sheng o recunoscu imediat pe Mayli. Multe femei purtau astfel de cape, dar el cunoştea prea bine această statură frumoasă; spre a se convinge, el aruncă o privire asupra mâinii, care ţinea strâns gulerul hainei: inelul cu piatră de jad, nu mai lăsa nicio îndoială.

Cine ar putea descrie valul de furie şi supărare care-i străbătu întreg trupul?

„Aici a fost, vru să zică, tot timpul, în această casă?” Trebuia oare ca propriul lui general, să-i fie rival?

Soldatul se întoarse şi le comunică.

— Generalul vă aşteaptă.

Sheng fu obligat să păşească alături de camarazii săi şi intră în urma lor în camera generalului. Obrajii acestuia ardeau, avea ochii mari şi scânteietori. Toţi trei salutară deodată; Sheng simţi în nări mirosul parfumului care plutea în aer.

*

* *

— Lunganul n-a venit, îi spuse Liu Ma lui Mayli, la întoarcere.

— Bine, zise aceasta nepăsătoare.

Se simţea fericită, dar în acelaşi timp neliniştită; îşi scoase capa şi-şi schimbă rochia. Ea hoinări prin curte, apoi intră în casă, ieşi din nou în curte. Nu-şi găsea locul. Dacă vine, nu-i va spune nimic. Vor glumi, se vor certa, vor evita să vorbească despre dragostea lor, iar la plecare nu-şi va lua rămas bun. Ce trebuie să se întâmple, să se întâmple! Simţea cum o cuprinde râsul şi voioşia, în curte se jucă cu căţelul, şi o tachină pe Liu Ma. Aceasta îşi ieşi din fire:

— Nu eşti un copil, zise bătrâna supărată. Totuşi aş dori să fii, ca să te mai pot bate. Cerul să-ţi trimită în curând un soţ, şi nici n-o să-mi pese cine va fi. M-am gândit că n-ar fi rău să pun mâna pe Lungan şi să-i spun că te poate lua, numai ca să am şi eu puţină linişte.

— N-ai avea deloc linişte, râse Mayli. Va trebui să vii cu mine, ca să mă îngrijeşti, şi ştii că ne certăm cam des, eu şi cu el.

— Cel puţin mă voi alia cu el, contra ta. Vom fi doi, diavol mic, zise bătrâna.

Adevărul era, că Liu Ma începuse să-l îndrăgească pe Sheng, şi se gândi că ar fi mai bine ca acesta să se căsătorească cu stăpâna ei, căci doar un soldat putea să ia de soţie o fiinţă atât de liniştită şi

ascultătoare, şi putea fi oare Mayli o soţie bună pentru un astfel de om? Liu Ma nu credea acest lucru. Ea gândi astfel: data viitoare când îl va vedea pe Sheng, îi va vorbi şi i se va destăinui. Îl aştepta cu nerăbdare, fiind sigură că va veni după ştiri de la Mayli.

Dar el nu veni. Ziua trecu, şi nici urmă de Sheng. Bătrâna era îngrijorată.

— Se poate oare, ca soldatul să fi plecat la război? o întrebă ea pe Mayli, a doua zi după-amiază. Niciodată nu a lipsit atât.

— Ce ne pasă, dacă a plecat sau nu? răspunse Mayli, jucându-se cu urechile căţelului. Nu-i aşa că nu ne pasă, căţeluş mic?

— M-am obişnuit cu lunganul acesta, zise Liu Ma, fără să vrea.

— Eu însă nu, răspunse Mayli râzând.

Dar Mayli nu voia să recunoască, nici măcar în sinea ei, că se mira de absenţa lui Sheng.

Din acea zi, tânăra fată nu mai vorbi de Sheng. De fapt nici nu avu timp, căci a doua zi, dis-de-dimineaţă, ea primi un mesager care o anunţă că trebuia să se ducă la superiorul ei, Pao Chen, spre a primi ordine.

După ce primi acest mesaj, ea se gândi un timp, înainte de a vorbi lui Liu Ma despre plecarea iei. După masă, bătrâna strânse vasele, iar Mayli îşi aprinse o ţigară.

— Liu Ma, am ceva să-ţi spun.

— Hai spune, răspunse bătrâna.

Se opri şi cu mâinile în şold, aştepta.

— Am de gând să plec, zise Mayli deodată. Am primit un ordin de la Şeful Suprem, să fac un anumit lucru, dar nu ţi-l pot spune.

Liu Ma o privi uimită.

— Nu ştiu ziua în care voi pleca, continuă Mayli, dar mesagerul care a venit azi dimineaţă mi-a adus un ordin de la superiorul meu; trebuie să mă prezint spre a mi se da instrucţiuni. În ceea ce te priveşte, vei rămâne aici, până mă reîntorc; vei păstra casa şi câinele. Dacă-ţi este urât singură, poţi să iei o altă femeie care să stea cu tine.

Liu Ma era obişnuită cu schimbări în viaţă şi auzind de unde venea ordinul, nici nu se gândi să se opună, dar ceea ce auzi, nu-i făcu plăcere. Ea încercă totuşi să se plângă, într-un fel.

— De ce să am nevoie de încă o femeie, care trebuie să fie hrănită şi întreţinută cu vorbe? Rămân mai bine singură, cu câinele pe care-l cunosc.

— Vei face cum vei dori, zise Mayli. Ceea ce-ţi cer, este să-mi

păstrezi casa, căminul meu.

— Nu ştiu dacă e bine să fac acest lucru. Pământul acesta nu este locul meu de baştină, şi cum voi afla dacă te reîntorci sau nu? Poate îţi schimbi dorinţa, şi eu va trebui să te aştept, aici, până la moarte, neavând lângă mine în ultima clipă, decât un căţel, alături.

— Începi să vorbeşti prostii, îi răspunse Mayli râzând. Vei rămâne numai dacă doreşti să rămâi, şi dacă pleci încuie porţile şi ia căţelul cu tine, sau lasă-l; fă cum crezi că e mai bine, suflet bun!

Mayli voia astfel s-o împace pe bătrână, dar aceasta nu-şi putea stăpâni supărarea.

— De ce oare eşti trimisă la lucru? Nici în vis nu mi-aş fi putut închipui aşa ceva.

— Trebuie s-o întrebi pe Doamna, zise Mayli. Şi eu mă mir că sunt trimisă. Dar am primit ordin, şi trebuie să mă execut.

— Ea nu te cunoaşte, exclamă Liu Ma. Tu care eşti o fiinţă atât de sălbatică, şi ce va trebui să faci – să ţii o puşcă şi să umbli în spatele duşmanului?

Aceste cuvinte o atinseră adânc pe Mayli, ea se înfurie şi se repezi la Liu Ma.

— Ţine-ţi gura, vrăjitoare, ţipă ea. Nici eu însămi nu ştiu dacă voi fi în acelaşi loc cu el. Întotdeauna trebuie să te gândeşti la prostii.

Liu Ma se linişti puţin.

— Eu sunt o femeie cinstită, zbieră ea deodată, şi n-am în gând altceva decât să te văd măritată şi aşezată, în loc să te ştiu alergând fără rost de colo până colo. Singura femeie cumsecade, este aceea căsătorită, cu un cămin şi mamă de copii.

— Visezi, bătrână, îi răspunse Mayli. E oare acesta un timp pentru căsătorie, pentru a creşte copii şi a trăi închisă între patru pereţi?

În faţa unor astfel de cuvinte, Liu Ma nu găsi niciun argument. Ea îşi căută de lucru, cu toate că faţa ei exprima supărare. Mayli se pregătea să se supună ordinelor pe care le primise; era tristă şi-şi repeta că nu pleca în război pentru a fi alături de Sheng, ci pentru a-şi îndeplini datoria.

Ea făcu, pe jos, drumul spre locul fixat. La poartă, se întâlni cu alte femei, toate tinere, zdravene dar cu chipul serios, care se îndreptau spre aceeaşi ţintă. Mayli se alătură lor; intră într-o cameră principală; doi soldaţi la un birou le cerură numele şi le împărţiră în două grupe.

Când îi veni rândul, Mayli nu fu înregistrată odată cu celelalte

femei. Fu trimisă în altă parte unde găsi pe omul cu care zburase alături, acum câteva zile. Îşi aduse aminte de călătorie: tânărul nu găsise atunci de cuviinţă să-i adreseze mai mult decât un simplu: „bună ziua”. Ea nu-i aminti faptul că-l cunoştea. Aşteptă, fără a vorbi. El o rugă să ia loc, în timp ce consulta o hârtie pe care o avea în faţa lui.

— Ţi s-au adus la cunoştinţă datoriile pe care trebuie să le îndeplineşti?

— Doar o parte din ele.

— Iată, scrise pe această hârtie, toate responsabilităţile care îţi incumbă, zise el, şi-i înmână o foaie de hârtie. Citeşte-le, continuă el, şi spune-mi dacă nu înţelegi ceva!

Mayli citi cu atenţie, nu găsi nimic pe care să nu-l fi înţeles. Totul era clar şi numerotat. El aşteptă, cu răbdare, până ce termină.

— Înţelegi totul? întrebă el.

— Da, e foarte clar.

— E de datoria dumitale, ca toate acestea să fie îndeplinite, în caz contrar voi aviza. Colaboratorul dumitale va fi doctorul-şef, Chung Liang-Mo. Ambii veţi fi responsabili de tot ce priveşte pe bolnavi şi răniţi, iar surorile de caritate vor lucra sub controlul dumneavoastră. Doctorul va fi responsabil pentru chestiunile medicale şi chirurgicale, iar dumneata pentru tot ce este în legătură cu surorile de caritate: mâncarea, cantonamentul şi proviziile. Dacă ai vreo nemulţumire, vei veni la mine, şi eu voi decide de partea cui e dreptatea. Nu mă aştept, însă, la nemulţumiri.

Ea dădu din cap, în semn de înţelegere. El sună un clopoţel; un soldat se prezentă.

— Invită pe dr. Chung, să vină încoace.

Pao Chen păstră tăcerea câteva minute, până la sosirea celui chemat; Mayli îl aşteptă pe acesta cu nerăbdare, căci el va fi acela cu care va trebui să lucreze, cot la cot, şi dacă, din primul moment, nu-i va fi simpatic, munca ei va fi cu mult mai grea. Dar îi plăcu, imediat ce-l văzu. Chung Liang-Mo era un tip mic de statură dar solid, avea capul rotund, faţa de asemenea; ochii îi erau buni şi răbdători, dar în ei strălucea inteligenţa. Acest om nu era nici timid, nici îndrăzneţ. El îl salută pe Pao Chen ca pe un vechi prieten; pe faţa acestuia apăru un surâs.

— Iată pe colaboratoarea dumitale, Wei Mayli, despre care ţi s-a vorbit. Ea a primit ordinele ei, iar dumneata pe ale dumitale. Ar fi

bine ca să luaţi contact, intraţi în camera de alături, în timp ce eu îmi voi continua lucrul.

Dr. Chung se pregăti de plecare.

— Vrei să mergem? o întrebă el pe Mayli.

Ea îl urmă în camera alăturată; aci luară loc. Doctorul scoase din buzunar o bucată de hârtie, la fel cu cea a fetei, şi i-o dădu lui Mayli.

— Eu voi citi pe a dumitale, iar dumneata pe a mea, astfel vom cunoaşte toată munca care ne aşteaptă.

Ambii studiară câteva clipe, ordinele primite.

— Acest Pao Chen, zise doctorul, e un om curios. Mai degrabă va scrie un lucru decât să ţi-l spună, dar are un cap atât de limpede şi solid, încât greşeşte foarte rar. E un om care preferă fapta, vorbei; nu cunosc un al doilea în această campanie, care ar putea să-i ia locul.

El o privi pe Mayli cu simpatie; îi examină faţa.

— Eşti foarte tânără. Ai îndurat vreodată lipsuri?

— Nu, recunoscu ea, dar sunt pregătită pentru a le îndura.

— Vom avea multe greutăţi, zise el cu bunăvoinţă. Campania asta va fi grea. Prezidentul a lăsat pe seama soldaţilor o gravă însărcinare. Să nu cedăm – acesta este singurul ordin. Putem muri, dar nu ne vom preda.

— Desigur că este ordinul Prezidentului, spuse Mayli, amintindu-şi de faţa aceea de soldat cu ardoarea de sfânt a ochilor săi.

— Mulţi vor fi răniţi, continuă doctorul şi trebuie să fim gata oricând, zi şi noapte, fără odihnă, când va începe bătălia.

Ea confirmă cu capul:

— Pot mânca şi dormi, după cum mă pot şi lipsi, spuse ea simplu. Mă interesează doar – când pornim?

— Nimeni nu poate răspunde acestei întrebări. E ferecată în mintea şefului. Vom porni când va face el semnul. Totul e gata. O divizie a şi plecat. Încă două vor porni peste câteva zile. Apoi vom pleca şi noi sau, poate mergem cu ei.

Auzind acestea, în mintea ei se născu întrebarea: oare să fie divizia lui Sheng cea plecată şi de aceea să nu fi venit el pe aici? Dar cine ar fi putut răspunde unei întrebări a inimii sale? Tăcu, privind obrazul rotund al doctorului.

— Nici nu ştim, măcar, unde suntem trimişi, spuse el. Unii pretind că mergem în Indochina. Alţii, că mergem să întâlnim pe albi, în Birmania, iar alţii, că mergem şi într-un loc şi în celălalt.

Vom şti abia când picioarele noastre vor porni la drum.

Din inima ei izbucni o altă întrebare: „Dar, dacă apuc un drum şi Sheng un altul?”

Cine să poată răspunde întrebărilor inimii? Nu putea rosti asta cu voce tare şi, după o clipă, se ridică.

— Aşadar, vei fi gata de plecare, în orice moment, îi spuse doctorul.

— Voi fi gata.

Capitolul VII

Merita să se dojenească. În asemenea vremuri, când inamicul ameninţa viaţa naţiunii, când artera principală – şoseaua spre Birmania – era pe punctul să fie tăiată, ce drept avea ea să se gândească la sine sau la durerile inimii? Acum nu era vreme pentru dragoste. O spusese adesea lui Sheng, fără s-o creadă pentru dânsa. Acum, în preajma acestor oameni gravi, care aveau răspunderea atâtor vieţi, trebuia s-o creadă.

Se simţi puţin speriată. Avea ea oare puterea şi curajul să scoată oameni morţi şi răniţi, să meargă în căruţă atâtea sute şi sute de mile, pe un drum impracticabil, fără şosele şi prin junglă? Dar era prea târziu pentru a da înapoi. Şi chiar dacă ar renunţa, ar suporta ea oare aşteptarea şi singurătatea? I se părea că întregul oraş ar rămâne gol, dacă Sheng ar pleca. Nu avea importanţă dacă-l va întâlni sau nu; aveau însă aceeaşi direcţie – spre vest – şi erau amândoi în slujba ţării, în lupta contra duşmanului.

— Care sunt ordinele dumneavoastră, întrebă ea pe dr. Chung.

— Va trebui să vii zilnic la biroul meu, zise el, spre a-mi ajuta la facerea pachetelor cu alimente pentru front, căci altceva nu vom putea găsi – ne vom mulţumi cu ceea ce putem lua cu noi.

— Voi veni mâine dimineaţă.

Timp de unsprezece zile, Mayli pleca devreme de-acasă şi se întorcea noaptea târziu. Ea nu pomeni nimic de Sheng. Într-o zi, Liu Ma nu se mai putu stăpâni şi-i zise.

— Unde o fi lunganul?

— Desigur că a fost trimis în Indochina, răspunse Mayli calmă. Au plecat doar atâţia!

Ochii lui Liu Ma se opriră curioşi asupra tinerei fete, dar calmul acesteia îi opri gustul de vorbă. Din acest moment nici bătrâna nu mai pomeni numele lui Sheng.

*

* *

Pentru multă vreme, de-acum înainte, viaţa ei avea să se depene după un program fixat. Se scula dimineaţa devreme, pregătită pentru munca zilei. Niciodată până atunci nu lucrase zilnic, dar acum, de dimineaţă până seara târziu, muncea fără întrerupere. După ce lua micul dejun, îşi îmbrăca aceeaşi rochie de culoare închisă şi pornea pe jos, o milă, până la casa unde erau depozitate proviziile spitalului. Cât de devreme ar fi venit, îl găsea întotdeauna pe doctor, proaspăt ras, cu mâinile îngheţate, dar veşnic ocupate cu tot soiul de pachete, legate chiar de el, în aşteptarea celorlalţi. Dar îndată camera cea mare avea să se umple de oameni, surori de caritate, soldaţi şi funcţionari, care controlau liste sau pregăteau medicamente, ambalându-le în hârtie pânzată sau cerată. Alţii băteau cuie şi închideau lăzi. Într-un colţ al odăii erau îngrămădite, una peste alta, toate lăzile. Trebuiau cântărite fiecare, fiindcă niciuna nu putea avea o greutate mai mare decât aceea pe care avea să o ducă un om în spinare.

Din prima zi, Chung o însărcină pe Mayli cu controlul proviziilor destinate surorilor; în acest scop îi înmână un teanc de liste.

— Controlează-le dumneata, te rog, zise el în englezeşte; dacă lipseşte ceva, ai grijă să fie pus la loc.

El îi vorbea întotdeauna englezeşte, căci limba sa natală era un dialect al unei regiuni îndepărtate din provincia Fukien. Vorbea curent englezeşte, căci trăise mult prin străinătate; cunoştea de asemenea la perfecţie germana şi franceza. Chipul său nu se deosebea cu nimic de al celorlalţi. Doar mâinile aveau fineţea unui chirurg. Iar Mayli ştia prea puţin, la început, să i le cruţe. Dar, în curând avea să le preţuiască: asistă la multe operaţii în care viaţa atâtor oameni atârna de îndemânarea lor. Îl oprea pe doctor de câte ori acesta încerca să ridice vreun obiect prea greu.

Dar el însuşi nu se cruţa. Se apleca asupra unui pachet şi-l ridica la fel cu oricare lucrător. Îl încerca chiar pe spatele său, spre a-i aprecia greutatea. Bătea cuie, strângea cioburi de sticle stricate, şi nu rareori se tăia cu ele. Mayli, lucra într-un colţ al camerei, la controlul listelor; peste tot însă se simţea prezenţa doctorului; el se purta la fel de frumos cu toţi, vorbea puţin şi lucra mult.

În curând, acea mulţime de bărbaţi şi femei începu să lucreze după o anumită ordine. Pachetele erau aproape gata. Mayli

cunoştea pe fiecare soră în parte. Şi cât de diferite erau! Unele erau încete şi triste, altele din contră, îndemânatece şi iuţi. Pe toate însă le anima acelaşi sentiment: ştiau pentru ce lucrează. Patru dintre ele, care erau întotdeauna în preajma lui Mayli, pentru a primi ordine, se distinseră de la început. Pe una o chema Han Siu-chen, o studentă a cărei familie fusese ucisă în asediul contra Nankingului; ea scăpase fiind la o şcoală din interiorul ţării. Avea un obraz rotund, şi totdeauna veselă, deşi necăjită; o anima o ură puternică contra duşmanului, şi punea mult suflet în lucrul ei. Mâinile ei, cu degetele ascuţite erau veşnic degerate, căci avea pielea foarte subţire, şi cu vinele la suprafaţă; buzele roşii şi obrazul stacojiu. Aceste mâini au atras privirile lui Mayli asupra tinerei fete. Ea îi dăduse însărcinarea să strângă nişte bandaje; în curând însă erau pline cu sânge.

— De unde e acest sânge? o întrebă ea.

Tânăra ruşinată, îi arătă mâinile ei frumoase: sângerau.

— Vino aici, să ţi le ung cu ceva gras; ia şi un bandaj. Ce poţi face cu astfel de mâini!

În fiecare dimineaţă, Mayli avea grijă să-i ungă şi să-i bandajeze mâinile; astfel o cunoscu mai de aproape. Roşea des, râdea întruna şi ţipa că nu trebuie să se dea prea mare atenţie mâinilor ei.

A doua fată era o făptură scundă, subţirică, originară din Tientsin, obişnuită cu bogăţia. Părinţii ei scăpaseră de duşman; mama ei muri însă în mizerie. Doi fraţi fură ucişi într-o bătălie. Rămase singură cu tatăl ei. Sărac, bătrân şi fără putere îşi imploră fiica să caute o cale spre a-şi răzbuna fraţii. Descoperi însă curând că copila nu-l va părăsi, nevoind să-l lase singur şi fără sprijin. Într-o dimineaţă ea îl găsi mort: luase o otravă puternică. Acum, nimic n-o mai putea opri de a porni acolo unde o chema datoria. Numele ei era Tao An-lan.

A treia fată era tânără şi drăguţă. O chema Sung Hsieh-ying. Nu suferise prea mult în viaţă, afară de bombardamentele din care scăpă cu viaţă. Întregul ei zel se îndrepta către dragostea de ţară, poate că în subconştient avea o necesitate de a călători şi a trăi mai intens, punea însă înainte de toate dragostea de ţară.

În fine a patra soră era o tânără văduvă, care suferise de pe urma duşmanului atât de mult încât nu pomenea nimic despre nenorocirea ei. Fusese în armata care luptase în nord-vest; prinsă ca prizonieră ea fugi, trecând prin multe peripeţii; ajunse în fine în acest oraş unde se înrolă voluntară spre a întovărăşi trupele. O

chema Mao Chi-ling.

Fiecare din aceste femei învăţase să îngrijească răniţii şi bolnavii, Unele se pricepeau mai mult, altele mai puţin; toate însă aveau cunoştinţe elementare.

În afară de acestea patru, care din propria lor voinţă se apropiară atât de mult de Mayli, şi ascultau orbeşte de ordinele ei, şi celelalte începură, încetul cu încetul să vadă în Mayli pe superioara lor; acest lucru avu o mare influenţă asupra tinerelor fete. Ea, care o viaţă întreagă, nu se gândise la nimeni altul, decât la persoana ei, pricepu că avea să aibă o mare responsabilitate. Lucra de zor, ziua întreagă, iar noaptea se trezea speriată, de frică să nu fi uitat vreun lucru, care în plin marş spre junglă, ar fi fost strict necesar. Nu existau cărţi care ar fi putut s-o instruiască. Începu să caute oameni, care călătoriseră în apus; îi întreba pe fiecare câte un amănunt. Se oprea cu un soldat, altădată se adresa unui negustor care făcuse drumul spre vest. Nu scăpa nicio ocazie.

— Ce climă e acolo? întreba ea.

— Atât de caldă, încât ceaiul fierbinte pare rece, răspundea unul.

— Atât de ploioasă, încât îmbrăcămintea nu poate rezista.

— Insectele sunt fericite şi te consideră ca un cadou al cerului, zicea altul.

— Şerpii se ridică în mijlocul drumului şi te salută ca pe o hrană zilnică.

— Peste tot sunt plante veninoase.

— Soarele e atât de puternic încât îţi rade pielea capului, cu păr cu tot.

— Frigurile te scutură fără încetare.

— Izvoarele par limpezi, şi mici, dar cum te apropii, se umflă, cresc şi te înghit. Zeii apelor sunt foarte puternici şi răi, şi toţi sunt în slujba duşmanului, îi răspundea un bătrân. Căzuse odată într-un râu şi un crocodil îi mâncase un picior.

Ea îi asculta pe toţi, găsind în răspunsurile lor câte o părticică de adevăr. Ţara prin care aveau să meargă era o regiune periculoasă, plină de nenorociri şi boli. De medicamente se îngrijea Chung. Ea cumpără câte o pereche de ghete de piele pentru fiecare fată, în afara celor pe care le purtau. Se îngriji de moletierele pe care aveau să le înfăşoare în jurul picioarelor pentru a le feri de insecte. Nu uită să facă rost de o pânză subţire, bună pentru voaluri care avea să le protejeze contra muştelor şi ţânţarilor otrăvitori. Nu uită mâncarea: fiecare femeie trebuia să aibă cu ea câte o cutie cu

mâncare: carne sărată, zahăr şi legume uscate. Fiecare lucru trebuia să fie mic şi uşor, căci în caz că nu aveau să aibă mijloace de transport, femeile trebuiau să-şi ducă singure proviziile; şi nu e lucru uşor să mergi prin junglă cu o greutate în spinare. Peste tot circulau poveştile despre soldaţii străini care aveau atât de multe lucruri cu ei, încât nu se puteau mişca de ajuns de repede spre a prinde pe duşman.

Un soldat mai vechi, care se întorcea dintr-o bătălie din sud, povesti într-o zi râzând şi înjurând pe acei care-şi luau prea mult echipament:

— Trebuie oare să fiu şi eu ca străinii aceia care poartă cu ei haine de vară şi haine de iarnă, galoşi şi impermeabil, mâncare şi paturi, o pălărie de soare şi una de ploaie? De ce nu-şi iau şi casa după ei? O puşcă doar, cartuşele toate pe care pot să le fur, şi o pereche de sandale în plus, îmi ajunge. Mă pot hrăni pe drum, iar de ploaie nu mi-e frică.

La fel cu el gândeau toţi soldaţii. Erau decişi să nu poarte cu ei, decât ceea ce avea să îi ajute în luptă. Fiecare om îşi îndrăgea puşca, şi-şi păzea muniţiile chiar faţă de camarazii săi, căci erau unii, care nu considerau un păcat de a fura cartuşe, cu toate că niciodată nu s-ar fi atins de un lucru străin.

Veni şi ziua mult aşteptată. Generalul, care se declarase gata de plecare, cu unsprezece zile în urmă, aştepta cu mare nerăbdare ordinul de plecare. Ţipa peste tot, că nu mai poate aştepta, duşmanul se întărea cu fiecare zi mai mult. În insulele din sud, albii sufereau înfrângere după înfrângere. În fine, primi ordinul atât de aşteptat: într-o oră, generalul îl transmise mai departe oamenilor săi. A doua zi, în zori, marşul cel mare începea...

Mayli nu putu dormi toată noaptea. De două, trei ori se sculă şi-şi controlă îmbrăcămintea. Fiecare lucru, era la locul lui, pe scaun: ghetele solide, uniforma de soldat, puşca şi pachetul cu provizii. Nu lipsea nici centironul, cu două buzunare pentru bani.

În mijlocul nopţii, uşa se deschise şi Liu Ma pătrunse tiptil în cameră. Avea în mână un mic săculeţ pe care-l întinse lui Mayli.

— Ce vei face dacă ţi se va rupe un nasture? Un lucru mic poate provoca mari neplăceri, zise bătrâna.

Tânăra fată găsi în săculeţ ace, aţă fină de mătase, o pereche de foarfeci foarte ascuţite, două degetare mici de aramă, câţiva nasturi de sidef, şase agrafe şi ace cu gămălie. Cine ar putea spune de unde strânsese Liu Ma atâtea lucruri de preţ?

— Nu m-am gândit la aşa ceva, zise Mayli. Dar, desigur că voi avea nevoie de toate.

— Cum să te fi gândit la astfel de lucruri, dacă eu coseam toate pentru tine? Dar cine ştie dacă vei mai avea vreodată nevoie de mine?

Ea izbucni într-un hohot de plâns.

— Eşti un copil neastâmpărat pentru mine, dar îmi va fi foarte greu să trăiesc fără tine.

— Mă voi reîntoarce, promise Mayli. Trebuie să mă aştepţi aici, vei vedea – mă voi reîntoarce, îţi promit.

— Numai Cerul poate împlini făgăduinţele, zise bătrâna şi plecă, ştergându-şi ochii cu şorţul.

Mayli se întinse din nou în pat. Acum, când era atât de aproape de plecare, şi pleca poate pentru totdeauna, cât de neclare îi apăreau toate. De ce pleca? Dorinţa de a pleca pornise, la început, din frica de singurătate, din dragoste pentru Sheng şi dintr-un sincer elan de a-şi ajuta ţara. Acum nu mai distingea cauzele multiple care o determinaseră. Avea să plece. Ştia că Birmania devenise singura poartă a Chinei spre lumea din afară. Poarta trebuia să fie păstrată deschisă, căci numai prin ea putea veni ajutorul în contra duşmanului.

*

* *

Ţinta aceasta, a ţine deschisă poarta Birmaniei, era, într-adevăr, a fiecăruia din oamenii celor trei divizii de soldaţi, aceeaşi lozincă în inima fiecărui bărbat sau femeie, care porneau la drum, în zorii zilei. Simplitatea ei reuşise să-i strângă laolaltă, mai mult decât într-o familie şi cu toţii se simţeau apropiaţi. Dar, cine o tradusese în cuvinte? La pornire a fost aşa, ca la orice pornire, confuzie, zgomot, strigăte, proteste împotriva sarcinilor prea grele, mici înverşunări şi chiar certuri. Întâi erau încărcate camioanele ca să plece cât mai departe. Lucrurile şi femeile erau încărcate în camioane, iar bărbaţii se agăţau şi ei, cum puteau. Câte un bărbat, de fiecare camion, avea un plan al drumului care trebuia urmat şi cu însemnarea locului, unde trebuiau să aştepte pe ceilalţi, la capătul şoselei.

În fruntea fetelor stătea Mayli în uniforma ei băţoasă, cu raniţa la spinare. Toate erau la fel îmbrăcate ca şi dânsa şi în gravitatea lor, toate feţele trădau aceeaşi nelinişte. Lângă ea erau cele patru

ajutoare ale ei. Inimile lor, ca şi a ei, băteau cu putere, pline de teamă şi voinţă pentru victorie. Faţa îmbujorată a lui Siu-chen era ca a unui copil cuminte, iar obrazul lui An-lan era mai palid ca de obicei. Chi-ling, văduva cea tânără, era amărâtă şi obosită, ca şi cum, pentru dânsa, marşul începuse. Numai Hsieh-ying, fata care nu cunoscuse încă greutăţile, era veselă şi zâmbitoare, ochii ei negri străluceau şi buzele-i erau roşii fiindcă şi le muşca întruna.

— Păzitorii răniţilor! – se auzi vocea unui bărbat. Apărătorii bolnavilor! Pe aici – pe aici!

Un locotenent mărunţel li se adresase, agitând o hârtie şi Mayli se grăbi să păşească înainte, urmată de celelalte fete, îndreptându-se toate, spre camioane. Înainte de a se căţăra pe camioane, fetele aşteptară ca Mayli să se fi suit întâi în cabina şoferului, un voinic obişnuit, cu ochii mici aproape închişi, sub sprâncenele negre băţoase.

Câteva ţipete, un râs strident şi erau gata de plecare. Camionul lui Mayli era în fruntea celorlalte patru, care le transporta, dar şoferul apăsa pe butoane şi nu-l putea porni. Apăsa cu ambele picioare, împingea altă manivelă, dar degeaba. Furios, se lovea cu palma peste frunte şi înjura.

— Ai adormit împreună cu mă-ta! bombăni el către camion. Nu te-am îndopat cu ulei străin şi nu ţi-am umplut burta cu apă? Şi n-am ars tămâie pentru tine, ieri? Ce mai vrei acum?

Sări jos şi după ce examină atent camionul pe dedesubt, se urcă din nou la volan şi apăsă o manivelă.

Zadarnic. Camionul tuşea, scuipa, hârâia pe dinăuntru, dar nu se mişca. Atunci, Mayli care călătorise în multe automobile în străinătate, văzu o mică manivelă şi i-o arătă.

— Întoarce-o pe asta, îi spuse ea şoferului.

El se strâmbă la ea, dar o întoarse şi, pe dată, camionul o porni. Nici nu se ruşină, măcar, văzând că uitase tocmai ce era mai important, ba mai avea şi pretenţii, în timp ce camionul sălta prin gropile şoselei:

— Ceea ce e rău cu invenţiile astea străine, este că niciuna nu merge destul de departe, după părerea mea. Dacă străinii ăştia sunt aşa de deştepţi la asemenea treburi, de ce nu merg mai departe şi să adauge frâne auto-declanşatoare, aşa ca vehiculul să fie ajutat după nevoie? Ce pot face eu cu blestemata asta de minte, a mea, pot gândi şi pentru mine şi pentru el? Totul să apese pe mine?

În acest moment Mayli observă că erau ridicate capacele motorului, lăsându-l descoperit şi expus prafului şi ploii.

— N-ar fi bine să nu laşi motorul descoperit? întrebă ea. Putem rămâne pe loc, dacă plouă sau dacă motorul se va îmbâcsi cu praf.

Şoferul îşi trase capela pe un ochi, lăsându-şi liber ochiul cu care o privea:

— Da' ce sunt eu, să ridic capacul şi să-l pun la loc, de douăzeci de ori pe zi? L-am scos dracului.

Spuse acestea, destul de vesel şi nepăsător şi, tot timpul cât vorbea, conducea camionul ca pe un animal sălbatic, la vale. Mayli nu mai putea scoate o vorbă, se ţinea doar, cât putea, pe loc, proptindu-se cu picioarele în podea, fiindcă era mereu aruncată dintr-o parte într-alta şi de jos în sus, iar şoferul fără a încetini deloc viteza sa nebună, rânjea la ea:

— Ar fi fost mai bine, doamnă, să fi aşezat încă un soldat în partea cealaltă, ca să ne ai pe amândoi drept perne.

— Nu poţi... nu poţi... să mergi mai încet? gâfâi ea.

El răspunse cu capul.

— Blestematul ăsta de fecior al unei mame destrăbălate, reuşi el să strige printre huruiturile motorului, dacă-l las mai moale, el crede că a sosit momentul să se oprească. Nu, odată ce i-am dat a înţelege că are de mers, trebuie să-l ţin aşa până când mi se face mie foame şi trebuie să opresc, ca să mănânc. De altfel, niciodată nu merge aşa de bine dimineaţa, cum merge după-amiază. Nu lucrează străinii după-amiază?

Ea dădu din cap şi nu încercă să răspundă, râzând doar, căci numai de vorbit nu-i ardea.

Cât de binevenită fu amiaza acelei zile! Fără niciun avertisment, şoferul opri camionul brusc şi o apucă de umăr ca să nu fie zvârlită afară fiindcă geamul de la parbriz lipsea. Tăcerea era ameţitoare. Mayli rămase locului un moment pentru a se reculege, dar şoferul sări jos şi se grăbea să intre într-un han, ca să ceară de mâncare. Îndată ce se linişti, ea începu să râdă şi coborî şi dânsa.

— Mă simt ca după un drum de o sută de mile, îi spuse ea lui Hsieh-ying, care-i sări înainte, ca să-i ajute.

Se adunară în jurul ei şi Hsieh-ying spuse:

— După masă, voi schimba locul cu dumneata, fiindcă am văzut că şoferul nu era deloc atent la toate gropile şoselei. Al nostru, un student, e foarte priceput şi ne-a scos din toate gropile şi înfundăturile.

Adevărul, însă, era că Hsieh-ying – o fată curajoasă – jinduia după îndrăzneala cu care condusese şoferul acela. Mayli ghicise acest lucru şi zâmbi doar.

După ce se ospătară din mâncarea gătită: carne, orez şi varză, nimic nu mai putu împiedica pe Hsieh-ying să se urce alături de şoferul după care jinduia, iar Mayli se trezi în spatele unui tânăr plăpând, care o salută fără a surâde.

E adevărat că acesta se deosebea mult de primul, îşi cunoştea maşina ca pe un frate, şi o conducea cu multă băgare de seamă, astfel că vehiculul înainta uşor, ca o pisică. Drumul era la fel de prost, şi totuşi, ce deosebire!

— Conduci maşina ca un cunoscător, îi zise Mayli.

— Mă pricep într-adevăr, sunt inginer. Am diplomă de la o universitate americană.

— Atunci de ce ai ajuns aici?

Fără a-şi da seama i se adresase în englezeşte; tânărul îi răspunse în aceeaşi limbă.

— Am studiat în America – eram în ultimul an – şi la un moment dat, n-am mai putut continua. A trebuit să mă reîntorc acasă spre a lupta. Am plecat la Chungking şi am tot aşteptat, dar în zadar. Am găsit ocazia asta şi iată-mă... N-am putut ajunge până la cineva mai mare, continuă tânărul.

— Dar ce ţi-a lipsit?

— Bani, banii care deschid porţile – politică...

— Dar eu n-am avut nevoie de ei. M-am dus la Şef şi i-am vorbit.

Urmă un moment de tăcere. Tânărul privea drept înainte. Apoi, fără a se întoarce spre ea, începu să vorbească.

— Ţara noastră este cea mai frumoasă din lume. Priveşte aceşti munţi! Sunt cei mai frumoşi din lume. Îmi era un dor nebun de ţară.

Într-adevăr, priveliştea din jur era încântătoare. Colinele, lipsite de copaci dar acoperite cu o iarbă deasă de iarnă, păreau roşii în amurg. La poalele lor, casele de ţară, grupate ca într-un ciorchine făceau faţă munţilor. Ţărani, îmbrăcaţi în haine albastre, priveau de la uşile lor, şirul camioanelor iar copiii alergau pe şosea şi ridicau mâinile în semn de bucurie. Bambuşii cu frunzele verzi, înfrumuseţau poalele colinelor, iar ici-colo, câte un acoperiş de templu aducea aminte oamenilor de nemurirea sufletului.

— Iată pentru ce m-am întors, vorbi el tot în englezeşte. Am venit înapoi pentru pământul acesta, pentru poporul acesta – şi nu pentru cei mari din frunte.

— Eşti comunist?

— Nu ştiu ce înţelegi prin acest cuvânt. Sunt un om al poporului.

Tăcu un timp îndelungat.

— Sunt din popor – pentru popor – prin popor.

Ea recunoscu cuvintele acestea familiare ei, dar nu înţelese întrebuinţarea lor în acest moment. El nu dădu nicio explicaţie. Se opriră la porţile unui orăşel.

— Aici vom cantona pentru noapte, zise el şi coborî.

Mayli sări jos, îl văzu examinând maşina cu băgare de seamă şi cu dragoste.

„Mâine, îl voi întreba cum îl cheamă, se gândi ea. De ce oare nu l-am întrebat azi?”

Dar ce importanţă are un nume? Aveau de îndeplinit o misiune şi trebuia dusă până la capăt.

Capitolul VIII

Mayli îşi zise că nu va putea dormi. Niciodată nu se odihnise pe pământul gol. Cele patru fete adunaseră nişte paie pentru culcuşul ei. Fiecare din ele îşi găsi un loc de odihnă. Dormeau în curtea unui templu. Bărbaţii se aflau mai departe; într-o cameră mai mică, câteva femei îşi făcură loc, dar celelalte, şi printre ele Mayli, rămaseră afară. Noaptea nu era friguroasă; se auzea doar murmurul unui pârâu.

„Desigur că nu voi putea dormi”, gândi ea.

Dar ce importanţă avea dacă va dormi sau nu. Ce conta viaţa unui om? Se gândea, pentru prima oară în viaţă, că orice i s-ar întâmpla ei, sau chiar lui Sheng, oriunde s-ar afla, nu avea nicio importanţă. Toţi erau duşi de acelaşi val spre vest. Se vor întâlni, sau, poate nu se vor întâlni. A merge înainte, a găsi pe inamic, a-l învinge, iată înţelesul întregii lor vieţi de acum înainte.

*

* *

A doua zi dimineaţa, ea se trezi cea dintâi. Un timp nu se putu regăsi. Aerul era rece şi umed. Un cocoşel tânăr îi dădu bună dimineaţa. Luminile templului erau aprinse şi în curând auzi cântecul preoţilor la rugăciunea de dimineaţă. Era un templu budist, iar muzica, cu toate că veche de milenii, mai păstra în cadenţa ei un ritm străin. Venea din India şi suna ca atare. Mayli n-

a văzut niciodată această ţară. O cunoştea doar de pe hartă. În această dimineaţă, ea se gândi la India, căci era ţara către care se îndreptau feţele lor. În antichitate oamenii plecau din China spre India spre a găsi un dumnezeu nou, mai bun. Un împărat a spus oamenilor săi:

— Am auzit că în India există un Dumnezeu pe care noi nu-l avem. Duceţi-vă şi aduceţi-l să trăiască alături de noi.

Trimişii au plecat şi au găsit pe Buddha.

Dar acum se îndreptau soldaţi spre India, nu preoţi. Mii de soldaţi, cu umerii încărcaţi de arme, mergeau pe jos, spre aceeaşi ţintă. Ei se găseau cantonaţi undeva pe şosea. Marşul lor zilnic, era de treizeci de mile, şi au ajuns înaintea camioanelor.

Alături de Mayli se găsea Chi-ling.

— Te-ai sculat, căpitane? o întrebă el.

Pao Chen îi dăduse tinerei fete, titlul de căpitan.

— Da, sunt trează, răspunse ea.

Ea dădu la o parte cuvertura şi se sculă. În jurul ei toate capetele se mişcară. Nici celelalte fete nu mai dormeau, dar o aşteptaseră pe ea să se scoale. Ca la o comandă, îşi strânseră şi ele în tăcere cuverturile.

Mayli fu gata, prima; se îndreptă spre bucătăria templului. Aici găsi doi preoţi care întreţineau focul din sobă. Un cazan mare cu apă fierbinte, le aştepta.

— Ia apă, îi zise unul din preoţi, fără a o privi căci era femeie. E apă de spălat.

Găsi un lighean pe care-l umplu cu apă fierbinte. Se retrase în curte şi se spălă. Îşi pieptănă părul lung, pe care nu se îndurase niciodată să-l tundă. Dar acum, îi păru rău, căci îi va veni greu să-l îngrijească. Îşi aminti de Sheng; cât de mult îi plăcuse părul ei lung!

— Îmi place să ştiu că o femeie e femeie, spusese el odată, când îl tachinase Mayli că-şi va tunde şi ea părul, la fel ca celelalte femei.

Se gândi la el doar o clipă. Se duse apoi spre locul unde dormise şi scoase foarfecele ascuţit dăruit de Liu Ma. Îşi ţinu părul cu mâna stângă şi-l reteză. Celelalte fete se uitau mirate la ea, dar niciuna nu spuse vreun cuvânt. Cu părul greu în mână, se îndreptă spre bucătărie, şi în uimirea preotului, îi dădu drumul în foc.

Bătrânul râse cu poftă.

— Jur, că e pentru prima oară, că dejunul preoţilor e gătit cu un foc din păr de femeie, zise el cu vocea piţigăiată a unui eunuc.

Mayli surâse. În curte îşi scutură capul şi vântul rece se jucă în

părul ei scurt. Se simţi uşoară şi liberă, iar începând din acea zi, ea îşi purtă capul mai sus ca altădată.

*
* *

Şoseaua din faţa lor, urca spre munţii înalţi. Până ieri, drumul urmat de ei, era o şosea lăturalnică, pentru a scăpa de bombardamentele duşmanului. Apropiindu-se însă de liziera Marii Şosele, primiră ordinul de a se îndrepta, prin sud, spre şoseaua principală. Cine nu a auzit despre Şoseaua cea mare? Fiecare ştia că a fost construită de bărbaţi şi femei cu sapele şi târnăcoapele cu care până atunci îşi săpaseră ogoarele. Cei care n-aveau scule lucrau doar cu mâinile.

Mayli se urcă în al doilea camion, cel condus de tânărul inginer. Se bucură, căci fără el n-ar fi înţeles multe lucruri. Tânăra fată mai controlă o dată dacă femeile au tot ce le trebuie. Era mândră de trupa ei, şi în fruntea lor, aştepta în curtea templului, venirea lui Chung. Văzând-o, el zâmbi puţin amărât: abia îşi trăsese haina pe el, şi nici nu se pieptănase.

— Să te scoli devreme – mormăi el – asta-i o pacoste pentru un bărbat.

— Eram sigură că te vei scula înaintea mea, spuse Mayli.

Un căscat profund fu răspunsul. El se scutură ca un câine şi scoase din buzunar o bucată de pâine de susan, ronţăind din ea, în timp ce se căţără pe baloturi, ca să-şi reia locul. Şi dânsa se urcă la locul ei după ce toate femeile se îmbarcaseră. Tânărul inginer aştepta, cu motorul în funcţiune. Era pus la punct, curat şi cu frizura făcută.

O privea cu un surâs, abia schiţat, pe buze:

— Mă numesc Li Kuo-fan, spuse el. Americanii îmi spun Charlie.

— Charlie? repetă ea. Ţi se potriveşte mai bine decât Li Kuo-fan. Lasă mai bine Charlie. Eu sunt Mayli, poreclită Wei.

El aprobă cu capul, fără a repeta numele şi camionul o porni.

În ochii săi înguşti ea putu citi emoţia.

— De când aşteptam ziua aceasta, spuse el. Am dorit să călătoresc pe Şoseaua cea mare, de când a fost deschisă. Acum am prima ocazie. Poate că de asta am şi venit.

Drumul urca destul de repede şi totuşi panta era domoală. Era aşternută la marginea colinelor abrupte, ca o pistă.

— Uite cum urmează chiar poteca colinelor, spuse el. Au făcut-o

oamenii care colindaseră atâta prin aceste locuri, încât ştiau unde se poate pune fiecare pas.

Aşa fusese. Generaţii de semănători descoperiseră cea mai ascunsă şi uşoară potecă şi generaţii de negustori, însoţind caravanele de catâri în drumul lor spre apus, unde-şi vindeau lucrurile în schimbul altora noi pe care le aduceau înapoi, au tot căutat drumurile posibile, căţărându-se pe lanţurile de munţi ale zidului de apus.

— Au întrebat pe inginerii străini cât va dura construirea acestei Şosele mari, spuse Charlie. „Câţiva ani”, fu răspunsul lor, uitându-se la uneltele pe care le aveau. Dar Prezidentul le ceru: „Trebuie să fie numai luni. Vom întrebuinţa uneltele noastre”. Şi au fost numai luni.

Ochii săi urmăreau urcuşul şoselei:

— Sunt mândru de ea, sfârşi el, iar Mayli, privindu-l, văzu că ochii îi sunt plini de lacrimi şi tăcu.

Pe la amiază trecură pe lângă o groapă mare din mijlocul şoselei pe care o bombardase inamicul cu o zi înainte şi văzură acolo o mulţime de oameni dintre acei care construiseră şoseaua. Ei astupau acum gaura şi erau aproape gata. Cine erau aceşti oameni? Când camionul se opri, ea coborî ca să se odihnească şi să spună şi celorlalţi că pot coborî până ce vor putea trece mai departe. Se uită la mulţimea aceea zdrenţăroasă care lucra de zor şi se îndreptă spre femeia care stătea jos pe pământ, spărgând pietre cu ajutorul unui pietroi mai mare. Era o femeie tânără, dar praful îi albise faţa şi părul îi atârna greu pe sprâncene şi i se aşternuse bine pe umeri. Lângă dânsa, într-un coş de nuiele învechit, dormea un copilaş, învelit într-o plapumă ruptă. Când Mayli se apropiase de ea, femeia îi aruncă o privire intimidată, nefiind sigură dacă nu este o străină. Dar Mayli i se adresă cu blândeţe:

— Ai mâncat?

Asta ţinea de salut la cei din Nord, dar femeia o luă drept întrebare şi răspunse:

— Am lucrat toată noaptea şi mănânc în timpul lucrului.

Văzând că Mayli vorbea în limba ei, un surâs îi ilumină faţa ei prăfuită, lăsând să i se vadă dantura albă.

— Şi copilul? întrebă Mayli, mirată.

— Doarme destul aici, răspunse femeia, râzând.

— Dar familia ta?

— Bărbatul meu şi copiii, cu toţii lucrăm aici la Şoseaua cea mare, răspunse ea cu mândrie. Ajutăm şi noi.

— Cum? întrebă Mayli.

— Eu sparg pietre iar bărbatul meu cară pământ. Fata sparge şi ea pietre acolo şi băiatul cară pietrele fărâmate. Ea făcu semn unei fetiţe din apropiere care căsca gura la Mayli.

— Care e bărbatul tău? întrebă Mayli.

Femeia arătă cu bărbia spre omul care săpa cu târnăcopul, în altă parte. El umplea un coş de bambus, îl ridica pe umeri şi se ducea să-l răstoarne în groapa din mijlocul şoselei.

— Locuim prin apropiere, indică, din nou, femeia, cu bărbia. De câte ori ne cheamă să reparam şoseaua, încuiem casa şi venim îndată. Duşmanul n-are decât să facă gropi că noi ştim să le astupăm. Râse iarăşi, lăsând să i se vadă dinţii albi în mijlocul obrazului prăfuit şi începu din nou să spargă pietrele. Femeile şi bărbaţii lucrau de zor şi în mai puţin de o oră era gata podeţul de pământ şi piatră, destul de solid.

— Aceştia sunt oamenii cărora le aparţin, spuse Charlie, când continuară drumul.

— Şi părinţii tăi sunt ca ăştia? întrebă Mayli.

El strânse mai mult buzele.

— Poporul, iată pe tatăl şi mama mea, răspunse el scurt.

Asta era tot ce putu ea afla despre părinţii lui.

Ziua aceasta nu se deosebea de celelalte care aveau să urmeze. Dacă ar fi fost timidă sau fricoasă, Mayli s-ar fi speriat ades, căci şoseaua urca atât de mult, încât îţi făcea impresia că zbori. Multe dintre femei erau bolnave; se aplecau din maşină, în timpul mersului şi vomitau. Dar niciuna nu se plângea şi nici n-ar fi admis să se facă un popas din cauza lor. La un moment dat, când drumul îngust atingea o culme a munţilor înalţi, Mayli privi înapoi, zări faţa îngrozită de spaimă a lui An-lan. Desigur că exista un motiv de frică în faţa prăpastiei care cobora de ambele părţi a şoselei înguste. Mayli strigă:

— An-lan, An-lan, poţi merge mai departe?

Dar fata nu putu răspunde. Buzele îi erau uscate, încercă să le umezească cu ajutorul limbii, îi fu imposibil. Făcu doar un semn cu capul.

— E în regulă? întrebă Charlie.

— An-lan e foarte speriată, zise Mayli. Dar nu e locul să ne oprim.

— Nu, nu, răspunse tânărul, fără a-şi lua ochii de pe pista

periculoasă.

Era într-adevăr un drum primejdios. La poalele prăpastiei, de ambele părţi ale şoselei zăceau rămăşiţe de camioane şi maşini, care alunecaseră sau căzuseră din cauza drumului îngust. Dar în jurul acestor resturi, erau oameni care strângeau bucăţile de metal pe care le puteau alege, şi le transportau mai departe. Metalul era foarte preţios, şi mai ales că în apropiere se găsea un oraş care aprecia mult acest material. Acest oraş era vestit, de sute de ani, pentru fabricarea foarfecelor, şi în mijlocul războiului, oamenii nu-şi părăseau meseria.

S-au oprit cu toţii în acest loc, pentru prânz. Mayli şi celelalte tinere erau foarte curioase să vadă vestitele foarfeci. Erau lucrate cu atâta îndemânare şi cizelate atât de delicat încât fiecare fată se grăbi să cumpere o pereche, preferând chiar să nu mănânce, decât să piardă o astfel de ocazie.

Şi Mayli cumpără o pereche. Găsi nişte foarfeci pe care erau cizelaţi fluturi; cu toate că avea pe cele dăruite de Liu Ma, nu putu rezista tentaţiei. Aveau vârfurile ascuţite ca nişte cuţite.

— Ce ascuţite sunt, zise ea către bătrânul negustor care i le vânduse.

Acesta avea o mică dugheană, cu un geam la stradă, şi nu avea în ea decât foarfeci de vânzare.

— E oţel străin, răspunse el.

Îşi puse pe nas o pereche de ochelari şi se pregăti să-i explice fetei, cum le lucrase.

— Dar de unde căpătaţi acest oţel?

— Ce nerăbdătoare sunt femeile! zise el cu o privire de dojană în ochi. Mă pregăteam tocmai să-ţi spun. Oţelul provine de la camioanele care au alunecat de pe Şoseaua cea Mare. Trebuie să ştii că aceste camioane sunt construite în ţara lui Mei. Oţelul de acolo e amalgamat cu alte metale şi e foarte solid – mai solid decât oricare fier pe care l-am fabrica noi. Iată de ce facem acum cele mai bune foarfeci pe care le-am fabricat vreodată, cu toate că foarfecele noastre au fost renumite prin aceste locuri de sute de ani.

— Am fost în ţara lui Mei, sau America după cum e numită de locuitorii ei, şi am văzut marile furnale în care se fabrică oţelul.

Apoi, spre uimirea lui, îi povesti cum a vizitat marile fabrici din Pittsburgh.

— Ce privelişte! zise Mayli. Furnalele erau mai mari decât o casă

iar metalul curgea afară lichid, ca apa, alb, dar n-aş putea să-ţi spun ce aliaj conţinea. Mă gândeam doar ce măreţ era.

Negustorul îi împachetă foarfecele într-o hârtie subţire; o ascultă cu atenţie, apoi zise:

— Străinii aceia! Se pricep bine în fabricarea oţelului; ei conduc aeroplanele atât de bine ca şi cum fiecare şi l-ar fi construit pe al său. Îi văd câteodată zburând deasupra capetelor noastre. Apar din dosul munţilor, şi cu huruitul lor sperie spiritele rele. Ce mai urlă duşmanul la apariţia lor! Cine sunt oamenii care conduc aceste maşini gigantice? Credeam odată că oamenii aceştia trebuie să aibă o înălţime neobişnuită, şi aripi ca vulturii. Dar nu, îi văd des acum, căci e un aerodrom într-un oraş din apropiere. Sunt toţi oameni tineri, străini, dar plini de temperament şi gălăgie, ca oricare alţii. Coboară din cer şi urlă pentru că le e foame.

Râse cu poftă şi-şi şterse ochelarii.

— Copii, zise el cu simpatie, copii care se joacă cu lucruri magice.

Părea atât de înţelept acest bătrân, care o viaţă întreagă nu făcuse decât foarfeci, încât Mayli se simţi mică şi umilă în faţa lui. Îşi luă cumpărătura şi plecă.

Dar n-a uitat niciodată vorbele lui. În după-amiaza următoare, pe când treceau printr-un drum foarte periculos, o nouă primejdie îi ameninţă. Şaptesprezece aeroplane inamice apărură din dosul munţilor, ziua era senină, cerul albastru, şi nicăieri vreun adăpost. Lângă ei prăpastia adâncă de mii de metri iar în faţa lor, muntele care urca în pantă. Nicio stâncă mai mare sub care să se ascundă. N-aveau nici timpul. Duşmanul se repezea în valuri.

Cine s-ar fi putut decide: să se oprească sau să zorească înainte?

— Chiar dacă ne-am opri şi ne-am ascunde sub camioane, la ce bun? mormăi Charlie, apăsând piciorul pe accelerator.

Maşina se avântă înainte, legănându-se pe marginea drumului îngust.

Aeroplanele inamice zburau acum mai jos şi făceau un zgomot asurzitor de parcă munţii s-ar fi cutremurat. Mayli se cramponă de locul ei. Avea conştiinţa unui pericol iminent. Se putea, ca în orice clipă, să nu se aleagă din ei decât bucăţi de metal şi carne de om care s-ar prăbuşi în prăpastie.

Apoi, cu aceeaşi iuţeală, apărură alte patru avioane care atacară pe cele duşmane cu o astfel de viteză, încât ochiul nu le putea urmări. Mayli le văzu când mai sus, când mai jos, căutând să evite

focul mitralierelor duşmane. Nu şi-ar fi putut imagina niciodată o astfel de luptă. Duşmanul uită de atacul său şi se întoarse contra celor patru aeroplane, dar cine putea prinde aceste îndemânatice creaturi ale cerului? Şase dintre cele duşmane se prăbuşiră în vale, iar celelalte fără a lansa o singură bombă, se îndepărtară.

Charlie opri camionul, căci cele patru avioane urmăreau pe inamic mai departe, şi era mai bine să rămână în urmă. Întregul şir de vehicule se opri.

— Tigrii zburători, zise Charlie.

Buzele îi tremurau iar ochii îi străluceau. Gâfâia din greu ca şi cum ar fi alergat.

— Prinde-i, mormăi el în timpul luptei aeriene. Pune mâna pe el – dragule – iată că vine altul. Aha, dragii mei – voinicilor.

În mai puţin de zece minute totul se linişti, cerul era din nou senin, dar Mayli simţi o durere, din cauza tensiunii prin care trecuse. Mâna o durea, ea apăsase cu atâta putere metalul de la speteaza scaunului, încât se tăiase.

Imediat însă uită. Auzi un huruit de avion, zări un aeroplan mic, foarte aproape de ea, timp de o secundă îi apăru faţa surâzătoare a unui american. Îl văzu fluturând din mână, apoi dispăru din nou deasupra munţilor. Îşi aminti de vorbele bătrânului care-i vânduse foarfeci. Copii – care se joacă cu farmece!

*

* *

Şi totuşi în ultima zi a călătoriei lor pe Şoseaua cea Mare, avea să li se întâmple un fapt dintre cele mai stranii. Ochii lor erau plini de frumuseţea acestei călătorii prin creştetul munţilor şi al văilor adânci. Privirile lor erau obosite şi veşnic sub tensiune. La căderea nopţii, dormeau prin orăşele situate în creştet de munţi sau în temple ridicate în văgăunile de pe vârful muntelui. Deveniră tăcuţi din cauza măreţiei zilelor trăite. Ecoul unui râs răsuna peste zece văi, un strigăt părea că cutremură stâncile. Fără să-şi dea seama, vorbeau în şoaptă, şi râdeau fără zgomot. Apoi, zilele treceau, şi odată cu ele se schimba şi aspectul drumului: munţii înalţi coborau în coline, aerul rece devenea din ce în ce mai cald. Bambuşii creşteau din nou, crinii şi feriga erau peste tot. Ajunseră în câmpiile care duceau spre Birmania.

Aici aveau ei să trăiască un moment straniu. Un orăşel mic părea că-i aşteaptă. Mayli se îngriji de tinerele de sub supravegherea sa;

apoi, având un moment liber se îndreptă spre poarta templului ales de ei drept popas. Bărbaţii erau cantonaţi în corturi în afara oraşului. Mayli văzu trecând nişte femei care păreau străine. Îşi dădu seama imediat că în orăşel mai exista un alt cantonament. Îşi făcu raportul obişnuit către Chung, superiorul ei.

— Există aici, îi zise acesta, un contigent de bolnavi lăsat de o altă armată. Sunt oameni loviţi de malaria neagră; la noapte mă voi duce în partea de sud a oraşului spre a-i vedea. Într-adins am îndreptat pe ai noştri spre nord, spre a nu fi aproape de ei.

— Malaria neagră? repetă Mayli.

Îi povesti fetei despre repeziciunea cu care atacă această boală, mai iute ca duşmanul, şi mai periculoasă, căci atacă nu numai corpul, ci şi creierul oamenilor.

— Cum pot să păzesc fetele mele de boală? întrebă ea foarte îngrijorată.

— Nu trebuie să fie muşcate de ţânţari, îi răspunse doctorul.

Ea îşi petrecu seara explicând fetelor cum trebuie să se păzească. Un preot bătrân se apropie şi zise:

— Să vă culcaţi în apropiere de tămâie care arde, căci diavolii care aduc boala, urăsc tămâia aprinsă zeilor. El plecă şi aduse tămâie, pe care o aprinse.

Mayli se îndepărtă de tinerele ei tovarăşe, şi se opri în faţa porţii templului spre a supraveghea pe cei care treceau pe stradă. Şi astfel zărise ea pe femeile acelea străine.

Şi iată ce se întâmplă; un fapt pe care oamenii auzindu-l ar spune că nu poate fi adevărat. Printre femeile care treceau, ea auzi o voce, pe care o cunoştea; zări o fată pe care o recunoscu, şi care nu putea fi alta decât Pansiao, sora cea mică a lui Sheng. Cu multe luni în urmă, fusese profesoară la şcoala pe care o frecventase şi Pansiao.

Privi pe tânără în ochi şi gândi: „E ea, e Pansiao”, dar nu-i veni a crede. „Nu poate fi Pansiao, căci era atât de tânără şi plăpândă, şi cum a ajuns ea până aici?”

Tinerele, toate în uniformă, trecură foarte aproape de ea. Vorbeau şi râdeau. Mayli pronunţă foarte încet numele de „Pansiao”.

Fata pe care o supraveghea se opri, se întoarse şi o privi cu ochi mari, miraţi. Era Pansiao.

— Tu! ţipă aceasta.

Sări la Mayli şi-i luă mâna într-a ei. O privea curioasă şi râdea.

— Unde te duci? ţipă ea. Dacă ai şti cât mi-ai lipsit! Din cauza ta am fugit de acolo. Da, din cauza vorbelor pe care ni le-ai spus atunci. Îţi aminteşti că nu m-ai lăsat să învăţ „Paul Revere”?

— Îmi amintesc, zise Mayli, râzând. Vino cu mine înăuntru.

— E prietena mea, spuse Pansiao veselă către colegele ei, care o priveau mirate. E profesoara mea, mai bine zis a fost.

— Veniţi toate în curte.

Ele intrară şi se aşezară pe treptele de marmură de la intrarea templului. Aici îi povesti Pansiao cum a fugit de la şcoală şi de Miss Freen.

— Şase din noi au fugit, unele au luat un drum, iar altele un altul. A fost atât de uşor. Am şters-o într-o zi, iar trupa fiind prin apropiere, o mulţime de oameni se îndreptau spre sud şi am mers cu ei. Mi-au dat să mănânc din mâncarea lor, când au auzit că vreau să mă alătur armatei.

Părea atât de naivă şi tânără cu obrajii ei roşii şi ochi mari căprui, atât de copilăroasă, cu toate că se oţelise în marşuri, încât Mayli nu-şi putu opri un zâmbet plin de dragoste. Nu putea uita, de asemenea, că era sora lui Sheng; Pansiao a fost prima care i-a vorbit de el, şi care, în felul ei copilăresc, a dorit imediat ca Mayli să-i fie soţie.

— Ştii că fratele tău e undeva, în drum spre Birmania?

Pansiao bătu din palme.

— Vorbeşti despre al treilea frate al meu?

— Da, despre el.

— Eşti, sau nu eşti?...

— Nu sunt măritată, zise Mayli şi simţi că-i vine sângele în obraz.

— Dar el, nici el nu-i însurat?

— Nu, nici el.

Faţa lui Mayli ardea sub privirile aţintite ale lui Pansiao, dar ce putea ea face altceva, decât să schimbe vorba?

— Unde mergi acum? o întrebă ea pe Pansiao.

— Nu ni s-a spus încă, răspunse fata.

— Ai vrea să vii alături de noi în drumul spre vest?

— Ce n-aş da să merg cu tine, strigă Pansiao.

— Atunci, voi vedea ce pot face pentru tine, răspunse Mayli.

Ce bine s-ar simţi alături de sora lui Sheng. Ea luă mâna lui Pansiao şi i-o mângâie.

— Du-te înapoi, dar vino din nou mâine dimineaţă cu lucrurile tale. La noapte voi vorbi cu superiorii mei ca să te lase să vii cu noi

– cu mine.

— Dar dacă nu vor vrea?

Mayli zâmbi:

— Cred că vor admite.

Ochii şi vocea ei nu erau ale unei femei care poate fi refuzată.

Pansiao sări în sus de bucurie.

— Mă duc să-mi strâng lucrurile, chiar acum, zise ea.

Căzu în genunchi în faţa lui Mayli:

— Lasă-mă să mă întorc încă la noapte, o rugă ea.

Cine putea rezista la atâta insistenţă? Desigur că nici Mayli.

— Bine, fie la noapte. Cred că e mai bine chiar, căci plecăm în zori, mai departe.

Capitolul IX

În tot acest timp Sheng, cu oamenii săi era în aşteptare, la graniţa Birmaniei. Au urcat munţii, căţărându-se noaptea pe frig şi ziua pe căldură, cu toate că picioarele lor călcau în zăpadă. Au făcut marşuri de mii de mile, câte treizeci pe zi, fiecare soldat purtând cu el o carabină şi o baionetă, o pălărie din pai de bambus contra ploii, o cască, un pachet cu mâncare pentru trei zile, o pereche de ghete de rezervă, o sticlă cu apă, douăzeci de cartuşe şi două grenade de mână. În urma lor mergeau carele cu provizii. Cu toate că fiecare car avea o încărcătură de şaptezeci de kilograme de orez, Sheng nu a forţat marşul, nici nu l-a încetinit. Ştia că oamenii săi erau doar o parte din valul de întărire care pornea din China. Erau însă avangarda şi locul lor era în frunte; alţii se îndreptau spre nord, iar o parte spre sud. El notă în cursul drumului impresiile asupra regiunii şi a populaţiei, amintindu-şi mai cu seamă locurile mai bogate în hrană. Peste tot însă erau primiţi bine de oameni, şi fiecare le dăruia câte ceva din puţinul lor.

El sosi împreună cu oamenii săi, în apropiere de frontiera Birmaniei, în ziua fixată de general pentru întâlnire. Oamenii erau murdari şi obosiţi, dar călіţi în lupta contra duşmanului, erau gata şi acum pentru noua bătălie, care după părerea lor avea să fie cea mai importantă. Nicio carabină nu era lipsă, sau măcar udată de ploaie. Şeful suprem a fost acela care a ordonat să li se dea aceste arme, şi fiecare soldat îşi privea puşca ca un cadou personal. Chiar dacă era obligat să-şi odihnească capul în noroi, carabina era la adăpost de orice. Până şi artileria, care era în urma lor, era gata de

tragere.

Mai posedau însă şi o altă forţă decât aceea a armelor. În ziua în care au pornit marşul, generalul i-a informat, în secret, – ca să nu afle duşmanul – că vor fi trimişi spre Birmania, cu o anumită misiune.

— Veţi pleca, le-a zis tânărul general cu mândrie, ca o mărturie a credinţei şefului nostru în alianţa Naţiunilor Unite contra duşmanului. Şeful nostru e decis să arunce toate forţele în lupta contra tiraniei în lume. Avem locul nostru într-un război mondial.

Aceste vorbe n-au fost uitate de niciun soldat. Ştiau că luptă pentru ţara şi şeful lor, alături de străinii care aveau să le fie aliaţi; ce mândri erau şi cu câtă conştiinciozitate şi curaj îşi făceau datoria. Inima lui Sheng se strângea de durere.

Căci, cu toate că generalul vorbise trupei cu atâta convingere, Sheng cunoştea părerea acestuia.

El nu putea uita vorbele generalului: „Cât aş vrea să am şi eu încrederea şefului! Aş dori să fiu sigur că nu am înşelat pe soldaţii noştri.”

Sheng purta în suflet aceste cuvinte, în tot timpul marşului peste văi şi munţi. În fiecare seară el se adresa oamenilor săi şi le reamintea de datoria care, le incumbă, de a lupta alături de aliaţii lor albi, cu un astfel de curaj, încât aceştia să nu-i mai privească ca pe nişte inferiori şi neputincioşi, ci ca pe un popor brav şi pregătit. Sheng avea să-şi reamintească des aceste seri! Se opreau la căderea nopţii, ori unde aceasta îi surprindea, pe vreo culme părăsită, înconjuraţi de prăpăstii întunecate, de cerul înstelat sau luminat de lună. Dacă aveau noroc dădeau peste un templu sau un sat aşezat pe stânci. În fiecare noapte, după ce oamenii săi îşi primeau mâncarea, se adunau în jurul lui, şi atunci, în vorbe simple, le vorbea despre marşul din timpul zilei; despre îmbunătăţirile ce trebuiau aduse a doua zi. Răspundea la orice întrebare şi asculta plângerile fiecăruia, apoi, la sfârşitul fiecărei zile, le vorbea cam astfel:

— Voi nu sunteţi soldaţi obişnuiţi. În trecut, soldaţii erau nedemni de stimă, căci îşi vindeau curajul pentru bani. Dar noi suntem de o altă teapă. Iată-mă, sunt un fecior de ţăran, tatăl meu a fost bine situat, şi am fost trei feciori la casa noastră. Am avut întotdeauna mâncare şi îmbrăcăminte din belşug, iar recoltele noastre bogate sunt acum în mâna duşmanului. Acum, sunt alături de voi, sărac; am luptat ca să ajung unde sunt, din fermier am

devenit soldat, dar am o singură dorinţă: să omor cât mai mulţi duşmani. Am ajuns să vă fiu conducător, numai pentru că norocul m-a ajutat, şi, puteţi fi siguri, că nu sunt mai bun ca voi. Suntem fraţi şi egali în acest război, aleşi numai pentru că suntem tineri şi puternici, şi nu ne este frică de moarte. Am fost aleşi de Şeful suprem ca cei mai buni soldaţi ai săi. Ne-a trimis să luptăm alături de albi, ca să vadă ei ce suntem în stare. Orice s-ar întâmpla, niciunul din noi nu trebuie să se gândească la retragere sau la salvarea vieţii sale.

— Nu trebuie să ne aminteşti acest lucru, răspundeau soldaţii. Mergem acolo unde ne conduci tu.

— Chiar dacă eu aş cădea, zise Sheng cu gravitate, fiecare om trebuie să se gândească la ceea ce i s-a spus şi să se poarte ca un conducător. Are mare importanţă felul cum luptaţi. Aliaţii noştri albi trebuie să vadă ce fel de popor suntem şi să ne recunoască un loc de cinste în lume.

Astfel, în fiecare zi, Sheng vorbea soldaţilor săi, amintindu-le mereu că nu sunt o armată obişnuită, că au o misiune: aceea de a se achita cavalereşte, în ochii aliaţilor lor albi, de sarcina lor în lupta pentru distrugerea duşmanului. Dacă se întâmpla ca popasul lor să fie în apropierea vreunui templu, sau sat, oamenii din jur se apropiau şi ascultau vorbele sale. Preoţi în sutane cenuşii, alţii în sutane roşii, ţărani tăcuţi şi tineri, toţi îi sorbeau cuvintele. În zori de zi, mulţi tineri, impresionaţi de vorbele sale din ajun, se alăturau armatei sale. Sheng îi primea cu bucurie. Şi el a fost odată un astfel de tânăr, şi dacă o armată asemănătoare ar fi trecut prin satul său, fiţi siguri că şi el ar fi făcut la fel. Tinerii erau repartizaţi ca mesageri căci nu aveau nicio instrucţie. Încet, încet, după munţii cei înalţi, drumul cobora spre frontiera Birmaniei.

Sheng aştepta cu nerăbdare această clipă, şi ar fi vrut să înceapă lupta. Cât de des nu-l întrebaseră oamenii în timpul marşului:

— Ce plan avem, odată ajunşi la frontieră?

Iar el răspundea întotdeauna la fel:

— Ni se va spune atunci. Comandantul alb, sub ordinele căruia va trebui să luptăm, ne va indica. Desigur că nu vom avea timp de pierdut, căci Thailanda fiind atrasă de partea duşmanului, acesta va ataca prin sud. Fiţi siguri că oamenii lui Mei vor avea grijă de noi.

Căci încrederea Şefului Suprem în aliaţii săi străini era atât de

mare, încât şi-a pus trupele sale cele mai bune sub comanda unui străin. Cine nu-l cunoştea pe acest om? Fiecare soldat din compania lui Sheng îi ştia numele, şi cu toate că niciunul nu-l văzuse, îi puneau lui Sheng dese întrebări despre el. Dar nici Sheng nu-l văzuse vreodată.

Generalul i-a zis doar atât:

— Trebuie să ne servim ţara sub conducerea unui om din ţara lui Mei. Acestea au fost vorbele generalului în ziua în care Sheng o zărise pe Mayli ieşind din camera şefului. Durerea pe care o simţise atunci nu l-a împiedicat să-l întrebe pe general:

— De ce ne-a dat Prezidentul, un conducător străin?

— Sunt lucruri, în acest război, care nu se pot explica. Poate că oamenii lui Ying se vor înţelege mai bine cu el decât cu noi. Oamenii lui Ying nu înţeleg altă limbă decât a lor.

Tinerii ofiţeri, care au auzit odată cu Sheng, aceste cuvinte, n-au răspuns nimic. Fiecare din ei gândea acelaşi lucru: e straniu că trebuie să lupte sub comanda unui general străin, dar dacă Prezidentul a decis astfel, ce puteau ei face? Trebuia să se supună.

— Acest om, a întrebat Sheng după o pauză, are o inimă bună?

— L-am văzut de două ori; am vorbit cu el şi mi s-a părut că are o inimă bună. E înalt, subţire, nu prea tânăr, şi nu se pierde cu firea. Nu se consideră superior oamenilor săi, şi nici nouă. Cei care-l ştiu mai de aproape, povestesc că deseori luptă în rândurile soldaţilor, alături de ei. Nu se aseamănă cu oamenii lui Ying, care cer, chiar de la un muribund să-şi salute ofiţerul – sau poate se spune numai aşa.

— Cum îl vom înţelege pe acest străin, când vorbeşte? întrebase un ofiţer.

— Vorbeşte limba noastră. Generalul privi pe ofiţeri drept în ochi. Ascultaţi, părerea mea este că putem să-l urmăm pe acest străin şi să avem încredere în el. Dar nu este el Comandantul Suprem. Insularii aceia, au pus pe un altul deasupra lui. El este într-adevăr comandantul nostru, dar la rândul lui, trebuie să asculte de alţii.

Ofiţerii se uitau miraţi la general, şi încercau să înţeleagă mai mult decât puteau să spună vorbele. Dar şeful lor, bătu cu pumnul în birou.

— V-am pregătit pentru orice eventualitate, aveţi ordinele mele.

Cu aceste cuvinte au plecat, iar Sheng nu l-a mai văzut de atunci.

El era foarte curios, acum, să vadă cum avea să decurgă războiul

în Birmania. În ultimul timp nu mai primise nicio veste. Unde se găsea inamicul acum? Oamenii albi rezistă? Dacă reuşesc să ţină oraşul Rangoon, atunci totul decurge bine, căci cu acest oraş care domină Golful Bengal, chinezii vor putea stăpâni drumul de la Lashio spre nord, duşmanul fiind nevoit să-şi aducă proviziile de la o depărtare de sute de mile de Bangkok.

Dar nici la frontiera Birmaniei, nu-i aştepta vreo veste. Totul părea liniştit ca şi cum nicăieri nu ar fi război. Îşi conduse oamenii în suburbiile unui mic orăşel; localnicii îi priveau miraţi şi cu frică. Era o regiune locuită de chinezi şi birmanezi, şi era uşor să-i distingi. Birmanezii aveau un ten mai închis, erau mai repezi la picior şi plini de o veselie copilărească. Aceste două popoare trăiau de ajuns de bine împreună, şi totuşi exista o mică tensiune între ele, adevărul fiind că chinezii erau mai perseverenţi la muncă şi reuşeau mai bine în comerţ decât birmanezii, fapt care-i supăra pe aceştia, cu toate că recunoşteau că vecinii lor chinezii erau mai capabili. Totuşi, sau poate tocmai de aceea, nu-i puteau iubi, şi nu treceau uşor peste faptul că chinezii, se îmbogăţeau mai repede. Cu toate că îşi dădeau fetele după fiii celorlalţi, şi trăiau adeseori chiar sub acelaşi acoperiş, în inima birmanezului persista invidia, iar chinezii nu le puteau ierta birmanezilor uşurinţa şi dragostea de plăceri.

Era uşor de văzut acest lucru şi Sheng îl observă din prima seară. Hoinărind prin străzile orăşelului, se opri la uşa unui han spre a întreba de preţul unei prăjituri. Se hrănise tot timpul cu orez, peşte conservat şi legume pe care le găseau în drum, şi ducea dorul unei mâncări dulci. Stăpânul hanului era birmanez; el se încruntă la vederea lui Sheng, şi-i spuse preţul atât de încet, încât acesta nu-l putu auzi.

— Vrei să-mi vinzi, sau nu? se înfurie Sheng.

Birmanezul vorbea bine chinezeşte, şi-i răspunse:

— Ce mă interesează cine mănâncă prăjiturile mele, dacă le plăteşte. Dar de unde ştiu că ai bani? Am fost înşelat şi altădată de un chinez.

Sheng se înfurie şi-i azvârli moneda.

Birmanezul se înveseli imediat, căci acest popor nu poate fi trist prea mult timp. Înveli prăjitura într-o hârtie subţire, o întinse lui Sheng şi zise:

— Nu fi supărat pe mine. Dacă un om e muşcat de două ori de un câine, e nebun dacă nu se păzeşte a treia oară.

— Cum câine? întrebă Sheng. Ce muşcătură?

Birmanezul dădu din umeri.

— Cu cât vei înainta mai adânc în ţară, cu atât vei afla mai repede ceea ce cred. Noi birmanezii, suntem striviţi între chinezi şi englezi, la fel cum striveşte un cerşetor, un păduche între două degete.

— Englezi? întrebă Sheng, neînţelegând acest cuvânt străin.

— Voi îi numiţi oamenii lui Ying. Englezii! Ei ne guvernează iar chinezii ne iau meseriile. Adevărul e, că vă urăm pe toţi.

Omul întovărăşi aceste cuvinte de un hohot de râs. Scuipă cu poftă, îşi frecă capul cu mâinile şi se simţi foarte vesel. Sheng îşi luă prăjitura şi plecă. Ce gust străin limbii lui, avea această prăjitură!

Era adevărat şi la îndemâna oricui să constate, că prăvăliile prospere erau mai toate în posesia chinezilor. Se opri şi el să cumpere nişte ciorapi de bumbac, căci din cauza marşului îndelungat, i se cam vedeau călcâiele. Nimeri la un chinez bătrân, cu care intră imediat în vorbă. Află astfel că omul venea din celălalt capăt al Marii Şosele şi că era nou prin aceste meleaguri. Avea doar o vechime de câteva luni.

— Ai prosperat repede, zise Sheng care cu o privire îmbrăţişă mica prăvălie, plină de marfă.

— Oricine poate prospera aici, răspunse bătrânul. Birmanezii cheltuiesc banii uşor, le plac jucăriile mari şi luxul, sunt leneşi şi nu trăiesc decât pentru mâncare şi dormit. lubesc râsul. Sunt nişte copii mari.

„Dar copii răutăcioşi”, gândi Sheng. Căci întorcându-se în seara aceea, unul din oamenii săi strigă:

— Ce ai, frate, sângerezi?

— Eu, nu, răspunse Sheng. De ce mă întrebi?

— Ai o pată mare de sânge pe manta.

Sheng scoase mantaua, şi zări, pe spate, o pată mare, dar nu era sânge ci doar scuipatul cuiva care mâncase un fruct roşu de palmier. Desigur că un birmanez cu gura plină îl scuipase. Sheng înjură tare, dar se mulţumi în urmă să-şi spele haina, căci nu avea o altă manta.

Îşi petrecu noaptea studiind harta Birmaniei, pe care o dăduse generalul fiecăruia dintre ofiţerii săi. O mai cercetase şi înainte adeseori, dar în noaptea asta o studia cu mai mare atenţie. Căci aceste două zile îl învăţară multe: ştia că poporul birmanez nu avea

să-i primească prea bine. „Englezi şi chinezi, vă urâm pe toţi la fel, îi spusese omul acela”. Ce înseamnă asta? se întrebă el cu îngrijorare.

Târziu noaptea, ochii săi urmăreau numirile de pe hartă. În ultimul an învăţase să citească. Ce diferite erau cele două părţi care alcătuiau Birmania, parcă ar fi două ţări distincte!

La nord, unde marele râu Irrawaddy îşi avea izvoarele, erau munţi şi coline, care se întindeau în două direcţii, spre nord şi sud. Aceste coline, după cum spunea harta, erau populate de triburi care trăiau în mijlocul unor păduri mari. Oare aceşti oameni aveau să le fie prieteni sau duşmani? Sheng blestemă hărţile care indicau că în cutare regiune se găseşte petrol, sau în altă parte a Birmaniei există o bogăţie mare în pietre preţioase: smaragde, rubine şi jadul cel mai verde, dar nicăieri nu scria dacă populaţia le era prietenă sau duşmană.

La sud, unde curgea râul Irrawaddy, relieful avea alt aspect: regiunea era plină de ferme, iar orezul cultivat era cel mai fin şi alb din lume. Pe o întindere de mii de mile, de-a lungul râului, partea de sud a Birmaniei, cu nenumăratele ei insule, avea o populaţie la fel de necunoscută pentru Sheng.

Se culcă, dar mintea sa era plină de datele pe care le citise. Acest oraş era aproape la intersecţia celor două părţi care constituiau Birmania; şi în orice direcţie ar fi mers, spre nord sau spre sud, ei aveau să păşească în ţară necunoscută. Groaza îl cuprinse. Care va fi soarta lor în locurile acestea necunoscute, cu jungle adânci şi drumuri rare? Ei intrau ca aliaţi ai unor oameni urâţi de popor, oameni care i-au stăpânit ani şi ani pe birmanezi, dar care popor poate iubi pe un stăpânitor străin? În frica sa, dorea să-l vadă cât mai grabnic pe general, şi să-i împărtăşească acestuia temerile sale. Da, orice ar fi făcut acesta chiar dacă a silit-o sau nu, pe Mayli să-l însoţească, nu era acum momentul pentru bărbaţi să se gândească la femei.

Zumzetul ţânţarilor se auzea în noapte, şi Sheng, cu toate că era cald, îşi acoperi capul cu cearceaful. Îşi aminti că ţânţarii aduc malaria, şi cu toate că se îndoia de acest lucru, căci acasă îl muşcau întotdeauna fără a-i face rău, se putea totuşi întâmpla, ca aceşti ţânţari, atât de îndepărtaţi de casa sa să aibă otravă în ei.

Nu putea dormi. Stătea întins, transpirat, iar gândul îi zbura în mii de locuri, acasă la tatăl şi fraţii săi; îşi aminti de Jade şi de mama şi surorile sale, de Orchid ucisă mişeleşte; o văzu pe Mayli,

veşnic pe Mayli, care desigur că se juca acum cu căţelul ei în căsuţa din Kunming. Îşi aminti cum o văzuse ultima oară, la fereastră, cu părul ei lung şi frumos care strălucea în soare; tresări. Simţi o durere în tot corpul, dar după puţin căută să-şi îndepărteze gândul de la ea. Poate că n-o va mai vedea niciodată, poate că era mai bine aşa. Jurase că nu se va mai gândi la o femeie până la câştigarea victoriei, şi aproape toţi oamenii făcuseră un astfel de jurământ.

Se simţi mai liniştit. Adormi aproape imediat.

A doua zi veni vestea că generalul sosise. Sheng se pregăti să-i facă un raport asupra tuturor întâmplărilor. Înainte de toate, însă, se duse la o baie publică, spre a se spăla. Aici toţi cei care te serveau erau birmanezi, toţi băieţi tineri, veseli, şi care lucrau fără niciun efort. La intrarea lui Sheng, îi ieşi înainte un tânăr. Purta la ureche o floare roşie, pe care Sheng n-o cunoştea; dinţii îi erau roşii din cauza fructului de palmier pe care-l mesteca, faţa îi strălucea. Pe cap, purta un turban din mătase în dungi roşii şi galbeni. Spre uimirea lui Sheng când intrară la aburi, tânărul îşi scoase turbanul; părul lung îi căzu pe umeri. Zări privirea lui Sheng, şi-şi strânse părul într-un coc deasupra capului.

— Fac parte dintr-o confrerie, zise tânărul într-o chineză stricată. Îşi scoase apoi costumul de bumbac spre a putea lucra în voie; Sheng zări pe tot corpul tatuaje. Nu zise însă nimic, gândind c-o fi tot un semn anumit distinctiv. Braţele tânărului, cu toate că arătau subţiri şi delicate, lucrau cu multă îndemânare şi putere. Ridica cu uşurinţă găleţile cu apă fierbinte.

— Se poate întreba din ce confrerie faci parte? se interesă Sheng după ce suportase un masaj solid urmat de duşuri reci şi calde.

Tânărul nu răspunse imediat. Apoi zise:

— Ai auzit de Thajkin?

— N-am auzit de nimic. Sunt nou venit aici.

Tânărul tăcu din nou. Apoi cu multă amărăciune în glas, zise lui Sheng:

— De ce aţi venit voi chinezii, să-i ajutaţi pe englezi?

Sheng fu atât de mişcat încât nu putu da un răspuns fără a se fi gândit la ceea ce avea să spună. Oare avea să găsească această amărăciune peste tot? După un timp răspunse:

— Nu am venit aici decât cu un singur scop, acela de a alunga pe piticii Oceanului de Est, şi ei sunt duşmanii voştri ca şi ai noştri.

Tânărul nu dădu niciun răspuns, buzele îi erau strânse. Sheng plăti, apoi dădu un bacşiş birmanezului care-şi puse din nou turbanul pe cap; nu uită nici floarea roşie de la ureche. Sheng se grăbi să se ducă direct la general.

Acesta, cu toate că era foarte obosit, nu-şi îngăduise niciun moment de odihnă. Se ocupa de oamenii săi şi primea pe cei care veneau să-i facă rapoarte. Se găsea într-un han, ales pentru cartierul său general. La vederea lui Sheng, îl rugă să aştepte căci avea în mână o scrisoare pe care o citea. Şi alţii aşteptau, dar generalul nu remarcă pe nimeni căci era absorbit de cititul scrisorii. O puse apoi în buzunar.

— Care e primul? întrebă el.

— Vreau să fiu ultimul, răspunse Sheng.

— Stai jos, atunci, îi zise generalul.

Sheng aşteptă până ce fiecare din oameni îşi dădu raportul. După o oră veni şi rândul său. Generalul fiind foarte obosit, se aşează mai bine în scaun, şi oftă.

— Închide uşa, îi spuse el lui Sheng. Dar trimite întâi după un ceai, căci sunt foarte însetat.

Sheng chemă un soldat şi-i dădu un ordin. Acesta se întoarse cu un ceainic plin cu ceai fierbinte. Generalul turnă două ceşti, şi-i oferă una lui Sheng; pe a sa o umplu de două ori căci îi era foarte sete. Sheng aştepta cu nerăbdare să-i pună vreo întrebare. Dar generalul nu vorbi, chiar după ce termină de băut. Îşi deschise gulerul uniformei, şi nu scotea niciun cuvânt, părea distrat şi preocupat. Scoase apoi din buzunar scrisoarea.

— Nu pot să înţeleg acest lucru, zise el către Sheng.

Acesta o luă, şi văzu că vine de la generalul american. Era scrisă în chinezeşte, dar nu de mâna generalului ci de un altul care primise ordinul s-o scrie. Americanul scria generalului că diviziile trebuiau să aştepte la graniţă până la noi ordine.

— Nu pot să înţeleg asta, zise generalul. Am venit aici, crezând că găsesc ordine spre a porni mâine mai departe. Când colo, mă aşteaptă această scrisoare care spune că trebuie să stăm pe loc până la noi dispoziţii. Ce dispoziţii – din partea cui?

Priviră unul la altul.

— Cred că, dacă ghicesc bine, aceste dispoziţii vin de la superiorii americanului, zise Sheng foarte încet.

— Şi eu cred acelaşi lucru, răspunse generalul, scurt.

Capitolul X

Cine ar putea spune cât de greu e să duci cu vorba, atâţia oameni, nerăbdători de a pleca şi care nu înţeleg pentru ce sunt împiedicaţi? În noaptea aceea Sheng nu vorbi prea mult cu generalul, căci înţelese că acesta nu ştia niciun amănunt în plus. Plecă deci, cu îndoiala în suflet. Generalul stătea nemişcat ca o stană de piatră.

În zilele următoare, aproape la fiecare oră venea câte un soldat să-l întrebe de ce nu plecau mai departe. Găseau de fiecare dată altă scuză, dar până la urmă întrebarea era aceeaşi.

— Când pornim la luptă?

Ce putea răspunde Sheng, altceva decât adevărul, şi anume că nici el nu ştia? Oamenii îl priveau nedumeriţi; unul mai îndrăzneţ zise deodată:

— De ce nu afli, frate? Întreabă pe general!

— Nici el nu ştie, răspunse Sheng.

Oamenii plecau nemulţumiţi şi mormăiau între ei, căci nu erau obişnuiţi să fie nişte roboţi care tac înaintea şefilor. Fiecare soldat se respecta pe sine şi se comporta în bătălie ca un erou; preţul pentru un astfel de luptător era altul decât cel plătit de duşman pentru servitorii săi ascultători şi muţi. Oamenii lui Sheng luptau bine numai atunci când ştiau pentru cine luptă şi mai ales pentru ce. Se sfătuiau între ei, şi dacă găseau o cale mai bună, decât aceea aleasă de conducătorii lor, le-o spuneau, căci ei erau oameni liberi şi înţelegeau să lupte ca atare.

Dar, fiind liberi, se credeau îndreptăţiţi să fie supăraţi şi să blesteme cerul, pentru întârziere, protestând contra amânării decise de şefi. Voiau să pornească imediat spre Birmania.

— Cine dracu ne reţine aici? auzi Sheng pe unul din oamenii săi, care nu ştia că el se află prin apropiere.

Era imediat după masa de prânz, şi soldaţii erau adunaţi în preajma barăcilor. Unii îşi reparau sandalele de paie, alţii îşi bărbiereau camarazii, unii fumau ţigarete iar majoritatea nu făcea nimic. Peste tot domnea râsul şi gălăgia. Vocea puternică care spusese aceste cuvinte se ridica deasupra vacarmului. La vederea lui Sheng, un murmur străbătu de la un capăt la altul. Cel care vorbise îşi privi comandantul drept în ochi. Era un tânăr, înalt, bine făcut, şi cu un pronunţat accent care-i trăda originea nordică.

— Eşti mai nerăbdător decât mine, îi zise Sheng.

— Eu sunt un om fără importanţă, dar tu eşti mare, frate. Dacă aş fi atât de mare ca tine, n-aş aştepta.

Faţa sa era luminată de un zâmbet, ochii negri şi pătrunzători, străluceau. Puteai citi în ei şi nerăbdare, dar şi batjocură.

— Nu sunt atât de mare, încât să fac ceea ce-mi place, răspunse Sheng, şi plecă mai departe.

Dar ce i-ar fi putut linişti pe aceşti tineri? Începură să se certe între ei; căutau pricină localnicilor; se uitau cu îndrăzneală la femei şi uitară de făgăduiala făcută; prostituatele urcau tariful – peste tot numai nemulţumiri. Iar veştile care străbăteau până la ei, venind din sud, prin călătorii care făceau afaceri sau oamenii care fugeau de război, erau veşnic aceleaşi. Străinii, englezii, erau masaţi – spuneau ei – de-a lungul râului Salween, dar duşmanul a trecut totuşi râul prin altă parte şi a ocupat oraşul Martaban... La Paan, englezii rezistă şi trag neîntrerupt cu artileria contra vapoarelor duşmane; dar cât vor putea ei rezista? Şi au ei oare de gând să reziste?

Sheng asculta cu atenţie, ca şi oamenii săi, toate poveştile călătorilor.

— Martaban nu e atât de important, îi zise într-o zi un vânzător ambulant, de la care cumpărase un prosop. Dar Martaban e o punte pentru forţele care vin dinspre Thailanda. Ambele forţe duşmane se pot uni pe această punte.

Sheng îi mai puse şi alte întrebări, căci omul venea de departe; era originar din India, şi călătorise mult. Cunoştea populaţia tuturor regiunilor pe unde trecuse.

— De ce nu ne lasă englezii să le venim în ajutor? se adresă el din nou.

— Ei nu doresc ca poporul birmanez să vă vadă luptând cu arme străine, dar conduşi de şefii voştri. Englezii vor pierde Birmania, zise el plin de ură. Birmanezii se vor întoarce contra lor. Datoria noastră e să ne descotorosim de englezi.

— Nu eşti din Birmania, observă Sheng, de ce oare îi urăşti atât?

— Dacă poporul birmanez nu-i urăşte îndeajuns pe englezi, vino în India şi vei vedea cât de mult îi urâm acolo! Mâinile sale n-aveau astâmpăr, îşi frământa mereu genunchii.

— Dar birmanezii nu-i iubesc nici pe indieni. Am auzit, zise Sheng, că doresc să fie separaţi şi de voi.

Omul ridică din umeri; ochii îi scăpărau de ură.

— Nu-l pot uita pe Saya San, declară el.

— Saya San? întrebă Sheng, care nu auzise niciodată de acest nume.

— Saya San era un nimic – un om ignorant din Irrawaddy, cu toate că la început se arătase mai vrednic. A ucis un oficial, dar camarazii săi ignoranţi s-au întors contra poporului meu şi de atunci – fără alt motiv...

Îşi scoase turbanul de pe cap, apoi îl puse din nou.

— Înţelegi, poporul birmanez e tare ignorant. El ştie să scrie, să citească, dar e ignorant. Râsul are mai mare importanţă pentru el decât libertatea. De asemeni – scrâşni cu putere dinţii – el mai urăşte pe chinezi. De ce? Nici zeii nu ar putea înţelege un astfel de popor. Dar, dar eu sunt sigur de un lucru: poporul acesta nu-i va ajuta pe englezi.

Se linişti, faţa îi era calmă din nou, dar mânia sa părea că se ascunsese undeva, în adâncul său. Ardea în ochii săi şi în vocea aceea tunătoare când pronunţase cuvântul: „englezi”, dar se stăpâni; peste puţin îşi ridică desaga în spinare şi porni în drumul său.

Generalul află şi el de aceste poveşti. El chemă pe ofiţerii săi la o consfătuire. Era o seară de februarie, dar aerul era atât de cald, parcă ar fi fost în luna iunie. Sheng îl asculta cu atenţie pe şeful său. Printre ei, se găsea un ofiţer nou, un tânăr pe care el nu-l cunoştea.

— L-am chemat pe fratele nostru să vină să ne aducă ştiri directe de la aliaţii noştri albi, să ne spună lucruri pe care noi nu le cunoaştem, ca să putem aştepta cu mai multă răbdare, li se adresă generalul.

Tânărul ofiţer se ridică. Era un bărbat foarte frumos, avea trăsăturile delicate şi faţa rotundă. Cu greu puteai recunoaşte în el un soldat, doar buzele subţiri şi strânse îl trădau. Avea mâinile lungi şi delicate.

— Sunt fratele vostru mai tânăr din Kwangsi, zise el cu o voce hotărâtă. Oamenii mei şi cu mine am venit pe jos. N-am avut niciun camion, nici măcar un catâr. Puştile le aveam asupra noastră, iar artileria o trăgeam cu greu după noi. Am pătruns în ţinutul lui Shen. Aveam cu noi ordinul scris al Prezidentului. Ne-am prezentat englezilor şi am anunţat comandantului lor sosirea noastră. I-am predat salutul Şefului nostru Suprem şi i-am transmis vorbele acestuia: „Dacă Birmania doreşte ajutorul nostru, vom trimite imediat mii de soldaţi”.

— Ce a răspuns englezul? întrebă generalul.

— Ne-a vorbit foarte frumos, prin interpretul său. A zis că şi alte forţe chineze aşteaptă la frontieră, e mulţumit să afle că şi altele ar putea veni în ajutor, în caz de nevoie.

— Asta e tot? întrebă din nou generalul.

— Da, asta e, răspunse tânărul ofiţer. A mai adăugat că, deoarece armele noastre se potrivesc pentru lupta într-un teritoriu muntos, să aşteptăm pe loc.

Ofiţerii îl ascultau cu încordare. Cuvântul „aşteptare” era pentru ei un chin, căci erau toţi tineri, solizi şi dornici de luptă.

— Dar lupta e foarte îndârjită în sud, zise generalul. Au de gând englezii să lupte singuri?

— Mai sunt şi trupe indiene acolo, sub comandă engleză.

— Sudul Birmaniei va cădea, în timp ce noi aşteptăm, se răsti generalul.

— Mi-au zis că vor apăra oraşul Rangoon până la ultimul om, răspunse ofiţerul.

— Dar Birmania de nord trebuie apărată cu orice risc, şi nu numai până la ultimul om. Chiar dacă sudul Birmaniei cade, nordul Birmaniei nu trebuie să cadă, căci altfel ţara noastră va fi înconjurată din toate părţile de duşman.

În cameră, domnea tăcerea. Ofiţerii priveau cu interes spre camaradul lor. Tânărul luă loc, şi vorbi din nou.

— Am întrebat pe englezi, de ce nu ne lasă să intervenim imediat, după planul făcut de Şeful nostru Suprem, la întoarcerea sa din India. Mi-a răspuns că ne va chema când totul va fi gata. Oamenii săi, englezii duc războiul în sud, spre a da răgaz celor care pregătesc terenul şi aerodroamele pentru noi, pentru lupta decisivă, care se va da, fără îndoială, în câmpiile centrale.

Generalul râse gălăgios.

— Suntem obişnuiţi să ne batem fără preparative speciale.

Bătu cu ambele mâini în masă, se ridică, şi se plimbă prin odaie. Fără să-şi dea seama, avea acelaşi mers nervos ca şi Prezidentul.

Deodată se opri şi privindu-i drept în ochi, le spuse:

— Iată veştile pe care le am. Oamenii noştri s-au întâlnit cu duşmanul în punctul cel mai de nord al Thailandei. Ei au încercat să treacă râul la vest de Chiengmai, dar tot în afara Birmaniei. Am mai aflat că duşmanul îşi adună forţele la Chiengmai.

— Oare şi acum o fi acolo? întrebă Sheng.

— Da, zise generalul. Noi ar trebui să-i împiedicăm.

Câtă însufleţire punea el în vorbă!

— Altceva nu am să vă spun, zise el. Nimic altceva, căci nici eu nu ştiu mai mult. Dar dacă, până în câteva zile nu vin veşti, va trebui să-l rog pe Şeful Suprem să-mi primească demisia. Trebuie să protestez contra acestei aşteptări. În timp ce Rangoon cade, noi stăm ca nişte cloşti pe ouă, şi nu ne mişcăm.

Îi concedie pe ofiţeri, cu un semn. Aceştia se împrăştiară în linişte, dar pe faţa fiecăruia se citea tristeţea, căci unde se mai găsea un comandant ca acesta, pus de Prezident în fruntea lor? Tânăr şi totuşi veteran din mai multe războaie, priceput în luptă, cel mai curajos dintre soldaţii săi, nu-şi avea nicăieri pereche.

Sheng se întoarse la oamenii săi, dar niciunul nu îndrăzni să-i vorbească.

Generalul supraveghea plecarea ofiţerilor. Fiecare avea pasul degajat al soldatului obişnuit cu mersul, nu cu marşul. Ce graţioşi erau! Era un om tare, câteodată putea fi şi crud, dar inima sa era atât de înţelegătoare pentru oamenii săi. Îi cunoştea ca oameni şi ca ofiţeri, şi cât de mult îi preţuia! Cu toate că le risca viaţa în lupta contra duşmanului, totuşi de câte ori trebuia să-i sacrifice fără rost, nu putea să-şi oprească plânsul. Nu plângea de supărare, dar ştia că inimile în care avea atâta încredere au încetat să mai bată, iar trupurile de care era atât de mândru, sunt una cu pământul. Aceasta era pasiunea lui: să nu-şi piardă oamenii decât pe un preţ scump plătit de duşman.

Îşi bătu ceaiul cu sete, căci pe asemenea căldură, avea impresia că niciodată nu putea înlocui prin ceai, apa pierdută prin transpiraţie. Încuia uşa, apoi scoase dintr-un dulap din perete, un aparat mic de radio. Era lucrul cel mai preţios pe care-l poseda. L-a căpătat în urma unei bătălii înverşunate, ca pradă de război. La început nu se pricepu să-l manevreze, dar văzând un aparat la fel în casa Prezidentului, învăţă mecanismul. Se frământă mult, căci îl mustra conştiinţa, că nu spusese nimănui de existenţa acestui aparat, dar până la urmă nimeni nu află. Şi ce multă nevoie avea în această campanie de un astfel de tovarăş!

Îl puse pe birou şi învârti un buton. Acest produs magic îl făcea să uite de toate durerile şi necazurile, ca şi cum sufletul său se despărţea de trup şi hoinărea pe aripile vântului şi ale norilor. Auzi muzică, sălbatică şi uşoară, voci care vorbeau limbi pe care nu le putea înţelege. Dar din când în când veneau cuvinte în limba sa sau a duşmanului, şi atunci pricepea. Cunoştea foarte bine limba

duşmanului, căci a stat cinci ani în Japonia, de mic, şi a învăţat la şcoală. Tocmai pentru că cunoştea pe japonezi, îi ura şi-i era frică de ei.

Deodată, o voce gravă, ţipă în aparat:

— Rangoon arde! Apărătorii oraşului sunt învinşi şi au dat foc propriului lor oraş. Astăzi, forţele noastre au bombardat fără cruţare cetatea, şi au putut vedea incendiile. Englezii au încuiat mii de servitori indieni prin docuri, spre a nu fugi de frica bombelor. Şi-au găsit o moarte năprasnică, în imposibilitate de a se salva. Ofiţerii englezi şi rezidenţii sunt ascunşi în colinele din apropiere. Birourile lor din oraş sunt deţinute de localnici. Ce le pasă britanicilor dacă aceştia vor pieri? Dar noi venim să vă eliberăm din sclavie. Forţele noastre sunt la numai optsprezece mile de Rangoon. Nu fugiţi, cetăţeni ai Rangoonului! În curând veţi fi salvaţi.

Închise aparatul. Era oare adevărat? Deschise din nou butonul, dar auzi iar aceeaşi voce duşmană care ţipa:

— Noi vom construi şosele spre nordul Birmaniei. Atacăm dinspre nord şi sud. Duşmanul e prins între aceste două armate. Fii tare, popor al Birmaniei! Noi vă vom elibera de tirani. Noi suntem fraţii voştri, oameni din aceeaşi rasă. Vă dau oare albii egalitate? Ei nu ne permit nouă, să intrăm în ţara lor. Asia pentru asiatici!

Închise din nou aparatul. Era imposibil de suportat această voce, care nu conţinea nicio fărâmă de adevăr. Frica lui cea mare, care-l ţinea treaz noaptea era aceasta: oare după ce se vor fi luptat şi câştigat războiul, nici libertatea nu le va aparţine?

Cine i-ar putea răspunde? Dacă japonezii n-ar fi fost atât de cruzi, dacă n-ar fi invadat ţara lor şi semănat peste tot moartea şi distrugerea, poate că ar fi avut dreptate? Dar acum, cine mai putea avea încredere în ei? Lupta trebuia dusă până la capăt, contra duşmanului de azi: Japonia.

Ascunse cu grijă aparatul. Descuie uşa şi chemă un soldat, care veni în fugă.

— Doreşte cineva să-mi vorbească? întrebă el.

Era târziu şi generalul era obosit, dar adeseori, noaptea, se prezenta câte un spion, trimis de el prin împrejurimi, şi-i aducea ştiri.

— Doi oameni aşteaptă, răspunse soldatul salutând.

— Spune-le să vină, ordonă generalul.

Într-adevăr, doi oameni se prezentară şi închiseră uşa în urma

lor. El îi recunoscu, căci erau doi soldaţi trimişi de el în Birmania, cu câteva săptămâni în urmă. Purtau îmbrăcămintea ţăranilor birmanezi, faţa le era vopsită cu negru, iar pe cap aveau turbane.

Îi salută prietenos.

— Aţi ales bine momentul reîntoarcerii. Dacă veniţi din sud, e adevărat că Rangoon e în flăcări?

— Desigur că e adevărat, răspunse cel mai în vârstă. Fiecare a putut vedea ceea ce avea să se întâmple. Am părăsit oraşul de câteva zile, căci am venit pe jos, dar oricine ştia că oraşul trebuie să cadă. Nu e nicio pregătire de rezistenţă. Vapoarele duşmanului aduc oameni mereu, care debarcă cu toate că suferă grozav de căldură şi sete. Japonezii au auzit că izvoarele sunt otrăvite şi au frică să bea, dar cu toate acestea tot înaintează.

Generalul asculta privind fix pe cel ce vorbea. Da, cunoştea curajul teribil al duşmanului. Curajul lor era mare, ca o stâncă, care nu poate fi sfărâmată.

— Duşmanul vine râzând spre Rangoon, zise cel mai tânăr. Deoarece Malaja e pierdută, toate forţele sale se unesc aici.

— Să nu spui că totul e pierdut, atâta timp cât noi suntem aici şi aşteptăm.

— Desigur că aşteptaţi, Frate mai Mare, zise cel mai în vârstă. Şi veţi aştepta, veţi aştepta, până ce oraşul va cădea. Se întoarse spre camaradul său: Să-i spunem ce-am văzut?

— Nu e oare de datoria noastră? răspunse tânărul.

— Faţă de mine nu trebuie să ascundeţi nimic, zise generalul.

Ei îi povestiră, când unul, când celălalt, că pe şoseaua care duce de la Rangoon la Mandalay, poporul a fost atât de sigur de victoria duşmanului, încât pe o întindere de sute de mile, au distrus maşini şi camioane străine.

Generalul se bătu cu mâinile în cap.

— Şi sărmanii mei oameni au făcut un drum de atâtea mile, încărcaţi cu arme!

— Poate că e mai bine că au ars maşinile, decât să cadă în mâna inamicului, care ar fi adus cu ele oameni în Birmania, zise unul din spioni.

— Cum le dă foc? întrebă generalul. Mâinile sale, nervoase, se jucau în păr; faţa îi era desfigurată de mânie.

— Toarnă gazolină deasupra, răspunse cel mai bătrân.

— Gazolină! Oh, Doamne!

Cei doi se priviră cu grijă, parcă ar fi fost vina lor, căci gazolina

era mai rară şi mai scumpă, pentru ei, ca argintul, căci trebuia adusă de la mari distanţe, şi cu sacrificii.

— Câte maşini? întrebă generalul.

— Cel puţin două sute.

— Toate noi, şi fiecare cu câte şase roţi, zise cel mai tânăr.

Generalul scrâşni din dinţi, îşi smulse părul din cap, şi înjură cu furie.

— Mai bine salvau maşinile, blestemaţii!

— Dar duşmanul era între ei şi casă.

— Nu ni s-a spus că nimic nu trebuie să cadă în mâna duşmanului? zise cel mai tânăr. Ni s-a dat ordin să nu lăsăm nici măcar o farfurie de orez sau un drug de oţel, nicio roată, nicio armă, nimic pentru duşman. Fiţi sigur că cei care au dat foc maşinilor au făcut-o cu durere. Am văzut lacrimi pe obrajii lor, iar cei care-i priveau, plângeau, şi ei.

Dar generalul nu se lăsă impresionat.

— Dacă aş fi fost eu acolo, vehiculele ar fi fost salvate, zise el cu încăpăţânare.

Cei doi, văzând că nu-l pot linişti, se îndepărtară.

Generalul nu putu adormi; grija şi supărarea îl ţineau treaz. Deodată auzi în curte un zgomot, oameni care vociferau; sări din pat ca ars. Dormea gol, mulţumindu-se să se apere doar contra ţânţarilor, acoperindu-se cu un cearceaf. Furios, se repezi la uşă, uitând să se îmbrace. Îşi puse, în grabă, doar chiloţii.

— Mama mamei voastre, începu el să înjure, dar se opri imediat.

Curtea era plină de femei, care-l priveau mirate. Zări ochii lor, îndreptaţi asupra lui, la lumina torţei; în apropierea lui se găsea Mayli, conducătoarea femeilor. Faţa ei era desfigurată de râs, de-abia se ţinea să nu izbucnească. Generalul părea ţintuit locului de mirare.

Mayli, cu buzele strânse, şi cu ochii strălucitori, cu toate că, până atunci era foarte îngrijorată de soarta camaradelor ei, îl salută şi zise:

— Am sosit chiar acum, şi aş vrea să ştim unde trebuie să ne adăpostim.

Generalul îşi reveni, şi cu paşi repezi se întoarse în cameră. Îşi îmbrăcă repede uniforma, şi apăru din nou la uşă, de astă dată grav şi serios.

Ţipă la ele, ca şi cum le vedea pentru prima oară:

— Aţi sosit? Unde e superiorul vostru?

— Cred că doctorul a pierdut drumul, răspunse Mayli. Am mers împreună tot timpul, dar la un moment dat i-am pierdut urma, şi am venit singure.

— Zău! ţipă generalul.

O santinelă veni în grabă.

— Du aceste femei la templul lui Confucius, unde vor fi găzduite, îi zise el.

Generalul rămase locului şi aşteptă până ce toate fetele, în cap cu Mayli, se îndepărtară. Ea le conducea plină de mândrie; la poartă se mai întoarse o dată: ochii lor se întâlniră; generalul văzu că era gata să râdă.

Se întoarse în camera sa, îi apăru în minte o imagine caraghioasă: aproape gol, se repezise în curte, el, generalul! Deodată începu să râdă; râse cu multă poftă. Când se culcă, se simţi liniştit şi pregătit pentru un somn bun. Un gând însă mai perzista, şi care-l ţinea treaz. Sheng şi cu Mayli, se găseau în acelaşi loc; fata îl rugase doar să nu-i spună tânărului, unde se află. Avea să-i spună lui Sheng, că şi fata e aici, sau nu? Cântări mult, căci îl tenta să-l tachineze pe Sheng şi să-şi râdă de Mayli, care-l privise la poartă atât de batjocoritor.

Gândi însă: Nu, suntem în război, şi n-am voie să uit acest lucru, nicio clipă. E mai bine să nu se întâlnească, căci altfel ar uita de datoria lor, şi s-ar gândi poate la dragoste.

Căscă de câteva ori, cu poftă, mai înjură o dată cu putere, apoi se culcă. Adormi imediat.

Capitolul XI

Femeile fură încartiruite, după ordinul generalului, într-o parte a oraşului. Mayli avea mult de lucru. Ea, care o viaţă întreagă nu făcuse nimic, găsea plăcere în muncă, cu toate că cea mai mare bucurie îi producea simţământul de responsabilitate pentru vieţile atâtor fiinţe. Îi plăcea să spună altora ce aveau de făcut; râdea în sinea ei, căci recunoştea că acest lucru îi făcea plăcere. Dar pentru a-şi îngădui această plăcere, avea grijă ca tinerele să nu aibă a se plânge contra ei, căci şi ea lucra în rând cu ele.

Astfel, de câte ori se simţea nevoia, ca să se cureţe o curte murdară sau o cameră, ea ordona femeilor:

— La lucru, fetelor, să dispară murdăria!

Dar, în acelaşi timp, ea le dădea exemplul cel bun, şi de

dimineaţa până seara, nu dezbrăca uniforma de bumbac. Iar în preajma ei, se găsea întotdeauna Pansiao, care lucra fericită, fiind atât de aproape de ea.

Pansiao era o fiinţă care făcea impresia că va rămâne veşnic un copil. Nu înţelegea războiul, şi nu-i păsa de nimic. Aproape că uitase de casa şi părinţii ei, şi Mayli, dându-şi seama de acest lucru, îi vorbea uneori de Ling Tan şi Ling Sao, de fraţii ei şi de copiii lor. Obrazul lui Pansiao se lumina la auzul acestor nume, care ştia că sunt ale celor atât de dragi ei, dar în curând faţa i se întuneca, şi asculta fără să înţeleagă.

— Îţi aminteşti, îi zise Mayli într-o zi, pe când spălau nişte lucruri într-un eleşteu, că în apropiere de casa tatălui tău era un iaz? Mi-au spus că a fost făcut de o bombă, dar avea peşte în el.

— Era un eleşteu? întrebă Pansiao, mirată. Şi eu l-am văzut?

— Poate că nu, zise Mayli repede. Dar îţi aminteşti de iazul din mijlocul curţii, cu peştişorii de aur?

Pansiao nu răspunse. Se opri şi o privi pe Mayli, îngrijorată.

— Dar curtea, o ţii minte, şi masa la care stăteai vara; ce răcoare era!

— Desigur că-mi amintesc de asta, răspunse Pansiao încet. Pe faţa ei însă, puteai citi durerea. Dar nu-mi pot aminti feţele lor. Doar obrazul celui de-al treilea frate îl am în minte, căci călăream împreună. Pe tata, nu-l mai ştiu, încerc să-mi amintesc cum arată. Ştiu că mama e o femeie zdravănă şi că are o voce piţigăiată. Dar nu-mi amintesc faţa ei. Mi se pare că am uitat tot ce a fost înainte de noaptea aceea când am fugit de acasă.

Ochii fetei se forţau să vadă ceva îndepărtat, voia să-şi pună memoria la încercare, dar Mayli înţelese că era de prisos.

— Nu încerca să-ţi aminteşti, îi zise ea cu simpatie. Într-o zi, îi vei revedea pe toţi, şi-i vei recunoaşte iar.

Pansiao râse cu un râs copilăresc.

— Desigur că aşa va fi. Dar pe fratele meu al treilea, ştii, pe Sheng, mi-l amintesc atât de bine. Era cam rău, de mic, şi toţi dădeam în el. Îmi era şi frică de el, dar de câte ori călăream împreună, găsea zmeură şi mi-o dădea mie. Îmi spunea ades, că într-o zi va fugi de-acasă.

Mayli îşi clăti haina în apa iazului şi o stoarse.

— Va fugi de acasă, dar pentru ce? întrebă ea.

— Asta nu mi-a zis, răspunse Pansiao râzând. Cred că nici el nu ştia. Pretindea că are un plan, dar n-a avut niciunul.

— Chiar aşa e. Toţi tinerii trebuie să facă azi acelaşi lucru – să lupte până ce vor alunga pe duşman din ţară.

— Da, zise Pansiao, veselă; privirea sa limpede o trăda. Nu ştia şi nu simţea nimic din tot ce o înconjura.

Fata asta tânără învăţase să se păzească de ceea ce o înfricoşa, de război, astfel că în mod firesc, ignora pericolul în mijlocul căruia trăia. Se ocupa cu tot ce-i dădea Mayli să facă. Ajuta bucătarilor, spăla vasele, îngrijea cu multă abnegaţie de cei bolnavi; în scurt timp toţi o îndrăgiseră şi se bucurau la vederea ei. Dar, dacă cineva pomenea cuvântul „război”, faţa i se schimba, ochii i se tulburau, devenea de nerecunoscut.

Mai avea o curiozitate. Mintea ei, rătăcită, nu făcea distincţie între bine şi rău. Dacă vedea vreun obiect care-i plăcea, îl lua. Mayli descoperi pentru prima oară acest lucru, în ziua când întovărăşită de trei dintre ajutoarele sale şi Pansiao, se duse în oraş, să cumpere aţă şi şosete de bumbac. Se opriră la o prăvălioară să admire nişte flori de hârtie pentru pus în păr. Nici gând să le cumpere, căci ce nevoie aveau ele de aşa ceva, acum, în război? Dar fiind femei, ele priviră îndelung la ornamentele de hârtie, căci erau foarte frumos lucrate: fluturaşi şi flori în culori vii. Apoi porniră mai departe, dar imediat auziră un glas care ţipa în urma lor; femeia din prăvălie arăta, furioasă, cu degetul, spre Pansiao.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Mayli pe femeie. Dar cum putea ea oare înţelege limba în care aceasta vorbea? Ea se repezi la Pansiao, şi-i rupse nasturii de la manta. Celelalte fete încercară s-o apere, dar femeia nu se lăsă, până nu descoperi, într-un buzunar două ornamente de hârtie.

— Pansiao! ţipă Mayli. Ce-i asta, doar nu te-am văzut plătind pentru ele.

Buzele fetei tremurau.

— Dar n-am bani, zise ea, deschizând nişte ochi mari. Nimeni nu mi-a dat bani.

— Atunci de ce ai luat aceste flori şi ne-ai făcut pe toate de ruşine? o întrebă Mayli.

Celelalte trei fete erau şi ele supărate, căci generalul le dăduse ordin formal, tuturor, să nu ia nimic fără să plătească, căci se găseau într-o ţară străină. Doar tânăra văduvă, Chi-ling, luă mâna lui Pansiao într-a sa.

Pansiao începu să plângă.

— Sunt atât de frumoase, şi nu am niciun lucru frumos, care să

fie al meu.

— Cine are grijă de astfel de lucruri, acum? întrebă An-lan cu amărăciune.

Dar Hsieh-ying se răsti la ea.

— De ce să nu aibă aceste flori, dacă-i face plăcere?

Se întoarse către femeie:

— Cât costă, blestemato?

Ea scoase din buzunar câteva monede de argint şi le întinse negustoresei. Sprâncenele negre încruntate nu se potriveau cu faţa întotdeauna vesela a lui Hsieh-ying. Femeia plecă. Pansiao continua să plângă. Hsieh-ying îi puse florile în păr şi o alintă.

— Nu mai plânge, uite ce bine îţi stă cu ele.

Pansiao se linişti şi-şi urmară drumul.

După această întâmplare, Mayli o păzi mai atent pe Pansiao: avu de multe ori ocazia să-i atragă atenţia, de câte ori lua câte un lucru ce nu-i aparţinea. Într-o zi, îi lipsi sacul cu lucruri de cusut dăruit de Liu Ma. Se duse direct la Pansiao şi-l ceru.

— Vrei să-mi dai înapoi săculeţul, căci trebuie să-mi repar mantaua.

Tânăra fată i-l restitui cu atâta naturaleţe şi candoare, încât Mayli îşi dădu seama că ea nu ştia că făcuse o faptă urâtă. Mayli rugă pe toţi cei care aveau de-a face cu Pansiao, să nu o necăjească, ci să aibă doar milă de ea, căci după cum unii sunt răniţi la corp, ea fusese rănită, în acest război, la minte.

Pansiao, fericită că nimeni nu o certa, era gata oricând să facă orice i se cerea; doar când se pomenea cuvântul război, ochii i se împăienjeneau şi pierdeau orice expresie.

Zilele treceau, una după alta. Femeile erau deoparte şi bărbaţii de alta, astfel că Sheng şi cu Mayli nu se întâlniră. Mai mult chiar, nu ştiau nimic unul de altul. Totuşi, gândurile lor se întâlneau, dar fără dorinţe, căci războiul are asupra inimii, acelaşi efect ca piperul pus pe limbă; anihilează orice alt sentiment. Gustul dulce sau sărat, dispare în faţa celui iute al piperului. Astfel că nici Mayli, nici Sheng nu puteau ghici, că doar distanţa de o milă îi desparte.

*

* *

Cu toate că e mai uşoară aşteptarea pentru femei decât pentru bărbaţi, totuşi neliniştea pătrunse şi în rândurile femeilor. Doctorul Chung, la fel de nerăbdător ca ceilalţi, spre a-şi omorî timpul,

începu să se intereseze de bolnavii ţinutului, care erau în număr mare. În fiecare dimineaţă inspecta camerele surorilor de caritate, se interesa de igiena şi starea sănătăţii fiecăreia. Mayli îşi făcea zilnic raportul.

Într-o zi doctorul îi zise acesteia:

— Mă enervează mult că nu am nicio activitate. În oraş sunt atâţia copii cu ochi bolnavi, atâţia nenorociţi cu ulcere şi scrofuloză. N-avem dreptul să le dăm medicamentele pe care le avem, şi care vor fi strict necesare după începerea luptei, dar în măsura în care-i putem ajuta, chiar cu ierburi fierte trebuie s-o facem.

— Va fi o faptă bună.

De atunci, în fiecare dimineaţă, poarta hanului se deschidea, şi timp de trei ore, doctorul Chung consulta bolnavii din oraş, şi-i ajuta în măsura posibilităţilor. Majoritatea cazurilor erau de dizenterie şi malarie, copii cu ochi bolnavi şi umflaţi. Tuturor le venea în ajutor. Câteodată venea câte un bătrân cu un picior care se cerea amputat, sau o femeie cu un abces canceros; de fiecare dată doctorul era tentat să întrebuinţeze din medicamentele rezervate soldaţilor, dar de fiecare dată n-o făcea, căci oamenii refuzau să fie operaţi.

— Să-mi tai piciorul? ţipă un nenorocit cu un picior cangrenat. Am venit să mă lecuieşti nu să pierd un picior. Ceilalţi fură de aceeaşi părere, căci cum putea merge în groapă cu un membru lipsă: nu l-ar recunoaşte strămoşii!

Cu toată activitatea aceasta, doctorul nu-şi putu ascunde nerăbdarea cauzată de aşteptare.

— Această treabă nu-i de mine, îi zise el lui Mayli. Puteam să lucrez astfel şi acasă. Am venit aici, ca să iau parte la un război.

— De ce nu pornim mai departe? îl întrebă Mayli.

— De ce? Cine ştie?

Cât despre Pao Chen, el nu vorbea cu nimeni. De dimineaţă până noaptea stătea în cămăruţa sa şi scria mereu plângeri către general şi Prezident, către american şi mai ales ziarelor; nu ieşea deloc. Stătea în pat, cu picioarele încrucişate sub el şi măsuţa de scris alături. Oamenii îi dădură porecla de „Buddha care scrie”.

Li Kuo-fan, numit Charlie, veni într-o noapte la Mayli, şi-i zise:

— Mâine plec, dar mă întorc peste şaptesprezece zile.

— Dar dacă începe marşul înainte de întoarcerea ta? întrebă Mayli.

— Nu e niciun pericol. Suntem ţintuiţi pe loc ca nişte cămile în

furtună.

Între aceşti doi tineri, se legase o prietenie sinceră, iar la două, trei zile, Charlie venea să-i povestească din întâmplările pe care ea nu le cunoştea.

— Unde te duci? îl întrebă ea.

Charlie împreună mâinile, le duse la gură, şi-i şopti:

— Sunt trimis.

Mayli, mirată, ridică sprâncenele ei frumoase.

— Generalul e supărat din cauza aşteptării. Ieri a trimis cincizeci dintre noi, în recunoaştere.

Deodată, se roşi, şi spuse în englezeşte.

— Să ai grijă de sora ta.

— Sora mea? întrebă Mayli mirată.

Văzu privirea lui Charlie, îndreptată spre Pansiao, care cosea; înţelese în fine vorbele lui.

— Vasăzică, de aceea veneai aici, şi eu care credeam că vii ca să mă vezi pe mine.

— N-aş fi îndrăznit să vin să te văd, zise el cu hotărâre. Dumneata eşti o doamnă, pe când eu sunt un simplu fecior de ţăran.

Mayli îşi dezbrăcă şorţul pe care-l purta, şi-l scutură în faţa tânărului, care plecă râzând. Ea se gândi la vorbele lui şi înţelese că pleacă pentru că nici el nu mai poate răbda veşnica aşteptare. Se uită la Pansiao, care ridică genele ei lungi, şi roşi.

— Îl vezi pe Charlie Li când vine pe aici? o întrebă Mayli.

— Câteodată îl văd, răspunse Pansiao, şi roşi mai mult.

— Aha! zise Mayli veselă, şi mângâie obrajii frumoşi ai fetei, râzând.

— Seamănă puţin cu cel de-al treilea frate al meu, murmură Pansiao, ca o scuză.

Mayli se opri şi admiră obrazul tânăr, care ştia să-şi pledeze atât de bine cauza.

— Nu, nu e adevărat, zise Mayli repede. Nu seamănă deloc cu el. Sheng e mult mai frumos decât Charlie.

— Zău? şopti Pansiao. Atunci l-am uitat şi pe el, spuse ea, oftând. Dar Mayli o apucă de nas, şi râse cu poftă.

*

* *

Şaptesprezece zile mai târziu, Charlie Li se strecura spre

frontiera păzită de un englez. Îi veni uşor să-l înşele, căci el descoperise în aceste şaptesprezece zile, că niciun alb nu făcea diferenţa între un birmanez, un chinez şi un japonez, dacă purtau aceeaşi îmbrăcăminte. Doar o dată, un alb îi ceru să-şi scoată gheata, ca să vadă dacă degetul cel mare de la picior, nu era îndepărtat de celelalte, căci era pentru ei singurul semn de recunoaştere a duşmanului. Dar japonezii ştiau să remedieze şi această curiozitate: Charlie avu ocazia să omoare patru din ei, care trecuseră liberi în rândul englezilor. El se deghizase ca un preot birmanez: îşi înnegrise faţa şi purta o sutană roşie; nu-i lipsea nici vasul pentru pomeni.

Santinela engleză îl opri însă, şi îndreptă arma spre el.

— Scoate mâna din sân, îi zise el. Ce ai acolo?

Charlie scoase afară mâna în care ţinea vasul pentru pomeni.

— Thabeit, zise el, cu un zâmbet fals, căci acesta era numele întrebuinţat în Birmania pentru acest vas.

— Şterge-o, cerşetorule, zise englezul, şi-l lăsă să treacă.

Astfel trecu Charlie frontiera, cu inima îndurerată. Ce uşor, gândi el, ar fi putut trece un duşman. Ce curioşi sunt albii aceştia, n-au încredere decât în ei înşişi, şi nu sunt în stare să distingă un prieten de un duşman!

Îşi îndreptă paşii spre micul orăşel de frontieră, unde erau cantonaţi camarazii săi. Pe la mijlocul nopţii, ajunse la general. Chiar dacă acesta ar fi dormit, Charlie l-ar fi trezit. Zări însă lumină în camera acestuia; aplecat pe o hartă, generalul, se străduia să descifreze ceva. În jurul lui, erau tinerii comandanţi Sheng, Pao Chen, Yao Yung şi Chen Yu.

— Opreşte! îi strigă santinela de la uşă.

— Nu mă opri, am veşti, îi zise Charlie.

— Dă parola, îi ceru soldatul.

Dar cum putea cunoaşte Charlie parola, care se schimba în fiecare zi? El ridică glasul şi ţipă numele generalului. Într-adevăr, acesta se arătă la uşă.

— Ce e zgomotul acesta? ţipă el în întuneric.

Charlie fu luminat şi recunoscut. Generalul îl chemă înăuntru. Un hohot de râs răsună la vederea lui, căci era atât de bine deghizat, încât nu le venea să creadă ochilor că e Charlie.

— Parcă ar fi la teatru, zise Sheng printre dinţi.

— Eşti al şaisprezecelea care te-ai întors, din cei cincizeci trimişi, spuse generalul. Spune repede noutăţile care le ai.

El luă loc şi rugă pe ofiţeri să se aşeze şi ei. Charlie îi privi pe toţi cu atenţie, şi începu să povestească.

— M-am dus la Rangoon, zise el, căci acolo e inima bătăliei.

Generalul îşi aprinse o ţigaretă.

— Trebuie să ştiţi că Rangoon e un oraş care aparţine albilor. Sunt acolo mari case de comerţ, dar toate sunt în mâna albilor. Există şi şcoli, dar şi acestea sunt mai mult frecventate de englezi.

— Continuă, îi zise generalul.

— Dar albii nu se găsesc acum în oraş, spuse Charlie şi privi de la unul la altul. Au părăsit oraşul şi s-au adăpostit pe coline, aşteptând acolo, sfârşitul războiului.

Ofiţerii erau nedumeriţi, nu înţelegeau purtarea albilor.

— Continuă, repetă din nou generalul.

— Există la Rangoon, un sanctuar de aur, în care sunt două fire de păr din capul lui Buddha. Pelerinii, curg tot timpul, spre locul sfânt; îşi scot ghetele, căci până şi treptele sunt sacre.

— Lasă povestea cu sanctuarul, îi zise generalul, şi-şi aprinse o nouă ţigară. Spune-ne, mai bine, ce-i cu portul. E bine apărat?

— Aproape deloc. Sunt doar câteva încercări de apărare. Şi este un port foarte mare. Ni s-a povestit că după recoltarea orezului, intră atâta lume venind din India, şi pleacă atâţia din port încât numărul lor e mai mare decât cel al populaţiei din portul american New-York. Desigur că regiunea este foarte preţioasă americanilor, pentru orezul, uleiul, metalele şi lemnul său scump.

— Nici oraşul nu are apărare?

— Niciuna, răspunse Charlie. Am mai auzit şi alte lucruri rele. De-a lungul docurilor am văzut baricade de sârmă ghimpată cu porţi încuiate cu lacăte mari. Credeam că acestea erau apărări contra invaziei inamicului, şi totuşi m-am mirat căci desigur că albii aveau cunoştinţă că duşmanul nu va veni pe apă, ci pe uscat. Apoi ni s-a spus că aceste baricade nu sunt în contra duşmanului, ci contra indienilor care descarcă încărcătura vapoarelor. Albii s-au temut că atunci când oraşul va fi bombardat, aceşti muncitori ignoranţi să nu fugă în munţi, iar marfa ar rămâne nedescărcată. Astfel au ordonat ridicarea acestor baricade, iar când duşmanul a venit asupra oraşului, au încuiat porţile, astfel ca muncitorii indieni din docuri să nu poată scăpa.

— N-au fost ucişi? ţipă Sheng.

— Nu sunt oare şi ei oameni ca şi noi? răspunse Charlie.

Nimeni nu vorbi.

— Continuă, ordonă în fine generalul.

— Populaţia din acea regiune este în mizerie, majoritatea sunt bolnavi de plămâni. Mi s-a spus că au murit mai mulţi oameni la Rangoon, de tuberculoză, decât au fost ucişi de bombe; cu toate că într-o singură zi de bombardament au fost ucişi mai mult de o mie.

— Continuă mai departe, zise generalul. Putem noi oare să vorbim de oameni care mor în timp de război? Spune, se găsesc provizii pentru oamenii noştri?

— Sute de tone, răspunse Charlie, provizii din America, aeroplane împachetate şi care aşteaptă să fie trimise spre Şoseaua cea Mare.

Generalul îşi aprinse o nouă ţigară, mâna dreaptă îi tremura.

— N-are să ajungă niciodată la destinaţie. Se va pierde aşa un material preţios, pe care-l aşteptam de atâtea luni. Duşmanul va pune mai întâi mâna pe Rangoon. Desigur că vor lua mai întâi Rangoon, căci aeroplanele lor îi dau târcoale din toate părţile. E inima Birmaniei.

— Va înceta să mai fie peste câteva zile, zise Charlie cu o voce stinsă. Până în câteva zile va cădea. Ei nu vor rezista.

— Cum, nu vor rezista? întrebă generalul furios.

— Albii nu vor rezista, zise Charlie. Vocea sa deveni tăioasă. Se vor retrage.

Ofiţerii începură să vocifereze şi să înjure. Generalul îşi strivi ţigara.

— Am ştiut că se va întâmpla aşa, zise el scurt. Nu suntem surprinşi. Nu trebuie să ne surprindă.

— Dar vom putea înainta? întrebă Yao Kung.

Era un tânăr plăpând. Acasă avea o soţie tânără şi trei feciori care-l iubeau şi-l aşteptau.

— Aşteptaţi, zise generalul, cu o voce care trăda emoţia. Se adresă către Charlie: Nu a rămas niciun alb în oraş?

— Sunt câţiva. Am auzit de unul care a rămas cu oamenii săi în docuri. El are o soţie tânără şi doi copilaşi, care sunt împreună cu el.

— Sunt laşi, albii? întrebă generalul.

— Nu sunt laşi, zise Charlie încet, nu-s laşi, ci nebuni. N-au făcut nicio pregătire, au lăsat poporul în neştire. Duşmanul trimite prin radio, mesaje în limba populaţiei, spunându-le că vine ca un eliberator şi că n-au de ce să se teamă. Şi cum răspund albii la această primejdie? Trimit şi ei mesaje ca să liniştească pe

birmanezi, îi roagă să nu asculte zvonurile false, dar mesajele sunt transmise în englezeşte, şi nimeni nu le înţelege!

Un râs sănătos izbucni din toate părţile.

— Aş prefera să fie laşi, zise Sheng. Laşii fug doar de primejdie, pe când nebunii rămân şi-şi pun în aplicare nebunia.

Generalul rămase tăcut. Îşi ţinea capul între mâini.

— Plecaţi, zise el deodată, plecaţi toţi, lăsaţi-mă să mă gândesc la ce am de făcut. Pao Chen, rămâi, căci vei scrie un mesaj pentru Şeful Suprem. Îl voi ruga din nou, să se gândească bine la ceea ce face.

Ofiţerii salutară şi se îndepărtară, urmaţi de Charlie. La uşă, generalul îl chemă pe acesta.

— Nu te voi uita, îi zise el cu înţeles.

— Atunci, trimiteţi-mă din nou, răspunse Charlie vesel. Se încurcă în sutana de preot.

Generalul râse:

— Pune-ţi uniforma de soldat. Nu-i poţi înşela pe cei care ştiu diferenţa între un preot şi un soldat.

Capitolul XII

Generalul era din ce în ce mai neliniştit, mai ales că de vreo câteva zile, nu fusese în stare să ceară sfatul Prezidentului. Micul aparat de radio era stricat şi nu se mai putea drege.

Într-o zi îl chemă pe Pao Chen şi-i zise:

— Scrie ceva care să mişte inima Prezidentului şi să-l lumineze. Spune-i că aparatul de radio s-a stricat, astfel că nu mai am cum auzi ordinele sale. Spune-i că nu sunt speriat, că voi lupta oriunde mă va trimite, dar îl implor, în numele întregului popor să-mi dea libertatea să lupt pentru propria noastră cauză şi nu să fiu obligat să mă bat alături de un aliat care se retrage, înainte de a ajunge noi la destinaţie. Întreabă-l dacă trebuie să mergem spre Rangoon, după căderea oraşului. Ştiu că el este acela care trebuie să decidă şi nu eu, dacă trupele noastre cele mai bune să fie pierdute în junglă, încercând să salveze pe albi, sau să se bată pentru propria noastră cauză. Pune-ţi toată puterea de convingere în vorbe, Pao Chen. Spune-i că albii nu ne vor lăsa să cumpărăm orez. Întreabă-l unde-i americanul. Spune-i că stăm aici ca nişte maimuţe, în timp ce duşmanul îşi face de cap! Aproape şaizeci de mii de japonezi aşteaptă la graniţa Thailandei ca să ne atace. Regiunea e sălbatică

şi va trebui oare să ne batem în junglă pentru albi, în loc să ne apărăm ţara? Frumos câmp de bătaie! Spune-i că spionii noştri ne-au povestit că albii lasă intacte sondele, în loc să le distrugă, astfel că duşmanul le poate întrebuinţa. Spune...

Peniţa lui Pao Chen alerga pe hârtie; sudoarea îi curgea pe faţă.

— Arată situaţia în culori cât mai negre şi tot adevărul va fi mai negru, zise generalul cu pasiune.

— Am scris ceea ce trebuie, mormăi Pao Chen.

Urmă un moment de tăcere, se auzea doar peniţa care zgâria hârtia.

— Să vă citesc ce-am scris? întrebă Pao Chen.

— Citeşte, răspunse generalul.

Asculta cu capul în mâini. Deodată uşa de deschise şi al şaptesprezecelea spion intră în goană. Hainele îi erau rupte şi picioarele sângerau; avea o rană la mâna stângă şi şi-o legase cu o mânecă ruptă de la manta.

— Rangoon, gâfâi el. Rangoon a căzut.

Generalul sări ca ars.

— Pune şi asta în scrisoare. Rangoon a căzut – spune-i, nici acum nu avem voie să trecem frontiera, cu toate că Rangoon a căzut?

Generalul închise scrisoarea şi chemă un soldat.

— Lasă-mă pe mine, ţipă Pao Chen. Lasă-mă s-o duc eu şefului! Voi vorbi pentru dumneavoastră!

Generalul nu răspunse imediat. Faţa îi era roşie şi sprâncenele încruntate.

— Bine, zise el apoi, ia aeroplanul şi pleacă. Voi aştepta să te întorci, dar nu prea mult. Vom porni la drum, oricum.

*
* *

Prezidentul lăsă din mâini scrisoarea adusă de Pao Chen. O citise cu atenţie, fără grabă; Doamna, în spatele lui, citise odată cu el. Ce frumoasă era în noaptea asta! Purta o rochie verde, de mătase, lungă şi ajustată pe corp. Deasupra avea o vestă fără mâneci, din catifea neagră, scurtă până la talie. Gulerul rochiei era înalt şi culoarea verde scotea şi mai mult în evidenţă tenul ei alb, buzele roşii şi părul foarte negru pe care-l purta lins. Pao Chen admiră această frumuseţe, ca şi oricare om care o vedea, fără a se gândi la el.

Toţi tăceau. Ea, care putea fi volubilă ca un copil, când era vorba

de lucruri fără importanţă, ştia să tacă, când trebuia. Se aşeză jos. Purta pe deget vestitul inel cu piatra de jad, care îi întregea parcă frumuseţea. În urechi avea cercei din aceeaşi piatră preţioasă. Fixă ochii ei mari negri pe faţa soţului ei. Aceşti ochi erau lumina frumuseţii ei. Erau atât de negri, te priveau atât de energic şi direct, atât de cutezător, încât toţi cei care o vedeau, vorbeau apoi de ochii ei.

Prezidentul schimbă o privire cu soţia lui, apoi zise către Pao Chen, care aştepta.

— Să nu crezi că am ignorat cele ce mi-a scris generalul. Ştiu şi am ştiut tot. Dar trebuie să mă gândesc mai departe decât la această bătălie. Mă gândesc tot atât de mult la viitorul nostru, ca şi la prezent, şi acesta este un război, în care noi suntem doar unii printre mulţi alţii.

La aceste cuvinte, doamna se ridică impetuoasă.

— Am luptat singură în ultimii ani, pentru alţii. Oare şi în viitor vom lupta numai noi?

O privire doar, şi femeia tăcu.

— Ştiu ce fac, zise şeful.

Doamna, fără un cuvânt, cu multă graţie părăsi odaia. Prezidentul o urmări cu ochii; câtă dragoste puteai citi în ei! Se întoarse către Pao Chen.

— Întoarce-te la postul tău. Voi veni eu şi voi vedea acolo ce este de făcut.

*
* *

Astfel peste puţin timp, întreaga trupă era în fierbere.

„Prezidentul e aici”, murmura unul la urechea celuilalt. În mai puţin de o oră, toţi ştiau că un aeroplan aterizat la prânz în apropierea oraşului, a adus pe cei doi şefi şi pe american. Cu câtă grijă îşi curăţa fiecare soldat uniforma, îşi lustruia arma; îşi spăla faţa şi urechile şi-şi netezea părul. În rândul femeilor vorba nu mai contenea; se întrebau toate, dacă într-adevăr doamna era atât de frumoasă după cum spuneau bărbaţii.

— E oare atât de frumoasă? o întrebă Hsieh-ying pe Mayli.

— Cred că da, răspunse Mayli râzând.

— Dar nu e mai frumoasă ca tine! ţipă Pansiao geloasă.

— Mult mai frumoasă.

— Am văzut-o o dată, zise cu mândrie Siu-chen. A venit, cu mult

înaintea războiului, la şcoala noastră. Ne-a vorbit despre Viaţa Nouă; să ne purtăm întotdeauna curat îmbrăcate şi să ne îngrijim. Era foarte frumoasă, într-adevăr. Îmi amintesc că mi-a zărit mâinile, erau, ca întotdeauna iarna, degerate. A vorbit cu directoarea noastră, ca să-mi cumpere o cremă. Dar n-am luat-o, căci costa prea scump.

După-amiază, toţi erau gata pentru inspecţie, şi Mayli se ţinea dreaptă în fruntea fetelor sale. Prezidentul, Doamna, generalul şi americanul cu părul cărunt, trecură trupele în revistă. Fiecare saluta pe cei patru, dar feţele lor grave arătau că înţeleg importanţa momentului. Doamna se opri în faţa femeilor şi zise cu vocea ei încântătoare:

— Sunteţi toate atât de frumoase, ca nicicând, căci vă serviţi ţara.

Se adresă către Mayli.

— Eşti fericită?

— Da, doamnă, răspunse aceasta fără să se mişte.

Doamna mai întârzie puţin în apropierea ei; îi atinse uşor mâna, şi-i şopti.

— Poţi să vii la mine, într-o jumătate de oră.

Desigur că toate fetele au auzit aceste vorbe, şi o invidiau, unele cu plăcere, dar altele cu răutate.

După o jumătate de oră, Mayli se îndreptă spre casa unde era Cartierul General. Doamna, care era singură, – Prezidentul fiind ocupat cu comandanţii săi, – o reţinu mai mult de o oră. Ea îi puse o seamă de întrebări.

— Ţi-am spus că trebuie să fii ochii şi urechile mele, acum povesteşte-mi tot ce ai văzut şi auzit.

Ea o ascultă pe Mayli vorbind, iar din când în când punea câte o întrebare.

După o oră, ea oftă adânc şi-şi acoperi ochii cu mâinile. Mayli aştepta ca să-i spună ceva, dar ea tăcea. Zise în sfârşit:

— Du-te înapoi. Ai fost ochii mei şi urechile mele credincioase, dar mi-ai spus veşti apăsătoare, mai apăsătoare decât îţi închipui.

Prezidentul intră în acest moment şi zărind-o pe Doamna, zise cu grijă:

— Nu te simţi bine.

— Da, nu mă simt bine.

Prezidentul se aplecă asupra ei şi-i făcu un semn lui Mayli.

— Du-te! Du-te! Spune-i doctorului să vină!

Mayli se grăbi să plece, dar Doamna protestă.

— Nu, ia-mă mai bine acasă. Să plecăm imediat. Spune-le să pregătească aeroplanul.

Doamna se ridică, dar se mişca cu greutate. Şeful dădu un ordin santinelei. Mayli se îndepărtă.

Peste puţin, toţi auziră huruitul aeroplanului, care se îndrepta spre est. După plecarea celor doi Mari, curtea era plină de vocile femeilor; nu mai încetau să admire pe cei doi, care pentru aceste fete însemnau mai mult decât simpli şefi. Ele vedeau în această pereche, visul de dragoste între bărbat şi femeie, un vis, care poate pentru ele nu va exista.

Până şi Mayli visă puţin la această năzuinţă şi se gândi cu mai multă intensitate la Sheng. Oare şi Prezidentul a fost atât de bizar în tinereţe, ca Sheng? Îşi aminti din nou, că şi şeful era un simplu fiu din popor, nu prea învăţat, obişnuit cu munca grea. Nici el nu cunoştea nicio limbă străină. Câte nu se povesteau despre tinereţea lui! N-a fost întotdeauna omul serios şi mare, care este acum. Oftă şi se întrebă, unde putea fi Sheng în acest moment. Se ridică din pat, se duse la fereastră şi privi cerul înstelat. Ce aproape îl simţea de ea!

Într-adevăr, nu prea departe de ea, Sheng se odihnea pe podeaua unei barăci, care servea de cantonament. Erau numeroase aceste barăci şi pline de oameni. Încerca şi el să adoarmă, dar cum închidea ochii îi vedea faţa. Şi el a stat nemişcat, la inspecţia făcută de cei doi; doamna s-a uitat lung în ochii lui, şi-i aduse aminte de Mayli.

Dar de ce să se chinuie în zadar? Poate că n-o va mai vedea niciodată.

Căci după inspecţie, Prezidentul a chemat la el pe toţi tinerii comandanţi şi le-a zis:

— Mâine veţi conduce oamenii peste frontieră. Nu mai aşteptăm deloc.

Prezidentul îşi aţinti ochii asupra lui Sheng.

— Tu, şi tu eşti aici. Îmi amintesc de numele şi casa ta. Te-am trimis aici căci eşti unul dintre oamenii mei cei mai buni. Am spus generalului tău, că dacă are vreo misiune mai grea, să ţi-o încredinţeze ţie.

Ce mândru se simţi Sheng la auzul acestor cuvinte!

— Şi o voi duce la bun sfârşit, zise el.

*
* *

Mayli mergea în fruntea tinerelor fete, de-a curmezişul frontierei.

— Suntem pe pământ străin, gândi ea şi groaza îi trecu prin tot corpul. Cine ştie ce se va întâmpla cu ele, pe acest pământ?

Era o dimineaţă senină, fără nori sau umbre de niciun fel; mergeau pe jos, căci drumul din această regiune a Birmaniei era foarte îngust şi impropriu pentru vehicule. Înaintea lor erau carele cu arme şi provizii, iar în frunte mergeau soldaţii. Zărea de departe, lungul şir de oameni, toţi cu aceeaşi uniformă albastră. Şi ea, ca şi tinerele pe care le conducea, purta uniformă la fel. Până şi generalul, nu se distingea de ceilalţi decât prin insigna albastră de email cu steaua albă a Chinei.

Ea zâmbi tinerelor. Erau toate solide şi înviorate în soarele de dimineaţă, care le lumina feţele arse şi ochii limpezi şi mari. Niciuna nu avea fard pe buze şi pudră, şi se spăla pe faţă cu apă caldă şi săpun, la fel cu celelalte fete. Câteodată, noaptea, îşi ungeau obrazul ars de soare şi mâinile cu grăsime de oaie. Totuşi niciodată nu s-a simţit mai bine şi mai în formă ca acum. Până şi An-lan pierduse paloarea. Durerea din ochi îi dispăruse, dar de zâmbit, tot nu zâmbea.

Ochii ei întâlniră pe cei ai lui Mayli.

— E pentru prima oară, că trupele noastre păşesc pe pământ străin, zise ea.

— Da, aşa e, răspunse Mayli, surprinsă.

Da, era pentru prima oară, că bărbaţi şi femei chinezi şi-au părăsit ţara pentru a lupta. Se gândea mereu la acest lucru. În urma lor era China, iar jur împrejur se întindea Birmania. Ridică ochii şi se uită la colinele verzi. La dreapta lor relieful se înălţa, spre nord, colinele creşteau mereu până ajungeau la înălţimea munţilor, dar spre sud, terenul cobora până la nivelul mării. Şoseaua era întortocheată. Regiunea era bogată. Câmpiile de orez erau verzi şi acum, şi peste tot ţăranii îşi vedeau de lucru. Uneori, în mijlocul câmpului verde, apărea roşul aprins al sutanei vreunui preot. Erau mulţi preoţi în Birmania, şi mai ales tineri.

Preoţii şi ţăranii aveau toţi aceeaşi faţă veselă şi gata să râdă. Poporul îi privea trecând, ţăranii opreau lucrul iar copiii îşi sugeau degetele. Când treceau prin oraşe, oamenii se opreau şi-i supravegheau. La prânz, făcură un popas, dar în afara orăşelului, căci aveau mâncare cu ei. Nimeni, ordonase generalul, nu avea

voie să ia ceva de la localnici, nici măcar un ou. Mâncarea, la nevoie, trebuie cumpărată; nu aveau voie să se atingă de un lucru străin; trebuiau să refuze orice cadou.

— Amintiţi-vă că veţi onora ţara prin purtarea voastră bună, sau veţi dezonora pe strămoşi, printr-o purtare rea. Acestea au fost cuvintele generalului.

La prânz, când veni ordinul de popas, oamenii se opriră în câmp; fiecare soldat mâncă raţia de orez prăjit şi bău din ceaiul pe care-l aveau în sticle.

Soarele era cald; şoseaua plină de praf. O ceată de copii se apropie şi-i privi cu curiozitate. Mayli le oferi orez, dar ei fugiră înapoi speriaţi.

— Ce drăguţi sunt, oftă Chi-ling; am avut şi eu odată un băieţel.

Nimeni n-o întrebă amănunte. În astfel de timpuri nu se pun întrebări. Care din ele nu pierduse pe cineva care-i era drag?

Veni apoi ordinul de a continua marşul. Fetele se ridicară şi începu iar marşul cu pasul acela regulat; douăzeci de mile pe zi, douăzeci şi cinci apoi treizeci de mile pe zi. Se îndreptau spre sud spre râul Sittang. Fiecare ştia că aliaţii s-au retras din faţa duşmanului şi că armatele chineze trebuiau să-i ajungă la flancul stâng, spre a începe lupta.

Lupta va începe! Ce uşor erau spuse aceste cuvinte, dar ce înţeles profund aveau. Mayli simţi în inima ei, o teamă pe care însă n-o împărtăşea tovarăşelor sale.

În noaptea aceea, prima pe pământ străin, fiecare simţi o nelinişte de neînlăturat. La asfinţit, cantonaseră într-o vale, între două coline. Cerul era roşu, dar curând se întunecă. În jur, luminile orăşelelor, apăreau ca nişte licurici. Mayli împreună cu tinerele fete, se pregătea de culcare, cearceafurile erau întinse, dar nimeni nu putea dormi. Neliniştea din rândul bărbaţilor se întinsese şi asupra lor; stăteau mute, unele cu capul pe genunchi, altele se plimbau de colo până colo. Ţânţarii bâzâiau în noapte; din când în când, se auzea câte o înjurătură, care găsea imediat ecou în rândurile fetelor.

— De ce suntem neliniştite? se miră Mayli.

Doar Pansiao dormea. Şi-a întins cuvertura în apropiere de Mayli, s-a ghemuit toată, ca un copil, spre a se apăra de insecte şi dormea dusă. Respiraţia ei regulată şi adâncă, era la fel cu cea a unui copil.

Mayli auzi deodată numele ei, în şoaptă; cineva din preajma ei îi făcu semn şi arăta spre un soldat care aştepta mai departe. Ea se

sculă, şi se apropie de el. Era Pao Chen.

— M-a trimis generalul la dumneata, zise el încet. Întreabă dacă nu poţi veni împreună cu tovarăşele dumitale să distraţi oamenii. Să cântaţi, sau să jucaţi o mică piesă. Soldaţii sunt îngrijoraţi. Ei zic că spirite stranii plutesc în aer.

Acest ordin o uimi într-atât, încât rămase gânditoare.

— Da, putem, zise ea deodată. Siu-chen ştie câteva cântece străine, Hsieh-ying dansează bine, şi – da, ne vom gândi la ceva. Spune-i generalului că venim într-o jumătate de oră.

Pao Chen plecă. Mayli se întoarse în mijlocul tinerelor. Bătu din palme, ca să le atragă atenţia; le transmise apoi, cu o voce clară şi răsunătoare, ordinul primit.

— Care din voi ştie să facă ceva amuzant? Lăsaţi la o parte timiditatea! Gândiţi-vă la soldaţii noştri, care nu pot adormi din cauza grijilor. Faceţi-i să râdă, să uite. Să iasă, câte una – şi acest lucru îl faceţi tot pentru ţară.

Un râs general şi un murmur de veselie îi răspunse – fetele acestea erau atât de tinere! Dacă n-ar fi război, ele s-ar găsi poate prin şcoli sau acasă; pe când acum, făceau parte dintr-o armată şi trebuiau să facă faţă celui mai înverşunat duşman pe care l-a cunoscut vreodată ţara lor! Mayli simţi plânsul care o îneca, buzele îi tremurau în timp ce încerca să zâmbească.

— Haideţi, haideţi! Doar n-am să aştept o noapte întreagă până vă hotărâţi.

Una câte una, fetele ieşiră din rânduri.

— Ştiu câteva cântece străine, zise Siu-chen.

— Eu pot să dansez cu o sabie, zise Hsieh-ying.

— Eu cunosc o scamatorie pe care am învăţat-o de la fratele meu, zise An-lan.

— Eu voi spune o poveste, răspunse Chi-ling.

Vreo douăzeci de fete o urmară pe Mayli, fiecare gata să arate ce poate, spre cantonamentul soldaţilor. În mijlocul curţii, un loc gol, era pregătit pentru ele. Pao Chen, care le aştepta, bătu din palme la sosirea lor; ceilalţi soldaţi îl imitară.

În lumina clară a lunii, Pao Chen, vorbi soldaţilor, atât de frumos, ca şi cum ar fi citit dintr-o carte.

— Fraţilor, începu el, în noaptea asta suntem departe de casă şi de pământul nostru. E adevărat că strămoşii noştri n-au făcut vreodată, ceea ce, noi, suntem nevoiţi azi să facem. Purtăm războiul pe pământul altor popoare. E pământ străin şi de aceea ne

simţim neliniştiţi, nefiind siguri dacă e drept ceea ce facem. De aceea trebuie să ne reculegem. Am pornit din ordinul Şefului suprem, căruia îi datorăm ascultare. Duşmanul de aici e acelaşi cu acel care şi azi aruncă bombe asupra oraşelor noastre, ucigând sute şi mii de suflete. Cu toate că ne găsim pe teritoriu străin, noi nu dorim pământ, care nu este al nostru. După înfrângerea duşmanului, ne vom reîntoarce acasă, şi nu vom lua cu noi, decât ceea ce am dus. De aceea trebuie să avem încredere că servim o cauză dreaptă. Pentru ca inimile noastre să se liniştească şi ca să putem dormi, surorile noastre vor cânta, vor juca şi vor vorbi pentru noi. Nu interesează cum le cheamă. Sunt surorile noastre şi atât ne ajunge.

Pao Chen se retrase, şi-i făcu loc lui Mayli. Aceasta, în cuvinte simple, explică soldaţilor despre ce e vorba. Nu dădu nici ea vreun nume, nici măcar pe al ei, căci ce importanţă puteau avea în acest moment? În faţa ei, luminaţi de o lună strălucitoare, erau înşiraţi soldaţii; şi ei erau fără nume.

— Una din noi va cânta. Şase tinere vor juca pentru voi o mică piesă, pe care au jucat-o şi acasă în orăşelul lor şi prin împrejurimi, pentru a arăta poporului ce este acest război, şi cum trebuie purtat de toţi fiii şi fiicele noastre, acasă ca şi aici.

Când începu Mayli să vorbească, Sheng se găsea în rândurile cele mai îndepărtate. Sări în sus ca ars. Se întreba cu uimire, cum se puteau asemăna atât de bine două voci; vocea fetei era aidoma cu cea a lui Mayli. Asculta cu încordare, nu putea prinde fiecare vorbă căci era prea departe, iar ţânţarii care roiau în jurul lui, bâzâiau de zor. Nici faţa nu i-o putea vedea la lumina lunii. Tânăra purta aceeaşi uniformă ca şi el, şi arăta, văzută de departe, ca un băiat. Vântul se juca în părul ei scurt, el nu putea să distingă nicio trăsătură a feţii.

Se aşează din nou. Desigur că nu era ea. Cum putea fi Mayli, când el o lăsase la sute de mile, în căsuţa ei din Kunming?!

Îşi aminti apoi cum o văzuse ultima dată. Faţa nu i-o putuse vedea, doar inelul cu piatra de jad pe care îl purta în deget. Ieşea din camera generalului; Sheng şi ceilalţi camarazi aşteptau să fie primiţi. Nu putea uita vorbele santinelei: „Va trebui să aşteptaţi cam mult, fraţilor. Generalul are vizita unei femei frumoase”. Şi apoi, când îşi dădu seama că era Mayli! Plecase a doua zi în zori, în fruntea oamenilor săi, fără a-i spune un cuvânt, căci un soldat care pleacă în război, nu trebuie să pună întrebări unei femei.

Mayli încetă să vorbească; începu să cânte un cântec străin, cu o voce clară şi încântătoare. Sheng n-a auzit muzică străină niciodată, doar frânturi prinse la radio. Dar alături de el se găsea Charlie, care înţelegea englezeşte. Se adresă lui.

— Ce cântă fata? întrebă el.

— Un cântec pe care l-a învăţat la şcoală. Şi traduse apoi cuvintele: „Bea doar cu ochii tăi”, zise el.

— Să beau cu ochii? întrebă Sheng mirat. Dar ce înseamnă asta?

— Vrea să zică, îi explică Charlie, că atunci când o femeie priveşte în ochii tăi, nu mai ai nevoie de vin.

Sheng ascultă în tăcere, cuvintele curioase cântate atât de frumos. Cântecul îl făcea să sufere, începu să tremure de durere.

„E adevărat, gândi el amintindu-şi de Mayli, când mă uitam în ochii ei, parcă aş fi băut vin; simţeam cum mi se umflă venele.”

Se sculă în momentul când fata încetă să cânte.

— Unde te duci? îl întrebă Charlie.

— Să-mi caut de treabă, îi răspunse Sheng scurt.

Îşi făcu drum printre soldaţii care, unii culcaţi, alţii în picioare, ascultau cântecul. Găsi un locşor, sub un copac, înfăşură în jurul lui cuvertura, şi-şi înecă, în nepăsare nostalgia.

Capitolul XIII

Fu trezit de un soldat care se împiedică în întuneric. Înainte de a se putea scula, un altul căzu peste el. Se ridică cu o înjurătură.

— Unde-ţi sunt ochii! urlă el, întinzând mâinile; prinse un picior al unui camarad care se răsturnă peste el. Se bătură câteva clipe, apoi se ridicară din nou.

— Fire-ai al dracului, înjură soldatul. Se priviră în ochi.

— Eşti ofiţer, îi zise omul zărind gradul lui Sheng. Dormi, în timp ce avem ordin să o pornim imediat. Aliaţii noştri sunt prinşi într-o cursă, somnorosule! Unde-ţi sunt oamenii?

Sheng îşi reveni în fire. Apoi, fără nicio vorbă, îşi făcu loc cu coatele, printre oamenii care fugeau care încotro.

Cât timp a dormit? Desigur că nu mai mult de un ceas. Cerul era înstelat, şi tăcerea nopţii se întindea peste văi. Avea mereu în urechi, ecoul muzicii pe care o auzise.

„Sunt un bou, gândi el ruşinat. Cum am putut să adorm?”

Căută cu ochii pe unul din oamenii săi, şi-şi făcu drum până la el.

— Hei tu, racule! ţipă Sheng.

Soldaţii îl porecliseră rac, pentru că fiind rănit într-o luptă, avea piciorul stâng mai scurt decât dreptul, astfel că avea impresia că merge înapoi.

— Ce-i zgomotul acesta? întrebă Sheng, şi-l luă de mână.

Amândoi se îndreptară spre un cort mai lăturalnic, unde se aflau camarazii lor.

— De unde să ştiu eu? îi răspunse omul. Sunt doar un simplu soldat, şi nimeni nu-mi spune ceva. Dar în timp ce fetele jucau teatru – arătau cum o tânără studentă fiind prinsă de duşman, reuşi să omoare, prin otrava pe care o avea pe buze, cinci japonezi, – sosi un mesager, în goană. El venea din partea generalului, ca să anunţe că trebuie să pornim imediat, căci albii au fost atraşi într-o cursă, spre sud de râu, toată trupa lor împreună cu rezervele, e atacată din toate părţile, de piticii dracului. Albii n-au mâncare, nici apă, şi dacă nu le venim la timp în ajutor, vor pieri toţi.

Sheng se grăbi spre Cartierul General, unde găsi pe ceilalţi comandanţi, adunaţi în jurul generalului. Pe faţa sa nu puteai citi vreo urmă de slăbiciune sau îndoială. În dosul biroului, stătea ţeapăn şi împărţea ordine, cu o voce sigură şi puternică.

— Tu, Pao Chen, îţi vei aduna oamenii în rândurile de mijloc. Oamenii lui Yao Yung şi Chan Yu, vor alcătui flancurile.

Ochii săi, zărindu-l pe Sheng, se luminară; îi veni să râdă dar se reţinu.

— Sheng, ai o mutră, ca şi când ai fi dormit între mărăcini.

Sheng duse mâna la cap; în graba sa, uitase capela de ofiţer unde dormise, simţi în păr frunze uscate de bambus. Le scutură în grabă, faţa îi era roşie ca focul.

— Sunt un păcătos, bombăni el. Dacă era aşa o linişte în jurul meu, am adormit ca un prost.

— N-o să prea ai ocazia să dormi, în viitor, zise generalul, grav. Tu vei alcătui avangarda. Oamenii tăi trebuie să plece până într-o oră. Te vei îndrepta spre sud, apoi spre vest. Vei trece râul la primul vad, şi asta cât mai repede posibil, căci nu e sigur că podurile vor mai ţine mult timp. Duşmanul a făcut cerc, aşa se spune, în jurul albilor.

— Voi executa întocmai ordinul, răspunse Sheng. Salută şi ieşi în grabă. Odată afară, începu să fugă; era cât pe ce să răstoarne pe doctorul Chung care se îndrepta spre odaia generalului. Faţa doctorului era albă ca varul, iar în mâini avea un vraf de hârtii.

— Generalul e acolo? strigă el după Sheng, care gonea.

— Dar unde vrei să fie? îi răspunse Sheng, cu o voce tunătoare.

În urma doctorului, păşea o femeie, dar Sheng nu avu timp s-o vadă.

Femeia nu era alta decât Mayli; la auzul acestei voci se opri şi privi după tânărul care alerga. Nu putea să-l vadă, pe întuneric. Pe pragul uşii, Chung se întoarse şi o chemă.

— Nu întârzia – nu avem timp de pierdut. Nu putem porni, până ce nu cunoaştem care e ordinul.

Mayli alungă gândul care pusese stăpânire pe ea. De ce să se mire de sunetul acestei voci? Erau doar atâţia ofiţeri în armată care aveau aceeaşi voce tunătoare, de ce să se gândească tocmai acum la Sheng?

Grăbi pasul, şi păşi odată cu doctorul, în camera generalului.

*
* *

Marşul începu înainte de miezul nopţii. Fiecare îşi punea întrebarea dacă ajutorul lor nu va veni prea târziu. Orice gând de veche vrăjmăşie fu înlăturat, fiecare bărbat şi femeie aveau o singură ţinută: onoarea poporului lor, deşi acum ei se duceau în ajutorul acelor care întotdeauna s-au purtat cu ei ca stăpâni.

— Au în fine şi ei nevoie de noi, le spuse generalul. Mândria i se citea în ochi, vocea îi răsuna aspră.

— Înainte nu am fost de-ajuns de buni, dar acum, pentru că sunt înconjuraţi din toate părţile de piticii oceanului, ne cheamă. Bine, să le arătăm ce suntem în stare!

Fiecare soldat era pătruns de spiritul datoriei, şi marşul începu. Drumul era lung şi greu. Duşmanul lor imediat era terenul, căci şoselele erau rare. Aveau de parcurs un drum plin de noroi, pe care treceau căruţele ţăranilor. Uneori drumul se reducea la o simplă potecă îngustă, şi trebuiau să meargă câte unul; de două ori au trecut prin junglă, noroc că era ziua, şi se puteau feri de şerpi, lipitori şi alte dihănii. Şi nu era de ajuns să te păzeşti numai de lighioanele de pe pământ, căci cerul te putea lovi mai rău: aeroplanele duşmane erau în căutare de trupe.

— Suntem mai siguri în junglă cu şerpii, spuse Sheng oamenilor săi.

În vederea camuflajului pentru a nu fi recunoscuţi de avioanele duşmane, soldaţii îşi puseră mantalele verzi, iar în jurul capului aveau o cunună de frunze. Şi Mayli, care conducea femeile, le

ordonă să-şi pună frunze în păr. Ce drăguţe erau, gândi ca, şi atât de tinere, încât până şi în acest drum al morţii, găseau motive de distracţie; râdeau întruna. Una aranja celeilalte cununa de frunze, cât mai graţios, alta căuta anume frunze, pentru a şi le pune în păr; iar Pansiao îşi alese o coroană de flori roşii care-i venea de minune. Celelalte tinere o priveau cu dragoste şi-i zâmbeau.

Sheng făcea parte din avangardă; oamenii săi erau în fruntea expediţiei, iar Mayli împreună cu fetele sale veneau mult mai în urmă, astfel că ei nu se puteau vedea, şi nici n-avea habar că fac parte din aceeaşi armată. Şi totuşi, cu toată greutatea marşului, şi a grijilor de fiecare moment, fiecăruia îi revenea, pentru scurt timp, în minte imaginea dragă a celuilalt. Erau purtaţi de războiul care-i separa unul de altul, prin grelele îndatoriri pe care fiecare avea să le îndeplinească, fără ca dragostea lor să aibă timp de visuri şi dorinţe.

În fiecare noapte, când se opreau pentru popas, Mayli se interesa de hrana şi starea tovarăşelor sale; iar Sheng, după ce îngrijea ca oamenii săi să primească fiecare raţia de orez şi legume uscate, udată cu apa care se putea găsi, îşi apleca capul asupra hărţilor şi trimitea spioni pentru a afla amănunte asupra poziţiei duşmanului şi a albilor.

Fiecare ştia, în întreaga regiune, că albii sunt încercuiţi, şi oamenii păreau să găsească o satisfacţie în acest eveniment. Dar Sheng, nu privea cu ochi buni acest fapt, căci el şi oamenii săi veneau în ajutorul albilor, deci populaţia avea să fie şi contra lor. Ura localnicilor se îndrepta mai ales contra indienilor care trăiau prin acele părţi, căci birmanezii vedeau în ei nişte intruşi care au venit să le fure munca şi orezul, care trebuiau să le aparţină doar lor. Peste tot, în înaintarea sa, spre sud, sau vest, Sheng văzu această ură; avu ocazia, de trei sau patru ori să scape pe vreun indian sau pe familia sa, de furia birmanezilor. Unul din ei, drept recunoştinţă, îşi părăsi camarazii, şi-l urmă pe Sheng. Dar acesta socoti drept o povară devoţiunea indianului, şi-l încredinţă „Racului”.

— Nu mă simt bine, când îi văd ochii veşnic aţintiţi asupra mea, şi gata oricând să mă ajute, dacă e sau nu nevoie, îi zise Sheng.

Indianul nu putea uita, că Sheng îl salvase din mâna unor birmanezi, care după ce-l unseseră cu ulei, aveau de gând să-i dea foc. Racul, după cum îl numeau camarazii, găsi în indian un servitor, care-i asculta orbeşte.

Generalul îi dădu lui Sheng, drept sfătuitor pe Charlie Li; căci Sheng care nu se îndepărtase prea mult de-acasă, nu avea experienţa acestuia. Charlie era peste tot ca la el acasă, citea în sufletul oamenilor ca şi ţăranii care citesc pe cer vânturile şi norii; ghicea gândurile după expresia feţei. Ziua, deghizat în preot, se strecura în rândurile localnicilor şi noaptea îi făcea lui Sheng un raport despre ceea ce văzuse. Limba birmanezilor o înţelegea puţin, dar restul ghicea.

— O generaţie întreagă nu va putea şterge ura pe care o atragem asupra noastră, pentru că ne-am aliat cu albii, în acest război, în loc să fim alături de cei de o rasă cu noi, îi povesti Charlie lui Sheng. Toţi spun că noi i-am trădat. Duşmanul face o propagandă intensă în această direcţie. Noi, ajutându-i pe albi, susţinem pe cei care ne stăpânesc. Dacă n-am fi fost noi, războiul ar fi fost de mult terminat şi câştigat, iar albii nu s-ar mai găsi pe meleagurile noastre.

Noaptea, Sheng discuta cu Charlie despre evenimentele zilei. Cantonamentul lor era în apropiere de junglă; soldaţii vegheau mereu, căci pericolul putea să apară în orice moment. Tânărul ofiţer asculta vorbele lui Charlie, vorbe care-i răscoleau sufletul, dar răspunsul său era fructul experienţei sale.

— Dacă n-aş fi îndurat atâtea, din cauza piticilor oceanului, suferinţe pe care nu le voi povesti niciodată; dacă ochii mei n-ar fi văzut grozăviile din oraşul apropiat de ferma tatălui meu; dacă n-aş fi cunoscut întâmplările din satul strămoşilor mei, atunci aş spune, că oamenii au dreptate când ne acuză de trădare. Dar am văzut şi nu voi uita niciodată. Pe albi nu-i cunosc. N-am vorbit cu vreunul, de când sunt. Dar pe piticii oceanului îi ştiu şi-i cunosc, ei sunt duşmanii mei de moarte, nici după moarte nu-i voi uita.

Vocea lui Sheng răsuna puternică ca un tunet:

— Îi iubesc eu oare pe albii pe care nu i-am văzut niciodată? Ce, sunt nebun? Nu pentru a-i salva pe albi sunt eu aici, picioarele mele nu ating pământ străin, pentru ei. Dar dacă albii sunt duşmanii duşmanului meu, îmi sunt mie prieteni.

— Regiunea e plină de spioni, îi zise Charlie. Din zece preoţi nouă sunt pentru japonezi. Iar poporul, e de partea lor în întregime.

— Atunci şi poporul acesta e duşmanul meu, îi răspunse Sheng.

Privi în jurul său; noaptea era şi ea, parcă neprietenoasă. Vântul sufla cu putere.

— Până şi vântul ne e duşman. Nu miroase a bine.

— Din cauza junglei, fu de părere Charlie.

Urmă un moment de tăcere, fiecare din ei se ferea să împărtăşească teama celuilalt.

— Mă duc să mă culc, zise Sheng în fine, cu o voce aspră, asemenea parcă unui lătrat de câine.

— Şi eu mă voi odihni o oră sau două, înainte de a pleca din nou, răspunse Charlie. Vă voi întâlni mai târziu. Să nu mă căutaţi, căci la noapte voi fi din nou alături de voi.

— Peste trei zile, vom fi acolo, unde e nevoie de noi, numai să nu se fi retras albii între timp.

— Să se retragă! repetă Charlie. Nu, nu se pot retrage, n-au niciun drum liber. Şi, fără şosele pentru maşinile lor, n-au cum înainta.

Ambii râseră cu poftă. Charlie îşi luă rămas bun şi plecă.

*

* *

Era ultima zi a marşului. Generalul cunoştea locul unde albii aşteptau cu nerăbdare ajutorul lor. Era în legătură cu americanul, printr-un mesager dar nu se putea bizui doar pe el. Generalul alb se simţea şi el străin pe aceste meleaguri, şi această luptă era o mare problemă pentru el.

— Albii aceştia, gândi generalul chinez, nu pot distinge un popor de altul. Dacă un duşman ar fi în faţa lor şi le-ar spune că le este prieten, ar crede.

Gândi astfel, din cauza poveştilor culese de spionii săi. Unii dintre japonezi nu purtau uniformă, ci erau îmbrăcaţi la fel cu localnicii, în mijlocul cărora se pierdeau; englezii nu distingeau limba, astfel că deseori îi confundau.

Desigur că efectul acestor poveşti asupra generalului, nu era prea fericit. Totuşi nu avea de ales. Erau aliaţii englezilor, pentru că aceştia luptau contra duşmanului lor, şi de aceea trebuia să-i ajute.

În urechile lui, ca şi ale soldaţilor săi mai răsuna încă glasul Prezidentului, din discursul ţinut ultima dată, în faţa trupei:

— Voi trebuie să purtaţi în fruntea voastră onoarea drept steag. Să vadă albii de ceea ce sunt capabili chinezii. Dacă ne facem pe deplin datoria, nu mă îndoiesc că ne vor accepta ca aliaţi egali în lupta contra japonezilor. Căci unde am putea găsi vreun aliat în contra celor care vor să ne cotropească ţara, decât în ţara lui Ying şi a lui Mei. Eu am încredere în victoria lor. Să ascultaţi deci, de cel

pe care l-am pus în fruntea voastră. Să nu credeţi că aveţi nevoie de un comandant alb, dar el va face legătura între voi şi oamenii lui Ying. Să-i arătaţi ce fel de soldaţi sunteţi. Poporul nostru are privirea aţintită asupra voastră. Soldaţi, vă ordon, la luptă!

Generalul îşi aminti bine acest discurs. Nu putea uita, că şi Doamna fusese de faţă, şi ce frumoasă era! Dar oare nu era şi ea o străină? Mulţi spun că ea e aceea care-l determină pe Prezident să rămână aliatul englezilor. Căci şi-a petrecut copilăria în străinătate şi a fost hrănită pe un pământ şi într-o atmosferă, străine ţării sale. Se spune că cunoaşte limba engleză mai bine decât propria sa limbă. Desigur că vorbea chineza cu un uşor accent străin. Se servea de cuvinte lungi, pe care le găsea în cărţi mai ales clasice, şi părea că nu cunoştea vorbirea modernă, în care abundau cuvintele scurte. Dar, fiind o Doamnă, trăia retrasă de popor şi...

Generalul încercă să scape de aceste gânduri. Nu trebuia să uite că e soldat, şi un soldat are o datorie de îndeplinit, simplă şi definită. Îşi cunoştea duşmanul, chiar dacă nu era sigur de prieteni. Aruncă o privire asupra ceasului. În zori, va trebui să fie în apropiere de oamenii albi, dacă aceştia mai rezistă încă.

*

* *

Mayli nu putu închide ochii toată noaptea. În aer plutea miros de bătălie. Fiecare ştia că a doua zi va începe lupta. Pentru prima oară va avea să îngrijească de răniţi, va vedea oameni morţi. Va putea ea oare să-şi îndeplinească datoria? Ce ruşine îi era, de viaţa fără sens pe care o trăise până acum. A venit copil, din ţări străine, dar ţara ei a înălţat-o. Şi totuşi, nu se simţea încă complet integrată printre chinezi. Erau ceva care-i aparţinea – avea acelaşi sânge, era cetăţeana aceleiaşi naţiuni, dar nu era o parte din sufletul lor. Ce n-ar fi dat, în acest moment, să nu cunoască altă limbă decât aceea vorbită de poporul ei, să nu aibă amintiri străine!

— Dacă voi avea timp, gândi ea, voi citi, voi citi mereu, dar nu cărţi străine, ci numai cărţi chineze, – poezie veche şi filozofie. Trebuie să-mi regăsesc rădăcinile.

Îşi dădu seama, că se putea să fie ucisă în război şi să nu mai ajungă acest timp. Plânse pe furiş, de teamă să nu fie văzută de tovarăşele sale. Pansiao, care se găsea veşnic aproape de ea, o văzu. Se ridică, întinse mâna pe întuneric, şi-i atinse obrajii, udaţi de lacrimi. Tânăra fată, uimită că şi Mayli putea plânge, izbucni la

rândul ei în lacrimi. Mayli se strădui s-o liniştească, mai întâi domol, apoi cu asprime, de frică să nu prindă de veste şi celelalte femei, ceea ce ar fi provocat o adevărată panică.

— Nu mai plânge, şopti ea la urechea lui Pansiao, încetează imediat, căci altfel te pedepsesc ca pe un copil.

Pansiao îşi şterse lacrimile, speriată de asprimea glasului pe care-l iubea.

— Îmi cunosc datoria. Ea trebuie să primeze înainte de orice, îşi zise Mayli, altceva nu există pentru mine.

Capitolul XIV

A doua zi dimineaţă, soldaţii porniră spre ultima etapă a marşului: lupta. De jur împrejurul lor, duşmanul. Păşeau, abia atingând pământul, nimeni nu scotea o vorbă. De departe se auzea sunetul puştilor, bătălia era aproape. Generalul trimisese vorbă, că oamenii trebuiau să fie cu ochii în patru, căci piticii oceanului, îi puteau ataca, căţăraţi în copaci sau chiar din junglă.

— Fiecare om să vegheze pentru el şi pentru toţi. Amintiţi-vă că nicio făptură de aici, om sau fiară, nu vă este prieten.

Adevărul era, că oamenii nu se simţeau în largul lor. Nu erau obişnuiţi să păşească pe pământul altora. Pe propriul lor sol, se simţeau tari şi puternici, dar aici puterea îi părăsea. Şi pământul le era potrivnic.

Păşeau înainte, dar inimile lor nu ziceau nimic; tăceau, şi de aceea păşeau cu teamă. Curajul le venea doar de la şefii lor, şi unul dintre ei era american. Oare altădată, recurgeau la curajul insuflat de superiori? Doar nu erau mercenari. Neliniştea din rândul soldaţilor se întinse şi asupra femeilor. Chi-ling îşi aminti de copiii ei morţi, An-lan de tatăl ei; fiecare trăi momentele cele mai grele ale vieţii de până atunci. Chiar şi acelea care nu suferiseră prea mult, îşi dădeau seama că clipa de faţă era de mare importanţă pentru ele. Erau pe pământ străin, departe de casă; ce le aştepta oare?

Deoarece duşmanul nu-i atacase în timpul marşului, le mai rămăsese o nădejde: poate vor ajunge totuşi la timp să-i scape pe albi şi împreună cu ei să atace pe duşman.

Sheng înainta cu pasul sigur al omului de la ţară; gândul îl purta spre englezi şi se întreba mereu, ce arme şi ce maşini posedă aceştia. Luptase de atâtea ori doar cu o simplă carabină, încât îşi închipuia că dacă ar avea măcar o parte din armele albilor, ce bine

le-ar întrebuinţa în contra duşmanului, atacându-l! Cât visase el să aibă măcar un tun mic! Dar albii au tancuri şi aeroplane chiar, oare cu astfel de arme nu va fi oprit duşmanul?

Animat de această speranţă, se opri la locul unde-i indicase generalul să aştepte; până când să se adune şi ceilalţi trecuse cam o oră şi oamenii săi îi citeau tot timpul în ochi nădejdea pe care, astfel, le-o transmitea şi lor. Puteau auzi şi ascultau chiar bubuitul tunurilor. Totuşi trebuie să fi fost tunuri mai mici şi asta îi nedumerea. Oare, să n-aibă albii, deloc, tunuri mari?

Charlie Li se apropie şchiopătând. Cercetase bine împrejurimile, de pe la trei şi cu toate că se înţepase rău de tot la talpă, găsise exact locul unde se află albii.

— Inamicul i-a atacat astă-noapte, îi spuse el lui Sheng, dar ei se mai bat încă.

— Dar maşini au? întrebă Sheng interesat.

— Au ceva. Le-am şi văzut. S-au îngrămădit cu toţii, la un loc cu maşinile, într-o vale îngustă, la vreo două mile de aici. Inamicul îi presează de aproape. Puţini pot scăpa. Am văzut, pe ici pe colo, pe unii retrăgându-se în automobilele lor.

— În cazul ăsta au pierdut şi bătălia aceasta, spuse Sheng, cu toată seriozitatea, oamenii nu fug dacă sunt victorioşi.

Şi totuşi nu pierdea speranţa. Sosi şi generalul împreună cu oamenii săi şi pe nesimţite toată lumea se adunase, fiind gata s-o pornească îndată ce generalul se va fi informat asupra situaţiei. El ştia acum, că inamicul înainta pe toate trei văile râurilor. Dar acestea erau numai drumurile principale. Străbătându-le, în toate direcţiile, ei reuşiseră să formeze un fel de plasă şi astfel toate şoselele erau blocate. Tocmai şoselele de care aveau atâta nevoie albii. În clipa în care nu mai aveau şoseaua, toată puterea lor se pierdea dintr-odată. Drumurile erau puţine şi inamicul îşi strecura oamenii printre băştinaşii care lucrau. Aceştia îi ajutau şi curând, toate şoselele erau blocate, iar motorizatele rămâneau locului ca nişte monştri zvârliţi de mare pe ţărm, schelete moarte, o pacoste pentru omul care nu le putea folosi şi-i venea greu să le părăsească. Copaci abătuţi de-a curmezişul şoselei opreau maşinile şi în timp ce albii încercau să-i îndepărteze, inamicul cobora din cer ca să-i mitralieze, iar din junglă, de asemenea trăgea asupra lor şi astfel mureau albii cu sutele într-un singur loc fiindcă încercau să-şi salveze maşinile.

Toate acestea le ştia generalul şi le auzise de la spionii săi, dar

îşi spunea că trebuie să acţioneze, deşi fiecare părticică a conştiinţei sale, îi arăta că era un război pierdut. Nimeni n-ar fi putut citi, în expresia sa, această dezolare interioară, în ziua aceea când stătea urcat pe o mică înălţime în faţa mulţimii adunate în aşteptarea poruncii sale.

— Băieţi! strigă el şi vocea sa plină, tinerească, răsună deasupra capetelor tuturor. Trebuie să vă faceţi datoria. N-are importanţă ce va fi cu noi. Suntem aici pentru a ajuta aliaţilor noştri şi a întoarce înfrângerea în ofensivă. Băieţi! Să nu uitaţi că acesta este tot războiul care-l ducem de cinci ani pe pământul nostru. Inamicul este acelaşi şi dacă-l înfrângem aici, el va fi înfrânt şi pe pământul nostru. Băieţi! Trebuie să-l înfrângem pe inamicul nostru şi să restabilim legătura cu ţara noastră, stăpânind şoseaua cea mare. Luptaţi, deci, pentru voi!

Un murmur de aprobare fu răspunsul oamenilor. Îndată după aceea, se porniră, cu toţii odată, ca unul, cu direcţia spre apus, iar Charlie Li mergea în urma generalului ca să indice drumul. Generalul nu scotea o vorbă, doar atunci mai răspundea când Charlie indica un drum mai scurt sau o potecă mai ascunsă, care duceau la valea albilor. Zorile se iviră şi ei mai mergeau, iar soarele începu să ardă. Cald fusese şi până atunci, dar acum, părea că soarele dăduse foc cerului, şi ceea ce fusese căldură până acum, apărea ca răcoare, în amintire. Broboane de sudoare se scurgeau de pe feţele tuturor, dar generalul nu se opri deloc.

— Sunt la apus de dealurile acelea, indică Charlie cu voce stinsă.

Se auzea foarte aproape bubuitul tunurilor în aerul înfierbântat.

Generalul aprobă cu capul şi continuară drumul. Soldaţii din spate, prindeau vorba şi o transmiteau din gură în gură şi astfel inimile lor se umpleau de speranţă şi teamă.

Toată formaţiunea cobora acum de pe colină, cu generalul în frunte. Deodată le apăru, din depărtare, întâi un camion şi apoi două. Generalul potrivi lunetele şi privind spre maşinile oprite pe şosea, îi zări pe oamenii albi, cu feţele desfigurate de groază.

— Sunt înspăimântaţi, se adresă el către Charlie, destul de surprins. De ce să le fie teamă de noi?

Întinse binoclul lui Charlie care privi într-acolo şi începu să râdă.

— Fără îndoială, ne iau drept duşmani. Duşmanul poartă uniformă verde, căci ar fi trebuit să fii nebun ca să îmbraci altă culoare, în mijlocul acestei vegetaţii atât de verzi.

— Lasă-i să transpire, până se vor dumiri cine suntem, spuse

generalul. Noroc de chipiurile noastre care au soarele alb pe fondul albastru; măcar astfel să ne poată recunoaşte, dacă nu sunt în stare să ne deosebească după obraz.

Peste puţin timp erau atât de aproape unii de alţii, încât expresia de pe faţa albilor, se schimbă brusc, şi acum în locul groazei se putea citi bucuria; erau veseli şi ridicând cu toţii armele, strigau ceva nedesluşit. Dar, apropiindu-se mai mult, generalul putu distinge clar, cunoscutul strigăt de război al chinezilor: „Chung Kuo wan shui!”

Ce puţin trebuie, câteodată, ca să poţi schimba starea sufletească a oamenilor! Strigătul acesta de război, cu care albii i-au întâmpinat, acelaşi care îi purtase în sute de bătălii pe oamenii generalului, îl mişcă până într-atât pe acesta încât, din pieptul său ţâşni, spontan, ca o pasăre care scapă din colivie, strigătul „Chung Kuo wan shui!” şi toţi soldaţii strigau la fel, înălţând glasurile lor către cer.

— Întreabă-i unde este inamicul, spuse el lui Charlie, când se apropiară de maşini.

— Unde este inamicul? întrebă Charlie, în limba lor.

— Acolo-acolo! indicară albii, arătând în spatele lor. Acum putură să observe că oamenii aceştia nu erau soldaţi fiindcă nu aveau arme. Erau un fel de civili.

— Inamicul e acolo şi ai noştri se bat încă, strigară ei.

Generalul auzi vorbele acestea pe care Charlie i le tălmăcea şi împreună cu întreaga coloană, continuă drumul către apus.

Când trecuse prin dreptul lor, Sheng privi spre obrazul noilor aliaţi. Până atunci nu văzuse un alb atât de aproape. Ce obraz mai era şi ăsta – bărboşi, rătăciţi, osoşi, cu nasul mare şi ochii înfundaţi. Albi? Dar erau negri de murdărie şi arşi de soare ca oala de lut în care fierbeau ceaiul acasă.

Şi, undeva în spatele lui Sheng, Mayli se târa în fruntea femeilor sale. Nu mai avea pasul atât de sprinten şi broboane de sudoare îi acopereau faţa. Dar atunci când îi văzu pe oamenii din maşini şi le surprinse şi surâsul, se bucură şi gesticulă cu mâna spre ei, adresându-li-se cu vorba: Hello!

Ştia ea destul de bine ce efect va avea vorba asta asupra străinilor. Ce murdari şi zdrenţuiţi erau, sărmanii, dar cu ce bucurie îi răspunseră toţi:

— Hallo, hallo, hallo! Doamne ce fată frumoasă!

Mayli nu se putu opri, căci generalul îi mâna înainte, dar inima ei

tresări de bucurie. Îşi aminti de timpul plăcut petrecut în America, alături de tineri cu care dansase şi flirtase. Dar nu era momentul pentru astfel de amintiri.

— Ce fioroşi sunt tinerii aceştia păroşi! îi spuse Pansiao care mergea alături de ea.

— Nu, răspunse ea scurt. Nu sunt deloc fioroşi. Nu trebuie să uiţi că sunt obosiţi şi flămânzi, şi poate că au văzut moartea prea aproape.

Şi ea se simţi obosită şi flămândă: oftă din adâncul sufletului; cât ar fi dorit ca acest război să fie sfârşit.

Generalul rămase împietrit, la vederea acestor oameni, care erau aliaţii lui. Îi considera o povară în plus, la greutăţile pe care aveau să le întâmpine pe acest pământ străin, în mijlocul unui popor care nu-i iubea, şi în faţa duşmanului superior în armament. El, care avusese speranţa, că din unirea albilor cu oamenii săi, avea să nască o forţă nouă, părea dezamăgit de aspectul nenorocit al albilor.

Totuşi, înaintă spre rândurile englezilor, având la dreapta sa pe Charlie Li, căci generalul nu vorbea decât chinezeşte, şi fiind nevoit să raporteze generalului american, avea nevoie de un interpret.

Se adresă oamenilor săi astfel:

— Puteţi să vă odihniţi şi, mai ales, să mâncaţi, încă nu ştiu când va trebui să începem lupta.

Căci duşmanul, după o bătălie care durase toată noaptea, încetase atacul; nici măcar avioanele sale nu apăreau pe cerul limpede al amiezii. Soldaţii profitară de acest scurt timp de linişte, spre a se odihni: o parte din ei se culcară pe spate, alţii aruncară armele, spre a dormi. Chinezii priveau în tăcere spre aliaţii lor. Aceştia, prea obosiţi spre a-şi manifesta prea mult bucuria, aveau şi ei nevoie de odihnă. Totuşi, câţiva albi, cu zâmbetul pe buze, ridicară armele în semn de bun venit, iar alţii, ţipau cât îi ţinea gura, cele câteva cuvinte chinezeşti pe care le cunoşteau.

Generalul îşi făcu drum printre soldaţi; în curând apăru şi silueta zveltă a americanului. Cei doi se salutară, apoi spre marea uimire a generalului, americanul i se adresă în limba chineză. Auzise el, că americanul vorbea chinezeşte, dar niciodată nu dăduse crezare acestui fapt; şi totuşi înţelese îndeajuns de bine vorbele americanului. Desigur că acesta nu vorbea perfect, căci vorbea o limbă mai mult populară, înţelesul însă era îndeajuns de clar.

— Vă salut, zise americanul. Dar îmi e teamă că aţi venit prea

târziu, adăugă el scurt.

— Nu e vina mea, dacă suntem în întârziere, răspunse generalul cu răceală. Am fost ţinuţi pe loc, la frontiera Birmaniei.

— Nu se putea găsi orez pentru toţi oamenii dumneavoastră, zise americanul.

— Am fi găsit singuri hrana, fu răspunsul.

— Orice greşeli s-ar fi făcut, adăugă americanul, nu trebuie să uităm, că suntem aliaţi, şi singura speranţă pe care o avem, e să lucrăm împreună, şi nu unul contra celuilalt. Sunteţi pregătiţi pentru atac?

— E singura noastră dorinţă, îi replică generalul.

Din primul moment, generalul îşi dădu seama că americanul nu era pe placul său, lucru pe care acesta nu întârzie să-l observe. Ochii săi albaştri, plini de şiretenie, vorbeau îndeajuns.

— Oamenii dumneavoastră sunt în formă, zise americanul calm. E plăcut să vezi pe cineva arătând bine.

— Oamenii mei sunt obişnuiţi cu greutăţile, zise generalul cu mândrie. Pot să umble treizeci de mile pe zi, purtând asupra lor tot ce au nevoie, şi să-şi găsească singuri hrana.

— Dacă e aşa, vă sfătuiesc să atacaţi cât mai curând în direcţia vest. Duşmanul se găseşte în oraşul a cărui pagodă se vede de aici. În timp ce dumneavoastră îi veţi ataca, noi am avea răgazul să ne unim cu englezii.

Ezită un moment înainte de a continua:

— V-aş sfătui să încartiruiţi soldaţii dumneavoastră ceva mai departe de ai noştri. N-ar strica să evităm certuri între oameni prea obosiţi.

— Certuri! ripostă generalul. Oamenii mei nu sunt obişnuiţi cu aşa ceva.

Charlie interveni, împăciuitor.

— Generalul american e de părere că oamenii albi nu s-ar simţi prea bine, în preajma noastră. Să nu uităm că noi nu suntem albi, şi e mai bine să rămânem aşa cum suntem.

Faţa generalului chinez era roşie ca focul.

— Va fi mai bine şi pentru noi, zise el.

Americanul răspunse cu o voce gravă, în care căuta să pună cât mai multă convingere.

— Avem în faţa noastră o datorie grea de îndeplinit; ne aşteaptă poate pe toţi moartea. Să acceptăm faptele ca atare şi să uităm greşelile noastre. Oricare ar fi gândul vostru, uitaţi ceea ce ne

desparte şi ajutaţi-ne. Mai târziu, după ce bătălia va fi câştigată – luaţi-vă revanşa. Dar acum – îşi scoase batista cu care îşi şterse fruntea şi chelia transpirată – poate ne mai despart numai câteva minute de începerea unui nou atac.

— Are dreptate, zise Charlie către general.

Generalul rămase pironit locului, se luptă cu el însuşi, nu ştia ce să facă. Salută însă, deodată scurt, făcu stânga împrejur, şi ţipă către soldaţii care aşteptau.

— Soldaţi, la stânga marş!

Oamenii se îndreptară către direcţia indicată.

O mică întindere de apă, fu trecută uşor, în curând soldaţii fură de cealaltă parte.

Americanul îi privea; faţa sa exprima atâta tristeţe! Cămaşa udă era lipită de corp, mâinile îi atârnau ca două greutăţi. Cine putea şti la ce se gândea acest om?

Sheng, trecând prin dreptul său, îl privi cu curiozitate. Vasăzică acesta e americanul! Părea bătrân, prea bătrân pentru o astfel de viaţă. Un om atât de bătrân trebuie să fie acasă, în mijlocul copiilor săi. Oare nu există tineri în America? Şi ce slab era, cureaua era trecută de două ori în jurul taliei. Umerii obrajilor erau proeminenţi, faţa era atât de slabă încât urechile păreau enorme. Dar urechile mari sunt un semn bun, denotă un om bun şi înţelept, îi spusese mama sa întotdeauna.

Americanul zărind ochii miraţi ai lui Sheng, zâmbi cu prietenie.

— Ai mâncat? îl întrebă el.

— Cum se face, că înţeleg ceea ce-mi spui, întrebă Sheng uimit. Se opri.

— De ce te miri, doar vorbesc în limba ta, răspunse americanul. Am trăit în ţară timp de douăzeci de ani.

— Aproape cât e vârsta mea.

— Eşti tânăr, zise americanul. Aş putea să-ţi fiu bunic.

Lui Sheng îi plăcu imediat acest om.

— E adevărat că sunteţi prea bătrân, zise el cu deferenţă, ar fi trebuit să rămâneţi acasă.

Dar la auzul acestui cuvânt, „acasă”, ochii generalului se umeziră.

— E mai bine să nu pomenim acest cuvânt, nici măcar în gând. Căci cine are un cămin astăzi?

— Tatăl meu are o casă, zise Sheng cu mândrie.

— Unde? întrebă americanul.

— În apropiere de oraşul Nanking.

Sheng porni mai departe împreună cu oamenii de sub comanda sa. Americanul rămase locului şi urmări lungul şir de soldaţi; dar pe ultimii, care purtau proviziile şi mai ales pe sanitarii întovărăşiţi de doctor, îi opri.

— Ai putea rămâne, doctore, zise el către Chung. Ţi-aş fi recunoscător dacă ai aduce o alinare răniţilor, înainte ca ţânţarii şi muştele să le mănânce rănile.

Mayli, care se găsea în preajma doctorului, zări nenorociţii răniţi cu feţele negre de durere, nebărbieriţi şi cu ochii în fundul orbitelor. Mulţi erau pe moarte, iar în dreptul unui tufiş, zăceau mai multe cadavre. Inima îi bătea cu putere; se adresă femeilor pe care le conducea:

— Aici trebuie să ne facem datoria. Luaţi răniţii care mai sunt în viaţă, şi transportaţi-i la umbra copacului acesta. Scoateţi apă din fântână. Nu avem timp s-o fierbem, dar voi turna un dezinfectant în ea. Ocupaţi-vă de cei care sunt mai slabi. Hsieh-ying, tu eşti atât de puternică, adună nişte lemne şi fă un foc bun ca să poţi încălzi ceva mâncare pentru ei. Zece dintre voi vor avea grijă de răniţi iar două îi vor ajuta lui Hsieh-ying. Pansiao va rămâne lângă mine.

În acest timp, doctorul Chung îşi făcu loc lângă un copac, întinse o hârtie cerată, pe care o scoase dintr-o cutie cu instrumente, îşi îmbrăcă halatul şi se pregăti să scoată gloanţele şi să opereze răniţii care mai puteau fi salvaţi. Pentru prima oară Mayli se văzu nevoită să se certe cu el, căci tânăra nu putea să admită, ca vreunul din cei care mai respirau, să fie părăsiţi. Dar doctorul, nu se lăsă convins.

— Lasă-l pe acesta să moară. E condamnat. Ochii acestuia sunt pierduţi. Trebuie să salvăm...

— Cum poţi şti care va trăi, şi care nu? ţipă ea.

Dar Chung desemna cu degetul, pe unul sau celălalt, care trebuia să fie lăsat să moară. Mayli, cu lacrimi în ochi, lucra fără încetare; găsea timp să întindă apă unui muribund, se opri la câţiva care-i întindeau fotografii sau scrisori, pline de sânge, fotografii scumpe căci aparţineau soţiilor, mamelor sau copiilor lor, fiinţe dragi pe care nu mai aveau să le vadă vreodată. Unii, făceau un ultim efort, şi căutau prin hainele lor zdrenţuite şi murdare, bucăţele de hârtie, mototolită, pe care i le puneau în mână murmurând ultimele dorinţe: „Spune-le, spune-le”, dar înainte de a termina, îşi dădeau sufletul.

Fără să-şi dea seama, Mayli plângea în hohote, dar căuta mereu să se stăpânească; mâinile îi tremurau, dar căuta să salveze toate hârtiuţele şi scrisorile, simboluri sacre a tot ce avuseseră oamenii aceştia mai scump în viaţă.

Cu toate că ştia că zilele care vor urma, vor fi la fel de grele şi triste, Mayli nu-şi putea opri plânsul; suferinţa aceasta era atât de nouă pentru ea. Tovarăşele ei erau mult mai calme, fiindcă erau obişnuite cu astfel de lucruri, dar mai ales pentru faptul că aveau în faţa lor oameni străini de neamul lor. Mayli însă, care trăise în America, i-a văzut pe aceşti tineri, veseli şi gălăgioşi, în propria lor ţară, bine hrăniţi, fără griji, fiecare la rostul lui. De câte ori nu dansase ea, şi nu se distrase în mijlocul lor. Pentru ea, nu erau străini. Era jalnic să-i vezi, cum zăceau în nesimţire, fără ajutor, câtă milă răscoleau în ea! Dar ceea ce o impresiona cel mai mult, era bucuria şi recunoştinţa lor, când o auzeau vorbind în limba lor.

— N-am mai auzit glas de femeie vorbind englezeşte, de o mie de ani, suspină un tânăr blond. Închise ochii săi albaştri şi o apucă de mână.

— N-ai putea – să-mi cânţi ceva? îi şopti el.

Tânăra fată îşi simţi gâtlejul atât de uscat din cauza plânsului, încât abia mai respira. Făcu totuşi un efort, şi începu să cânte melodia pe care o cântase pentru soldaţii chinezi, cu câteva nopţi în urmă.

La început cântă încet, dar în curând vocea ei clară, răsună cu putere; tânărul rănit zâmbi.

— Doamne – e un cântec englezesc, şopti el. De unde îl...

Nu termină căci încetase de a mai trăi. Sărmanul îşi dăduse sufletul în braţele ei. Mâna lui înţepenită o mai ţinea strâns pe a ei. Ce tânăr era şi ce groaznic arăta! Faţa aceea neagră, cu durerea întipărită adânc pe ea. Mayli începu să plângă tare, nu-i păsa de cei care puteau s-o vadă: în lume era atâta suferinţă şi mizerie.

Deodată simţi două braţe puternice care o îmbrăţişau.

— Sheng, murmură ea.

— Vasăzică tu erai aceea, pe tine te-am auzit cântând cântecul acesta, noaptea trecută.

Capitolul XV

Astfel se întâlni Mayli cu Sheng, lângă cadavrul tânărului englez. Poate că în alte împrejurări ar fi fost o surpriză această revedere,

dar ce mai putea să-i surprindă pe aceşti oameni, când nimeni nu ştia ce avea să le aducă ceasul următor? Fiecare din ei luă ambele mâini ale celuilalt într-ale sale, ochii lor se întâlniră, iar inimile lor cântau acelaşi imn de dragoste. Nu se puteau bucura, căci în jurul lor domnea moartea şi durerea, dar prin mâini unul transmitea celuilalt odată cu căldura dragostei, curajul necesar inimilor. Sheng uită vechea gelozie, uită că un moment se îndoise de ea.

Îi privi faţa transpirată, părul ud de pe frunte. Purta o pălărie mare de pai, asemenea celor pe care le purtau ţăranii. Slăbise mult, i se vedeau oasele, uniforma atârna pe ea, udă de sudoare. În picioarele goale purta sandale de pai, iar mânecile erau suflecate.

Mayli avea în faţa sa un soldat tânăr şi deşirat, îmbrăcat într-o uniformă murdară. Şi pe faţa lui Sheng curgeau picăturile de sudoare, care se prelingeau sub bărbie, căci soarele era foarte puternic. Nu se vedea niciun copac afară de vegetaţia caracteristică junglei şi răniţii se târau spre oazele acestea de umbră, cerşind veşnic apă. Un indian, care zăcea lângă ei, începu să se milogească după puţină apă.

— Pani – pani, gemu el.

Vocea aceasta îi trezi; rănitul avea un aspect îngrozitor: îi lipsea o mână, iar rana sângera grozav. Sheng se îndepărtă de Mayli, şi duse la gura muribundului sticla sa cu apă; îi ridică capul ca să poată bea mai uşor.

— Va muri oricum, zise Mayli cu voce stinsă. De ce nu păstrezi apa pentru tine?

Dar Sheng nu o asculta; dădu omului să bea până la ultima picătură. Când lăsă capul omului din mâini, acesta îşi dădu sufletul.

— Ai pierdut apa în zadar.

— Dar cum aş fi putut rezista să nu-i dau de băut?

Astupă sticla goală şi se întoarse către Mayli.

— Unde ai fost tot timpul? o întrebă el.

— Aici, cu tovarăşele mele.

— Şi eu care te visam în căsuţa ta mică, alături de căţelul pe care-l iubeşti mai mult decât pe mine.

— Nici eu nu te credeam atât de aproape, zise ea.

— Te-am auzit cântând în noaptea aceea, dar nu mi-am închipuit că poţi fi tu.

Aceste câteva cuvinte pe care le schimbară nu le era îndeajuns, după o absenţă atât de lungă. Dar fiecare din ei ştia că-l aşteaptă o datorie. Trebuiau să se despartă, cu atât mai mult, că tinerele fete

priveau cu mirare în direcţia lor.

— Voi căuta să te văd la noapte, zise Sheng.

— Te voi aştepta.

Cum va putea ea oare aştepta până la noapte? Ziua aceasta putea aduce atâtea evenimente, cine ştie dacă seara îi va mai apuca în viaţă?

— Păzeşte-te bine, îi zise ea, dar ochii îl implorau: Să te găsesc sănătos.

Faţa tânărului se întunecă.

— Crezi că aş putea muri? Nu, te aştept după sfârşitul soarelui.

Îl urmări cu privirea până se îndepărtă. Mayli simţi o mână care o trăgea spre ea.

— Cine e tânărul acesta, surioară?

Vocea lui Pansiao spusese aceste cuvinte. Tânăra fată o chema pe Mayli, surioară, căci se simţea atât de singură pe lume. Se întoarse şi zări ochii miraţi ai fetei. Apoi începu să râdă.

— Cum am putut să uit de tine! zise Mayli. Te-am uitat, micuţo. E fratele tău, Pansiao, – al treilea frate al tău! Ne-am regăsit.

Pansiao privi mirată după tânărul care se îndepărtase.

— Să fug după el? întrebă ea.

— Nu e timp acum. Avem de lucru. Dar la noapte se va reîntoarce, tu îmi vei ajuta să-l ocrotim.

Voi să plece împreună cu Pansiao, dar se împiedicară de un nenorocit care se târa în genunchi, căutând umbra unei maşini. Nu puteau să-i vadă faţa, căci capul îi atârna în jos.

— Cum aş putea să-ţi ajut? întrebă Mayli.

Soldatul făcu un efort supraomenesc la auzul acestor vorbe, spuse în englezeşte, şi ridică capul. Mayli rămase îngrozită. Partea de jos a obrazului cu gura şi nasul îi lipsea. Întregul maxilar era rupt. Doar ochii mărturiseau agonia în care se zbătea.

Se aplecă asupra lui, şi cu ajutorul lui Pansiao îl transportară la umbra maşinii. Îl întinseră jos, apoi scoase din trusa medicală pe care o purta asupra sa, o fiolă. Făcu nenorocitului o injecţie ca să-i curme suferinţa. Ochii mari se închiseră în pacea veşnică. Merse mai departe, căci poate o aşteptau unii pe care-i mai putea salva.

*

* *

În mijlocul acestei mizerii, munca continua. Nu puteau însă rămâne pe loc, căci se ordonase retragerea. Mayli avea sentimentul

net al primejdiei care-i amenința din toate părțile, dar își făcu datoria alături de doctor și tovarășele sale, fără a ține seama de oboseală. Chung opera răniții în camioane, sau chiar în vreun cort improvizat. Mișcarea de retragere se făcea în condiții extrem de grele. Bătălia se apropia.

Căldura era înăbușitoare, mereu se aduceau răniți noi, unii mureau iar alții se luptau cu viața. Mayli era zdrobită de oboseală, dar văzându-l pe Chung, veșnic la lucru, înțelese că odihna nu era permisă. Doctorul își legase un prosop în jurul capului, pentru a opri sudoarea, care altfel s-ar fi prelins pe ochi, împiedicându-l să opereze; dar fața și mâinile îi erau ude, până și bandajele pe care le legau în jurul rănilor erau ude din cauza transpirației. Dar cine putea suporta căldura aceea caniculară?

Apa pe care o beau era și ea caldă; uneori de frica vreunei infecții, Chung adăuga puțin dezinfectant în ea; dar fiecare se mulțumea și cu un astfel de lichid pentru a-și astâmpăra setea. Mai exista și pericolul unui bombardament dușman, sau al unui nou atac.

Mayli observa de aproape munca femeilor sale și constata cu bucurie că suportau destul de bine mizeria și greutățile în mijlocul cărora lucrau. Cel mai bine se ținea Pansiao, care neținând seamă de pericol sau căldură, ajuta tuturor cu surâsul pe buze. Se apropie de Mayli și-i șopti la ureche:

— Tot timpul mă gândesc la noaptea care vine.

Ce copilăroasă era! Mayli îi răspunse cu un zâmbet. Cu toate nenorocirile din jur, Pansiao nu se gândea decât la bucuria ei. Mintea ei refuza să vadă suferință și orori; putea să asiste la ultimele clipe ale unui om, fără a simți nimic, – poate pentru că moartea era ceva prea obișnuit în timp de război. Trecea pe lângă oameni care sângerau, dar gândul ei era în altă parte. Astăzi o preocupa fratele ei, ieri, o prăjitură pe care o cumpărase într-o cofetărie și cu o zi mai înainte, o pisică care rătăcea pe șosea. Mâine va fi altceva.

Tânăra studentă Siu-chen, orfană de pe urma atacului asupra Nankingului, plângea tot timpul cât lucra. Din când în când ridica mâinile pline de sânge, ca să-și șteargă obrajii și ochii, de asemenea pătați de sângele altora. Mayli n-avea nicio grijă de ea, cât timp o vedea plângând. Nici de Hsieh-ying n-avea grijă, când o auzea înjurând, în timp ce ridica în spinare trupurile grele ale oamenilor sau lua în brațe pe cele mai ușoare, parcă ar fi fost niște

prunci. Mayli o auzea înjurând mereu, de câte ori venea sau se ducea.

— Lua-i-ar dracu şi blestemaţi să le fie părinţii, bombănea ea. Deodată sări: Ia te uită, îl cunosc pe ologul ăsta. Căpitane! strigă ea către Mayli, este omul care conducea camionul – nu-ţi aduci aminte? Era un om atât de bun. Vino încoace, sărmane, lasă-mă să te arăt doctorului.

Chung se supără pentru că-i aducea un asemenea schilod. Cum i-ar fi putut pune la loc slabele picioare? Dar Hsieh-ying se uită urât la el şi-i răspunse aspru că va ridica pe orice om care mai are privirea vie, fie că-i alb sau negru la piele, fie că are sau nu, picioare; numai pe cei morţi îi părăsea, cum l-ar fi putut părăsi pe acesta, pe care-l cunoştea? Dar omul murise în timp ce ea vorbea.

Era destul de curios că în ziua aceea, când inamicul nu înceta niciun moment urgia lui din cer şi din junglă, ei mai găseau prilej de ceartă, când Chung cu Hsieh-ying, când alţi doi, care încep să se ciondănească îndată ce se întâlnesc. Pe cât de des pocneau armele inamicului, tot atât de des se auzeau certurile între aceşti oameni iritaţi şi obosiţi de căldură şi foame. Şi mai rea decât orice, era căldura soarelui arzător, care creştea mai îngrozitor cu cât ziua înainta.

Dar cât timp auzea fetele înjurându-se sau plângând, Mayli nu le purta de grijă. Numai dacă le vedea tăcute, devenea mai atentă şi cele mai tăcute erau An-lan şi Chi-ling. Toată ziua lucraseră fără încetare şi când, într-un târziu li se trimisese puţin de mâncare, Chi-ling refuză să ia ceva.

Mayli îi spuse, poruncitor:

— Mănâncă!

Chi-ling clătină capul.

— Nu pot, chiar dacă mi-o porunceşti. Mi s-ar face rău.

Mayli o lăsă în pace, mulţumindu-se să le observe de aproape, pe dânsa şi pe An-lan, când lucrau una lângă alta, fiindcă între ele se născuse o strânsă prietenie şi părea că se simt mai bine în linişte.

Ziua trecu astfel şi părea mereu mai lungă. Pe la mijlocul după-amiezii, cu toţii ştiau că bătălia era pierdută. Înfrângerea era în aer, în praful din zare şi în zăpuşeală. Nimeni nu pronunţa cuvântul, dar toţi ştiau şi aceasta îi cutremura până în adâncul sufletului.

Şi generalul simţi acelaşi lucru. Cunoştea rezultatul fără a avea

nevoie să-i fie confirmat de mesageri. Se străduia doar să-şi îndemne oamenii să cureţe drumul pentru retragere. Dar duşmanul era atât de perfid, încât de câte ori se curăţa o parte, japonezii reuşeau să blocheze cealaltă. Şi această veşnică blocadă îi ţinea mereu pe loc. Generalul era furios din cauza vehiculelor albilor, căci majoritatea având motorul defect, deveneau doar o povară; motorul era la fel de delicat şi vulnerabil ca şi inima care bate într-un trup sănătos. Duşmanul făcea un baraj din aceste maşini stricate, astfel că retragerea se făcea în condiţii extrem de grele.

— Suntem legaţi de aceste vehicule, urla generalul către comandanţii săi. Mai bine ne-am bizui doar pe picioarele proprii, şi le-am lăsa aici să ruginească.

Totuşi cum puteau ei părăsi maşinile, în care aliaţii lor îşi puneau atâta nădejde? Din cauza lor, soldaţii trebuiau să meargă numai pe şosele, iar duşmanul îi găsea lesne, şi-i ataca când prin bombardamente, când prin focuri trase din direcţia junglei.

La căderea nopţii, se opriră. Erau siguri că duşmanul, la adăpostul întunericului va bloca şoseaua pe care vor trebui să înainteze mâine, fiind ajutaţi de localnici, care de asemenea îi urau. Birmanezii îi asaltau şi ei cu gloanţe, care de altfel erau uşor de recunoscut.

Căci, după cum descoperi în curând Sheng, localnicii nu posedau decât aceste gloanţe. Inamicul avea gloanţe bune, noi, cu traiectorie rapidă, şi care făceau o rană întinsă. Spre seară, pe când se găsea împreună cu oamenii săi pe o cărare lăturalnică, Sheng simţi ca o împunsătură în braţul stâng. Atinse braţul cu mâna, dar înainte de a-şi putea da seama de cauza durerii, o ploaie de săgeţi se abătu asupra soldaţilor săi. Aceştia, în grabă, plecară capul şi se îndepărtară. La adăpostul unor copaci, Sheng se simţi oarecum în siguranţă; îşi cercetă braţul şi constată, spre marea lui mirare că un cui îi pătrunsese adânc în carne. Îl scoase afară: era un cui de o mărime obişnuită. Scăpă câteva înjurături.

— Ia uitaţi-vă, zise el către oamenii săi, cu ce arme suntem atacaţi.

— Acest cui, îi răspunse aghiotantul său, nu provine de la duşman, ci de la vreun birmanez care s-a alăturat japonezilor în contra noastră. Birmanezii nu au arme, astfel că n-au asupra lor decât arme vechi, sau ascunse, şi neavând gloanţe, trag cu cuie de metal.

Rana sângera; Sheng lăsă să curgă sângele negru care se

prelingea, apoi rupse o fâşie din manta şi se legă cu ea. În noaptea aceasta cantonară în mijlocul şoselei principale, spre a putea supraveghea mai uşor împrejurimile. Îşi împrăştie oamenii în evantai, prin apropierea junglei – cei din afară trebuind să facă de gardă toată noaptea, iar cei din interior putând dormi până la miezul nopţii, când aveau şi ei să vegheze restul timpului.

După ce oamenii se hrăniră cu raţia mică de mâncare pe care o aveau asupra lor, căci nu le sosiseră încă proviziile, Sheng rugă pe un ofiţer să-i ţină locul. Se îndreptă apoi spre locul unde se aflau răniţii, căci nu uitase de întâlnirea cu Mayli.

Apropiindu-se, inima îi bătea cu putere; el zări în locul aceleia pe care o aştepta, siluetele a două femei. La lumina lunii, destul de clară, o recunoscu pe Mayli, atentă la orice zgomot, ţinând de mână o tânără mai scundă. Inima sa tresări. De ce a adus ea oare o străină la prima lor întâlnire? Avea iar de gând să înceapă jocul ei, care-l îndepărtase? Avea necaz pe ea.

„Nu e momentul acum pentru joacă, gândi el. Acum trebuie să fie serioasă.”

Grăbi pasul, căci era supărat. Mayli îi văzu faţa, când se apropie, dar nu spuse nimic, ci aştepta ca el să înceapă.

— Pe cine ai adus cu tine? întrebă el scurt.

Mayli înţelese cauza supărării sale, râse.

— Sheng, zise ea, o cunoşti doar.

El aruncă câteva priviri către Pansiao, dar fără a-i da prea multă importanţă, căci dorea să fie singur cu Mayli. Pansiao, la vederea tânărului cu voce răsunătoare, ridică timidă capul. Era acesta fratele ei? Îşi aminti de el, ca băiat în casa tatălui lor; era zburdalnic şi impetuos ca o furtună. Îl revedea alături de ea în excursiile pe care le făceau împreună; cum o lăsase să călărească pe calul său pe câmpiile însorite din apropierea satului lor. Atunci nu era ursuz, ci bine dispus. Îl auzise câteodată chiar cântând.

— Îţi aminteşti de cântecul fermierilor pe care obişnuiai să-l cânţi? îl întrebă ea deodată.

Pansiao începu să cânte cu o voce tremurândă.

— De unde cunoşti acest cântec? întrebă el. E un cântec din ţara mea.

— Pentru că sunt Pansiao, răspunse ea, intimidată de privirea lui.

Se uită cu atenţie la ea, abia ţinându-şi respiraţia.

— Ce fel de om sunt eu, că nu-mi recunosc sora – dacă eşti sora mea. Cum de ai ajuns aici, în gaura asta de şarpe?

Supărarea îi trecuse, în schimb pe faţa lui se citea uimirea. Cu cât se uita mai mult la Pansiao, îşi dădea seama că era sora sa.

— Cum o cheamă pe cumnata mea? întrebă el.

— Jade, răspunse ea, repede.

— Câţi fraţi am?

— Doi, răspunse ea fericită, Lao Ta şi Lao Er, iar tu eşti Lao San. Casa noastră are o curte mare, cu un iaz în mijloc, plin de peşte. Vara se întinde o rogojină în curte, şi mănâncă toţi împreună, chiar şi flăcăii fratelui meu mai mare, şi – sărmana Orchid – n-am mai pomenit-o de mult, e moartă!

— Şi flăcăii sunt morţi, adăugă Sheng.

Pansiao oftă.

— Ce drăguţi erau, cei doi flăcăi, începu ea să se tânguie. Îmi amintesc că cel mai mic era atât de gras şi rotofei, că mirosea întotdeauna a lapte.

Aici, în acest loc singuratic şi străin, într-un ceas de pace în mijlocul nopţii, cu soldaţii dormind în jur, şi cu gemetele răniţilor în urechi, se regăseau o soră şi un frate în dorul lor comun de casa părintească.

— Să căutăm un loc ca să ne aşezăm, zise Mayli.

Dar unde puteai găsi un loc de odihnă prin apropiere?

— Nu trebuie să ne apropiem de pădure, zise Sheng, căci sunt şerpi foarte periculoşi şi veninoşi. Să fim cu ochii în patru, căci pericolul poate veni de oriunde.

În apropiere de ei se afla o maşină atinsă de o bombă şi răsturnată pe o parte. Toţi trei se aşezaseră, care cum putu. Ţânţarii bâzâiau la ureche, iar din întunericul nopţii răsunau urletele junglei, acele sunete stridente ale tuturor jivinelor care o cutreierau neostenite; uneori, un zgomot puternic se producea când vreo fiară îşi făcea drum printre crăcile copacilor. Lumina lunii strălucea deasupra capetelor lor, iar sufletul le era copleşit de tristeţe la gândul căsuţei lor îndepărtate.

Tăceau. Pansiao îşi aminti şi ea de căsuţa părintească; îl privea neîncetat pe Sheng, care uită un moment totul, afară de casa şi cei dragi pe care îi părăsise. Cine ar putea urmări cărările gândului?

*

* *

Şi aşa se întâmplă că, în aceeaşi clipă, Ling Sao îşi îndrepta gândurile spre cel de-al treilea fecior al său. Nu putea să adoarmă.

Ea, care cădea seara zdrobită de oboseală, încerca în zadar să găsească somnul. O urmărea nenorocirea care se abătuse în ziua aceea, asupra casei lor.

Ling Tan, întins alături de ea, stătea liniştit, dar nici el nu dormea. Aflase de la cei doi feciori ai săi, – care la rândul lor auziseră vestea în oraş unde se aflau după cumpărături –, că războiul din Birmania era pierdut. Ce drum lung, de mii de kilometri, a trebuit să parcurgă această tristă veste! S-a transmis totuşi prin şoapte, duse din om în om, prin aer, – în puţin timp mulţi erau aceia care ştiau că Birmania va fi pierdută şi din cauza aceasta, vor mai trebui să treacă mulţi ani până vor putea fi din nou liberi.

În acea zi, băieţii lui Ling Tan se întoarseră supăraţi de la oraş, şi fără a fi cumpărat nimic.

— Ce dracu s-a întâmplat? îi întâmpină Ling Tan. Bătrânul, în ultimul timp, nu se prea ducea la oraş.

— Nu e vorba de dracu, ci de oamenii albi din Birmania, îi răspunse Lao Ta.

Se aşează pe o banchetă lângă uşă, lăsă să-i cadă din mână panerul gol, şi-şi aprinse pipa din lemn de bambus, umplută cu ierburi uscate în loc de tutun.

Lao Ta era un bărbat zdravăn, dar mai ales gras, căci soţia lui îi dădea o îngrijire deosebită. Avea grijă să-i dea de mâncare alimentele cele mai suculente şi hrănitoare. Pe nesimţite, cu vorbe bune, şi cu multe laude, ea reuşi să aibă o mare influenţă asupra lui, reuşind în primul rând să-l convingă să ajute tatălui său la munca câmpului.

— Eşti fiul cel mai mare, e de datoria ta s-o faci, îi zicea ea mereu. Îl lăuda în orice împrejurare, îl încânta cu vorbe bune, dar până la urmă făcea ce voia.

Dar, tocmai acesta era rolul femeii în casă, să reuşească, cu multă dragoste şi atenţie, să fie ascultată. Totuşi nu era egoistă, căci se străduia să facă totul pe placul celorlalţi. Toţi o iubeau. Faţă de Jade nu-şi lua aere de întâietate, din contra, scotea în relief învăţătura acesteia şi drăgălăşenia ei. Adora pe cei trei fii ai lui Jade, mai ales pe cei doi gemeni. Pentru Lao Er de asemenea găsea vorbe de laudă, nu uita să vorbească de înţelepciunea lui; pe Ling Sao căuta veşnic s-o cruţe iar în Ling Tan recunoştea pe stăpânul casei. Numai faţă de propriul ei bărbat, Lao Ta, îşi exprima dorinţa ei cea mai fierbinte, să aibă un fecior înainte de a fi prea târziu.

— Lasă, nu te mai gândi la un copil. Te iubesc şi aşa, cu toate că nu mi-ai dat un fecior. Nu sunt timpuri acum pentru aşa ceva.

Dar femeia se ruga zi şi noapte la Kwanyiu să-i îndeplinească dorinţa, şi nu pierdea speranţa.

Tristeţea de pe faţa lui Lao Ta era un lucru neobişnuit, şi toţi cei din jurul lui se întunecară la aflarea veştii rele pe care o adusese. Toţi cei ai casei rămaseră până târziu noaptea la sfat, căci căderea Birmaniei era un eveniment foarte important.

— Albii aceştia, repeta Ling Tan fără încetare. Nu mi-aş fi putut închipui niciodată c-ar putea fi învinşi. Cu puştile lor, cu armele lor, cum de s-a putut întâmpla? Gândi cu tristeţe: ce preţ mai putea pune acum, după căderea Birmaniei, pe făgăduiala lor?

— Vor urma ani grei pentru noi, zise Lao Er cu tristeţe, şi ochii săi căutau pe cei ai lui Jade.

— Oare copiii noştri vor trebui să crească ca nişte sclavi? ţipă Jade deodată. Nu scosese niciun cuvânt până atunci, şi toţi tresăriră la ţipătul ei. Ea izbucni în lacrimi şi părăsi camera.

Ling Tan privi spre faţa încruntată a lui Lao Er.

— Ce vrea să spună? întrebă el.

— E îngrozită la gândul că copiii noştri nu vor şti ce înseamnă libertatea, răspunse Lao Er. Sperase cu atâta ardoare că albii îi vor învinge repede pe duşmani, şi când colo, dacă a căzut Birmania, ce ne rămâne?

— Ştie întotdeauna prea multe, soţia ta, oftă Ling Sao. Fiule, ştie prea multe pentru o femeie.

Ling Tan vorbi din nou către Lao Er:

— Dacă vrei ca fiii tăi să crească liberi, trebuie să părăseşti această casă.

— Ce? strigă Ling Sao. Va trebui să-mi pierd şi nepoţii, cum mi-am pierdut feciorul cel mai mic?

Ochii i se umplură de lacrimi. Lao Er se grăbi să-şi consoleze mama:

— Lasă, mamă, de ce te gândeşti atât de departe? Am spus eu oare că-ţi iau nepoţii?

— Nu, spuse Ling Sao printre lacrimi, dar dacă Jade va voi să plece, ne vei părăsi şi tu.

— Cum putem pleca cu trei copii mici? o consolă Lao Er. E numai un vis al ei. Nu vă vom părăsi.

Dar Ling Sao nu se lăsă aşa de uşor convinsă.

— Dacă Jade are astfel de gânduri, mi-e teamă, zise bătrâna.

Soţia lui Lao Ta aduse tava cu ceai, dar nimeni nu se gândi să bea. Se despărţiră, plecând fiecare în camera sa.

Ling Sao nu găsi linişte nici în pat. Gândul ei se cutremura că ar putea rămâne fără nepoţii pe care-i iubea atât. I se părea o nenorocire mai mare chiar decât dacă ar auzi că feciorul ei, Sheng, e pierdut. Dar sufletul ei de mamă nu putea admite niciun astfel de gând; o cuprinse un dor nebun de fiul ei şi începu a plânge.

Ling Tan o auzi plângând, dar vocea lui era aspră, când îi vorbi:

— Încetează cu plânsul, femeie; avem atâtea necazuri şi tu boceşti ca o babă.

— De ce să am o bătrâneţe fără copii?

— Nu te gândeşti decât la tine, zise el cu tristeţe. Doar tu şi cu mine, suntem bătrâni, ca şi cum am fi morţi. Ţi-ar place ca copiii să crească în sclavie? Jade are dreptate.

Pe Ling Sao o podidi iarăşi plânsul, dar el, nu mai putea suporta, la vârsta lui, asemenea manifestări şi, ridicând mâna, o lovi peste obraz.

— Termină, termină odată, strigă el, dacă nu vrei să mă aduci şi pe mine în halul ăsta.

La auzul acestor vorbe ea tăcu şi iertându-i violenţa îl mângâie pe obraji. Erau umezi...

— Şi tu? murmură dânsa.

— Taci, şopti el, dar vocea lui îi frângea inima.

— Scumpul meu bătrân, facă-se voia soartei, facă-se voia soartei.

*
* *

În noaptea aceea caldă, Sheng stătea copleşit sub greutatea amintirilor şi a dorului; alături de el Pansiao, culegea din negura memoriei ei întunecate, frânturi de aduceri aminte. Între ei, Mayli căuta să nu le stingherească revederea.

Pansiao întinse mâna, Sheng o luă într-a lui şi o ţinu strâns.

— Surioară mică, zise el, trist, de ce eşti aici? E mai greu pentru tine decât pentru mine. Care va fi sfârşitul tău?

— Dar sunt fericită că am găsit-o pe Mayli, iar acum pe tine, zise ea cu bucurie. Se putea să fi fost şi singură aici; îi povesti apoi toate peripeţiile prin care trecuse.

— Ai fost ca o frunză pe care o poartă vântul, dintr-o parte într-alta.

— Dar acum sunt la adăpost! Sunt cu voi doi împreună.

Sheng şi Mayli se priviră unul pe celălalt deasupra capului ei. Se gândeau amândoi la acelaşi lucru. Cât de mult ar fi dorit să rămână singuri, dar nu se îndura niciunul să-i spună aşa ceva lui Pansiao. Nu puteau fi atât de cruzi. Tânăra fată depăna firul amintirilor. Mereu îi venea în minte, câte o fiinţă dragă de acasă.

— Îţi aminteşti cum se străduia Jade să mă înveţe să citesc, frate? Aş dori să fie aici să vadă ce multe litere ştiu şi cum pot citi din cartea pe care o am. O am aici cu mine.

— E adevărat, zise Mayli. Am văzut-o şi eu citind câteodată.

— Am învăţat să citesc la şcoala femeii albe, adăugă Pansiao, acolo unde te-am văzut pentru prima oară, surioară. Şi din primul moment am ştiut că vei fi...

Se întoarse către Sheng şi-l privi drept în ochi.

— Cum am dat cu ochii de Mayli, i-am zis că ar fi o soţie bună pentru tine.

Sheng râse cu poftă.

— Şi eu am spus întotdeauna acelaşi lucru, îi zise el lui Pansiao. Şi acum tot aşa cred. Dar poţi tu s-o faci pe Mayli să fie de aceeaşi părere cu noi?

Pansiao ardea de nerăbdare. Ea luă mâna lui Mayli şi o puse pe genunchii ei; o aduse pe cea a lui Sheng, şi le împreună.

— Voi, voi doi, zise ea, bâlbâindu-se, voi doi, trebuie să, să vă uniţi.

Mayli lăsă mâna ei într-a lui Sheng; ambii simţiră mâinile lui Pansiao, tremurânde şi calde, apăsând uşor asupra lor.

— Nu vrei să consimţi? o rugă Pansiao cu căldură.

— Copilă scumpă, e oare acum timpul pentru astfel de vorbe? Cine ştie ce ne poate aduce ziua de mâine?

— Tocmai de aceea trebuie să fim înţeleşi, zise Pansiao neliniştită. Dacă am fi siguri de ziua de mâine, nu ar trebui să ne grăbim. Dar poate că nu va mai exista un mâine; de ce să nu-ţi dai acum consimţământul?

— Are dreptate, spuse Sheng cu voce gravă.

Inima lui Mayli bătea cu putere. N-ar fi oare mai bine să-şi dea consimţământul, şi să aibă linişte, linişte în dragostea ei zbuciumată?

Dar se vede că Cerul nu-i îngăduia încă atâta fericire, căci înainte de a putea spune vreo vorbă, auziră paşi grăbiţi care se îndreptau în direcţia lor. Era An-lan, palidă, gâfâind din cauza goanei, cu ochii

înfundaţi în orbite. Se adresă direct lui Mayli ca şi când ceilalţi doi n-ar fi existat:

— Eşti aici – Doamne – te-am căutat pretutindeni! Chi-ling, Chi-ling s-a spânzurat de un copac! E – e acolo! Arătă cu mâna spre celălalt capăt al taberei.

Mayli sări ca arsă şi fugi spre locul desemnat de An-lan. În urma ei veneau Sheng şi Pansiao. Fugeau toţi spre marginea îndepărtată a junglei, în apropierea taberei soldaţilor; aici o găsiră pe Chi-ling, o siluetă mobilă, care atârna de ramura unui copac noduros.

Sheng scoase briceagul şi tăie imediat ştreangul, prinse corpul slab şi-l întinse pe pământ. Sărmana fată se spânzurase de propria-i curea.

Mai trăia oare? Mayli simţi carnea încă caldă a lui Chi-ling.

— Fugi repede, o rugă ea pe An-lan, fugi, adu-l pe Chung! Începu să frece mâinile lui Chi-ling, să-i mişte braţele. Peste puţin sosi şi Chung, gâfâind, din cauza căldurii insuportabile. Cercetă inima fetei, clătină din cap însă: inima încetase de a mai bate. Sărmana Chi-ling nu mai exista. An-lan privea înmărmurită spre corpul neînsufleţit al prietenei sale, ochii îi erau uscaţi, lacrimile refuzau s-o uşureze.

— Ţi-a spus ceva, An-lan? o întrebă Mayli. Aţi fost doar bune prietene.

— Nu, nimic. Am luat, ca de obicei, împreună, masa de seară; apoi şi-a căutat de lucru, iar eu mi-am văzut de treabă.

— Am văzut-o, zise Chung încet, acum o oră. A venit să-mi spună că unul din australieni murise. Mă aşteptasem de altfel la aşa ceva, căci avea o rană cangrenoasă, iar sulfamidele s-au terminat. Ştia doar că era în pericol de moarte – şi apoi îi era completamente străin.

— Fiecare moarte o impresiona mult, murmură An-lan. I-am zis, că vom vedea mulţi oameni murind şi că trebuie să fim tari.

— Ce ţi-a răspuns?

— Ştii că nu răspundea niciodată cuiva. Nici mie nu mi-a zis nimic. I-am repetat din nou când a plecat să vadă pe tânărul muribund australian. Se vede că după ce l-a văzut murind, a venit aici în junglă şi s-a sinucis.

— Să mergem să vedem cadavrul tânărului, zise Chung, poate a lăsat ceva acolo.

— Dar n-o putem părăsi astfel, spuse Mayli repede. Fiarele junglei ar devora-o, pisicile sălbatice, se zice că sunt chiar tigri prin

aceste locuri.

— O voi lua eu în braţe, zise Sheng.

Ridică cadavrul fetei şi-l duse pe umeri, urmat de ceilalţi, până la tabăra soldaţilor. O santinelă engleză îi opri.

— Cine-i acolo? întrebă el.

— O soră de caritate s-a sinucis, răspunse Chung scurt.

— Aha! bombăni santinela.

Coborî arma şi privi spre cadavrul fetei. Deodată tresări.

— Fata asta, dar a trecut pe aici acum o jumătate de oră; i-am zis că nu e bine să umble noaptea singură, dar nu m-a ascultat şi a trebuit s-o las să treacă; e atât de greu să convingi pe cineva care nu înţelege limba în care-i vorbeşti.

— Las-o aici, zise Chung către Sheng. Santinela o va supraveghea până ne întoarcem.

Sheng aşeză jos încetişor corpul neînsufleţit. Chi-ling se odihnea în pace; luna îi lumina faţa frumoasă.

— Voi veghea asupra ei, murmură santinela.

Se îndreptară în tăcere spre locul, unde, pe o targă zăcea cadavrul tânărului soldat. Dar niciun semn sau mesaj de la Chi-ling. Remarcară doar că rana îi era acoperită cu un mănunchi de frunze.

— Ea a pus frunzele acolo, zise An-lan.

După un timp Chung spuse:

— Să ne întoarcem şi s-o îngropăm. Pe căldura asta nu e bine să rămână neîngropată. De tânărul australian vor avea grijă alţii, dar ea e a noastră, noi trebuie s-o înmormântăm.

Se întoarseră şi ajungând la marginea junglei, săpară o groapă; An-lan şi cu Mayli făcură un pat de frunze şi o aşezară pe Chi-ling. Pământul acoperi trupul tânăr al fetei; Sheng şi cu Chung puseră de-a curmezişul gropii un trunchi de copac, spre a feri mormântul de fiare.

Mayli era foarte impresionată. Sheng o privi, un timp, îndurerat.

— Trebuie să mă întorc la oamenii mei, iar tu acolo unde te cheamă datoria.

Pansiao se apropiase de ei, privea cu nişte ochi rătăciţi, de la unul la altul. Dar ei n-o băgară în seamă, nici An-lan, care plângea cu capul în mâini, nu le atrase atenţia. Chung plecase de mult.

— Să ne întâlnim noaptea, de câte ori avem posibilitatea, zise Sheng. Să nu mă pierzi din vedere, iar eu te voi găsi de câte ori voi fi liber.

Ea dădu doar din cap, drept răspuns. Îl urmări cu ochii, până se

îndepărtă. De-abia atunci se apropie de An-lan, şi-i puse mâna pe umăr.

— Vino, vino cu mine.

An-lan o urmă, Pansiao, se apropie speriată şi tăcută. Mayli o luă de mână, şi astfel, toate trei îşi urmară drumul către tabăra femeilor, spre a încerca să-şi odihnească trupul, trudit de atâtea munci şi dureri.

Capitolul XVI

Dar nici în noaptea următoare şi nici în cele şase nopţi care urmară, Mayli şi Pansiao nu se mai putură întâlni cu Sheng.

A doua zi în zori, cei care n-au fost treziţi de zumzetul ţânţarilor sau de muşcăturile lipitorilor şi ale altor jivine care roiau în preajma junglei, au fost smulşi din somn de aeroplanele duşmane, care aruncau foc până în ultimele linii ale taberei unde se găsea Mayli împreună cu femeile sale. Se odihnise doar o oră sau două, având alături de ea pe Pansiao şi în apropiere pe An-lan, pe care voia s-o supravegheze.

Era sigură că nu va putea adormi, căci gândurile o tulburau adânc, dar fiind tânără şi tare obosită, o furase somnul. Dar tunetul bombelor, care cădeau în jurul ei, o smulseră din somn, se trezi, şi trase şi pe Pansiao după ea. Se adăpostiră la marginea junglei. Se ţineau strâns una de alta. Cu câteva minute înainte de plecare, frunzele erau umede, pământul de asemenea, răcoarea dimineţii le pătrundea în oase. Nu prea erau în siguranţă nici aici, căci fiecare ştia că duşmanul era în stare să se caţere în copaci ca maimuţele, camuflându-se şi să-i atace. Mayli privea îngrozită în jur. Dar în loc de duşman, descoperi aproape de ea un şarpe mare, care scosese capul dintr-o scorbură putredă de copac.

— Nu te mişca, şopti ea lui Pansiao. E un şarpe periculos în apropiere.

Nu îndrăzneau să facă vreo mişcare, priveau cu groază spre şarpe, în timp ce deasupra lor, avioanele duşmane se avântau într-un zbor nebun, se lăsau în jos, iar se ridicau, iar coborau şi de fiecare dată, cădeau nenumărate bombe. Şarpele se nelinişti şi el, scoase capul mai mult, îl retrase din nou, apoi apăru o limbă roşie, lungă şi ascuţită.

Pansiao era palidă şi tremura de frică.

— Cred că nu e un şarpe, mai degrabă o fi vreun diavol.

Amândouă stăteau îngrozite, şi cu ochii ţintă spre şarpe. Căldura era de nesuferit. Ochii animalului erau fixaţi asupra lor, îşi mişca mereu capul, când într-o parte, când într-alta; cu toate că era la o distanţă destul de mare de ele, totuşi Mayli avu senzaţia că o paşte un mare pericol.

— Nu trebuie să rămânem aici, îi şopti ea lui Pansiao, să ne îndepărtăm încetinel, ca să nu simtă că ne mişcăm.

Astfel Mayli şi cu Pansiao, ţinându-se de mână, se târau încet înapoi, uitând de pericolul care le ameninţă de sus. Dar în aceeaşi clipă pătrunse de o groază de nedescris, şi fără a se gândi la nimic, începură să fugă, ca două nebune, până în mijlocul şoselei.

— Am făcut prea mult zgomot, spuse Pansiao îngrijorată.

— Se poate, la asta nu m-am gândit, te pomeneşti că am stârnit toate jivinele junglei, adăugă ea uimită. Mai avea puterea, în mijlocul primejdiei provocată de exploziile bombelor, să se preocupe şi de creaturile sălbatice ale junglei, obişnuite de natură cu prea multă linişte.

Avea să-şi amintească ades, în viitor, de groaza care le cuprinsese pe ea şi pe Pansiao, când au fugit de frica şarpelui. Poate că acelaşi sentiment de groază îl încearcă şi armatele în retragerea lor; duşmanul îi atacă de cinci, şase ori într-o singură zi; de fiecare dată morţii sunt prea numeroşi spre a fi îngropaţi, iar răniţii în atât de mare număr încât nu pot fi strânşi. Oamenii n-au timp de odihnă, mănâncă în pripă şi fără poftă, tot ce se poate găsi, căci pierzând legătura cu ariergărzile, nu le mai sosesc provizii. În scurt timp Pansiao slăbise într-atât, încât arăta ca o umbră, şi de nerecunoscut. Nimeni n-avea puterea măcar să se înfurie sau să se certe. Cei care scăpau cu viaţă, îngrijeau de muribunzi.

Dar lovitura de graţie, aceea care le anihila orice rămăşiţă de energie, venea de la climă: căldura, arşiţa care-i învelea parcă într-o pătură umedă de lână. Ziua şi noaptea, aceeaşi caniculă. În timpul zilei, soarele era de nesuportat şi aşteptau cu nerăbdare noaptea. Dar căldura nopţii, în întunericul populat de atâtea insecte, era şi mai îngrozitoare. Era sezonul ploilor torenţiale, acele averse care veneau pe neaşteptate, dintr-un cer senin; în timpuri normale, localnicii erau fericiţi de binefacerile acestor ploi providenţiale. Acum, ploaia aducea o înviorare după moleşeala căldurii îngrozitoare şi răcorea trupurile ostenite de bătălie. Ultimele zile nu aduseseră nimic bun. A fost o luptă continuă şi o îmbulzeală în această rapidă retragere, încât, până la urmă, se

transformase într-o adevărată panică, transmiţând spaima din om în om: trupuri îngrozite şi minţi nevolnice.

Şase zile trecură astfel, fără ca Mayli să-l fi văzut pe Sheng măcar odată. Ce e drept, nici nu-l căutase, căci în această retragere, nici nu se putea preocupa de aşa ceva. În cea de-a şasea zi, la căderea nopţii, retragerea fu oprită din cauza ploii, dar cerul era atât de înnorat, încât şi inamicul slăbise orice acţiune. Ploua mereu, des şi continuu; ea scoase din desagă ultima bucată de săpun păstrată cu grijă încă de la plecarea de acasă. O rugă pe Pansiao să ţină ridicată o rogojină, în dosul căreia nevăzută de nimeni, Mayli putu să se spele, în voie.

Era tocmai în toiul spălatului, când văzu faţa speriată a lui Pansiao, privind peste rogojină. De pe obraji îi curgeau şiroaie de apă.

— Ce ne facem acum? Îl zăresc pe fratele meu care se apropie.

— Cine? Vine Sheng? exclamă Mayli. Mă îmbrac imediat.

Într-adevăr, într-o clipă fu gata, căci îmbrăcă doar uniforma udă şi-şi strânse părul cum putu.

Apropiindu-se de ele, Mayli putu să observe imediat, după faţa sa, că Sheng părea suferind. Într-adevăr avea braţul stâng înfăşurat cu o cârpă.

— Doamne, eşti rănit! ţipă fata.

— Nu cred că merită cuvântul de rană, răspunse el. E doar o gaură, făcută de un cui acum şase zile. Credeam că n-o să fie nimic, dar după cât se pare, cuiul a fost otrăvit. Îi povesti şi ei păţania lui de acum câteva zile.

— Lasă-mă să văd şi eu ce este, ţipă Mayli şi-l împinse în interiorul cortului. Îi desfăşură cârpa cu care era legată mâna; avea în faţă o rană îndeajuns de serioasă, mâna era umflată, iar puroiul curgea din abundenţă.

— Caraghiosule! se răsti fata, supărată, de ce nu ne-ai spus nimic până acum?

— Dar cine se poate gândi la propria lui suferinţă, în aceste timpuri?

Ce putea răspunde Mayli? Se întoarse către Pansiao care-i privea îngrijorată.

— Du-te şi cheamă doctorul, o îndemnă Mayli. Spune-i că-i vorba de fratele tău.

Pansiao porni în goană în căutarea lui Chung, în timp ce Mayli îi spăla rana cu dezinfectantele pe care le avea cu dânsa.

Erau timizi amândoi, dar cu toată suferinţa lui, Sheng se simţea fericit, căci în fine reuşise să rămână singur cu Mayli. Poate că fericirea asta nu avea să dureze decât câteva minute, – o ştiau amândoi –, de aceea se gândiră, în grabă, la vorbele cele mai potrivite pe care aveau să şi le spună, unul celuilalt. Sheng care gândea de obicei mai încet, vorbi, totuşi, primul:

— Dacă scăpăm cu bine din acest impas, nu voi aştepta nicio zi, fără a afla ce intenţii ai faţă de mine.

Tânăra fată aplecată cu grijă peste mâna lui, îi spălă rana cu multă precauţie. Ridică capul, zâmbind, dar zâmbetul îi pieri îndată de pe buze, căci faţa lui Sheng era crispată de durere.

— Iartă-mă, dar n-am ştiut că e atât de serios – ar fi trebuit să mă anunţi mai demult. Stai jos, Sheng.

Tânărul se aşeză pe o ladă, care fusese altădată plină cu cartuşe. Mayli continua să-i spele rana, încurajându-l:

— Trebuie să-ţi fac rău, băiete, dar nu se poate altfel. Mă doare că trebuie să te fac să suferi, dar puroiul trebuie scurs, şi odată cu el infecţia. Când va veni Chung, va vedea ce are de făcut.

Sheng o lăsa pe Mayli să-i aline răul, nu vorbea, dar îi sorbea cuvintele. Vocea ei dulce îi încânta auzul. Ce aproape erau unul de altul, nimic, nici chiar moartea, nu i-ar putea despărţi.

Ce scurtă a fost clipa aceasta de fericire! Doctorul Chung sosi, gâfâind.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el.

— Tânărul acesta are o rană infecţioasă, îi zise Mayli.

Chung slăbise într-atâta în acele zile, încât faţa sa pătrată parcă era a unui mort; pe gât îi apăreau venele, ca nişte coarde care ar fi pus în mişcare capul, iar începutul de burtă din zilele bune, lăsase locul, acum, unei respectabile scobituri, în jurul căreia putea să strângă cureaua de două ori. Bolnav însă, nu era şi nici nu pomenea de aşa ceva. Acum, se uită la rana deschisă, o mirosi de aproape şi clătină din cap:

— Omul ăsta are nevoie de sulfamide, spuse el, dar n-am deloc. Am întrebuinţat acum două zile tot ce mai aveam.

— N-ar putea să aibă ceva englezii? întrebă Mayli.

— Ştiu eu? N-am văzut pe niciun medic englez în aceste zece zile.

— Nu ne putem ţine după ei, spuse Sheng supărat. Tot timpul sunt înaintea noastră, în retragere.

Mayli află astfel de ce erau nevoiţi în fiecare zi să se retragă.

— De aceea eram atât de grăbiţi? întrebă ea.

— În fiecare dimineaţă primim ordinul să rezistăm, zise Sheng. Rezistăm cu orice risc. Apoi, spre amiază, un alt ordin ne îndeamnă să ne retragem; întreaga după-amiază trebuie să ne străduim să regăsim oamenii din urmă.

Se uitau unul la altul, tristeţea se citea pe faţa lor.

— Dar care va fi sfârşitul? întrebă Mayli.

— Cine ştie? răspunse Sheng. Fii sigură că generalul nu mai ştie ce-i cu el. Sărmanul, el care nu s-a retras niciodată în viaţa lui, e obligat acum să dea veşnic înapoi, părăsindu-şi oamenii, morţi sau răniţi. Noi, care ascultăm de ordinele lui, ce putem face?

— Dar americanul? interveni din nou Mayli.

— Ce poate face el? Doar nu-i un Dumnezeu – e ca şi noi – un străin luptând în ţară străină. Nu. Bătălia e pierdută. O ştim cu toţii. Oamenii simt înfrângerea, chiar şi cei din ultimele rânduri. Unii soldaţi dezertează.

— Oamenii noştri? întrebă Mayli uimită.

— Toţi oamenii – cei care simt această nevoie – fie ei albi, galbeni sau negri.

Chung, aproape că uitase de braţul bolnav al lui Sheng, cu toate că acesta ţinuse tot timpul braţul întins.

— Nu ştiu cum ţi-aş putea ajuta.

Pansiao, care ascultase în linişte discuţiile lor asupra războiului, fără a înţelege nimic, se amestecă în vorbă:

— Îţi aminteşti, frăţioare, zise ea, că mama noastră obişnuia să ne pună o cataplasmă din pâine muiată, de câte ori căpătam vara, furuncule? Buba cocea repede, şi scăpam de dureri. Câteodată adăuga şi sămânţă galbenă de rapiţă, dar pe aici nu se găseşte aşa ceva. Eu am însă o bucată de pâine, pe care am păstrat-o în sacul meu. Nu e prea mare, căci am ciupit din când în când din ea, dar tot a mai rămas ceva.

— N-are ce strica, zise doctorul, dar nici de ajutat nu-i va ajuta. Adu pâinea, copilă.

Pansiao căută în sacul său, până dădu de un pacheţel învelit în hârtie cerată; desfăcu un rând de hârtie, apoi un altul şi în fine scoase la iveală o bucată de pâine uscată, pe care o înmână lui Chung. Doctorul o înmuie şi puse cataplasma în jurul braţului rănit.

— Să nu mişti deloc braţul, îl sfătui el pe Sheng.

— Din fericire nu e mâna dreaptă, astfel că voi căuta să te ascult.

Se pregăti de plecare.

— Nu pot rămâne mai mult. Generalul ne-a convocat pe toţi, pentru miezul nopţii.

Nu întinse mâna spre Mayli, dar o privi îndelung.

— E mai bine pentru tine, dacă vii mâine din nou ca să-mi arăţi braţul, zise Chung.

— Dacă voi putea, vin, zise Sheng privind mereu spre Mayli. Dar dacă nu voi veni câteva zile, nu ştiu exact câte, să nu credeţi că e din cauza rănii sau pentru că sunt bolnav. Generalul mi-a dat o misiune, deci imediat ce-mi va fi cu putinţă, voi veni.

Aceste cuvinte erau mai mult pentru Mayli, care zâmbi şi spuse cu mult curaj:

— Fii sigur că nu voi fi îngrijorată din cauza ta.

Abia regăsiţi, cei doi tineri trebuiau să se despartă din nou.

*

* *

După ce se despărţi de Mayli, Sheng îşi făcu drum printre trupele în dezordine, îndreptându-se spre stânga, în direcţia cortului care servea generalului drept Cartier General. La uşă, tuşi, spre a-şi indica prezenţa. Generalul auzi şi-l chemă înăuntru.

Ceilalţi comandanţi erau deja prezenţi; Yao Yung cu faţa prelungă şi tristă îşi găsise loc pe un scaun pliant, Pao Chen în picioare, iar Charlie Li îmbrăcat cu nişte pantaloni în zdrenţe, stătea nemişcat.

— Aşează-te unde vrei, zise scurt generalul. Nu e timp acum pentru astfel de lucruri. V-am chemat aici pentru că Li a adus veşti proaste. Şi ariergărzile sunt pierdute. Asta înseamnă că oamenii au aflat că bătălia e pierdută. Unde ar trebui să existe un ordin, nu e niciunul. În aceste condiţii mai poate fi ţinut frontul? Totuşi, am primit ordin de la american, să o pornim în grabă în ajutorul albilor care sunt din nou înconjuraţi, şi atacaţi pe la spate. Duşmanul, cu ajutorul localnicilor, a pus mâna pe râul peste care trebuia să treacă albii. Ni s-a dat ordin să ne facem un drum printre liniile duşmane ca să deschidem o trecătoare albilor, pentru retragere. Există un pod care e în mâna duşmanului. Trebuie să-i împingem pe japonezi de pe ţărm, spre est, spre a da timp albilor să treacă râul, apoi să urmăm noi, având grijă ca imediat să-l distrugem, înainte ca duşmanul să ne poată urmări. E o misiune foarte delicată asemenea unei opere de artă.

Aceste cuvinte fură spuse cu o voce dură. Nimeni nu vorbi timp de mai multe clipe. În sfârşit Sheng întrebă:

— Dacă e adevărat că ariergarda e pierdută, după cum spune Li Kuo-fan, atunci care va fi soarta albilor, după ce vor fi trecut râul?

— Vor continua să se retragă.

Faţa generalului era albă ca varul şi în ochi avea o expresie de tristeţe profundă. Privea când la unul, când la altul.

— Să nu ne facem speranţe deşarte, zise el. Ajutorul aerian al englezilor, în care ne-am pus nădejdea, nu există.

— Îşi părăsesc oamenii, ca să-i lase să moară pe pământ străin? întrebă Yao Yung îngrozit.

Avea o inimă prea simţitoare, sărmanul.

— Superiorii albilor socotesc mai cuminte să-i lase pe oamenii lor de aici să lupte, decât să trimită trupe noi care ar fi şi ele pierdute.

— Atunci pentru ce luptăm? întrebă Sheng.

— Lasă pe fiecare soldat să se întrebe el însuşi, răspunse generalul cu tristeţe. Între timp – iată ordinele. Cine se oferă voluntar? Generalul îşi aminti de vorbele Prezidentului care-i spusese, că de câte ori va avea o misiune prea grea pentru ceilalţi ofiţeri, să o încredinţeze lui Sheng. Nu uitase nici răspunsul acestuia: „Eu o voi îndeplini”. Dar generalului îi veni greu să ordone celui mai bun comandant al său să plece la moarte, de aceea aşteptă răspunsul ofiţerilor.

Dar tăcerea fu unicul răspuns.

— Să aleg eu unul dintre voi? întrebă el în sfârşit, văzând că toţi tăceau.

Pao Chen scuipă în lături, dar nu scoase vreun cuvânt. Yao Yung îşi aminti de soţia sa tânără şi de cei doi feciori. Chan Yu, ştiind dinainte că generalul, având nevoie de el, în preajma sa, nu-l va lăsa să plece, nu se oferi.

Sheng, privi în jurul său, îşi aminti şi el de făgăduiala dată. Ridică capul cu mândrie.

— Deoarece la toţi v-a pierit graiul, mi-a rămas doar mie posibilitatea de a vorbi. Voi pleca eu. Şi împreună cu oamenii mei voi deschide drumul pentru albi. Dar mai întâi vreau să ştiu de ce au fost înconjuraţi de duşman, pentru ca să-mi pot face pe deplin datoria.

— Nu ştiu nimic, răspunse generalul. Nu mi s-a spus nimic. Am primit doar ordine. Rămâne doar ca să mă supun sau nu. Până acum m-am executat întotdeauna. Dacă pleci tu, voi continua să

mă supun ordinelor, dacă nu...

Sheng era foarte impresionat. E adevărat că nu li se spunea nimic. Nimeni nu ştia ce fac albii, şi mai ales pentru ce luptau pentru a menţine un front stabilit de albi, şi nimeni nu îi anunţase că aceştia aveau intenţia poate să se retragă. Iar acum erau din nou încercuiţi de duşman, şi nimeni nu putea spune cum s-a ajuns la o astfel de situaţie. Mâna îl durea, şi durerea se întindea de-a lungul şirei spinării.

— Dacă nu ar fi în joc mândria pe care a pus-o în noi Prezidentul, zise generalul cu voce stinsă, aş da ordin trupelor noastre să întoarcă spatele acestei bătălii pierdute – pierdute pentru noi înainte de a fi pus piciorul pe acest pământ străin. Dar cum voi putea da ochii cu Prezidentul, dacă nu execut tot ce-mi ordonă?

Cuvintele acestea pătrunseră adânc în sufletul lui Sheng. El oftă şi-şi rezemă braţul bolnav de stâlpul de lemn, care susţinea cortul.

— Voi pleca, zise el din nou. Voi fi şi eu o parte din sacrificiul care trebuie adus.

— Rămâi aici, după plecarea celorlalţi. Îţi voi da hărţi şi-ţi voi arăta drumul pe care trebuie să-l urmezi.

— Cer un singur preţ, zise Sheng: vreau că acest om să meargă cu mine. El arătă cu mâna spre Charlie.

Generalul admise. Ofiţerii plecară, iar Sheng şi cu Charlie rămaseră. Timp de două ore şi mai bine, discutară, generalul vorbi întruna iar ei ascultau cu atenţie. Charlie arăta din când în când drumul pe hartă, deoarece neavând maşini, aveau să umble pe cărări înguste, spre a ajunge mai repede la râu.

— Într-o zi şi jumătate de marş greu, vom ajunge acolo, zise generalul. Rămâneţi până la sfârşitul zilei. Apoi, veţi ataca noaptea după cum v-am spus. Să ai grijă să împrăştii oamenii în timpul marşului, ca să nu se afle că sunteţi împreună. Dar să-ţi instruieşti bine soldaţii. Vă veţi întâlni cu toţii într-un loc anumit şi la ora hotărâtă. Niciunul să nu întârzie.

— Niciunul nu va veni mai târziu, zise Sheng.

— Când puteţi porni? întrebă generalul.

Sheng nu răspunse imediat. Braţul îl durea. Dar nu se gândea la suferinţa lui în acel moment. Nu, ezita din altă cauză. Se întreba dacă n-ar trebui să se ducă să o vadă pe Mayli, înainte de a pleca? Cum va primi ea această veste? Îi va putea oare ascunde durerea pe care o resimţea şi febra din ochi? Înţelese însă că nu va putea rezista voinţei ei de a rămâne. Nu, i-a spus că nu se vor vedea

poate câteva zile, ei bine, fie ce-o fi.

— Voi pleca imediat, zise Sheng.

— Deoarece îţi pui viaţa în pericol, nu am niciun ordin să-ţi dau. Îţi vei îndrepta paşii pe drumul pe care l-ai ales.

Generalul îi destăinui în sfârşit noutatea pe care o ţinuse în secret până atunci:

— Am ales oamenii cei mai buni ai diviziilor noastre pentru a lupta sub ordinele tale.

Altădată aceste vorbe l-ar fi umplut pe Sheng de bucurie. Dar cu toate că urechea sa înregistra sunetul, creierul său nu pricepea clar. Încercă să-şi fixeze ochii asupra generalului, dar văzu dublu.

— Mă auzi? întrebă generalul.

— Îmi voi face pe deplin datoria, se bâlbâi Sheng.

Salută silit şi ieşi.

Capitolul XVII

Sheng nu închise ochii toată noaptea din cauza durerii. Tot braţul era umflat; îşi freca încontinuu mâna, dar alinarea era trecătoare. Nu putea suporta nici uniforma; pielea era roşie şi întinsă, gata să crape. Scoase bandajul şi cataplasma; puroiul ţâşni din abundenţă, Sheng îl lăsă să curgă şi se simţi uşurat.

O trompetă adună soldaţii, conduşi de cei cinci ofiţeri de sub comanda sa.

Aerul curat al dimineţii îl înviora. Privi cu mândrie la oamenii săi. Erau toţi sănătoşi, arşi de soare şi plini de curaj. Uniformele lor aveau o culoare îndoielnică, în picioarele goale purtau sandale de pai, şi o pereche noi, pe spate. Fiecare soldat avea o puşcă, iar pe spate, o raniţă mică. Pe cap purta o pălărie făcută din pai de orez.

— Sunteţi gata? întrebă Sheng.

Câteva mii de voci îi răspunseră „Da”.

Marşul începu, cu Sheng în frunte. Oamenii îl urmau – printre ei se afla şi indianul. Cu toate că locul lui era în ariergardă, totuşi el făcu tot posibilul spre a fi aproape de Sheng. Înaintea tuturor, plecase Charlie Li, spre a îngriji de aprovizionare şi a sonda terenul.

După un drum de câteva mile, apăru şi soarele. Sheng opri oamenii spre a le da ordine.

— În timpul zilei, trebuie să ne împrăştiam, în formă de evantai, dar toţi să aveţi ca ţintă Orăşelul celor trei ape, care se găseşte spre est, la o depărtare de o sută şi două mile de aici; în apropierea

orăşelului e un lac aproape secat. Vă împărţiţi în grupe de câte o sută, iar după ce aţi mers jumătate de milă, vă îndreptaţi spre vest şi ajungeţi în direcţia lacului. O luaţi apoi spre sud şi treceţi lacul; de cealaltă parte e un orăşel pe care-l veţi recunoaşte, căci are de o parte un lac, de cealaltă parte un râu, prea îngust spre a fi menţionat pe hartă, şi un canal, deci cele trei ape, după cum îi arată şi numele. Dar să nu mergeţi mulţi împreună, trebuie să faceţi impresia unor călători sau pelerini, sau a unor soldaţi rătăciţi.

Sheng luă ca însoţitor pe un băiat tânăr care se ţinea de ei încă de la graniţă şi era foarte tăcut. Rana de la braţ îi provoca dureri mari şi el n-avea deloc chef de vorbă. Toată ziua au mers fără ca Sheng să-i fi adresat băiatului mai mult de douăzeci de vorbe, în timp ce băiatul, îngrijorat de starea acestuia, păşea tăcut alături şi din când în când, mai spunea: „Da, frate” când Sheng întorcea capul către el.

Atâta doar îşi mai amintea Sheng din toată ziua aceea; că mergând, schimba mereu piciorul dinainte cu cel dinapoi.

Ca să se odihnească sau ca să mănânce nu s-ar fi oprit, dar o făcea ori de câte ori zărea apă şi apuca să bea orice fel de apă găsea. Ocoleau cătunele, căci nu era greu să le distingă, fiindcă satele erau împrejmuite cu ziduri de bambus, în timp ce cătunele erau împrăştiate; în sate, casele erau căţărate pe picioare de lemn şi nu mai puţine de 10 sau 20. Dar Sheng şi băiatul mergeau prin câmpie, iar acolo unde întâlneau coline, treceau pe după coline. Era uşor să se orienteze, fiindcă potecile se încrucişau şi păreau să ducă acolo unde voiai. Pe unde orezul era crescut înalt, ţineau potecile dintre lanuri, dar nu totdeauna.

Câteodată un fermier birmanez se uita la ei şi atunci Sheng îi arăta braţul rănit, ca şi cum ar fi căutat un doctor, iar fermierul dădea din cap; unii îl priveau chiar cu milă. O singură dată fură opriţi de un fermier mai bătrân, cu o căutătură energică. Când acesta văzu braţul rănit al lui Sheng, îl apucă de cealaltă mână şi fără nicio vorbă îl trase spre satul învecinat. Un singur drum traversa satul şi de ambele părţi ale drumului, erau prăvălioare de mărunţişuri, câteva fierării şi la capătul lui, o mânăstire. Intrară imediat pe uşa mânăstirii şi într-o odaie găsiră un bătrân; fermierul îl împinse pe Sheng către bătrân, spunându-i tare: *„Pong vi – pong vi!”*

De unde să înţeleagă Sheng aceste vorbe? Se uita mirat spre el, dar acesta spuse ceva bătrânului, care, ridicând mâneca de pe

braţul lui Sheng, dădu cu ochii de rană. Clătină din cap şi oftă de câteva ori, se vede că voia să arate astfel, cât de gravă i se părea rana; păşi apoi înspre odaia vecină de unde se întoarse în curând cu un borcan alb de porţelan, în care se afla o unsoare neagră. Îi făcu un semn, ca să ţină braţul întins, şi îi puse unsoare pe rană. Sheng strânse dinţii de durere, căci unsoarea ardea ca focul. Se stăpâni cât putu. În curând simţi o uşurare, durerea dispăru ca prin minune. Cât de recunoscător se simţi Sheng faţă de acest bătrân! Putea să-l răsplătească doar cu bani, dar, spre uimirea lui bătrânul nu primi nimic. Nici măcar ţăranul birmanez care-i arătase drumul, nu se încumetă să ia bani de la el. Îl conduse din nou pe acelaşi drum, şi se îndepărtă în tăcere.

„Iată, gândi Sheng, că şi în această ţară străină şi duşmană, poţi găsi oameni cumsecade şi buni, care nu se gândesc la răsplată."

Fiind uşurat de suferinţă, Sheng simţi o foame grozavă. Îşi aminti că şi băieţandrul care mergea în urma lui, trebuia să fie flămând.

— Imediat ce vom găsi ceva de mâncare, vom cumpăra, căci nu prea ne putem sătura cu proviziile noastre.

Îşi urmară drumul. De-abia acum putea vedea Sheng ce bogat şi fertil era ţinutul prin care treceau. În curând avea să se mire, căci observă că recolta de orez se făcea în acelaşi timp cu însămânţarea lui, căci clima permitea ca ogorul să rămână veşnic verde: aici nu exista vară şi iarnă, ca în ţara sa.

Peste puţin timp întâlniră un birmanez care vindea găluşte calde de orez; cumpărară şi ei vreo cinci, şase, şi se ospătară la umbra unui copac. Aerul era parfumat şi florile roşii din copac răspândeau un miros îmbătător. Sheng se odihni, alături de tânărul său însoţitor. Gândi că poate din politeţe ar trebui să-i vorbească acestuia, dar nu găsi cuvintele potrivite. Căldura de la amiază era în toi, florile mirositoare îl îmbătau; după ce mâncă, simţi nevoia de a dormi. În curând somnul puse stăpânire pe el.

Dar durerea care revenise, cu mai multă putere, îl trezi. Privi în jur, mirat, uitase unde se află, tot corpul îl durea, sângele din vine îi era greu ca plumbul. Lângă el, tânărul îl privea cu ochi mari.

— Am dormit mult? întrebă Sheng.

— Nu prea mult, dar până la urmă mă gândeam că datoria mea ar fi fost să vă trezesc.

Sheng se ridică cu greutate, îşi frecă ochii cu braţul valid, îşi aranja părul, şi marşul continuă.

Spre seară erau în apropierea lacului. Apa secase, – în locul lui se

întindea o baltă mocirloasă. Sheng înconjură lacul. De cealaltă parte găsi camarazii care îl aşteptau; oamenii erau împrăştiaţi în grupuri de câte o sută, astfel că nimeni nu ar fi putut spune că sunt soldaţi care fac parte din aceeaşi armată. Printre ei se găsea şi Charlie. Sheng se bucură mult când îl văzu, căci îi era tare drag. Charlie îi oferi mâncare tânărului său comandant: pe o frunză de lotus îi aduse nişte orez cald amestecat cu gălbenuş de ou, iar alături, pe jos, aşează un ceainic plin cu ceai fierbinte. Sheng simţi o sete cumplită, la vederea ceaiului, apucă cana cu mâna, şi bău dintr-o înghiţitură jumătate de ceainic. Charlie îl privi mirat, dar îl lăsă să bea nestingherit.

După ce termină, Charlie vorbi:

— Acum să-ţi spun veştile pe care le-am adus. Trebuie să porniţi într-un marş forţat, imediat. Îi vom găsi pe albi distruşi, dacă nu ajungem, într-o zi şi o noapte, la locul bătăliei. Asta e tot ce ştiu. Acum să mâncăm şi apoi, la drum!

Sheng ascultă cu atenţie, dar suferinţa lui era mare, căci braţul îl durea îngrozitor. Trimise vorbă oamenilor săi să nu se culce; ardea ca focul căci avea febră mare. Încercă să se răcorească: băgă capul în apă rece, îşi turnă apă pe corp, dar în zadar.

*
* *

Marşul continuă tot timpul nopţii, cu opriri scurte la fiecare două ore. Sheng era obişnuit cu marşuri de felul acesta, şi experienţa îl învăţase că numai opririle la intervale determinate, menţineau pasul în cadenţă. Noaptea mărşăluiau împreună, iar în timpul zilei se împrăştiau, fixând orăşelul în care trebuiau să se întâlnească. În curând durerea deveni de nesuportat. Poate că transpiraţia abundentă spălase unsoarea neagră care-i ajutase atât de mult; fapt e că suferinţa lui creştea mereu şi capul îi vâjâia. Cât ar fi dorit să găsească un alt bătrân care să-i facă rost de unsoarea miraculoasă. Dar de unde să-l ia? Şi apoi nu aveau nici timpul să se oprească, trebuiau să continue marşul.

A doua zi, oamenii înaintară prin junglă. Copacii mari şi umbroşi, pe jos covorul moale de frunze, atenuau mult din oboseala soldaţilor. Unii din ei mergeau cu picioarele goale, şi mulţumeau cerului că puteau călca pe moale. Dar cărările erau numeroase şi întortocheate. Charlie recunoscu urme de elefanţi care trecuseră înaintea lor.

— Băgaţi de seamă, le zise el, să nu vă pierdeţi prin pădure, căci e deasă, şi greu aţi găsi din nou drumul.

Fiecare soldat îşi consulta compasul; în sfârşit ieşiră din pădure.

Deoarece noaptea se apropia, Sheng le ordonă să poposească aici, spre a dormi vreo trei ore, după socoteala făcută. Oamenii îşi căutară câte un locşor pentru culcuş, şi întinseră pe jos cuverturile pe care le aveau cu ei. Doar Charlie refuză să adoarmă.

— Nu dormi niciodată? îl întrebă Sheng.

— Dorm în picioare, îi răspunse acesta, râzând. Charlie înfulecă ceva şi bău puţin ceai.

— Înainte de a te fi sculat, voi afla unde se află duşmanul şi unde se găsesc albii, zise el lui Sheng.

Se îndepărtă încet şi luă cu el doar pe băieţandrul acela tăcut, tovarăşul de drum al lui Sheng.

*

* *

Sheng era sigur că nu va putea dormi, căci durerea nu-i dădea niciun răgaz. Şi totuşi adormi, căci fu trezit, după trei ore de Charlie, care fără să ştie, îi atinsese braţul bolnav. Sheng sări ca ars, urlând de durere; abia se ţinea pe picioare.

— Frate, ce-i cu tine? şopti Charlie, mirat.

Sheng încercă să-şi umezească buzele arse de febră. Tot corpul îl ardea, capul i se învârtea.

— Nimic, răspunse el scurt. Am avut un vis rău.

— Alungă-l, zise Charlie, căci am dat de albi. Sunt încercuiţi într-adevăr. Piticii diavolului sunt între ei şi fluviu; duşmanul e peste tot împrăştiat. E puternic întărit la sud şi est, singura speranţă e atacul spre vest şi în direcţia podului. Duşmanul are o linie de front, pe o întindere de jumătate de milă, de-a lungul fluviului. Cred că dacă pătrundeţi prin această linie, puteţi uşura situaţia albilor care se vor îndrepta spre punte. Dar trebuie să lucraţi repede, ca piticii să nu aibă timp să distrugă puntea, căci astfel am fi prinşi cu toţii. Fluviul e mare din cauza ploilor din ultimul timp, şi bărci nu se văd nicăieri.

— Nu sunt bărci? se miră Sheng. E foarte curios să vezi un fluviu pe care nu sunt bărci.

Charlie îşi şterse sudoarea de pe faţă.

— Unii albi dezertează, continuă Charlie. Dar nu sunt toţi albi – unii sunt indieni. Cine ar putea să-i condamne, dacă ştiu că sunt

împresuraţi? Din când în când câte unul corupe pe vreun birmanez ca să-i facă rost de o barcă, dându-i în schimb o puşcă.

— Cum, dau puştile lor bune acestor trădători de birmanezi? urlă Sheng.

Furia îi luminase mintea.

— Dar ce au ei altceva să ofere, decât o puşcă? Sunt şi ei oameni, ca noi.

— Bine, dar o puşcă atât de bună. Şi noi sărmanii care avem arme atât de proaste!

Capul îi vâjâia, începu să aiureze de durere. Repeta mereu aceleaşi cuvinte – „o puşcă bună” – „o puşcă bună” – „o puşcă bună”.

— Eşti beat? ţipă Charlie, deodată.

Luciditatea îi reveni:

— Nu, nu sunt.

Sheng îşi dădea seama că era ameţit din cauza durerii, dar n-avea timp să fie atent la suferinţă. Râse tare.

— Sunt ameţit din cauza misiunii pe care trebuie s-o îndeplinesc, ţipă el către Charlie. Se îndreptă imediat către soldaţii săi, şi cu o voce aspră şi tunătoare îi înştiinţă că nu mai rămânea timp pentru odihnă şi că trebuie să pornească imediat.

Nici pentru mâncare nu poposeau. Oamenii îl urmau, speriaţi de vocea aceea grozavă. Alerga în fruntea lor, – oamenii goneau după el. Cu toate că îşi simţea tot trupul arzând de febră, puterile nu-l slăbeau. Ochii îl ardeau, capul îi vâjâia, dar el gonea mereu înainte.

În urma lui, oamenii gâfâiau, şuşoteau, dar el nu-i lua în seamă; viteza marşului forţat creştea din ce în ce. Înainte de a se crăpa de ziuă, apărură corturi ale duşmanului. Sheng nu se opri, începu să urle ca un taur, oamenii urlau după el; năvăliră asupra duşmanului pe jumătate adormit şi care nu se aştepta la un atac.

Soldaţii care îl urmau pe Sheng ca pe un zeu; erau însufleţiţi parcă de acelaşi avânt şi aceeaşi furie. Se năpustiră asupra japonezilor, ca nebunii şi baionetele lor pătrundeau adânc în carnea duşmanului. Încercară mai întâi să se servească de arme, dar acestea fiind vechi, aveau nevoie, după fiecare foc, de o nouă încărcătură. Soldaţii nu aveau timp de pierdut. Înjunghiau pe îndelete, îi tăiau pe pitici în bucăţi, pe unii îi strângeau chiar de gât, iar altora, mânaţi de ură, le scoteau ochii cu degetele. Le tăiau urechile, pe care le păstrau drept talisman. În fruntea lor, Sheng ca un adevărat demon, cu ochii roşii şi plini de febră, cu gura deschisă

urla fără încetare. Soldaţii erau îngroziţi, şi oamenii lui, care-l cunoşteau, jurau că niciodată n-au văzut pe cineva mai fioros decât era comandantul lor în această bătălie. Se servea şi de mâna bolnavă, uitând de durere, cu toate că trupul îi era greu ca plumbul; era ameţit, ca un om beat.

Chinezii operară o mare spărtură în rândurile duşmanului; albii împreună cu indienii scăpară astfel din încercuire. Soldaţii lui Sheng, din ariergardă, zăriră mulţimea de albi care fugeau, care cum puteau, pe jos, răniţi, sau în maşini. Unii le făceau semn cu mâna, salutând astfel pe eliberatorii lor. Alţii nu-şi dădeau seama de împrejurare şi goneau, dornici doar să-şi salveze viaţa. Câteodată, soldaţii albi, se împotmoleau în apa mocirloasă, dar camarazii lor nu aveau timp să-i aştepte.

Sheng, împreună cu oamenii săi continuară lupta, cu toate că albii scăpaseră, şi erau în urmă. Dar, plin de febră, tânărul comandant uitase că avea drept ţintă doar eliberarea albilor. Înnebunit de durere, înainta mereu, căci căpătase puteri înzecite la vederea duşmanului. Soldaţii, la rândul lor, se băteau şi ei, ca nişte lei, animaţi parcă de aceeaşi furie bolnăvicioasă. Cineva îl aduse pe Sheng la realitate. Era Charlie.

— Eşti nebun? ţipă Charlie. Ai de gând să ajungi azi în India? Întoarce-te, – întoarce-te, oamenii tăi sunt ucişi, în urma ta. Duşmanul a contraatacat dinspre sud, blestemăţiile!

Sheng abia se ţinea pe picioare. Întrebă gâfâind:

— Am trecut, am trecut de-acum puntea?

— Aţi lăsat în urmă puntea, cu o milă şi jumătate! răspunse Charlie.

Sheng fugi înapoi, iar soldaţii săi fugeau după el. În curând ajunseră la locul unde altădată era puntea. Se opriră, îngroziţi, în faţa lor se întindea doar apa.

Podul era rupt în două; din când în când, apa aducea bucăţi mari de lemne.

— Puntea – bâigui Sheng, puntea. Capul îi vâjâia, şi nu putu să vorbească. Băieţandrul tăcut, găsi cuvintele care exprimau toată deznădejdea lor.

— Au aruncat podul în aer!

Sheng izbucni într-un hohot de râs, parcă ar fi înnebunit; într-un ultim efort, mai găsise puterea să râdă doar, căci îndată căzu în nesimţire.

Capitolul XVIII

Se trezi după câteva zile. Era înconjurat de o lumină verde, dar nu era nici lumina zilei, nici amurgul serii. Sheng se gândi un moment că s-ar afla sub apă. Îşi simţi corpul răcorit şi uşurat. Stătea culcat pe spate, şi în jurul lui, peste tot, aceeaşi lumină verde. Auzi, în curând un şuierat, şi cineva începu să vorbească englezeşte. Dar nu înţelegea această limbă, şi sunetele curioase păreau că măresc misterul care domnea în jurul lui. Unde s-a trezit din somnul cel de moarte? Dar nu putea ridica capul, se mulţumea doar să închidă sau să deschidă pleoapele obosite.

Auzi din nou sunete pe care nu le înţelegea. Cineva vorbi, era o voce pe care o cunoştea. Era vocea lui Charlie. Dar nu putea scoate un cuvânt. Ţinea ochii larg deschişi şi privea ţintă. Apăru un obraz necunoscut: era un indian. Dar omul începu să râdă, şi încet, încet, îl recunoscu pe Charlie, care se uita cu bucurie la el. Îi vorbi, şi Sheng înţelese aceste cuvinte:

— Sheng, te-ai trezit?

Îi fu imposibil să răspundă. Deschise gura, dar în zadar. Faţa lui Charlie se apropie mai mult. Îngenunche.

— Sheng, mă auzi?

Sheng făcu un efort mare, în fine glasul îi reveni, dar slab de tot:

— Da.

— Mă recunoşti? întrebă Charlie.

— Da, zise Sheng din nou.

— Acum ştiu că vei trăi, zise Charlie cu bucurie.

Scoase din sân un ou, şi-l sparse cu grijă. Îl duse la gura lui Sheng.

— Soarbe-l, am făcut rost de acest ou pentru tine.

Sheng înghiţi oul, simţi că trăieşte. De câteva ori încercă să se ridice, dar era încă prea slab.

Charlie Li se uita cu dragoste la el, cum ţinea cu grijă, coaja de ou în mână. Faţa lui Sheng era încă foarte palidă.

— Se va face bine, zise Charlie către englez.

— Mulţumită dumitale, răspunse englezul.

— Dar dumneata ai fost acela care i-ai dat sulfamida.

Englezul zâmbi uşor.

— Ce n-aş da să am o ţigară, zise el.

— Dacă ar fi un japonez prin împrejurimi, l-aş ucide ca să-i iau ţigările pentru dumneata, răspunse Charlie.

— Dar ce, toţi japonezii au ţigări? întrebă englezul amuzat.

— Desigur, pentru că au toţi arme, răspunse Charlie.

Luă coaja de ou din mâna lui Sheng şi linse cu poftă ceea ce mai rămăsese.

— N-am mai mâncat un ou de luni de zile. Dar azi dimineaţă, Dumnezeu a fost cu mine. Am dat de o găină neagră, într-un coteţ. Nu se ouase încă, dar eu am convins-o să facă oul.

— Grozavi mai sunteţi voi, gălbejiţilor!

Charlie se încruntă la auzul acestui cuvânt. Dar faţa englezului, exprima totuşi simpatie. Se servise de acest cuvânt fără a se gândi. Charlie se sculă şi aruncă coaja de ou.

— Asta e nenorocirea cu voi englezii, zise Charlie, nici nu ştiţi măcar când ne insultaţi.

— Te-am insultat? întrebă uimit albul.

— Ne insultaţi cu aceeaşi naturaleţe cu care respiraţi.

Vocea lui Charlie era calmă, dar ochii aveau o privire tăioasă.

— Dar cum te-am insultat? întrebă englezul din nou.

— Nici nu-ţi ştiu numele, zise Charlie.

Englezul sări în sus, de pe banca pe care se odihnea. Ochii săi albaştri, plini de uimire, trădau onestitatea.

— Îmi pare rău. Numele meu e Dougall.

— Eu sunt Li, zise Charlie. Dar niciunul nu întinse mâna. Se uitau unul la altul, englezul puţin încurcat, iar Charlie, calm.

— Am stat împreună două zile şi mai bine, dar nu m-ai întrebat cum mă cheamă, zise Charlie. Pentru că nu m-ai întrebat pe mine, nici eu n-am vrut să te întreb. Vezi că nu sunt un gălbejit cum mi-ai zis. Un adevărat „gălbejit” ar fi fost politicos cu dumneata, indiferent dacă şi dumneata te-ai fi purtat frumos cu el. Dar eu sunt un soi nou de gălbejit. Nu sunt politicos faţă de un om, numai pentru că este alb. Poţi să mă numeşti comunist.

— Înţeleg, murmură Dougall.

Faţa toată îi era roşie ca focul.

— Ştiu că n-ai avut vreo intenţie rea, zise Charlie. Dar tocmai acest fapt mă supără.

— Mi-e teamă, că nu înţeleg prea bine, ceea ce vrei să spui, răspunse Dougall.

Roşeaţa de pe faţă îi dispăru. Ochii albaştri luceau blând.

— Sunt convins că n-ai înţeles, zise Charlie cu o voce neschimbată. Şi sunt sigur că nu te consideri vinovat de faptul că nu înţelegi ceea ce spun.

— Într-adevăr.

Tânărul englez îşi muşcă buzele. Faţa sa plină de sudoare părea murdară.

— Sunteţi atât de cinstiţi, continuă Charlie, toţi albii, sunteţi atât de oneşti! Începu deodată a râde, şi-şi plimbă mâna prin părul său negru. Oh, Doamne! Scapă pe asiatici de oamenii albi, cinstiţi, se rugă el deodată, încetând de a râde. Se întoarse şi o luă la fugă înspre junglă.

Ajuns în pădure, îşi găsi un loc lângă un trunchi de copac răsturnat, privi în jur ca să se asigure că nu erau şerpi prin apropiere, îndepărtă vreo două lipitori, şi se aşeză, în fine, la umbra unui tufiş. Unde erau oare ceilalţi oameni? Îşi aminti de momentul când îl văzuse căzând pe Sheng. Îl ridicase şi o luase la fugă, dar în acelaşi moment apăruse o siluetă care-l ajută să ducă povara. Era indianul. Cum putea el oare să-l întrebe în acel moment de unde venea? Se îndepărtară în tăcere spre pădurea deasă. Timp de două ore nu se opriră. Corpul inert al lui Sheng se bălăbănea între ei. Se întreba mereu dacă acesta mai trăia, dar nu îndrăznea să se oprească ca să se convingă. Indianul părea neobosit, tăcea într-una. Cât de bine ştiau amândoi, ce se petrecea în urma lor! Sărmanii soldaţi ai lui Sheng, abia înarmaţi, prinşi între fluviu şi duşman, erau măcelăriţi şi aruncaţi în apă. Doar prin minune putea scăpa vreunul. În fine poposiră. Corpul lui Sheng fu întins pe jos. Văzându-l, Charlie se îngrozise, căci era sigur că sărmanul avea să-şi dea sufletul, înainte ca să i se poată da vreun ajutor. Dar unde puteau ei găsi un ajutor în această ţară străină? Totuşi, după ce ordonă indianului să vegheze asupra lui Sheng şi să îndepărteze muştele hrăpăreţe, Charlie o luă spre marginea junglei. După o jumătate de zi, ajunse într-o regiune, care era toată în flăcări. Orizontul era roşu din cauza limbilor de foc care urcau spre cer. Charlie înţelese imediat despre ce era vorba. Birmanezii în nebunia lor, dăduseră foc oraşelor şi satelor lor. Nu-şi putea închipui cauza acestei nebunii, dar îi văzuse şi altădată pe localnici, într-un delir nebun, aprinzându-şi casele. Se opri un moment, apoi disperat făcu calea întoarsă, spre junglă.

Dar la întoarcere, dădu de un englez, care se ascunsese în junglă. Era cât pe ce să-l calce, căci nu-l observase, dar în acelaşi moment zări ţeava unei puşti, întinsă spre el. Imediat sări asupra albului, îl dezarmă, salvându-şi astfel viaţa. Dar Dougall, care-l luase drept japonez, se repezi asupra lui Charlie, şi-l aruncă de

pământ. Căzură împreună, dar chinezul începu să se jure că nu era japonez, ci un prieten al albilor. Dougall îi dădu drumul imediat.

— Doamne Dumnezeule, zise englezul, era cât pe ce să te ucid, am crezut că eşti un japonez.

Au făcut drumul înapoi, împreună schimbând doar câteva cuvinte. Charlie îi explică englezului că un camarad al său era pe moarte. Dougall scoase din buzunar, un pacheţel alb în care avea diverse medicamente. Alese câteva pastile albe pe care le întinse lui Charlie.

— Ar fi bine să ia pastilele acestea, zise el.

Ajunseră la locul unde-l lăsase pe Sheng; acesta mai era în viaţă. Indianul, dând de o gaură plină de apă, scoase în pumni apă neagră de junglă. Charlie se strădui să deschidă gura lui Sheng, şi-i turnă apa odată cu pastilele, pe care sărmanul le înghiţi.

Întâmplarea aceasta se petrecuse ieri dimineaţa.

Dougall îi ajutase mereu. Construise un pat mai bun pentru Sheng, şi-i făcuse o saltea umplută cu iarbă. Îşi spălase cu grijă batistele ca să poată filtra apă de băut pentru el. Îl aşezase pe Sheng ca să stea cu braţul rănit la soare şi-l ferea de muşte sau de ţânţari.

— Soarele o să vindece rana asta, spuse el. N-o să fie prima oară.

Despre retragere nu pomenea nimeni.

Charlie se ridică, oftând. Ura pădurile acestea. În mijlocul tăcerii, auzi nişte zgomote curioase. Animalele ieşeau la iveală. O şopârlă ţâşni de după o buturugă şi văzându-i, o zbughi prin iarbă, înspăimântată, alunecând cu coada albastră, ca o cometă. Ţânţarii roiau peste capul lui. Nu era linişte şi nici siguranţă pentru om, în junglă. Ce-i de făcut? Trebuie să iasă de aici, oricum şi să înainteze iarăşi spre apus, până ce vor da de general. Bine că îşi îndepliniseră sarcina pentru care au fost trimişi. Eliberaseră pe englezi.

Se întoarse pe aceeaşi cărare pe care venise, cu toate că abia mai recunoştea drumul. Crengile pe care le îndoise spre a-şi face loc, se înălţaseră din nou, iar iarba părea mai deasă ca înainte. Într-o oră, poteca pe care venise părea nebătută de picior omenesc; totuşi nimeri în luminişul ales pentru ascunzătoare. Îl găsi pe Sheng treaz, cu ochii limpezi şi plini de viaţă. Englezul îi ajutase să se ridice puţin, şi-l proptise de un trunchi de copac. Nu-şi lua privirile de la Sheng.

— Îmi pare bine că te-ai întors atât de repede, zise Dougall către

Charlie. A venit un cerşetor, imediat după plecarea dumitale. Se vede că era proprietarul oului furat. Dar omul ăsta nu ştie nicio boabă de engleză, nu-i aşa?

— Nu, niciun cuvânt, răspunse Charlie.

Sheng păru că nici nu observă prezenţa englezului. Începu să vorbească cu o voce slabă dar hotărâtă.

— Unde sunt oamenii mei?

Charlie crezu un moment că ar fi mai bine să-i ascundă întregul adevăr. Dar socoti apoi că trebuia să ştie tot, să suporte cum va putea, dar trebuie să afle ceea ce s-a întâmplat.

— Oamenii tăi au fost distruşi.

— Distruşi? repetă Sheng.

— Albii au tăiat puntea, după ce au trecut râul, zise Charlie. Îţi aminteşti acest lucru?

Sheng clătină din cap, cu ochii fixaţi asupra lui Charlie.

— Duşmanul a apărut deodată din sudul orăşelului atacat, şi odată cu el, mai mulţi preoţi, îmbrăcaţi în galben, continuă Charlie. I-am văzut repezindu-se asupra noastră, şi în acest moment ai căzut; te-am ridicat, nu ştiu de unde a răsărit deodată şi indianul. Mi-a ajutat să te duc, şi astfel am scăpat toţi trei. Acum suntem aici, dar cum vrei să ştiu ce-au păţit ceilalţi? Am văzut pe duşmani năpustindu-se cu baionetele şi puştile asupra lor. Dar, cu ajutorul indianului, te-am adus până în această pădure. Nu ne-am oprit din mers, timp de o jumătate de zi.

Sheng ridică ochii spre englez, privi cu atenţie pe tânărul zvelt, care nu înţelegea un cuvânt din discuţia celor doi. Rânjea binevoitor, şi se uita când la unul, când la celălalt.

— Cine e lunganul acesta? îl întrebă Sheng pe Charlie.

— Am dat peste el în pădure, şi era să mă dea gata, căci mă luase drept duşman; dar apoi a mers alături de mine, căci i-am explicat cine sunt.

Cei doi chinezi şi indianul se uitau la Dougall; el aştepta cu răbdare şi bunăvoinţă, ca ei să isprăvească de vorbit.

— Ţi-a spus de ce ne-au lăsat fără nicio scăpare, după ce le venisem în ajutor? întrebă Sheng.

— Nu l-am întrebat, răspunse Charlie.

— Întreabă-l acum, ordonă Sheng.

Charlie se adresă imediat, în limba lui Dougall.

— De ce aţi distrus puntea după ce aţi trecut râul, lăsându-ne fără nicio posibilitate de retragere?

Dougall deschise, larg, ochii săi albaştri.

— Sunt sigur că n-au făcut aşa ceva.

Charlie îi traduse lui Sheng răspunsul.

— Nu ştie ce s-a întâmplat? întrebă Sheng.

— Nu ştie nimic, fu răspunsul lui Charlie.

— Tipul acesta, zise Sheng după un moment de gândire, e un dezertor. Întreabă-l de ce a fugit?

— De ce ţi-ai părăsit armata? îl întrebă Charlie pe Dougall.

Tânărul englez roşi ca un rac.

— N-am mai putut răbda, începu el. Oricine ştia că suntem pierduţi. Îşi privea mâinile zgâriate, cu unghiile rupte. Era o nebunie. Nici măcar comandanţii nu mai ştiau ce făceau, se retrăgeau atât de repede. Fiecare soldat trebuia să aibă grijă de pielea lui. – Zâmbi ruşinat. – La urma urmei, pentru ce toate astea? Dacă câştigăm războiul, atunci totul se va aranja. Dacă-l pierdem – atunci – care e raţiunea pentru care ne mai batem pentru pământul acesta încins?

Charlie îi traduse lui Sheng cuvintele lui Dougall. Sheng bombăni ceva între dinţi.

— Întreabă-l ce are de gând să facă acum?

— Ce vrei să faci acum? întrebă Charlie.

— Eu? Dougall ridică capul şi-i privi pe cei doi chinezi. Voi merge alături de voi dacă nu aveţi nimic împotrivă. Am avut mare noroc că v-am găsit – mai bine zis pe dumneata, pentru că ştii englezeşte.

— Spune că va veni cu noi, îi explică Charlie lui Sheng.

Sheng închise ochii.

— Ţi-a dat nişte pastile albe pe care le-a avut, continuă Charlie. Apoi, nu uita, că ţi-a făcut un pat din ferigă, ţi-a ţinut braţul în soare ca să se lecuiască. Ce-i vinovat un om, dacă inima sa a dat naştere unui nebun?

Sheng zâmbi cu amărăciune fără a deschide ochii.

Două zile mai târziu porniră din nou spre vest. Sheng era iarăşi pe picioare, slab încă, dar cu dorinţa vie de a trăi.

Capitolul XIX

Generalul privi spre american. Încercă să-şi ascundă repulsia pe care o simţea în întreaga sa fiinţă contra acestui om. Cât ar fi dorit să-i spună americanului, ceea ce simţea, şi anume că nimic nu mai putea să-i salveze. Voia să-i spună, că era sigur, şi toţi o ştiau, că

bătălia fusese pierdută înainte ca soldaţii să fi călcat pe acest pământ străin...

— Am sacrificat o divizie, zise el. Iar din cei cincizeci şi cinci niciunul nu s-a reîntors. Unde sunt ei?

— Cerul o ştie, răspunse americanul. Niciodată n-am auzit ca o întreagă divizie să dispară. Dar din păcate, aşa e.

Generalul se hotărî să fie răbdător.

— E imposibil ca o armată singură să lupte. Înţelegeţi?

Încercă să vorbească clar şi simplu, pentru ca americanul să înţeleagă. Acesta era mândru de chineza pe care o vorbea, dar nu-şi dădea seama că vorbea ca un străin, întrebuinţând cuvinte învăţate de la oameni simpli.

— Înţelegeţi? repetă generalul chinez. Am primit ordinul să ţin un sector al frontului. Rezistăm. Oamenii mei luptă fără a ţine seamă de primejdie. Apoi primim ordinul să ne retragem, pentru ca sectorul să poată fi întărit. Şi apoi? În timp ce noi ne luptam, albii se retrag fără a ţine seamă de noi. Suntem obligaţi să abandonăm o poziţie pe care am ţinut-o cu riscul vieţii noastre. Acesta e oare felul de a duce un război care trebuie câştigat?

Americanul roşi, dar nu răspunse nimic.

Generalul salută, făcu stânga împrejur şi se retrase.

Răspunse în trecere salutului santinelei; aghiotantul care-l aştepta la uşă îl urmă spre Cartierul General. Gândi cu tristeţe că poate niciodată nu-şi va mai revedea soţia şi feciorii. Această convingere îl înfiora; îşi aminti că avusese aceeaşi senzaţie de rece, după ce mâncase o îngheţată, delicatesă cu care nu era obişnuit stomacul său. Simţi deodată nevoia de a vorbi unei femei, ca şi cum s-ar adresa soţiei sale. Cu toate că era mai tânără decât el, cu şase sau şapte ani, dânsa era mai iute şi mai sensibilă când era vorba să iasă dintr-o încurcătură. Dar ce departe era de ea! Generalul ajunse în curtea Cartierului său General, trecu prin dreptul santinelelor fără a le vedea. Ajuns în cortul său, se aşeză jos, închise ochii şi îşi frământă mâinile cu nervozitate. Era, într-adevăr, disperat: Sheng nu s-a mai reîntors. Între timp înaintarea duşmană se făcea de trei ori mai repede. De unde, la început, japonezii înaintau zece mile pe zi, acum ei făceau mai mult chiar decât treizeci de mile zilnic.

Se odihnea, dar gândul îi zbura în mii de locuri: îşi va împrăştia oamenii de-a lungul şoselei care duce spre Lashio. Va proteja astfel şoseaua.

— Deoarece ei nu se gândesc niciodată la noi, gândi el, să avem singuri grijă de noi.

Simţi deodată nevoia de a plânge. Se miră nespus, căci nu prea era obişnuit cu aşa ceva.

— E din cauza veşnicei retrageri, se consolă el. Trebuie să intru în acţiune. Voi lucra din proprie iniţiativă.

Îşi descheie gulerul de la uniformă. Căldura era mare, ziua şi noaptea aceeaşi caniculă. Cu toate că era obişnuit cu căldura de acasă, căci oraşul său natal era situat într-o vale bântuită de secetă, totuşi era o mare diferenţă. Şi apoi şerpii şi ţânţarii erau duşmani foarte periculoşi. Cu două nopţi în urmă, fusese muşcat la gleznă, de un scorpion, şi piciorul era încă umflat. Unul din oamenii săi, îndemânatic, scosese cu unghia, acul insectei şi astfel îl scăpase de o infecţie. Oftă şi se gândi la oamenii pe care-i pierduse. Sheng, acest brav comandant, de pe colinele Nankingului, nu mai era. La gândul acesta, îşi dădu seama că ar trebui să-i spună ceva lui Mayli, s-o prevină, măcar atât. Dacă-i va fi dat să nu-şi mai vadă soţia niciodată, n-a avut niciun motiv să fie geloasă. Bătu din palme şi un soldat intră.

— Trimite după Wei Mayli, ordonă el scurt. Apoi parcă spre a se scuza, adăugă: Spune-i că vreau s-o trimit cu un mesaj la american. Ea ştie bine engleza – pe când americanul vorbeşte o limbă chineză pe care eu nu o înţeleg.

Se gândi cu plăcere că trimiţând-o pe Mayli la american, acesta se va ruşina auzind că generalul nu poate să înţeleagă chineza de care el era atât de mândru. Zâmbi, bucuros că putea să se mulţumească măcar cu atât.

— Da, sigur că voi veni, zise Mayli în timp ce-şi ştergea mâinile de şorţ. Îmi schimb doar mantaua, căci e plină de sânge.

Mesagerul aşteptă. Mayli se grăbi să părăsească sala de operaţii unde ajutase doctorului Chung, la naşterea unei birmaneze. Fericitul tată era un negustor chinez. El o aştepta pe Mayli la uşă şi o opri, ca s-o întrebe ceva:

— Spune-mi te rog, n-ai văzut dacă băiatul care s-a născut are un semn pe urechea stângă?

— Am avut eu oare timp să observ aşa ceva? zise Mayli râzând.

Dar chinezul era foarte serios.

— Nu cunoşti femeile birmaneze, insistă el, într-o chineză arhaică. Plecase demult din ţara sa şi întrebuinţa aceeaşi limbă pe care o vorbise cu mulţi ani în urmă. Cum pot să ştiu dacă acesta

este fiul meu, dacă nu are niciun semn de la mine?

Întoarse capul şi arătă în dosul urechii stângi un semn negru.

— Dar fiecare copil pe care-l vei avea, nu va putea avea acelaşi semn distinctiv. Vrei să te îndoieşti de virtutea soţiei tale, din cauza aceasta?

Mayli râse cu poftă, dar chinezul rămânea mereu grav.

— Te rog, uită-te la copil, o imploră el, căci n-am de gând să dau mâncare fiului unui alt bărbat. Femeia e tânără şi frumoasă, iar eu lipsesc des de acasă.

Mayli îi promise că va cerceta copilul, ca să se convingă dacă poartă într-adevăr un astfel de semn. Se îndreptă spre camera lui Chung, îl găsi îngrijind de instrumentele chirurgicale, înainte de a le pune la loc în sterilizator.

— Chung, generalul a trimis după mine. Mayli îşi spălă mâinile în vasul cu apă caldă care era la îndemâna ei. Chung, crezi că e vorba de Sheng? De ce să trimită generalul după mine? Nu l-am mai văzut pe Sheng de câteva săptămâni.

— Desigur că Sheng ar fi trebuit să fie aici, zise Chung.

Într-adevăr era un lucru extrem de curios, că dintre toţi cei plecaţi, niciunul nu s-a mai reîntors, niciun om în viaţă, niciun rănit. Şi în acest timp, aproape opt zile, niciun ordin de înaintare. O continuă aşteptare.

Câteva surori de caritate veniră să scoată targa pe care se afla lehuza. Chung sacrificase din anestezicul destinat soldaţilor, pentru ca naşterea să fie fără dureri. Era doar vorba de un flăcău, meritase sacrificiul.

Mayli îşi puse o uniformă curată şi se îndreptă spre uşă, dar în acelaşi moment, se auzi un plânset de copil. Micuţul fusese uitat, înfăşurat într-un prosop. Chung se repezi la el şi-l ridică în braţe.

— Am uitat de tine, micuţule, zise doctorul râzând. Mayli se opri un moment în dreptul uşii, apoi se întoarse înapoi.

— Îl iau eu, zise ea. O să-i spun lui Pansiao să aibă grijă de el, până mă întorc. Luă copilul în braţe şi se grăbi spre ieşire. La uşă aştepta tatăl. Tânăra fată zărindu-l, îşi aminti de dorinţa lui.

— Iată-ţi feciorul, priveşte singur şi convinge-te.

Mayli se îndoia dacă copilul purta într-adevăr acel semn distinctiv, pe care tatăl gelos ar fi dorit să-l aibă. Desfăşură prosopul, şi într-adevăr, în dosul micii urechi stângi, se zărea, abia perceptibil, o mică pată neagră.

— Iată dovada, ţipă Mayli bucuroasă, e mică dar şi copilul e abia

născut.

Negustorul chinez îşi scoase nişte ochelari dintr-un buzunar şi analiză cu atenţie lobul urechii.

— E fiul meu, zise el solemn. Un zâmbet îi lumină faţa. E primul, adăugă el. Îl iau cu mine.

— Dar trebuie mai întâi să fie spălat şi îmbrăcat, protestă Mayli.

— Pot să-l spăl şi eu, şi să-l îmbrac. Vreau să-l iau acasă.

Mayli îi dădu copilul, şi-l urmări cu privirea până dispăru. Fericitul tată ducea copilul pe ambele mâini întinse, ca un tribut dăruit unui împărat.

„Ce curioasă era viaţa”, gândi ea.

În mijlocul războiului, al durerii şi al morţii, un om putea uita tot, afară de faptul că un nou copil a venit pe lume.

Grăbi paşii, tristă, dar totuşi surâzătoare.

— N-am auzit nimic despre Sheng, vorbi generalul, fără a se uita la Mayli, care stătea tristă cu mâinile pe genunchi. Nu ştiu ce este între voi doi, continuă el, dar e de datoria mea să te anunţ, că niciun soldat plecat sub comanda sa nu s-a mai reîntors. Au mers alături de aliaţi, nici măcar Charlie Li nu e aici, ca să mă anunţe care e situaţia noastră. Am de gând să pornesc cu oamenii mei de-a lungul şoselei care duce spre Lashio, dar cum să fac acest lucru, fără a aştepta întoarcerea lor? Totuşi trebuie să fac ceva.

— Asta înseamnă că plecăm mai departe? întrebă ea.

— Da, imediat, răspunse generalul. De aceea te-am chemat, ca să te duci, în calitate de mesager privat al meu, la american, să-i vorbeşti în limba lui – ca să fiu sigur că înţelege – că am de gând să plec, indiferent de intenţiile celorlalţi. Sunt chinuit din cauza retragerii continue. Nu vreau să mă mai retrag. Vreau, ca împreună cu oamenii mei să ajung la frontierele graniţei noastre, iar albii să facă ce vor crede de cuviinţă.

Generalul părea foarte obosit. Faţa sa osoasă era mai slabă ca oricând, iar obrajii, adânciţi şi scofâlciţi. Retragerea nenorocită îl dăduse gata. Şi Mayli se resimţea din aceeaşi cauză, căci la fiecare jumătate de zi, trebuiau să se retragă, de fiecare dată mai repede. Cum ar putea oare Sheng s-o găsească? Se afla acum la o sută de mile de locul unde o văzuse ultima oară.

— Să mă duc acum la american? întrebă ea.

— Da, imediat, căci mâine începe marşul.

Mayli se pregăti de plecare, generalul o privi cu ochi trişti şi întunecaţi.

— Crezi că eu voi mai vedea vreodată pe soţia şi pe copiii mei? zise el.

— De ce renunţaţi la orice speranţă? încercă ea să-l consoleze.

— Nu renunţ la speranţă, dar cum mai pot să mă agăţ de ea? Ezită înainte de a vorbi din nou. Mi-e frică, că tânărul acela... Sheng... pe care dumneata...

— Nu, ţipă Mayli, nu vorbiţi de el. Eu n-am pierdut speranţa. Nici n-aveţi idee ce solid e... nu poate fi ucis.

— Da, zise generalul, puternic. Dar, poate că şi eu sunt rezistent.

— Să plec? se grăbi Mayli să întrebe căci se simţea atât de tristă.

Omul acesta era atât de disperat. Nu-i era frică de el, dar generalul se agăţase de ea cu atâta putere şi disperare.

— Plec, şi mă voi reîntoarce cât mai repede.

Mayli ştia unde e Cartierul General al americanului; fiecare cunoştea cortul mic, asemenea corturilor soldaţilor de rând, ridicat la umbra unui banan, care dădea puţină răcoare. Mayli păşea prin aleea de copaci care ducea la cortul americanului. Nu-i era frică de el, cu toate că nu vorbise niciodată cu el. Îl cunoştea din spusele soldaţilor. Ştia că americanul se împrietenea mai degrabă cu soldaţii de rând, decât cu ofiţerii.

— Vechea antipatie pentru egalitate, gândi ea cu mânie. Albii vor ca toţi să fim oameni de rând, pentru ca să poată continua să ne fie stăpâni.

Ajunse la uşa cortului. Se adresă santinelei în englezeşte:

— Sunt un mesager trimis de generalul chinez.

— În regulă, răspunse santinela fără s-o salute, şi intră înăuntru. Peste puţin se întoarse cu răspunsul:

— Şeful zice că poţi intra.

Intră în cort şi-l găsi pe general şezând pe un scaun pliant şi mâncând cu poftă dintr-un pepene galben. El o privi cu bunăvoinţă, zâmbi, şi se ridică, păstrând într-o mână o jumătate de pepene.

— Nu pot să-ţi dau mâna, zise el încurcat, dar îţi ofer şi dumitale o bucată de pepene.

— Mulţumesc, nu-i nevoie, zise ea. Luă loc pe un scaun.

— E foarte bun, remarcă el, aşezându-se.

— Pare să fie gustos, dar v-am adus un mesaj din partea generalului nostru. M-a rugat să vă spun că are de gând să pornească, mâine, în marş, spre şoseaua care duce spre Lashio.

Americanul înghiţi în grabă îmbucătura din gură.

— Îmi pare rău că şi-a schimbat părerea, pentru că dacă va face

ceea ce-mi spui, unităţile sale vor avea o poziţie dezavantajoasă, căci frontul pe care-l plănuieşte e prea îngust. Încearcă să-l convingi, tânără doamnă, căci eu nu pot. Nu mai vrea să primească ordine de la mine.

— E descurajat, zise Mayli cu căldură. Suntem cu toţii descurajaţi.

— Ştiu, zise el trist, ştiu şi eu acest lucru.

Mayli aşteptă, crezând că americanul va mai vorbi, dar nu scoase niciun cuvânt.

— Voi vă apăraţi unii pe alţii, voi şi englezii, zise ea deodată.

Îi aruncă o privire uimită.

— Suntem nişte străini într-o ţară străină, zise el.

— Dar noi nu suntem străini aici? răspunse Mayli.

— Nu sunteţi atât de străini ca noi.

Mayli simţi că o cuprinde mânia.

— Voi albii, ţipă ea, sacrificaţi pe celelalte popoare pe altarele voastre, pentru voi.

— Am stat douăzeci de ani în ţara dumitale, îi aminti el.

— Dar ai rămas tot timpul acelaşi om alb.

— Dacă m-am născut astfel.

Mayli se pregăti de plecare, căci misiunea ei era terminată. Americanul o mai reţinu puţin:

— Cu toate că gândeşti atât de urât despre albi, n-am văzut niciodată oameni mai bravi ca soldaţii britanici. Cu toate că au ştiut că nu vor putea căpăta întăriri din afară – avioane nu, vapoare nu, trupe noi – nimic, totuşi s-au luptat eroic. Vieţile lor au servit de hrană lupilor, pentru ca alţii să poată fi salvaţi.

— Întotdeauna apăreţi ca nişte eroi în propriii voştri ochi, zise Mayli tăioasă. Uitaţi că noi am fi găsit aliaţi în birmanezi, în loc să ne fie duşmani, dacă tot timpul cât aţi fost stăpânii lor, v-aţi fi purtat omeneşte, şi n-aţi fi apărut ca nişte eroi albi în mijlocul sălbaticilor negri.

— Nu uita că sunt american.

— Îmi amintesc doar că am în faţă un alb, răspunse ea, salută scurt şi ieşi.

Grăbi pasul, mânată de furie. Se îndreptă spre cortul generalului. Dar odată ajunsă, nu fu primită, căci generalul era ocupat cu comandanţii care aşteptau ordine. Peste puţin însă, ieşi afară şi o zări pe Mayli în mijlocul soldaţilor.

— Am transmis mesajul, dar americanul e de altă părere.

— Nu voi asculta de sfatul său, răspunse generalul.

— Atunci, pe mâine? întrebă Mayli.

— În zorii zilei, fu răspunsul.

Mayli aprobă şi porni grăbită. Căci cei mai grav răniţi trebuiau să rămână pe loc, încartiruiţi prin casele chinezilor, iar cei mai uşor răniţi să fie pregătiţi de plecare. Va trebui să-l anunţe pe Chung şi apoi pe fetele ei, căci pregătirile de plecare, trebuiau să fie puse la punct.

Se încruntă. Faţa ei luă o expresie de îngrijorare. Cel puţin de data aceasta nu era vorba de o retragere. Şi ea se simţea mai bine în preajma acestei plecări, da. Generalul judecase înţelept, vor alcătui o armată din propriile lor divizii. Îşi aminti de felul în care vorbise americanului. Când se va întâlni cu Sheng îi va povesti totul, desigur că va fi mulţumit de ea. Dar acum se întreba dacă acţionase bine sau rău. Generalul era un om cinstit. Dar dacă cinstea este o calitate mărginită şi oarbă, mai poate păstra acest nume? Ea vedea cinstea, iar Sheng orbirea! Sheng are dreptate, Sheng e mai înţelept ca dânsa.

— Îşi vor da oare albii vreodată seama de acest lucru? bombăni ea printre dinţi. Nu, desigur că niciodată! Albii aceştia, retrăgându-se din faţa japonezilor, sunt toţi orbi. Ei vor plănui, chiar în timp ce se retrag, să se întoarcă înapoi ca să poată apărea ca Eroi Albi.

Îşi muşca buzele, scrâşnea din dinţi, iar ochii îi fulgerau de mânie. Îndemna pe femei să se mişte mai repede, se grăbea să pună la punct totul, răspundea supărată. În fine, Chung îi făcu observaţie:

— Câteodată eşti tot atât de rea ca o străină.

Se opri un moment şi răspunse:

— Se poate să ai dreptate.

Din acel moment, se linişti, ca şi cum doctorul i-ar fi administrat vreo doctorie. Paşii săi erau la fel de repezi, dar calmul îi revenise. Vocea redeveni normală. Pansiao, care până atunci evitase să se arate în faţa ei, se apropie.

— Pornim la drum? întrebă ea.

— Da, dar de data aceasta, ne apropiem de casă, răspunse Mayli.

Credea că această veste o va bucura pe Pansiao, dar efectul fu contrar, faţa tinerei se întunecă.

— Nu eşti mulţumită? i se adresă Mayli, care strângea uniforme într-un coş de paie.

— Da, dar... începu Pansiao, şi se opri.

— Dar ce? întrebă Mayli.

— Sheng, ezită ea să continue, cum ne va putea găsi?

Mayli tăcu o clipă.

— M-am gândit şi eu la asta. Vezi, îi vom lăsa aici o scrisoare la femeia care a născut azi un băiat. O trimitem diseară acasă, şi bărbatul ei vine să o ia. Îi vom da scrisoarea cu rugămintea să se intereseze de orice chinez, care va trece pe aici. E natural, dacă Sheng se întoarce, să întrebe pe chinezii de aici, despre noi.

Dar Pansiao nu părea convinsă; îşi vedea de lucru, dar ochii ei erau trişti, şi o privea pe Mayli din când în când.

Mayli o supraveghe un timp, apoi îi vorbi.

— Spune ce ai pe inimă, căci văd că te roade ceva.

— N-am nimic pe inimă, răspunse Pansiao cu căldură, mai bine zis, nimic de seamă. E ceva care nu mă interesează. Dar, dacă lăsăm o scrisoare pentru Sheng...

Mayli se lumină deodată.

— Să lăsăm una şi pentru Charlie Li, zise Mayli râzând.

Întinse două degete spre Pansiao, şi o necăji. Mai mult în glumă tânăra fată aruncă jacheta care o avea în mână şi o luă la fugă.

Rămasă singură, Mayli încetă să râdă. Un oftat adânc ieşi din pieptul ei zbuciumat; se opri, căci mâinile parcă refuzau să mai lucreze. Se poate ca ea şi cu Sheng să nu se mai vadă niciodată!

Capitolul XX

Noaptea, Mayli scrise scrisoarea pentru Sheng. Erau doar câteva rânduri, căci nu putea să ştie ce ochi vor citi aceste cuvinte:

„Sheng,

Plecăm mâine în zori. Americanul îţi va spune încotro mergem, dacă nu vei afla prin alte mijloace. Dacă poţi să ne urmezi, te voi aştepta zi şi noapte, la fel şi sora ta. Cred că trăieşti. N-aş simţi eu dacă ai fi mort?”

După ce isprăvi această scurtă scrisoare, se gândi dacă mai avea să scrie cuiva. Ştia că, poate, din această campanie plănuită de general, nu se va mai reîntoarce niciodată. Ştia că generalul trebuie ascultat, dar nu putea uita cuvintele americanului care o prevenise că acţiunea generalului era o nebunie, căci nu avea oamenii

necesari. Dacă va trebui să moară în această campanie, căci duşmanul nu cruţa femeile? Cui mai trebuie să scrie?

Se gândi la tatăl ei din America. Desigur că ar trebui să-i scrie. Şi totuşi nu putea s-o facă. Părea că e atât de departe, şi atât de neştiutor de viaţă şi de nevoile ei, încât cum putea acum să-i explice unde se găsea şi de ce? A păstrat tăcere un timp atât de îndelungat, încât această tăcere nu mai putea să fie ruptă.

Nu exista nimeni oare căruia să-i destăinuiască această ultimă noapte înainte de campania cea mare? Îi veni în minte familia lui Sheng, care trăia în apropiere de Nanking, şi ştia că acestor oameni le putea scrie. Căci erau singurii care aveau să înţeleagă însemnătatea acestei bătălii, ce înseamnă duşmanul pentru toţi, şi mai ales pericolul în care se avântau.

Ea începu a scrie, repede, o scrisoare către Jade, în care-i spuse adevărul asupra lui Sheng – că acesta nu se întorsese, dar că ea era sigură că el trăieşte, şi că ea pleca mâine, împreună cu trupa, spre un nou câmp de bătaie. Se gândi un timp dacă era nevoie să mai adauge ceva. Noaptea era deasă, căldura înăbuşitoare. Scria la lumina unei lanterne. În jurul lămpii bâzâiau o mulţime de muşte şi cărăbuşi, atraşi de lumină. Se îndepărta din când în când şi continua să scrie.

„Noaptea e neagră – cine poate vedea ce va fi mâine? Vă trimit la toţi cele mai bune urări. Dacă trăim, Sheng şi cu mine ne vom reîntoarce într-o zi acasă.”

Era pentru prima oară că Mayli vorbea atât de deschis de legătura ei cu Sheng, şi recunoştea prin cele scrise că avea intenţia să se mărite cu el. Inima îi bătea cu putere. Nu, Sheng nu era mort, îi spunea inima ei că trăieşte. Închise scrisorile, cea pentru Jade o timbră, iar cea destinată lui Sheng o înmână femeii birmaneze, ca s-o dea soţului ei.

— Spune bărbatului tău, să caute pe un militar înalt şi solid, cu ochi negri, şi un braţ rănit, şi să-i dea această scrisoare.

Femeia birmaneză, încântată de feciorul sănătos pe care-l născuse, graţie îngrijirii lui Mayli, promise acesteia că va face tot ce-i va sta în putinţă. Era ultima noapte înainte de începerea marşului.

*

* *

Scrisoarea trimisă de Mayli lui Jade făcu un drum lung: mai întâi

prin curier, apoi cu aeroplanul, din nou merse cu un curier, iar cu aeroplanul trecu peste ţinuturi ocupate de duşman; oamenii şi-o trecură din mână în mână, până ajunse în satul lui Ling Tan. În sfârşit ajunse la destinaţie. Niciun om din sat nu ştia carte, fiecare scrisoare fiind adusă la Ling Tan spre a fi citită de Jade. Din cauza învăţăturii ei, ea era socotită drept o femeie înţeleaptă şi îndemânatică, femeile veneau de la depărtări mari spre a-i cere sfaturi. Unele o întrebau cum să-şi ducă sarcina, altele căutau să afle de la ea de ce găinile lor nu se ouă, altele cum să scape de guşă, iar în sfârşit unele voiau neapărat ca să le înveţe cum să îndrepte ochii saşii ai vreunui copil. Fiecare căuta o alinare, şi erau sigure că Jade le-o putea da. Le dădea răspunsuri pe care le citea prin diferite cărţi sau rezultate din experienţa zilnică. Era atât de deşteaptă încât adeseori sfaturile ei dând rezultate bune, faima ei crescu mult, şi se întinse prin satele vecine.

Chiar şi Cerul gândea bine despre ea căci Lao Er nu se mai gândea la vreo altă femeie. Inima lui aparţinea întreagă acestei femei care-i creştea atât de bine copiii; după ce-i înţărcase, cei doi gemeni, continuau să fie graşi şi voinici. Până şi Ling Sao nu se mai plângea de ea. Din contra, îi încredinţă lui Jade conducerea casei. Nimeni nu simţea că această femeie îi stăpâneşte pe toţi. Chiar şi soţia lui Lao Ta, cu toate că era mai în vârstă, se lăsa condusă de Jade, care făcea pace între ea şi Ling Sao, care pe măsură ce îmbătrânea, devenea mai nervoasă şi supărăcioasă. Toate le făcea Jade atât de delicat, încât Lao Ta îşi păstra locul de frate mai mare, iar Ling Sao avea întotdeauna locul de onoare printre celelalte femei ale casei. Cât despre Ling Tan, el o striga pe Jade, de câte ori avea vreo nevoie: ea era aceea care trebuia să alunge muştele ca să poată dormi, ea îi aducea apă fierbinte; părea că Jade nu e făcută decât ca să-l servească pe el.

Viaţa acestei familii îşi urma cursul, cu toate vremurile grele din afară. Ling Tan şi Lao Er se întreceau în a găsi şiretlicuri pentru înşelarea duşmanului asupra cantităţii recoltei şi a numărului vitelor. În secret, se hrăneau bine, cu toate că aparent nu aveau nimic. Pivniţa lor era plină de peşte sărat şi carne conservată, legume şi lăzi cu orez. Copiii fiind bine hrăniţi erau graşi şi frumoşi, şi de multe ori Lao Er îi ascundea de ochii duşmanului, căci erau prea bine făcuţi pentru oameni care trăiesc sub cizma cuceritorului.

O singură supărare apăsa asupra acestei case: soţia lui Lao Ta nu căpătase încă, în timp de doi ani, un copil. Sărmana femeie, nu

putea uita că era cu aproape zece ani mai bătrână decât bărbatul ei. Era atât de nerăbdătoare să aibă un copil, încât de vreo câteva ori i se păru că, în fine, rămăsese însărcinată, dar de fiecare dată, trebui că recunoască că se înşelase. Ling Sao era furioasă din cauza asta.

— Să nu-mi mai spui că ai să capeţi un copil, nu te voi crede până nu mă voi convinge că burta ta e atât de mare, încât nu mai există vreo îndoială.

La auzul acestor cuvinte, soţia lui Lao Ta începea să plângă, dar bătrâna nu se lăsa impresionată, din contra, o necăjea şi mai mult.

— Chiar dacă se umflă burta, tot nu-i niciun semn, căci am văzut femei cu burta mare, şi totuşi nu erau însărcinate.

Când în fine, femeia rămăsese într-adevăr însărcinată, Ling Sao nu vru să creadă până nu văzu copilul născut. Din păcate fetiţa care se născu fu tare slăbuţă şi pipernicită, iar Ling Sao îşi arătă imediat nemulţumirea, deci un alt motiv de nelinişte pentru casă. Dar Jade luă partea copilului şi-i dădu o atenţie deosebită. Adevărul era că Ling Sao care fusese întotdeauna voinică şi mândră de sănătatea feciorilor ei, se simţea ruşinată că o nepoată a ei să fie atât de prăpădită.

— Mănâncă, ţipa ea la copil. Mănâncă!

Copilul se speria de vocea bătrânei, şi nu putea înghiţi nimic. Bătrâna se supăra, dar Jade lua copilul din mâna ei, îl ducea în camera sa, şi-l momea cu dulciuri, îi zâmbea, se juca cu el până ce, în sfârşit, îl determina să mănânce.

În tot acest timp, sub masca ei calmă şi cu ochii veşnic surâzători, Jade era stăpânită de gânduri ascunse, pe care nu le dezvăluia nici soţului ei. Se gândea mereu la Mayli şi la Sheng. Lao Er îi pusese mai de mult în vedere că trebuie să renunţe la ideea plecării lor spre o ţară liberă.

— E de datoria noastră să rămânem aici, alături de tată, să păstrăm pământul şi să aşteptăm pe loc, ziua libertăţii.

Gândul ei se îndrepta mereu spre Mayli şi Sheng, cu speranţa, că împreună cu alţii vor veni să-i libereze de sub jugul duşmanului. Dacă aceştia nu-i vor elibera, atunci nu mai există altă nădejde pentru feciorii ei, care trebuiau să trăiască în sclavie. Îi hrănea bine, îi făcea flăcăi zdraveni şi sănătoşi, dar ce rost avea, dacă aveau să trăiască sub stăpânirea duşmană? De câte ori nu ridicase ochii spre cerul înstelat, şi inima ei făcea rugăciuni fierbinţi pentru libertate. Din sufletul ei, de unde nimeni n-o putea auzi, se ridica un strigăt

de disperare.

— Dacă Dumnezeu vrea ca să nu fim liberi, ar fi mai bine ca fiii mei să moară acum, decât să crească mari.

Jade primi scrisoarea lui Mayli în care aceasta-i relata că Sheng plecase în ajutorul albilor şi că nu se mai întorsese. Citea şi recitea mereu cuvintele: „suntem în retragere”.

Din fericire Jade fu singură atunci când citi scrisoarea. Vara era tare călduroasă, şi toţi ai casei dormeau după prânz. Doar ea, stătea trează, la umbra unui bambus, şi cosea sau citea. Dorinţa de libertate nu-i dădea odihnă. Scrisoarea fu adusă de un bătrân fermier care o căpătase în taină de la un poştaş. După ce citi scrisoarea, femeia aceasta care nu plângea niciodată, nu-şi putu opri lacrimile care-i curgeau şiroaie. Dacă acei în care avea nădejdea că-i va elibera erau învinşi, ce speranţă mai rămânea pentru fiii săi?

Socoti un timp, dacă să citească această scrisoare şi celorlalţi, şi să le distrugă orice urmă de nădejde sau să ţină secret veştile rele pe care le primise.

— E mai uşor pentru mine să ascund această scrisoare decât să suport plânsetele soacrei mele şi înjurăturile bătrânului.

Dar nu se simţea îndreptăţită să ascundă faţă de părinţi veşti de la propriul lor fecior, astfel că se îndreptă spre camera lor, unde Lao Er îşi dormea somnul de după prânz. Stătea întins pe pat aproape gol şi nici n-o auzi intrând. Jade îl privi cu tristeţe, şi simţi ce mult îl iubeşte. Lao Er îşi trecea timpul înşelând mereu vigilenţa duşmanului, şi de multe ori era în pericol de a fi descoperit. Într-o zi, Jade foarte îngrijorată de soarta sa, îi atrase atenţia că se expune prea mult.

— Ceea ce fac, e de datoria mea s-o fac, şi va fi mult mai bine dacă tu nu te vei amesteca în aceste lucruri.

De atunci Jade nu mai pomeni vreo vorbă despre asta.

Jade oftând din adâncul inimii, îi atinse uşor braţul gol. Lao Er sări ca ars, ceea ce arăta îndeajuns cât de neliniştit era în sufletul său. Când o zări pe Jade, se ruşină şi-şi şterse sudoarea de pe faţă.

— Ce prost sunt că m-am speriat.

Ea nu răspunse nimic, căci ştia prea bine de ce se trezise atât de brusc soţul ei, cu sudoarea pe frunte.

— Am o scrisoare de la Mayli, zise ea în sfârşit, şi conţine veşti rele. Trebuie să-mi spui, dacă să păstrăm veştile pentru noi, sau să le transmitem şi celorlalţi. Îi citi scrisoarea, el asculta atent, dar

fruntea i se încreţi, şi nu putea opri înjurăturile care-i ţâşneau spontan. Îşi frământa mereu mâinile.

Se gândi un moment, apoi vorbi astfel către soţia sa:

— Ce rost ar avea să spunem bătrânilor tot ce scrie în ea? Ei ştiu că vor muri înainte ca să apuce timpuri mai bune, dar păstrează nădejdea că noi, copiii lor, vom fi liberi. Ştii prea bine câtă încredere are bătrânul meu tată în făgăduiala dată nouă de către oamenii albi. Ce va gândi el când va auzi că sunt în retragere? Va mai trăi? Dacă-i spunem fratelui meu mai mare, el îi va povesti imediat soţiei sale, iar ea va avea grijă ca veştile să ajungă la urechea mamei mele. Nu, să păstrăm în noi acest secret, măcar până vom afla cu siguranţă dacă fratele meu mai trăieşte sau nu.

— Sunt bucuroasă că vorbeşti astfel, răspunse Jade, căci şi eu am vrut să fac acelaşi lucru dar mi-a fost teamă.

Se ridică şi ascunse scrisoarea într-o ladă în care păstra hainele de iarnă. După aceea se uitară unul în ochii celuilalt, şi ştiau că gândeau acelaşi lucru: grija pentru feciorii lor. Lao Er vorbi, în fine.

— Trebuie să mă întorc la munca câmpului.

Jade îşi şterse ochii înlăcrimaţi.

— E timpul ca ceilalţi să se scoale, mă duc să îngrijesc de tatăl şi mama ta.

Şi astfel, din acea zi, cei doi păstrau în ei secretul grozav al disperării.

*

* *

Femeia birmaneză, după ce luă scrisoarea lui Mayli pentru Sheng, o ascunse într-un buzunar, şi o uită acolo timp de şase zile. Căci, după ce se întorsese acasă, trebui să facă mai întâi curăţenie; apoi soţul ei, care la început fusese atât de fericit, găsi că copilul nu prea îi seamănă, cu toate că avea semnul de după ureche care ar fi trebuit să-l mulţumească. Astfel că biata femeie, se strădui să-l îmbuneze, şi numai la scrisoare nu-i era capul. Într-o dimineaţă, pe când îşi spăla rochia la râu, dădu de scrisoare. Dar nu socoti prea gravă această uitare, principalul era că scrisoarea nu era pierdută.

O puse în buzunarul rochiei unde scrisoarea mai rămase alte două zile. Îşi aminti în fine de ea şi o înmână bărbatului ei.

Întâmplarea făcu că soţul ei aflase tocmai în acea dimineaţă, la o adunare a negustorilor chinezi din oraş, că o divizie chineză fusese în întregime distrusă, afară de doi sau trei oameni, care

deznădăjduiţi s-au întors în oraş dar nu şi-au găsit camarazii. Omul luă scrisoarea; femeia îi explică că tânăra chineză care i-o dăduse, o rugase să o predea unui soldat neobişnuit de înalt. Bărbatul se înfurie că nu-i spusese nimic până atunci, şi porni în oraş unde povesti celorlalţi negustori chinezi despre existenţa scrisorii. Se sfătuiră mult timp, dar cum puteau ei şti unde se afla armata chineză?

— Să mergem la american, zise unul. E doar aici.

Ceilalţi au acceptat această propunere, şi cu toţii s-au îndreptat spre comandamentul americanului. Acesta îi primi destul de bine.

— Puteţi să ne spuneţi, în ce parte au apucat oamenii întorşi ca să găsească armata chineză? întrebară ei.

— Direcţia nord-est, răspunse americanul, mai mult decât atât nu pot să vă spun.

Indicaţia aceasta servi mult oamenilor decişi să pornească în căutarea soldaţilor rătăciţi. Închiriară nişte măgăruşi cu ajutorul cărora se îndreptară pe şoseaua care ducea spre nord-est. Jumătate de zi au mers, supraveghind cu atenţie drumul, treceau prin sate, şi întrebau pe oameni, dacă n-au văzut cumva nişte soldaţi, în trecere. În fine, zăriră pe şosea patru oameni, zdrenţuiţi, murdari, şi care păreau a fi soldaţi. Se apropiară de ei; doi erau chinezi, unul indian, iar celălalt englez. Unul din chinezi era atât de înalt, încât negustorul scoase imediat scrisoarea din buzunar şi i-o dădu. Sheng citi numele de pe adresă.

— Eu sunt, zise el uimit.

— Atunci misiunea mea s-a terminat, zise negustorul, şi-i dădu lui Sheng şi câteva monede în dar. Îşi luă rămas bun de la el, şi împreună cu ceilalţi, se îndreptară înapoi spre oraşul lor.

Sheng era foarte mirat, din cauza scrisorii, dar cine ar putea spune că înţelege toate întâmplările neobişnuite care ne stau în cale? De unde putea el şti, că datora această scrisoare faptului că o femeie birmaneză, soţia unui chinez, îi dăruise acestuia un fecior? Se minuna doar că ţinea în mâini o scrisoare de-a lui Mayli, şi mulţumea Cerului că ştia să citească cele scrise de ea. E adevărat, că Mayli se servise de litere mari şi citeţe, căci ştia că Sheng nu descifra prea uşor o scrisoare. Totuşi el o citi, şi o reciti de câteva ori; se aşeză la umbra unui banan, şi nu se mai sătura de citit. Tovarăşii săi de drum aşteptau cu nerăbdare să isprăvească. În sfârşit, Sheng le vorbi:

— Trebuie să ne întoarcem să vorbim cu americanul şi să-l

întrebăm încotro au pornit trupele noastre.

Se sculă şi puse scrisoarea la chimir. Ceilalţi se sculară şi ei, afară de englez, care rămase locului. Charlie îi explică că aveau de gând să se întoarcă şi să întrebe pe american unde se găseau trupele lor. Englezul îl privi ruşinat.

— Eu nu mă întorc înapoi, zise englezul. Duceţi-vă voi şi întrebaţi-l ce vreţi, eu rămân aici şi vă aştept până vă întoarceţi.

Charlie începu a râde şi le traduse celorlalţi cuvintele albului.

— Deoarece e dezertor, nu e de mirare că nu vrea să dea cu ochii de un ofiţer alb.

Chinezii porniră pe şosea spre cantonamentul generalului american. După un marş de o jumătate de zi, ajunseră la locul unde era cantonat restul trupei alcătuită din chinezi şi indieni, oameni care scăpaseră din retragerea forţată.

Găsiră pe general, afară în curte, îmbrăcat doar cu o cămaşă şi pantaloni scurţi, ca orice soldat de rând, cu părul său cărunt umezit de sudoare, căci căldura era mare prin aceste locuri. Charlie se duse direct la el şi-l întrebă unde se află armata chineză.

Americanul, care tocmai cerceta o hartă pe care făcea diferite însemnări cu creionul, rămase uimit la vederea acestor soldaţi în zdrenţe, şi care făceau parte din Divizia pierdută. Începu să înjure în limba sa, şi cu greu putu să se liniştească.

— Dar unde aţi fost, de unde veniţi, oameni buni?

Charlie povesti americanului, cum luptase Sheng în fruntea soldaţilor săi pentru salvarea albilor încercuiţi; nu uită să pomenească de puntea ruptă care-i împiedicase să se poată retrage. Relată apoi că din această cauză toţi oamenii lor au fost măcelăriţi, afară de ei, care au putut să scape.

Americanul ascultă în tăcere, ochii săi albaştri străluceau.

Charlie întrebă:

— Unde sunt oamenii noştri?

— S-au îndreptat spre Lashio, răspunse americanul în englezeşte. I-am spus generalului vostru că acţiunea pe care a pornit-o e o nebunie. Vrea să-şi împrăştie oamenii pe un front îngust. Japonezii vor pune mâna pe ei. N-a vrut să mă asculte.

Charlie îi traduse lui Sheng, vorbele americanului; Sheng înţelese imediat că americanul avea dreptate. Fără să vrea îi zise lui Charlie:

— Spune americanului că mi-e teamă că are dreptate, iar noi să ne grăbim, poate îl mai găsim pe generalul nostru, înainte de a fi

prea târziu.

— Am înţeles ce ai spus, zise americanul.

Îi aruncă lui Sheng o privire pătrunzătoare, iar acesta se uită la rândul lui în ochii americanului. Aceşti doi oameni se înţelegeau dintr-o privire.

— Te-am mai văzut şi altădată, îi spuse americanul.

— O singură dată, îi zise Sheng.

— Eşti din câmpiile Nankingului, adăugă americanul, într-o limbă chineză vulgară. Aş fi preferat ca tu să fii în locul generalului vostru. Ai mai multă minte ca el.

Sheng nu răspunse, căci nu putea admite că un superior de-al lui era mai puţin valoros ea el. Se adresă către Charlie:

— Să pornim imediat.

Îi mulţumiră americanului, şi se grăbiră să plece.

Îl găsiră pe englez, în acelaşi loc. Dormea la umbra unui banan. Când auzi de intenţiile de plecare ale tovarăşilor săi, se supără.

— Ar trebui să mergem spre India, ţipă el către Charlie. E singura noastră salvare.

— India! răspunse Charlie înfuriat, bine omule, dar nu ştii că între noi şi India sunt munţi înalţi?

Dar englezul ţinea morţiş la intenţia lui.

— Vreau să mă duc în India, cunosc o mulţime de oameni acolo.

Din păcate însă, fiind în ţară duşmană, şi în pericol de a fi împuşcaţi, căci birmanezii ucideau pe albi, oriunde îi prindeau, nu-i rămânea de ales, trebuia să meargă cu ei. Plecară împreună, pe cărări lăturalnice, ocolind oraşele şi satele; de câte ori le venea în cale câte un grup mai mare de oameni, se refugiau în câmp, sau alteori în păduricile din apropierea junglei.

După ce au umblat astfel mai multe zile, şi-au dat seama că sunt în apropiere de o armată duşmană căci diverse indicii le arătau că japonezii nu sunt departe. Satele erau pe jumătate arse, iar altele care erau neatinse, aveau steagul duşman; populaţia locală era veselă şi zgomotoasă. Se bucura de înfrângerea albilor, care-i stăpâniseră ani de zile.

Sheng înţelese imediat situaţia şi se adresă astfel lui Charlie:

— Dacă nu ne strecurăm într-un fel, printre liniile duşmane, ca să ajungem până la generalul nostru, bătălia va începe şi vom sosi prea târziu. Mi-e teamă că americanul a avut dreptate.

Capitolul XXI

Generalul îşi situă unităţile după planul făcut dinainte. Era tăcut şi trist, căci nu putea uita vorbele americanului, dar nu putea să recunoască că ceea ce face e o greşeală. Îşi aranjă oamenii, cu grijă, de-a lungul frontului îngust pe care şi l-a ales; în timpul nopţii era cuprins de grijă, dar se consola la gândul că americanul, care nu câştigase nicio bătălie, nu putea să-i dea sfaturi bune.

„Americanul ţine cu englezii, cum putem avea noi încredere în el? îşi spunea el cu amărăciune. Ei nu ne consideră ca egalii lor. Dacă ei lucrează împreună, noi vom acţiona singuri.”

Gândurile acestea nu-i dădeau răgaz; dar căuta să se convingă că oamenii lui vor rezista oricărui atac duşman, căci nu luptaseră ei oare şi acasă, contra aceluiaşi duşman?

În rândurile femeilor domnea linişte, căci fiecare îşi vedea de lucrul ei. Munceau de zor căci sandalele soldaţilor erau rupte, şi mulţi umblau cu picioarele goale; hainele lor erau rupte şi zdrenţuite; pe mulţi îi muşcau insectele: ţânţari sau scorpioni, sau chiar şerpii; alţii se îmbolnăveau de stomac din cauza apei stătute din puţuri.

Dar Chung, care căuta să-i îmbărbăteze pe toţi, nu se simţea în siguranţă; multe zvonuri, care nu pătrunseseră încă în rândurile femeilor, ajunseră la urechea lui. Într-o seară, ducându-se la Mayli, o găsi cosând la o manta ruptă. Se aşează pe jos, alături de ea, şi cu o voce stinsă îi împărtăşi temerile sale.

— Dacă vom fi atacaţi şi poate învinşi, ce plan ai ca să-ţi salvezi femeile şi pe tine?

Mayli se gândise de multe ori la acest lucru, căci ştia că femeile vor aştepta să vadă ce face ea, ca să-i urmeze exemplul.

— Dacă putem, vom rămâne alături de trupă; dacă nu, ne vom refugia în junglă – cum ne-am putea apăra altfel?

— Vreau să-ţi fac un mic cadou, zise Chung şi duse mâna la buzunar, de unde scoase un compas mic. Ia-l, vei şti astfel cum să te îndrepţi spre vest, ca să eviţi întâlnirile cu duşmanul.

— Îţi mulţumesc mult, zise Mayli şi ascunse compasul în buzunar.

Îşi luă lucrul şi continuă să coasă. Chung se uită la ea; cât de mult se schimbase, ce veselă şi frumoasă era când venise! Acum arăta ca o ţărancă cu pielea aspră şi arsă de soare. Părul negru avea şuviţe mai deschise, braţele şi faţa, negre, buzele mai puţin pline, iar sprâncenele veşnic încruntate. Mâinile erau crăpate,

unghiile rupte, căci nu se dădea în lături de la munca cea mai grea. Devenise posomorâtă şi zâmbea rareori.

Simţi privirea lui aţintită asupra ei, ridică ochii şi se uită drept în ochii lui Chung. Dar nici ea, nici Chung nu vorbi, căci ce aveau să-şi spună aceşti oameni, a căror soartă era atât de vitregă? Doctorul se sculă, îşi luă rămas bun şi plecă, fără să ştie că nu avea s-o mai vadă pe această femeie, în tovărăşia căreia se simţea ca şi cum ar fi avut în faţă un bun camarad.

*
* *

În zorii zilei următoare, duşmanul apăru şi se năpusti asupra lor. Primii soldaţi care se treziră, văzură doar un nor pe cer. Dar cine lua în seamă un nor? În această regiune, cerul era, dimineaţa, adesea noros, până la răsăritul soarelui; chiar dacă apărea de o culoare mai deschisă, nu era de mirare, căci toate erau altfel în ţara aceasta străină.

Dar norul părea că vine dinspre praful ridicat de camioanele care transportau armata duşmană; în curând apărură numeroase avioane, din ce în ce mai multe.

— Pericol – pericol! începură să ţipe oamenii, şi se împrăştiară care încotro.

Generalul, care nu dormise toată noaptea, auzind zgomot, sări afară din cort. În acelaşi moment, un aeroplan duşman se lăsă jos şi deschise un foc de mitralieră, generalul fu atins la umăr şi căzu. Nici nu avusese măcar timpul să-i fie teamă, – murise în aceeaşi clipă.

Puţini l-au văzut căzând, căci duşmanul împrăştia moartea peste tot: în cer şi pe pământ. Atacau, împuşcau, aruncau bombe şi oamenii cădeau ca muştele. În mijlocul unui astfel de prăpăd, cine se mai putea gândi la aproapele său? Chung întinse mâinile către cer şi rămase pe loc.

— M-au prins, avu el doar timpul să spună, căci căzu şi el imediat, lovit de un glonte duşman.

Inamicul ataca cu furie; regimentele şi batalioanele generalului fură în curând încercuite şi nimicite. Oamenii erau separaţi şi izolaţi unii de alţii, ariergarda – o mână de oameni – fu distrusă prima. Întreaga divizie chineză dispăru, ca şi cum n-ar fi existat niciodată.

Răniţii şi morţii stăteau grămadă, cei care scăpau de furia avioanelor erau executaţi de trupele terestre. Bătălia, care durase

doar câteva minute – căci soarele abia începuse a se ridica – lăsă un prăpăd în urmă, cadavrele umpleau şoseaua.

*
* *

Puţini scăpară, refugiindu-se în junglă, printre ei se afla şi Mayli, Pansiao şi încă trei femei: Siu-chen, An-lan şi Hsieh-ying. După plecarea lui Chung, cu o seară înainte, Mayli rămase foarte neliniştită şi nici nu putu să doarmă.

— N-ar fi venit la mine, dacă nu i-ar fi fost teamă, îşi spuse ea, şi cu cât se gândea mai mult la duşman, şi la felul cum acesta se purta cu femeile, neliniştea ei creştea. Renunţă să se mai culce, se sculă de-a binelea şi trezi mai întâi pe Pansiao, apoi pe celelalte trei femei.

— Sunt neliniştită. Sculaţi-vă şi ascultaţi-mă, le zise ea.

Umbla de la un pat la altul, cu lanterna în mână. Lumina palidă cădea pe feţele lor adormite şi trudite. Inima i se strânse de durere.

— Să le trezesc pe toate sau nu? se luptă ea cu gândul. Privi cerul întunecat, apoi lumină cu lanterna feţele chinuite de griji, care dormeau. Niciuna nu mişca. Noaptea era atât de calmă, încât îi păru rău că se alarmase pe degeaba. Renunţă să mai trezească şi pe celelalte, se întoarse la camaradele ei care erau sculate şi le ordonă să se culce.

— N-ar fi trebuit să vă trezesc, numai fiindcă mi-a fost mie teamă, totuşi, în caz de pericol, vă îndreptaţi spre partea de vest a junglei. Alegeţi-vă un loc cam la vreo milă în interiorul junglei şi aşteptaţi acolo venirea mea.

Ascultară îngrozite aceste cuvinte. Pansiao ţipă deodată:

— Mă sperii, surioară.

— Nu trebuie să-ţi fie teamă, răspunse repede Mayli. Du-te înapoi la culcare. Ea însăşi se îndreptă spre patul ei.

Mayli ştia că principalul motiv al neliniştii şi insomniei ei era incertitudinea în privinţa lui Sheng, căci nu putea afla dacă trăieşte sau e mort, şi dacă-l va mai vedea vreodată, în caz că e prizonier.

Somnul nu-i venea, astfel că auzi primul huruit îndepărtat şi sări imediat din pat. Cercetă cerul, zări imediat norul galben şi înţelese că nu era un nor obişnuit. Trezi în grabă femeile, şi alergă spre locul unde se aflau răniţii şi bolnavii.

— Fugiţi – fugiţi care puteţi, ţipă ea, iar cei care nu pot – să se întindă cu faţa la pământ.

În timp ce îndemna astfel oamenii, duşmanul îşi începuse acţiunea criminală; se aruncă imediat cu faţa la pământ. Îl văzu însă pe Chung, care căzuse primul, lovit de un foc de mitralieră.

Cine ar putea spune de ce unii scapă iar alţii sunt ucişi? Stătea nemişcată, cu faţa la pământ, iar deasupra ei şi în jur, simţea căldura împuşcăturilor, auzea huruitul, zgomotul puştilor, dar rămase neatinsă. Nici capul nu-l ridica, abia respira.

— Sunt moartă, gândi ea. Aceasta e moartea. Nu mă voi mai scula niciodată, nu voi mai vorbi un cuvânt. Cred că acestea sunt ultimele mele clipe.

Dar trupul ei era viu şi tremura, simţea sângele cum pulsa în vene, muşchii elastici şi oasele rezistente. Niciodată nu simţise atât de puternic viaţa din ea, ca în aceste momente, când aştepta moartea care va curma totul.

— Cât de mult regret că nu m-am măritat cu Sheng, gândi ea cu pasiune. Ce păcat că am trăit atât de singură tot timpul!

Acestea erau gândurile ei, şi la nimic altceva nu se gândea, acum când era sigură că va muri.

— Sheng – Sheng! Trupul meu moare fără a fi trăit!

Cât regret era în aceste cuvinte!

Dar moartea n-a venit. Duşmanul s-a îndepărtat, şi ea a rămas în viaţă, în mijlocul acestei câmpii a morţii. Zgomotul se îndepărta, aeroplanele nu se mai auzeau. Bătălia era sfârşită, iar soarele răsări iarăşi ca în fiecare dimineaţă. Ridică capul şi văzu moartea care era peste tot în jurul ei, dar ea – ea trăia. Cât de mică şi pierdută era ea, care trăia în mijlocul atâtor morţi. Rămase locului şi privi în jur: răniţi, ciopârţiţi, bucăţi de carne altădată numite oameni; în apropiere erau femeile, camaradele ei, ucise în timpul somnului.

— Ar fi trebuit să le trezesc şi pe ele! ţipă ea.

Se simţi bolnavă şi nenorocită, şi începu să fugă cât o ţineau puterile, în direcţia junglei.

*

* *

Sheng şi tovarăşii săi încercară în zadar să ajungă la locul stabilit, înaintea duşmanului. Dar acesta era mai iute decât ei: el alerga cu maşina şi aeroplanul, pe când ei, sărmanii, mergeau pe jos.

Când în fine au ajuns la locul bătăliei, peste tot erau doar

grămezi de cadavre, toate intrate în putrefacţie din cauza căldurii şi a ploilor repezi. Părea că niciunul nu scăpase. Îl găsiră pe general, întins în faţa cortului, exact în poziţia în care căzuse. Inamicul îi luase armele şi insignele. Sheng îl întoarse cu faţa în sus.

Dar nici măcar de plâns nu putea.

— Unde sunt femeile? se adresă el către Charlie. Era printre ele una, pe care am cunoscut-o.

Cei doi bărbaţi se uitau unul la altul, amuţiţi de durere. Duşmanul se îndreptase spre nord, în direcţia Lashio, spre a tăia Şoseaua cea Mare dinspre China. Erau în afară de pericol, dar cine îi putea lecui de durerea care pusese stăpânire pe ei. Sheng simţi nevoia, spre a se uşura puţin, de a pomeni măcar numele lui Mayli.

— Ştii, era una înaltă – poreclită Wei – o chema Mayli.

— Pe asta o cunoşti? exclamă Charlie, iar Sheng avu un moment impresia că şi Charlie iubeşte aceeaşi femeie. Dar Charlie adăugă imediat:

— Aceea pe care o cunosc eu e scundă, ca un copil, şi care e mereu în preajma lui Mayli, ca un mic căţeluş.

— Doamne, dar e sora mea! ţipă Sheng. E Pansiao.

— Pansiao e sora ta? se minună Charlie.

În câmpia morţii, cei doi tineri şi-au strâns cu putere mâinile, şi au vărsat lacrimi amare pentru fiinţele atât de dragi lor. Câte nu şi-ar fi spus ei, dacă n-ar fi fost de faţă englezul.

— Ce intenţionaţi să faceţi? îi întrebă acesta. Sper că v-aţi convins că am avut dreptate – mai bine am fi luat drumul spre India.

*

* *

Ce-i mai rămânea lui Sheng şi tovarăşilor săi, decât să se îndepărteze de câmpul plin de cadavre, spre junglă, unde aveau să plănuiască calea de urmat. Dar nici Sheng nici Charlie nu puteau să plece înainte de a cerceta cadavrele, spre a se convinge dacă Mayli şi Pansiao nu se află printre ele. Erau atâţia pe care-i cunoşteau, dar cum puteau ei să-i îngroape pe toţi? Au rupt o bucată din pânza cortului şi l-au acoperit pe general ca să-l ocrotească contra muştelor. În sfârşit, văzând că tinerele fete nu erau de găsit, şi mai ales din cauza căldurii mari şi a muştelor numeroase, cei doi prieteni s-au îndreptat spre junglă, spre a găsi puţină apă şi mai ales umbră.

Dar jungla era foarte deasă şi cu greu puteai găsi un drum prin ea; noroc de indian care-i conducea. El dădu de o potecă, şi cei patru se avântară pe această cale, exact pe drumul pe care, cu patru ore mai înainte, trecuse Mayli şi tovarăşele sale. Într-adevăr, imediat după începerea atacului duşman, Mayli, fugise în junglă, unde îşi găsi prietenele, îngrozite de spaimă. O ploaie repede începuse să cadă, şi femeile, care nu puteau auzi nimic din cauza ploii, erau speriate, căci duşmanul se mai putea întoarce. Nici măcar pe Mayli n-o auziră venind, dar la vederea ei începură a plânge cu lacrimi amare. Se întreba şi Mayli, ce le rămânea acum de făcut? Unde să se ducă în ţara asta străină şi ostilă lor, şi cum putea o mână de femei, fără ajutor, să ajungă iarăşi de unde plecaseră? Arborii verzi străluceau din cauza ploii, iar maimuţele numeroase, săltau din creangă în creangă, şi se uitau, uimite, la ele. Mayli tremura de frică, căci şi duşmanul adeseori se căţăra prin copaci, şi cine putea spune, dacă alături de maimuţe, nu se ascundea şi vreun nou pericol? Teroarea aceasta le cuprinse pe femei; speriate, începură a fugi împreună, înapoi spre şosea.

Dar Mayli îşi reveni în fire în curând şi ţipă în urma lor:

— Opriţi-vă – opriţi-vă – parcă am înnebunit, încotro mergem?

Femeile se opriră, şi se uitară cu grijă la ea; Pansiao începu a plânge, căci era atât de cald, şi frica pusese stăpânire pe ea. Mayli, văzând feţele acestea chinuite de teamă, îşi dădu seama, că ea singură trebuia să le liniştească şi mai ales să găsească soluţia salvatoare.

Ploaia încetase; dacă ar fi putut vedea ce frumoasă era natura din jurul lor! Dar, sărmanele, flămânde şi însetate, se speriau până şi de frunzele mişcate de vânt!

Deodată se auziră voci de bărbaţi şi paşi care înaintau cu greutate prin pădure. Se strânseră una lângă alta, căci frica lor de bărbaţii japonezi era mare. Şi-au dat seama că sunt femei, cu toate că erau oţelite şi trecute prin atâtea nevoi; toate împărtăşiseră soarta soldaţilor în bătălii grele. Au uitat totul, la auzul vocilor bărbăteşti, afară de faptul că erau femei la discreţia unor masculi. Se ţineau de mână, nemişcate – căci nu mai era timp să fugă – de frică să nu fie auzite. Vocile se apropiau, Mayli îşi dădu imediat seama că oamenii vorbeau englezeşte.

— Eu cred că o să rămân fără bocanci, dacă nu ieşim până mâine, din această pădure, zise unul din ei.

Mayli făcu semn femeilor să rămână liniştite apoi îndepărtă

ramurile copacului în dosul căruia se ascunseseră şi zări la o mică distanţă, trei oameni zdrenţăroşi, dar înarmaţi. Unul din ei avea în mână un bocanc la care se uita cu grijă.

Mayli se apropie. Să le vorbească sau nu? Ce palizi erau englezii, şi câtă tristeţe aveau zugrăvită pe faţă. Dar erau toţi atât de tineri! Da, va vorbi.

— Hello! zise ea deodată, hello!

Săriră în picioare, cu ochii speriaţi, şi armele întinse.

— O femeie aici! se minună cel cu gheata în mână, eşti prieten sau duşman?

Mayli ieşi din tufişul care o ascundea.

— Deoarece sunt chineză, trebuie să vă fiu prietenă.

Capitolul XXII

Cei trei tineri priveau pe Mayli. Ea citi în ochii lor palizi, vechea îndoială a albilor. Chineză! Prietenă sau duşmană?

— Nu trebuie să vă fie teamă de mine, adăugă ea repede. Chiar dacă nu sunt engleză, totuşi nu sunt decât o femeie.

— Eşti singură? întrebă unul din ei.

Coborâse arma, dar o ţinea totuşi la îndemână.

— Nu, sunt împreună cu patru femei. Am scăpat toate din bătălia de azi dimineaţă.

— Ce bătălie? întrebă tânărul din nou.

— Nu veniţi dinspre şosea? întrebă Mayli.

Tânărul clătină din cap.

— Nu, din contră, rătăcim de mai multe zile prin junglă, fără a fi putut ajunge la o şosea. Nu ştim unde ne aflăm. Credeam că mergem spre India, dar din cauză că nu puteam vedea soarele, prin desişul pădurii, n-am avut nicio orientare.

Mayli scoase din buzunar compasul dăruit de Chung.

— Aţi luat direcţia sud-est.

— Doamne Dumnezeule! exclamă englezul.

În disperarea lor, englezii au uitat de primejdie şi au depus armele. Unul din ei, slab şi prăpădit, se scărpina în cap. Sărmanul, îşi manifesta, astfel, durerea. Cel mai tânăr, foarte palid, avea o privire îngrozită.

— Vasăzică, tot timpul am mers pe un drum greşit!

— Aşa se pare, răspunse primul.

Îşi încheie tunica zdrenţuită.

— Japonezii sunt la sud de noi, sau în altă direcţie?

— Au trecut pe aici azi dimineaţă, răspunse ea, îndreptându-se spre nord şi est. N-aş putea spune cât de mult s-au îndepărtat de aici.

— Dacă au fost aici azi dimineaţă, atunci trebuie să plecăm imediat. Dar încotro? Doar de atâtea zile fugim din calea lor. Au fost în urma noastră tot timpul, şi noi care credeam că ne îndepărtăm de ei.

— Trebuie să ieşim din junglă, zise Mayli. Nu putem să vedem nimic, înainte de a ieşi la lumină. Voi chema pe prietenele mele.

— An-lan, Pansiao, Siu-chen, Hsieh-ying, începu ea să strige.

Femeile, care stătuseră ascunse, ieşiră timide; Pansiao ţinea strâns mâna lui Hsieh-ying. Femeile se uitau curioase la englezi, iar aceştia la rândul lor le priveau cu oarecare sfială. Tinerii, după cum observă Mayli, nu erau prea încântaţi. Femeile vor fi o povară, gândeau desigur englezii.

— Putem merge tot atât de repede ca şi voi, zise Mayli, suntem obişnuite cu marşul.

— Când te gândeşti că am făcut aşa un drum ca să dăm de nişte femei, zise unul din englezi.

— Lasă vorba, Rick, îi ripostă primul. După un moment de tăcere, îşi duse puşca la umăr. Să pornim la drum, nu avem timp de pierdut.

Luară direcţia din care veniseră, oamenii mergeau înainte, iar femeile în urma lor.

Nimeni nu vorbi; aceşti oameni atât de diferiţi între ei, albi şi asiatici, femei şi bărbaţi, mergeau prin desişul junglei, fiecare cu îndoiala în suflet. Din când în când, fiecare grup îşi dădea cu părerea despre celălalt. Englezii, privind înapoi spre femei, vorbeau între ei.

— Cea mai scundă pare tare tânără, să tot aibă şaptesprezece ani, zise unul.

— Ar fi drăguţe, dacă nu ne-am gândi la fetele noastre, vorbi un altul.

— Sunt prea galbene, prea subţiri, şi nu-mi plac ochii lor, zise al treilea.

— Dar sunt totuşi femei, îşi aminti primul.

— Dacă crezi tu aşa, răspunse altul.

Femeile la rândul lor, ştiind că bărbaţii nu puteau să le înţeleagă, vorbeau şi ele despre ei.

— Oare toţi albii sunt atât de înalţi şi subţiri, şi ososi? o întrebă Hsieh-ying pe Mayli.

Mayli, zâmbi doar, căci era tare obosită şi căldura era mare.

— Oamenii lui Ying sunt slabi sau graşi, ca şi bărbaţii noştri, răspunse ea.

— Mă înfricoşează, se plânse Pansiao. Ochii lor albaştri sunt fioroşi, iar nasurile lor sunt ca nişte brăzdare de plug. De ce au astfel de nasuri? Miroase cu ele cum fac câinii?

— Dacă aşa i-a făcut mama, zise Mayli râzând.

— Arată ca nişte fructe fără coajă, se amestecă Siu-chen în vorbă. De ce au pielea roşie?

— Sunt arşi de soare, fără a fi bronzaţi.

Dar, după obiceiul femeilor, discuţia lor începu să degenereze:

— Oare bărbaţii aceştia sunt la fel cu ai noştri? întrebă Hsieh-ying, căci avea o slăbiciune pentru bărbaţi, organică, dar se stăpânea, de ruşine.

— Desigur că da, răspunse Mayli cu răceală.

— Pielea mi se încreţeşte la gândul că aş putea sta în apropierea unor astfel de oameni, zise Hsieh-ying.

Mayli zâmbi ironic.

— Sunt încântată că aud astfel de vorbe, adăugă Mayli, iar celelalte femei izbucniră în râs.

Râdeau tinerele femei privind spre englezii zdrenţuroşi, cu picioarele goale şi păroase, cu trupurile sleite de puteri; au uitat de pericolele prin care trecuseră, au uitat, căci erau tinere.

— Ceea ce nu pot să sufăr, e că sunt aşa de păroşi, se amestecă şi An-lan în discuţie. Niciodată nu mi-au plăcut animalele; oamenii lui Ying sunt acoperiţi cu păr. Priviţi la bărbile lor!

— N-au putut să se bărbierească peste tot? Ia te uită la braţele şi picioarele lor la fel de păroase ca obrazul. Au un păr des, ca şi câinii. Au păr pe întregul corp?

— N-am văzut niciodată un bărbat alb fără haine, răspunse Mayli serioasă. Şi niciun alt bărbat. Dar cred că nu sunt păroşi ca nişte câini, după cum susţine An-lan.

Dar numai cu vorba nu se satură nimeni. Mai ales că drumul era destul de anevoios. Trebuiau să se gândească la mâncare şi mai ales la un adăpost pentru noapte. Fiind pe înserate, Mayli se adresă englezilor, cerându-le sfatul.

— N-ar fi mai bine să ne sfătuim împreună ce trebuie să facem ca să găsim ceva mâncare şi un adăpost? Jungla e nesfârşită,

trebuie să mâncăm şi să găsim un loc pentru dormit.

Englezii se opriră, femeile de asemenea.

Se aşezară pe trunchiuri de copaci; soldaţii îşi ştergeau sudoarea de pe faţă cu mâneca tunicii şi-şi făceau vânt cu frunze. Ţânţarii roiau în jurul lor. Deodată, unul din englezi se ridică cu un ţipăt:

— Nu mai pot să suport aceasta.

Îşi scărpina cu putere picioarele goale, căci o sumedenie de insecte îşi găsiseră loc în părul de pe picioare. Hsieh-ying se uita la el mirată; în mână avea o frunză tare mirositoare, şi-şi dădu seama că, frecată între mâini, mirosul devenea şi mai pregnant. Se apropie de englez, şi-i făcu semn să frece picioarele cu frunza aceasta. Într-adevăr, insectele, neputând suferi mirosul, se împrăştiară.

— Eşti o fată de treabă, spuse el.

Mayli îi traduse lui Hsieh-ying vorbele englezului. Ea râse cu poftă.

Dar frunza, se vede că era otrăvitoare, căci după puţin timp, englezul simţi o usturime şi începu să urle.

— Să fie al dracului, cred că frunza a fost otrăvită.

Râsul dispăru de pe buzele lui Hsieh-ying, iar Mayli fu de părere că ar fi mai bine să pornească iarăşi la drum. Mayli împreună cu englezul cel înalt mergeau în frunte, ca doi conducători, iar ceilalţi îi urmau; nu mai erau despărţiţi, ci păşeau alături.

Pe măsură ce o privea mai mult pe Mayli, îi plăcea mai mult englezului.

— E un mare noroc că am întâlnit o fiinţă care ştie englezeşte, zise tânărul. Poate că ne vom fi de folos, unul altuia.

— Nu e lucru uşor pentru nişte femei să călătorească singure printr-o ţară neospitalieră, răspunse ea.

— Ce ar fi dacă am face un plan? o întrebă el.

— M-am gândit la ceea ce am putea face, răspunse fata. Dacă am putea tăia şoseaua cea mare care duce spre India, ar fi bine pentru noi să luăm această direcţie, căci, după câte ştiu, nu există şosele care duc spre China. Am auzit însă adeseori, că este un drum care duce spre India.

Englezul strânse buzele în semn de plictiseală.

— Greşeşti, zise el supărat. Nu e niciun drum.

— Nicio şosea care duce spre India? Se miră Mayli.

Tânărul clătină din cap.

— Tocmai de asta e retragerea atât de anevoioasă, cărările sunt

înguste şi îndesate cu oameni. Şi apoi, niciuna nu merge direct spre India.

Mayli era atât de mirată, încât nu putea scoate un cuvânt. Auzise de atâtea ori vorbindu-se despre minunata şosea spre India, de o sută de picioare lărgime, asfaltată, pe care armatele puteau înainta atât de bine.

— Ce nebunie din partea generalilor noştri, ţipă ea deodată, să aducă în ţară străină, o armată prea puţin numeroasă pentru a învinge, ştiind că nu există posibilitatea unei retrageri!

— Nu-mi spui nimic nou, îi răspunse englezul. Am repetat-o şi repetat-o mereu. Dar ce să-i faci, se vede că aşa trebuie să fie. Dunkerque a fost o bagatelă, în comparaţie cu bătălia de aici. Am fost la Dunkerque. Am avut doar o mână de apă de trecut şi Anglia era aproape şi ne putea da ajutor. Ştiam că ţara noastră e aproape. Dar aici – o întindere de sute de mile de junglă – iar Anglia, la o depărtare atât de mare. Chiar şi India – se opri şi Mayli îşi dădu seama că se străduieşte să-şi oprească lacrimile.

— Pentru ce suntem aici? se întrebă Mayli.

— Pentru ce luptăm în ţara asta blestemată? se răsti englezul deodată. Toţi se întreabă acelaşi lucru. Dacă câştigăm războiul, vom avea din nou această regiune cu oamenii care nu ne înghit. Dacă-l pierdem, nu vom mai stăpâni acest pământ. Nu e o ţară unde să te poţi bate. Zeci de mii de oameni vor fi înghiţiţi în această gaură, şi până la urmă tot nu vom învinge. Nu e un câmp de bătaie pentru albi!

Mayli auzi aceste cuvinte fără a răspunde. Se uită în jur, peste toată jungla. Nu, aici nu poate fi un câmp de bătaie. Frunzele copacilor tremurau în bătaia vântului. Ierburile înalte, care creşteau în preajma copacilor, nu permiteau soarelui să pătrundă, ierburile erau veşnic ude de ploaie; frunzele lor erau enorme. Mayli luă o frunză, care păstra încă apa ultimei ploi, şi sorbi cu sete lichidul. Astfel îşi astâmpărau ei setea, căci izvoare nu erau nicăieri. Nu, nu era o regiune pentru luptă. Dar câţi n-au murit pe aceste meleaguri! Se gândi la general şi la Chung, şi la toţi ceilalţi pe care-i părăsise morţi pe câmpul de luptă. Nu avu însă inima să-i reproşeze nimic tânărului englez. Cine putea să-l învinovăţească? A fost trimis aici şi a venit.

Porniră din nou la drum. După un timp, Mayli întrebă:

— Vom merge toată noaptea sau ne vom opri?

— Să mergem înainte, cât timp ne mai duc picioarele.

Merseră în tăcere o bună bucată de drum. În curând însă, întunericul deveni atât de adânc, încât nu mai puteau înainta.

— Să ne oprim aici, zise englezul. Nu-i nevoie cu toţii să dormim. Cei trei bărbaţi vor patrula în jurul vostru, cu pas regulat, ca să îndepărtăm astfel şerpii, şi să veghem ca fiarele din pădure să nu se apropie.

— Şi noi vom veghea la rândul nostru, zise Mayli. Numai Pansiao trebuie să doarmă, căci e prea tânără.

— Nu, voi femeile trebuie să dormiţi, protestă englezul. Vă asigur că...

Dar Mayli nu se lăsă.

— Noi, femeile chineze, suntem obişnuite să facem ceea ce fac bărbaţii.

Noaptea se scurse astfel, între somn şi plimbare; zorile apărură devreme, dimineaţa îşi continuară drumul.

*

* *

Ce s-ar putea povesti despre o astfel de călătorie? Oboseala le amorţea creierul şi deveniseră aproape insensibili. Oboseala ajunse la un moment dat atât de apăsătoare, încât oamenii erau ca şi amorţiţi; lipitorile sugeau nestingherite pe picioarele lor. Şi ei nu simţeau nimic. Unul vedea lipitorile la celălalt, şi doar aşa îşi dădeau seama de existenţa lor. Sângele curgea din răni, şi, slăbiţi cum erau, pericolul era îndeajuns de mare. Până şi cerul era crud cu ei, căci ploaia nu căzu decât o dată, iar setea lor era de nesuportat. De foame nu se plângeau căci erau prea istoviţi ca s-o simtă. Doar setea îi chinuia. Nici măcar de vorbit nu vorbeau, căci nu aveau puterea necesară. Englezul se servea de compasul lui Mayli şi se îndreptară mereu spre vest, dar cine putea şti cât se întindea jungla asta nenorocită. Umblau doar cu nădejdea că vor ajunge odată şi la capătul ei.

Seara, târziu, au ajuns în apropierea unui pârâu, peste care era un podeţ plutitor din lemn de bambus. S-au bucurat mult, căci îşi dădeau seama că se apropiau, în fine, de o regiune locuită. Dar oamenii aceştia puteau fi şi duşmani, astfel că s-au apropiat cu teamă de punte, şi au trecut peste ea, cu inima strânsă. O cărare îngustă ducea de cealaltă parte a râului, către un sat situat lângă mal. Lanuri verzi de orez, alături de altele de orez copt, căci în aceste părţi, ploioase şi călduroase, nu exista un sezon special

pentru munca câmpului.

S-au oprit ca să se sfătuiască ce cale să urmeze mai departe.

— Noi, bărbaţii, vom merge înainte ca să cercetăm terenul, zise unul din englezi.

— Dar dacă sunteţi capturaţi sau ucişi, ce se va întâmpla cu noi? zise Mayli.

Până la urmă, Mayli şi cu unul din englezi, au hotărât să intre în sat, iar ceilalţi să rămână pe loc. Dar Pansiao nu voia să rămână singură cu niciun preţ. Astfel că au fost nevoiţi s-o ia şi pe dânsa.

— E sora dumitale? întrebă englezul.

Mayli era cât pe ce să răspundă nu, dar apoi se gândi la Sheng, şi răspunse:

— Da, e sora mea.

Satele din această regiune erau mici, alcătuite doar din şase sau şapte familii. Oamenii trăiau în pace şi nimeni nu ştia ceva despre război, auziseră doar zvonuri despre nişte încăierări de cealaltă parte a junglei. Niciunul nu ştia să scrie sau să citească, nimeni din afară nu ajungea până la ei, astfel că nu ştiau prea multe despre ceilalţi oameni. Nu urau pe nimeni. Satul era atât de îndepărtat de restul lumii, încât niciunul din locuitorii săi nu se încumeta să iasă din sat. Se îngrijeau doar de hrana lor; nimeni nu vindea sau cumpăra ceva din afară.

Mayli, Pansiao şi englezul se apropiară de sat cu mare grijă. Era târziu după-amiază; oamenii erau la câmp, femeile de asemenea, afară de cele mai bătrâne şi de copii. Când au dat oamenii cu ochii de străini, au început a fugi în toate direcţiile, pronunţând vorbe pe care niciunul din cei trei nu le putea înţelege. Dar localnicii păreau oameni de treabă, aveau o privire care exprima bunătatea, râdeau ca nişte copii; păreau sănătoşi şi zdraveni, doar unii aveau pe picioare semne de pe urma ţânţarilor, iar alţii mergeau cu greutate, căci lucraseră prea mult la câmp. Cu cât îi privea mai mult, cu atât Mayli se convingea că oamenii aceştia nu aveau să le facă un rău.

— Sunt nişte ţărani paşnici, zise ea către englez.

Zâmbi, deschise gura şi arătă cu degetul că e flămândă. Femeile din apropierea ei se sfătuiră pe dată, şi urcară pe scările care duceau spre căsuţele lor situate la marginea apei; se întoarseră ca să aducă peşte sărat şi orez rece, pe frunze mari. Ele oferiră mâncarea celor trei străini, care la vederea acestor bunătăţi, se năpustiră asupra hranei, înghiţind-o pe dată. Ţăranii abia se ţineau de râs.

— Putem rămâne fără grijă aici, zise Mayli.

— Se pare că sunt oameni cumsecade, răspunse englezul.

Mayli arătă cu mâna spre râu, ridică cinci degete ca să le explice că mai erau cinci oameni de cealaltă parte. S-au dus cu toţii într-acolo, localnicii la mică distanţă de ei. La vederea celorlalţi cinci străini, s-au pornit din nou pe vorbă şi mai ales pe râs, arătând mereu spre puştile englezilor. Nu văzuseră oamenii aceştia niciodată aşa ceva, şi desigur că nu ştiau la ce servesc aceste arme.

Femeile au adus altă mâncare, şi apă proaspătă şi dulce; s-au ospătat sărmanii ca niciodată în viaţa lor. Ce prietenoşi erau sătenii, iar copiii se înghesuiau în jurul lor şi femeile râdeau şi vorbeau întruna! Bărbaţii se uitau cu atâta curiozitate la puştile englezilor, încât unul din ei, vrând să-i distreze pe localnici, ridică puşca şi trase într-o pasăre care trecea în zbor. Sătenii au început să ţipe de groază şi au fugit spre sat.

— Doamne, exclamă Mayli, de ce a fost nevoie să le arăţi ce se poate face cu o puşcă?

— Am vrut să fac doar o glumă, se bâlbâi englezul. Am crezut că le va place.

— Nu fiecare e atât de bucuros să omoare ca dumneata, răspunse Mayli supărată.

Se adresă apoi, către englezul mai înalt şi-i murmură:

— Repede – prefă-te că eşti supărat – pedepseşte-l.

Într-adevăr englezul se îndreptă către camaradul său şi-i trase două palme.

— Trebuie să înghiţi fără vorbă, tratamentul acesta, fata are dreptate.

Apoi se răsti la el, îi luă puşca şi încercă să o ofere celui mai bătrân locuitor al satului. Dar acesta refuză, şi ceilalţi nici nu mai voiau să se uite la acest instrument al diavolului. Englezul luă cele trei puşti, şi le rezemă lângă un copac. Sătenii se sfătuiră din nou, apoi se îndepărtară liniştiţi. Incidentul părea că e uitat.

Noaptea, după ce mâncară din nou, englezii şi femeile şi-au făcut un culcuş pe rogojini în mijlocul satului în apropierea unui foc făcut din ramurile copacilor, care-i apăra contra ţânţarilor. Sărmanii, erau atât de obosiţi, încât adormiră imediat.

*

* *

Au rămas timp de trei zile, în satul ospitalier, s-au curăţat, s-au spălat şi s-au hrănit. Fiecare în felul lui, căuta să se facă folositor sătenilor. Mayli se strădui să aline câte puţin durerile femeilor, şi ele îi erau recunoscătoare. Nu avea la ea medicamente, dar spăla răni cu apă fierbinte şi se folosea de un fel de vin preparat din orez fiert şi uscat. Îi învăţa şi pe ei să facă acelaşi lucru, şi într-adevăr după trei zile, rănile începeau să se lecuiască. Mamele aduceau copiii bolnavi la Mayli, iar un bătrân care tuşea, voia s-o convingă pe tânăra fată că trebuia să-i ajute şi lui.

Dar după trei zile, Mayli începu să fie neliniştită şi dornică să părăsească regiunea, căci cei doi englezi începuseră a se purta faţă de săteni ca adevăraţi stăpâni. Unul din ei urmărise o tânără fată şi Mayli îngrozită se plânse către englezul cel mai înalt.

— Trebuie să spui camaradului dumitale să lase fata în pace. Sătenii nu-i vor permite să se atingă de ea.

— Îi voi spune, îi promise el.

Dar la ce ar fi servit această promisiune? Mayli vedea că albii, fără să-şi dea seama, supărau pe localnici, în diferite chipuri. Ei nu-i considerau pe sătenii aceştia scunzi, fiinţe umane care ar putea fi socotiţi ca egalii lor. Oamenii deveneau furioşi şi Mayli se crezu datoare să-l prevină pe englez.

— E timpul să plecăm, înaintea izbucnirii unui conflict.

— Sunt nişte cerşetori cu prea mult temperament, îi răspunse el. Cred că e din cauza mâncării prea piperate pe care o mănâncă.

Mayli îşi ieşi din fire:

— Voi îi trataţi pe aceşti oameni ca pe nişte servitori. Uitaţi că noi suntem doar musafiri aici.

Englezul îi răspunse rece:

— La urma urmei, Birmania ne aparţine nouă.

Mayli râse zgomotos.

— N-o să vă daţi seama oare niciodată că aţi fost bătuţi? ţipă ea.

Mayli îşi aminti de vorbele lui Sheng. Câtă dreptate a avut!

— De ce nu înţelegeţi că vieţile noastre depind de aceşti oameni? Oare nimic nu vă învaţă minte? Vă treziţi numai atunci când muriţi, voi albii?

Câtă uimire pe faţa tânărului englez, la auzul acestor cuvinte. Nu înţelese ce voia să spună Mayli, şi tânăra fată îşi dădu seama că nici supărarea nici dispreţul ei nu l-ar putea atinge. Vorbele intrau prin urechea sa dar se loveau de un zid şi ieşeau înapoi, fără a lăsa niciun ecou.

— Să mergem, zise Mayli, trebuie să plecăm, căci astfel ne vom putea salva.

Da, ea împreună cu tovarăşele ei, trebuie să-i urmeze pe albi, căci erau doar aliaţii lor şi alţi prieteni nu aveau.

Mayli se duse imediat la cel mai bătrân sătean care părea să fie căpetenia localnicilor şi prin semne îi dădu a înţelege că vrea să plece, şi-l rugă să le arate calea. Bătrânul înţelese şi le conduse spre cărarea care ducea spre şoseaua principală. Astfel părăsiră ei satul care s-a purtat atât de frumos, şi o porniră din nou la drum; dar, cine ar putea spune încotro ducea această cărare?

*

* *

Sheng, împreună cu ceilalţi îşi continua drumul. Călătoria lor avea însă şi ceva suspect. Indianul care-i însoţea îşi manifesta din ce în ce mai mult ura faţă de englezul singuratic, care mergea alături de ei. Sheng observă acest lucru şi-l împărtăşi şi lui Charlie.

— Indianul acesta nu are gând bun cu englezul; nu trebuie lăsat singur cu el. Ai văzut că ţine mereu mâna în sân, unde are ascuns briceagul?

Într-adevăr indianul avea un briceag foarte scurt, dar cu vârful foarte ascuţit.

— Am văzut câtă ură e în ochii lui când se uită pe furiş la englez, zise Charlie. Păcat că niciunul dintre noi nu cunoaşte limba lui, ca să-l întrebăm de ce-l urăşte aşa.

— Să nu-l scăpăm din ochi, nu din dragoste, spuse Sheng, dar pentru dreptate.

Englezul nu bănuia nimic: din contră, din când în când îl trata pe indian ca pe un servitor şi-i cerea să-i aducă cutare sau cutare lucru. Acesta îl asculta, îl servea, dar ura din ochii lui creştea.

Se îndreptau spre nord, instinctiv, căci spre nord, jungla se termina mai repede. Într-adevăr, în curând le apăru şoseaua care ducea spre vest. Se opriră pentru popas, întrebându-se încotro s-o apuce spre vest sau spre est. Sheng fu de părere că trebuie să se îndrepte spre est, dar din păcate primul sat care se zărea în această direcţie era plin de duşmani; din fericire şi-au dat seama la timp de acest pericol, căci Charlie, care mergea în frunte, zărise câţiva japonezi care-şi luau ceaiul la un han situat la marginea şoselei. Înştiinţă imediat pe ceilalţi, astfel că fură nevoiţi să ia direcţia vest.

Mergeau pe acelaşi drum pe care îl desemnase bătrânul sătean lui Mayli, dar cine putea şti acest lucru? Şi totuşi ei urmau acelaşi drum. Dar Sheng şi cu oamenii săi mergeau mai repede decât Mayli şi femeile sale, astfel că fiecare zi îi apropia mai mult unii de alţii, încât nu era departe momentul, când aveau să se întâlnească. Era aproape de amiază şi se găseau în apropierea unui sătuleţ puţin locuit.

În timpul marşului, Mayli şi tovarăşele sale se împrieteniseră mult cu englezii. Fiecare cunoştea defectele celuilalt şi le înţelegea. Mayli ajunse să-i cunoască atât de bine pe tovarăşii ei de drum, încât înţelese, prin ei, de ce a fost pierdută bătălia din Birmania, şi că aceşti oameni nu trebuiau să fie dispreţuiţi pentru acest fapt. Ajunse la această concluzie din discuţiile pe care le avea cu ei, şi mai ales din observaţiile ei de fiecare clipă. Albii, oriunde se găseau, nu se acomodau mediului, rămâneau mereu aceeaşi, englezi. Erau oameni buni şi oneşti. Niciodată, îşi spunea Mayli, nu şi-ar fi închipuit că bărbaţii s-ar putea purta atât de corect faţă de femei, în condiţiile în care trăiau ei. Chiar dacă dorinţele lor erau contrare bunului simţ, totuşi nu se manifestau ca atare, ci se stăpâneau, cu toate că cel mai scund dintre ei avea o slăbiciune chiar pentru femei, totuşi purtarea lui era exemplară. Cât despre cel mai înalt, care părea şi mai inteligent decât ceilalţi doi, Mayli nu putea să nu-l aprecieze. Şi apoi, era şi învăţat, studiase în şcoli superioare.

— Oxford, îi răspunse el, la o întrebare a lui Mayli, iar tatăl şi bunicul meu, au studiat de asemenea acolo.

Era atât de delicat, tânărul acesta, judeca însă atât de unilateral şi obtuz, dar de bună credinţă, încât tânăra fată se gândea cu compătimire la el.

— Cât de uşor ar fi pentru cei care trăiesc sub stăpânirea lor, dacă ei ar fi mai răi!

Dar nu, de fiecare alb rău, alţi o sută erau numai orbi, şi această orbire era mai grea de suportat decât răutatea. Mayli încerca să-i demonstreze englezului acest adevăr, dar răspunsul acestuia o dumiri îndeajuns:

— Avem o responsabilitate faţă de această ţară!

Englezul ridică capul şi aruncă o privire mândră asupra priveliştii.

— De ce, întrebă Mayli, vă simţiţi responsabili pentru această ţară?

— Pentru că, răspunse el sobru, e o parte a Imperiului Britanic.

— De ce Imperiu Britanic? De ce nu-i lăsaţi pe aceşti oameni, să trăiască cum vor, şi să se administreze singuri?

— Nimeni nu poate să facă abstracţie de o responsabilitate. E de datoria lui s-o îndeplinească.

Mayli citi în ochii lui cinstiţi, buna sa credinţă, vedea că omul acesta, ca o parte a poporului său, e pătruns de acest sentiment al datoriei.

— Ar fi mult mai bine pentru noi toţi, zise ea în sfârşit, dacă dumneata şi ceilalţi albi nu aţi fi atât de cumsecade.

Tânărul o privi uimit şi începu să se bâlbâie.

— Ce – ce înseamnă asta?

— Am putea fi liberi, dacă n-aţi găsi că e de datoria voastră să veniţi să ne salvaţi, zise ea privindu-l cu ironie. Datoria aceasta vă face pe voi stăpâni iar pe noi sclavi. Nu putem scăpa de bunătatea voastră. Cinstea voastră ne dezarmează.

— Vorbeşti numai prostii, zise el mirat. Am impresia că nu ştii ce spui.

— Se poate să ai dreptate, căci ceea ce spun vine din suflet, nu-i trecut prin creier. Dar simt o greutate aşa de mare aici – arătă cu mâna spre inimă. Da, chiar când sunt alături de dumneata, mă apasă parcă prezenţa dumitale.

— Îmi pare foarte rău, zise el grav, căci îmi eşti foarte simpatică.

— Şi desigur că te miră această constatare, căci nu ţi-ai închipuit vreodată, că ţi-ar putea place o chineză.

Englezul se făcu roşu:

— N-am spus niciodată aşa ceva. Dar, ştii, nu m-am aşteptat ca o chineză să...

— Să fie atât de umană, termină Mayli.

În timp ce vorbeau, se apropiară de un oraş mai mare; erau atât de absorbiţi în discuţie, încât intrară în oraş fără să-şi dea seama dacă populaţia oraşului le era prietenă sau duşmană. Un tânăr preot îi zări, fugi imediat să anunţe oamenii că nişte englezi însoţiţi de femei chineze au intrat în oraş. Aceştia, fără să bănuiască nimic, se odihneau pe băncile oraşului şi mâncau orez şi legume, astâmpărându-şi setea cu ceai. Totul părea atât de liniştit, dar peste puţin se văzură înconjuraţi de o mulţime furioasă.

— Ce-i – ce-i cu oamenii aceştia? bombăni englezul şi se ridică imediat cu arma în mână.

Ceilalţi doi erau şi ei gata de luptă, dar Mayli îi opri.

— Lăsaţi puştile în pace, imediat. Vreţi să rezolvaţi un conflict

numai cu arma. Aşteptaţi, să vedem mai întâi despre ce este vorba.

Mayli căută prin mulţime, poate va da cu ochii de vreun chinez, dar din păcate niciunul nu se găsea în mulţime. Inima îi bătea cu putere, căci nu ştia ce măsură ar fi mai potrivită într-o atare situaţie. Se adresă apoi englezilor, în timp ce zâmbea spre mulţime.

— Lăsaţi armele jos, aşezaţi-vă înapoi şi continuaţi-vă masa.

Oamenii o ascultară. Întinse apoi mâinile către mulţime, vrând să arate astfel că nu avea nimic ascuns. Luă în mână o puşcă, clătină din cap, şi o puse la loc. Arătă cu mâna spre şosea, dând a înţelege că erau numai în trecere; scoase bani şi plăti pentru mâncare. Făcu un semn tovarăşilor ei, care încercau să mai mănânce, să se scoale.

— Ridicaţi-vă, nu arătaţi că vă e frică. Să plecăm liniştiţi ca şi cum nimic rău nu s-ar fi întâmplat.

Poate că vocea aceasta calmă de femeie care vorbea o limbă pe care localnicii n-o înţelegeau sau cele trei puşti pe care le aveau englezii, au contribuit să-i liniştească pe oameni. Într-adevăr ei i-au lăsat pe străini să plece, dar mergeau cu toţii în urma lor.

În timpul acesta, Sheng cu oamenii săi intrase în oraş prin altă parte, şi cobora strada agitată de mulţimea care urmărea pe Mayli şi pe englez. Sheng se opri.

— Sunt oare duşmani? îl întrebă el pe Charlie, căci oamenii din oraş alergau în masă spre cei care-i urmăreau pe străini.

— Să ne întoarcem înapoi şi s-o luăm pe o stradă lăturalnică, răspunse Charlie, vom ieşi astfel din oraş şi vom evita o încăierare.

Într-adevăr, peste câteva minute, ajunseră la poarta oraşului, înaintea celorlalţi, neobservaţi. Dar în acest moment, auziră o voce care striga pe englezeşte:

— S-o luăm la fugă!

Englezul care-l întovărăşea pe Sheng auzi aceste cuvinte şi se opri împreună cu ceilalţi. Întorcând capul, zăriră pe cei trei englezi care ţineau de mână femeile, iar în urma acestora, o mulţime întărâtată care zbiera şi era gata să-i atace. Sheng şi tovarăşii săi se opriră în mijlocul şoselei, şi traseră câteva focuri în aer. Englezii, auzind împuşcăturile, ridicară şi ei armele, şi focul lor răsună peste capetele mulţimii. Aceştia se opriră, căci cum puteau ei, care n-aveau arme, să se încumete să atace oameni înarmaţi?

Dacă ar fi fost un popor mai îndrăzneţ poate că n-ar fi renunţat atât de uşor. Dar localnicii erau nişte oameni simpli şi răutăcioşi, impetuoşi ca nişte copii, şi nepregătiţi să înfrunte moartea. Ei se

întoarseră spre casele lor, râzând ca şi cum ar fi câştigat o victorie.

De-abia acum îl zări Mayli pe Sheng; ei se uitară un moment, unul la altul, şi deodată, tânăra fată lăsând ruşinea la o parte, fugi în întâmpinarea lui, iar Pansiao după ea.

— Sheng! ţipă ea, tu eşti! Ce-ţi face mâna – s-a lecuit?

— Frate! exclamă Pansiao, frate, cum ai ajuns aici?

Dar Sheng, văzând-o pe Mayli în tovărăşia englezilor, simţi o durere, căci gelozia sa era mare şi nu şi-o putea stăpâni. Cine erau albii aceştia cu care călătorea dânsa? Îşi aminti, cu strângere de inimă, cu câtă uşurinţă se împrietenea ea cu albii, şi vechiul zid al neînţelegerii se ridică între ei. Rămase calm şi rece; pe buze avea un zâmbet fals.

— Iată că ne-am întâlnit din nou. Văd că eşti cu prieteni. Cât despre braţul meu, e destul de lecuit, ca să mă pot lupta din nou.

Mayli îşi stăpâni avântul. Îşi dădu imediat seama de starea lui Sheng, dar găsi că era o nebunie ca un om să gândească astfel, într-o atare situaţie.

— Ce vrei să spui cu asta, Sheng? ţipă ea. Ce gânduri ai? Cum poţi să vorbeşti astfel cu mine?

Dar Pansiao se apropie de el, îi luă mâna şi zise:

— Frate, dacă te-am găsit pe tine, nu mai avem nevoie de aceşti străini.

— Nu sunt sigur că doriţi să-i părăsiţi, zise Sheng, mereu furios, şi cu ochii în direcţia lui Mayli.

Dar Mayli era atât de obosită, încât n-avu putere să răspundă nimic. Nici picioarele n-o mai duceau; istovită se aşeză în mijlocul drumului. Buzele îi tremurau. Charlie, care era mai perspicace decât Sheng, îi făcu observaţie acestuia.

— Frate, se poate ca să fii supărat, tocmai acum când am scăpat de un pericol atât de mare?

Ochii lui Charlie o căutau numai pe Pansiao, iar aceasta, la rândul ei, se uita într-una numai la el. În fine, Charlie îndrăzni să-i vorbească.

— Eşti bine? întrebă el.

— Da, răspunse cu timiditate tânăra, dar acest singur cuvânt spunea atât de mult!

În timpul acesta, englezii se uitau unii la alţii, fără a înţelege un singur cuvânt din discuţiile chinezilor. Englezul, care întovărăşise pe Sheng era tăcut, căci nu se simţea prea la largul său, ştiind că dezertase din armată. Stătea liniştit în preajma lui Charlie şi a lui

Sheng. Dar tovarăşul de drum al lui Mayli îl văzu, se îndreptă către el şi-i întinse mâna, după obiceiul albilor.

— Văd că eşti englez, i se adresă el.

Acesta, puţin încurcat, zâmbi forţat.

— Da, răspunse el scurt.

— Cum ai ajuns în tovărăşia acestor chinezi? îl întrebă primul englez.

— Din întâmplare, răspunse el.

— La fel şi noi datorăm întâmplării întâlnirea noastră cu femeile. Am fost luaţi prizonieri de japonezi, dar am evadat. Am fost opt – dar ceilalţi au avut mai puţin noroc.

— Înţeleg, răspunse acesta. Eu m-am pierdut. Retragerea a fost atât de îngrozitoare, nu-i aşa?

— Da, teribilă, răspunse primul.

În curând englezii formau un grup aparte, şi vorbeau în limba lor, bucuroşi de a se fi regăsit, iar chinezii, separaţi de ei, nu se simţeau prea bine. Două grupe distincte. Mayli se uita când la unii, când la ceilalţi. Părea că era un moment, desprins din timp, fără vreo legătură cu trecutul şi nici cu viitorul. În jurul lor o privelişte încântătoare, o ţară străină; câmpiile joase sub un cer albastru şi senin. Doar spre sud, nori mici păreau să prevestească o furtună. Peste tot domnea liniştea, câmpia din apropiere era deşartă; căldura înăbuşitoare. Oamenii aceştia, rupţi de restul lumii, păreau un bloc unic, dar în acelaşi timp ce separaţi erau unii de alţii! Englezii, bărboşi şi murdari, formau un grup distinct. Chinezii, cu uniformele zdrenţuite, fără sandale în picioare, fără pălărie, cu faţa arsă de soare, cu ochii pierduţi, alcătuiau un alt grup. În spatele lor se găsea indianul, dar nimeni nu-i dădea vreo atenţie. Între aceste două grupe stătea Mayli. Privea când spre englezi, când spre Sheng. În sfârşit i se adresă acestuia:

— Ne continuăm drumul?

— Să mergem împreună cu ei? întrebă el. Arătă spre englezi. Nu, zise el, îmi ajunge.

— Atunci ce-i de făcut? întrebă tânăra fată. Încotro o luăm?

— Ce drum iau ei? întrebă din nou Sheng, mereu supărat.

Mayli se întoarse către grupul englezilor, şi le vorbi în limba lor.

— Încotro aveţi de gând să mergeţi?

Englezii vorbeau între ei, şi Mayli prinse câteva frânturi din acestea:

— Mai bine am lua-o din loc. În orice caz să ne întoarcem la

camarazii noştri albi. Să ieşim din ţara asta afurisită.

Tovarăşul de drum al lui Mayli, îi răspunse:

— Mergem spre apus, în direcţia Indiei.

Ridică ochii spre cer şi zări grupul de nori care se înteţea înspre vest.

— Vine o furtună, zise Mayli.

— Văd, răspunse englezul, dar nu va fi prima pe care o vom înfrunta.

Englezii păreau totuşi că ezită. Apoi unul din ei scoase din buzunar compasul dat de Mayli şi care îi ajutase la orientarea prin junglă.

— Poftim înapoi compasul, cu mii de mulţumiri.

O clipă, Mayli ar fi dorit să i-l lase, căci oamenii aceştia îşi vor găsi cu greu drumul, fără ghid şi fără compas. Dar darul lui Chung nu putea să fie lăsat albilor. Mayli întinse mâna şi-l luă, fără nicio vorbă. Englezul duse puşca la umăr, era palid şi obosit, dar ochii îi luceau, exprimând hotărâre.

— Cred că ar fi mai bine să pornim, zise el.

Se întoarse către tovarăşii săi; aceştia, gata de plecare, se îndepărtară pe şosea. Chinezii priveau spre aceşti englezi cu uniformele murdare şi zdrenţuite care se îndreptau spre India. În curând, nu mai erau decât nişte puncte negre, care înaintau curajoase sub un cer prevestitor de furtună.

Indianul, care-l urmase tot timpul pe Sheng, sări deodată ca ars, o luă la picior alergând în urma englezilor. Nu-şi luă rămas bun de la nimeni. Picioarele sale zburau parcă în amurgul care începuse să se lase.

Faţa lui era sălbatică ca a unui tigru, dinţii albi străluceau prin gura întredeschisă, iar ochii păreau că varsă scântei.

Cei rămaşi erau atât de uimiţi, încât niciunul nu putu scoate un cuvânt. Sheng, cu ochii spre Charlie, vorbi cel dintâi:

— Indianul acesta – oare mai are briceagul cu el?

— Ştii prea bine că nu-l părăseşte niciun moment. Noaptea îl ascunde sub pernă, îi răspunse Charlie.

— În acest caz, nu văd un sfârşit bun pentru ei.

Un vânt puternic începu să bată, frunzele erau purtate ca într-un vârtej iar norii începeau să se îngrămădească. Mayli, pentru prima oară în viaţa ei, simţi o teamă care puse stăpânire pe ea.

— Încotro s-o apucăm? îl întrebă ea pe Sheng. Mi-e frică de

furtună, şi mai ales că nu pare a fi una obişnuită.

— Într-adevăr, va fi o furtună mare. Îngrijorat şi el, Sheng privea norii care acopereau partea de vest a cerului.

— Desigur că va trebui să scăpăm înainte de a începe. Ridică ochii spre cer, înspre răsărit era senin şi nici urmă de nori.

— Să mergem acasă, zise Sheng deodată.

Pansiao, auzind acest cuvânt mare: „acasă”, începu să ţipe.

— Vreau să mă duc acasă!

— Acasă – acasă, oftau femeile obosite.

Dar Mayli adăugă cu tristeţe.

— Între noi şi casă sunt sute de mile de junglă, sunt munţi şi ape. Putem noi oare merge pe jos, o distanţă atât de mare?

— Eu mă duc, zise Sheng cu hotărâre.

Imediat se puse în mişcare, Pansiao şi cu Charlie îl urmară, iar femeile de asemeni. Dar Mayli era atât de obosită încât nici nu putea mişca picioarele. Cerul, spre răsărit, era albastru şi senin. Dar de unde să ia putere ca să pornească la drum? Mayli s-ar fi culcat şi ar fi dormit poate somnul cel fără de trezire.

Sheng se opri un moment şi privi înapoi.

— Nu vii şi tu cu mine? ţipă el.

Mayli ezită, dar dacă nu vor ajunge niciodată acasă?

— Sheng, strigă ea. Vrei să-mi promiţi.

Dar tânărul n-o lăsă să continue.

— Eu nu fac promisiuni, zise el ironic. Eu nu sunt unul dintre aceia care fac promisiuni.

Se oprise în mijlocul drumului, şi era drept ca un brad. Dacă rămâne pe loc, gândi Mayli, sau se duce după englezi, desigur că va fi înghiţită de furtună. Nu-i rămânea nimic altceva decât să-l urmeze pe Sheng. Promisiunile sunt doar vorbe iar vorbele nu-s decât băşici de aer, care se desprind uşor de pe buzele oamenilor, şi se pierd repede, ca şi cum n-ar fi existat vreodată. Nu, chiar dacă Sheng nu-i promite.

— Vin şi eu cu voi, zise ea.

Astfel începu marşul acestor oameni înspre casă.

Departe, în casa lui Ling Tan, Jade privea de pe prispă, cum se jucau fiii ei. Era aproape de amiază, şi în curând cei doi bărbaţi, Lao Ta şi Lao Er, vor veni acasă pentru prânz. Erau la câmp, căci se strângea recolta. Era o recoltă foarte bogată, şi ţăranii din regiune, pentru a înşela pe inspectorii duşmani, care controlau ogoarele,

ascundeau noaptea prin beciuri, tot prisosul.

Jade dregea tocmai o haină ruptă a lui Lao Er. Nici nu era de mirare, căci materialul din care era făcută, era atât de prost. Numai astfel de produse aducea duşmanul în ţară. Jade gândi că într-o zi vor fi iar liberi, şi va ţese din nou, pânza trainică, care ţine din tată în fiu. Da, vor fi iarăşi liberi, ştia, simţea acest lucru. Cu toate că ochiul nu vedea nimic şi urechea nu auzea de nicăieri vreo promisiune, totuşi, bărbaţi şi femei, în mijlocul mizeriei în care trăiau, începuseră din nou să spere, şi inima lor păstra cu sfinţenie această icoană. Jade ridică capul şi-i zări pe cei doi bărbaţi care se întorceau de la câmp, cu coasele în mână. Mergeau alături, amândoi sănătoşi şi zdraveni.

Femeia se ridică ca să le pregătească masa. În acelaşi moment, însă, se opri, căci auzi un zgomot care venea dinspre cei doi gemeni. Copiii se certau, cel mai voinic îl bătea pe cel mai scund. Cu toate că erau gemeni, nu aveau aceeaşi înălţime. Jade se pregătea să ia parte celui mai slab, căci copilul plângea sub loviturile fratelui. Dar se răzgândi, şi se mulţumi doar să supravegheze lupta lor.

Deodată cel mai scund încetă de a plânge, faţa îi era desfigurată de mânie şi se repezi cu toată puterea asupra fratelui mai puternic, lovindu-l. Jade începu a râde.

— Aşa, băiatul meu! Luptă-te, nu te lăsa, învaţă să te aperi singur.

Intră în casă, mulţumită.